

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ
ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΔΑΥΛΟΣ

Κωδ.
ΕΛ.ΤΑ.:
3187

€6

ΕΤΟΣ 26° ♦ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2007 ♦ ΑΡ. 298

ΜΗΝΑΙΟΝ

ΟΧΕΤΟΣ ΥΒΡΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΨΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ



ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ISSN 1105-9486



9 771105 948009

**ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΑΛΙΜΠΑΝΙΣΜΟΥ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑ...**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλεομοιότητα: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:

<http://www.davlos.gr>

Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9:30-14:30
καθημερινά (καὶ Σάββατο).

Διευθυντής Συντάξεως
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ

Τεχνική Ἐπιμέλεια
ΝΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΧΑΡΥΡΗΣ
Γλωσσική Ἐπιμέλεια
ΑΡΤΕΜΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

- Τιμή ἀντιτύπου: €6.
- 12μηνη συνδρομή: €53.
- Ὁργανισμῶν κ.λπ.: €80.
- Φοιτητῶν: €43.
- Ἐξωτερικοῦ: €80.
- Ἡ συνδρομή καταβάλλεται
κατὰ τὴν ἐγγραφή.
- Ἡ συνδρομή ἀνανεώνεται αὐτομάτως
μετὰ τὴ λήξη τοῦ 12μήνου.

Διακοπή τῆς συνδρομῆς γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
τοῦ ἐνδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.
Γιὰ ἐξοικονόμηση χώρου τὸ Περιοδικὸ
διατηρεῖ τὸ δικαίωμα σύμπτυξης ἢ δημοσί-
ευσης σὲ συνέχειες τῶν προσφερομένων
συνεργασιῶν.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
Βιβλίων, τόμων, παλαιῶν τευχῶν «Δ»
καὶ ἐγγραφῆς συνδρομητῶν:
στὴν ἰστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Ἐπίσης ἐγγραφῆς συνδρομητῶν με
ἓνα ἀπλὸ τηλεφώνημα στὰ
τηλέφωνα τοῦ «Δ».

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἢ ἀναμετάδοση καθ'
οἷονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
τοῦ «Δαυλοῦ» χωρὶς τὴ γραπτὴ ἀδεία
τοῦ ἐκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαῖο Περιοδικὸ Πρωτοποριακῆς Ἔρευνας

Ἔτος 26°, Ἰανουάριος 2007, Ἀριθ. 298

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἡ τελευταία θεοκρατία στὴν Εὐρώπη 20478

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Τὸ φαινόμενο τῆς Ἑλληνικότητας 20481

ΕΡΕΥΝΕΣ



Ἡ ἀνάδειξη τῆς ἀτομικότητας
στὴν Ἀρχαιότητα 20485

Υβρεῖς κατὰ τῶν Ἑλλήνων
ψάλλονται στὶς ἐκκλησίες 20500

Ἡ Ἑλληνικὴ θέση περὶ
Σύμπαντος 20507

Ἡ τελετὴ Μπάρ Μπισβὰ
καὶ ὁ Ἰησοῦς 20524

Τὸ πῦρ, ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ Κοσμολογία
στὴ χριστιανικὴ πυρομανία 20526

Παπαρρηγόπουλος ἐναντίον Σάθα 20540

Γνώριζαν στενογραφία οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες 20546

Ἡ υἱοθέτηση τοῦ δικέφαλου αἰετοῦ
ἀπὸ τὸ Βυζάντιο 20555

Ἡ ἀνάποδη «λογικὴ» Μόργκενστερν 20561

Ὁ Γιαχβὲ καὶ τὸ Σύμπαν 20569

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Αἰσιμα καὶ ἀδύρτα 20495

Στρατὸς ἐπίδοξων ταλιμπάν; 20497

Τὸ διεθνὲς νομικὸ καθεστῶς τοῦ Αἰγαίου 20511

Τί σημαίνει τὸ «Α» στὴν ἐπωνυμία «Α.Π.Θ.»; 20538

Οὔφεις τῆς Παγκοσμίας Εὐσεβείας 20559

Ἡ Κινήσις τῶν ἰδεῶν 20576

Τὰ μετέωρα διαστημόπλοια καὶ ὁ σύγχρονος
Κινηματογράφος 20576

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Μοναστήρια καταστρέφουν τὴν Πεντέλη 20548

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ἀναστάσιος Ζολώτας 20511

Ὁ «Δ» ἔχει τὴν εὐθύνη τῶν κειμένων ποὺ δημοσιεύει στὶς
σελίδες του. Γιὰ τὶς δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. ἐκτὸς «Δαυλοῦ», ἀπὸ πρόσωπα ποὺ
γράφουν ἢ ἔγραψαν στὸ Περιοδικό, ὁ «Δ» δὲν εὐθύνεται.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΘΕΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

“ ὥς μπορεῖ νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια τῆς πατρίδας ἓνας ἀξιωματικὸς μὲ αὐτὲς τὶς πεποιθήσεις; Πῶς ἔφτασε στὸ ὕπατο ἀξίωμα τοῦ Ἀρχηγοῦ ΓΕΝ; Μὲ ποιά κριτήρια ἐξελέγη;” Αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα θέτει σὲ Ἐρώτησή του πρὸς τὸν ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Γ. Σούρλας καὶ τὰ θεμελιώνει πάνω στὸ κείμενο τῆς συνέντευξης ποὺ ἔδωσε ὁ ναύαρχος Ἀντ. Ἀντωνιάδης στὸν «Δαυλό» (τεῦχος 295, Ὀκτωβρίου). Καὶ ζητᾷ ὡς «ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ κινηθοῦν οἱ διαδικασίες γιὰ τὴν ἐκπτώσή του ἀπὸ τὸ τιμητικὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπιτίμου Ἀρχηγοῦ ΓΕΝ». Ποιές εἶναι «αὐτὲς οἱ πεποιθήσεις» τοῦ κ. Ἀντ. Ἀντωνιάδη (τὶς ὁποῖες μάλιστα ὁ κ. Γ. Σούρλας χαρακτηρίζει ὡς «σοβαρὰ ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ ἀδίκηματα»); Τὶς καθορίζει ρητῶς στὴν Ἐρώτησή του: «Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία εἶναι παραμύθια ἐπιστημονικῆς φαντασίας», «ἡ παρουσία σὶς ἐκκλησίες εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ὑπανάπτυξής μας», «γιὰ τὴν θρησκεία τὴν πλέον αἰμοσταγῇ, ὅπως ὁ Χριστιανισμός, δὲν θὰ πολемоῦσα ποτέ.» Καὶ ἐπιστέφει τὴν ἀξιοθαύμαστη ἀπὸ ἄποψη πολιτικοῦ λόγου Ἐρώτησή του μὲ τὴν συγκινητικὴ κορώνα, ὅτι ὁ ναύαρχος ὑβρίζει μὲ τὶς δηλώσεις του αὐτὲς «τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὀπλίτες ποὺ ἔπесαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν ὑπὲρ πίστεως».

Παρατηροῦμε, ὅτι στὴν πολιτικὴ συνείδηση ἐνὸς αὐθεντικοῦ ἐκπροσώπου τοῦ ἰσχύοντος στὴ σημερινὴ Ρωμοσύνη καθεστῶτος ἰδεῶν, πραγμάτων καὶ καταστάσεων, ὅπως εἶναι ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων:

- α) οἱ μάχες τῶν Ἑλλήνων ἔγιναν ὑπὲρ **πίστεως** στὴν Ὁρθοδοξία,
- β) στὰ ὕπατα ἀξιώματα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος τὸ κριτήριο ἐπιλογῆς εἶναι ἡ **πίστη** στὴν Ὁρθοδοξία,
- γ) ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἂν συγκρούεται μὲ τὴν **πίστη** στὴν Ὁρθοδοξία, ἀποτελεῖ «σοβαρὸ ἠθικὸ καὶ πολιτικὸ ἀδίκημα»,

- δ) οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ ὀπλίτες, ποὺ ἔπесαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἔπесαν ὑπὲρ **πίστεως** στὴν Ὁρθοδοξία,
- ε) τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχηγοῦ ΓΕΝ πρέπει νὰ ἀφαιρῆται, ἐὰν κάποιος, ποὺ δὲν διακρίνεται γιὰ τὴν ὀρθόδοξη **πίστη** του, τὸ καθεῖξη.

* * *



ναρωπιέται κανεῖς, μήπως ὁ ἐλέγχων κ. Γ. Σούρλας δὲν εἶναι ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ θρησκευτικὸς ἡγέτης καὶ μήπως ὁ ἐλεγχόμενος κ. Ἀντ. Ἀντωνιάδης δὲν εἶναι ναύαρχος ἀλλὰ κληρικὸς, ποὺ ὑπέπεσε σὲ βαρύτατο ἱερατικὸ παράπτωμα, ποὺ ἐπισύρει τὴν ἔσχατη ποινὴ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, τὸν ἀποσχηματισμό. Πραγματικὰ εἶναι προφανές, ὅτι ἡ ἔννοια-κλειδί στὴν πολιτικὴ σκέψη τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, καὶ στὶς πέντε παραπάνω θέσεις του, ὅπως μὲ τοὺς πρὸ αὐστηροὺς κανόνες τῆς Λογικῆς συνάγεται ἀπὸ τὶς προαναφερθεῖσες φράσεις τῆς Ἐρώτησής του, εἶναι ἡ **Πίστη στὴν Ὁρθοδοξία**. Ἀπουσιάζουν ἐντελῶς οἱ ἔννοιες Ἑλλάδα, Κράτος, Ἐλευθερία, Πολιτικὴ, Ἐθνικὴ Ἀνεξαρτησία, Ἑδαφικὴ Ἀκεραιότητα, Ἔθνος κ.λπ., τῶν ὁποίων τὴν ἀποστολὴ τῆς υπεράσπισης ἔχει *ex officio* ἓνας ναύαρχος, κατὰ μείζονα λόγον δὲ οἱ ἔννοιες Ἑλληνισμός, Πολιτισμός, Ἐθνικὴ Συνείδηση, Ἑλληνικότητα... Κατὰ συνέπεια γιὰ τὸν αὐθεντικὸ ἐκπρόσωπο τῆς ἐπίσημης ἡγετικῆς τάξης τοῦ πολιτικοῦ μορφώματος, ποὺ φέρει (ψευδεπίγραφα) τὴν ἐπίσημη διεθνὴ ὀνομασία «Ἑλλάς», τίποτε τὸ Ἑλληνικὸ δὲν μετροῦ στὴ σκέψη του καὶ τὴ γλῶσσα του, ἀλλὰ ἀποκλειστικὸς ἄξονας τῆς συλλογιστικῆς του εἶναι ἡ θρησκευτικὴ ἀξία **«Ὁρθόδοξη Πίστη»**. Κρατοῦσα ἐπομένως πολιτικὴ ἰδεολογία τῶν ἡγετῶν τοῦ κράτους ποὺ κατοικοῦμε, ὅπως τὴν ἐκφράζει ὁ αὐθεντικὸς ἐκπρόσωπός τους, εἶναι ἓνα θρησκευτικὸ δόγμα. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ μιλάμε γιὰ μία σημερινὴ πατριδα θεοκεντρικῆς ὑπαρξης καὶ δομῆς, γιὰ μία τυπικὴ περίπτωση θεοκρατικοῦ καθεστώτος ἀνάλογου πρὸς ἐκεῖνα τῆς Ἀσίας. Μποροῦμε νὰ μιλάμε γιὰ τὴν τελευταία θεοκρατία τῆς Εὐρώπης.



* * *



λλὰ ἀφήσαμε τελευταῖο ἓνα ἀκόμη πολιτικὸ συμπέρασμα, ποὺ μὲ τὴν βοήθεια τῆς αὐστηρῆς λογικῆς ἀπορρέει ἀπὸ τὴν Ἑρώτηση τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν ὑπουργὸ Ἑθνικῆς Ἀμύνης τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ τελευταία θεοκρατία τῆς Εὐρώπης δὲν πάσχει ἀπλῶς ἀπὸ ἀνίατη ὀρθόδοξη ἀγκύλωση τῆς πολιτικῆς της σκέψης. Εἶναι δρωσα, ἀκτιβιστικὴ καὶ ἐπιθετικὴ θεοκρατία, ὅπως σ' ὅλες τὶς ἀνάλογες περιπτώσεις. Εἶναι ἀποφασισμένη νὰ τιμωρῇ σκληρὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ Λόγου καὶ τὴν μὴ-Πίστη, νὰ ἐκμηδενίξῃ ὅσους σκέπτονται καὶ μιλοῦν διαφορετικά, νὰ ἐπανεξετάξῃ μὲ ἀποκλειστικῶς ἱεροεξεταστικὰ κριτήρια αὐτοὺς ποὺ φθάνουν σὲ κάποιο ἀξίωμα, μὴ συζητῶντας καθόλου τὰ προσόντα τους, τὴν ἀξία τους καὶ τὴν προσφορά τους (ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴ ναυτικὴ ἱκανότητα, τὴ διοικητικὴ ἱκανότητα, τὴν προσφορά στὸ Πολεμικὸ Ναυτικὸ) καὶ νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ μ' ἓνα *autodafé* (πράξη πίστεως = κάψιμο τῶν ἀπίστων) στὸ μηδέν, τὸ ὁποῖο στὸ Μεσαίωνα ἦταν τὸ βιολογικὸ μηδέν τῶν καιομένων στὴν πυρὰ καὶ σήμερα εἶναι τὸ κοινωνικὸ καὶ ἠθικὸ μηδέν τῶν ἐκπιπόντων ἀπὸ τὸ ἀξίωμά τους καὶ λιθοβολούμενων ὡς δραστῶν **«ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἀδικημάτων»**.

* * *



τελευταία χριστιανικὴ θεοκρατία στὸν Κόσμο δὲν θὰ μπορούσε παρὰ νὰ ἐπιβιώνῃ καὶ νὰ ἀσκῇ τυραννία ἕως σήμερα στὸ ἔθνος, γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ ὁποῖου δημιουργήθηκε, ἀγωνίστηκε καὶ ἐπέτυχε ὁ Χριστιανισμός: στὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος. Ἡ ἀντίδραση τοῦ κ. Γ. Σούρλα εἶναι ἡ πιὸ τυπικὴ μορφή πολιτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀσιατικῆς νοοτροπίας ἀνθρώπου ποὺ ὀνομάζεται Ρωμιός, δηλαδὴ τοῦ ἀνελλήνιστου, ἀνιστόρητου καὶ ἀπολίτιστου κατοίκου τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ποὺ εἶναι ὄχι μόνο ἀνυποψίαστος τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἀλλὰ καὶ φανατικὸς καὶ ἀδίστακτος διώκτης τῆς διαφορετικῆς γνώμης καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου. Ἐδῶ ἐδρεύει, ἐπαγρυπνᾷ καὶ δρᾷ ὁ ἀνθελληνικὸς ἐξουσιασμός, αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ εἶχε, ὅταν δημιουργήθηκε, καὶ αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ συνεχίζει νὰ ἐκτελῇ ἀδιαλείπτως διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἕως σήμερα.

Α.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ



Ὁ ἐφιάλτης τῆς τηλεοπτικῆς χαβούζας

Κύριε διευθυντά,

Ἔχει ὑπερβῆ κατὰ πολὺ τὰ ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ἀντοχῆς ἡ σκόπιμη ἐπιθετικότητα καὶ ἀγριότητα, μὲ τὶς ὁποῖες κεραινοβολοῦν καθημερινῶς τὰ Μ.Μ.Ε., ἰδίως τὰ τηλεοπτικά -λόγῳ πλεονεκτήματος μεταδόσεως εἰκόνας- τοὺς ἀνθρώπους ὅλου τοῦ Κόσμου, χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ τοὺς ἔχῃ κανένας ἐξουσιοδοτήσει, μὲ τὸ δῆθεν δικαίωμα τοῦ καθενὸς στὴν ἐνημέρωση. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐκφραστικὴ αὐταρέσκεια καὶ ἀναλγησία τοῦ κάθε ἀκριβοπληρωμένου, ἐπιλεγμένου δημοσιογράφου, ποὺ μεταδίδει τὶς εἰδήσεις, τὶς ὁποῖες θὰ μπορούσε διαφορετικὰ νὰ ἐκφωνῇ καὶ ἕνας ἀπόφοιτος τοῦ Δημοτικοῦ μὲ καλὴ φωνὴ καὶ ἄσθρωση.

Ἡ ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας ἔκανε βέβαια τὸν κόσμον πολὺ μικρό, ὥστε νὰ μπορούμε νὰ βλέπουμε σὲ λίγα λεπτὰ τί ἔγινε στὴν ἄλλη

ἄκρη τοῦ πλανήτη. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν μεγάλωσε ἀντίστοιχα ἡ ἀντοχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μπορέσῃ νὰ σηκώσῃ τὰ δυσάρεστα ποὺ γίνονται κάθε στιγμὴ σὲ ὅλον τὸν κόσμον. Ποιὸς λοιπὸν νὰ τὸν προστατεύσῃ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ συσσωρευμένα δεινὰ, ποὺ βλέπει κάθε ἡμέρα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον στὰ ὁποῖα ἀνθρώπινως συμμετέχει ἄλλος λίγο, ἄλλος πολὺ, ἀνάλογα μὲ τὴν ψυχικὴν του εὐαισθησία, χωρὶς νὰ τοῦ προξενήσουν κατὰθλιψη;

Ἄν κάνῃ κανεὶς ἕνα τέστ στὸν κύκλο τῶν γνωστῶν του ἀνθρώπων καὶ τοὺς ρωτήσῃ, πόσοι βλέπουν εἰδήσεις, θὰ διαπιστώσῃ, ὅτι ἀρκετοὶ δὲν βλέπουν, διότι δὲν τὶς ἀντέχουν. Βέβαια δὲν θὰ τὸ δηλώσουν ἔτσι ἀπροκάλυπτα, ἀλλὰ θὰ ἐπικαλεσθοῦν διάφορες δικαιολογίες, ὅπως π.χ. ὅτι δὲν τοὺς ἐνδιαφέρουν οἱ εἰδήσεις ἢ ὅτι ἔχουν ἄλλα ἐνδιαφέροντα ἢ ὅτι δὲν ἔχουν χρόνον κ.λπ., ἀλλὰ, ἂν σὰς ἐμπιστεύων

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

Κύριε διευθυντά,

Προσεγγίζοντας στοιχειωδῶς τὴν ἔννοια τῆς Ἑλληνικότητος, θὰ λέγαμε, ὅτι αὐτὴ ὀνομάζει - περιγράφει κάθε τι ποὺ εὐδοκίμησε στὴν Ἑλλάδα, ξεπέρασε τὰ σύνορά της καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἄξιο μνείας καὶ θαυμασμοῦ. Γιὰ παράδειγμα ὁ ἥρωισμός, ὁ ἀθλητισμός, ἡ φιλοσοφία, ἡ τέχνη, ἡ ναυτοσύνη κ.ἄ. Ὅμως, ἐὰν θέλωμε νὰ εἵμαστε σημασιολογικὰ ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ ἀναδείξουμε μὲ σαφήνεια καὶ καθαρότητα τὰ δομικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα ποὺ τὴν συνθέτουν.

Πρωταρχικὸ οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς Ἑλληνικότητος εἶναι ὁ ἔρως γιὰ τὸ ἐλεύθερον, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη κάθε σωματικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ καταναγκασμοῦ καὶ ἀφήνει ἐλεύθερη τὴν ἀτομικὴ καὶ συλλογικὴ ἐκφραση καὶ δημιουργία. Καμμία θρησκευτικὴ αὐθεντία ἢ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν μπορούσε νὰ ἀποτελέσῃ φραγμὸ στὸν Ἕλληνα στὸ ἐλεύθερον τοῦ ἐκφράζεσθαι ἢ δημιουργεῖν. Ἔτσι στὴν συνειδηση τῶν προγόνων μας σύντομα πλάσθηκαν, μορφοποιήθηκαν καὶ καλλιιεργήθηκαν ὅλες ἐκεῖνες οἱ ὑψηλὲς ἰδέες, ποὺ μέχρι σήμερα ἀποτελοῦν τὴν μοναδικὴν παγκοσμίως ἀποδεκτὴ πολιτιστικὴ παρακαταθήκην τῶν ὑψίστων πνευματικῶν ἀξιών.

Δεύτερο σημαντικὸ στοιχεῖο τῆς Ἑλληνικότητος εἶναι τὸ ἀληθές, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὸν ἀληθινὸ λόγο, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποκρύπτει ἢ παραποιεῖ, ἀλλὰ παριστᾷ καὶ ἀναδεικνύει τὰ πράγματα ὡς ἔχουν ἢ εἶναι καὶ φυσικὰ ἀπορρίπτει τὴν λήθη, ὡς ἡ ἴδια ἡ λέξι μαρ-

ται, θα σὰς εἰποῦν, ὅτι δὲν τὶς ἀντέχουν.

Μὲ ποῖό δικαίωμα λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι τῶν καναλιῶν ἀποφασίζουν νὰ βομβαρδίζουν τὸν κοσμάκη, ποὺ ἔχει τόσα δικά του βάσανα γιὰ τὴν ἐπιβίωσή του καὶ μὲ αὐτά, ποὺ εἶναι ὅ,τι τραγικό, φρικτό, ἀνατριχιαστικό, θλιβερό καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ποὺ συμβαίνουν στὸν κόσμο, διότι πρέπει νὰ δεῖξουν, ὅπως λένε χυδαῖα, ὅσο γίνεται περισσότερο «αἷμα καὶ σπέρμα»;

Ποίος λοιπὸν θὰ περιμαζέψῃ αὐτοὺς τοὺς κυρίους, ποὺ ἀποφασίζουν νὰ μᾶς τσακίσουν ψυχικὰ καὶ νὰ μᾶς ἀρρωστήσουν, χωρὶς νὰ μᾶς ρωτήσουν;

Καὶ ἐπειδὴ δὲν φαίνεται δυστυχῶς πουθενὰ στὸν ὀρίζοντα κανένας τέτοιος, παρὰ τὶς συνήθειες φλυαρίες –κενὲς περιεχομένου– ἀπὸ τὰ διάφορα ραδιοτηλεοπτικὰ συμβούλια καὶ ἄλλους θεωρητικὰ ὑπεύθυνους, μήπως θὰ εἶναι προτιμότερο νὰ ἀπαλλαγοῦμε σχεδὸν τελείως, πλὴν ἐλαχίστων ἴσως περιπτώσεων, ἀπὸ τὸν ἐφιάλητη τῆς Τηλεοράσεως μὲ τὸν διακόπτη μας, καὶ ἂς κάνουν ὅσες μετρήσεις θέλουν οἱ κύριοι αὐτοί;

Μὲ ἐξαιρετικὴ τιμὴ
Γ. Θεοδωρόπουλος
Ίατρος, Ἀθήνα

Πῶς «ἐξυπηρετοῦν» οἱ ἐλληνικὲς βιβλιοθήκες

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Σὲ πρόσφατὴ ἐπίσκεψή μου στὴν Δημοτσα-να, ἡ ὁποία (δια)φημίζεται γιὰ τὴν ἐκ τριάκοντα πέντε χιλιάδων τόμων βιβλιοθήκη της, εἶδα σημαντικοὺς τόμους καὶ κατ' ἀρχὴν χάρηκα, διότι θὰ μὲ ἐφωδίαζε μὲ κάποια φωτοαντίγραφα σπανίων ἐλληνικῶν κειμένων. Ὅμως δυστυχῶς προσέκρουσα στὴν ἄρνηση τῶν ὑπαλλήλων της, ὅτι αὐτὰ δὲν φωτοαντιγραφοῦνται, ἐπειδὴ εἶναι παλαιὰ καὶ ἐπειδὴ ἐπίσης –

καίτοι ἄκρως καλοστεκούμενα– πέραν κάποιας ἡμερομηνίας... ἀπαγορεύεται ἡ φωτοαντιγραφή τους.

Πλὴν ὅμως ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου δὲν μοῦ εἶχε ἀρνηθῇ ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966 νὰ μοῦ χορηγήσῃ φωτοαντίγραφο περὶ τῆς «Αὐτοματοποιητικῆς» τοῦ Ἡρώ-νος τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἐκδόσεως τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἄλδου Μανουτίου καὶ μοῦ τὸ ἀρνοῦνται οἱ Συνέλληνες; Ἐρωτῶ λοιπὸν διὰ τοῦ «Δαυ-

τυρεῖ. Ἔτσι ὁ Ἕλληνας, πρῶτος αὐτός, διερεῖνῃσε τὴν φύση, ποὺ «κρύπτεσθαι φιλεῖ» κατὰ Ἡράκλειτον, καὶ ἔθεσε τὶς πρῶτες ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις περὶ αὐτῆς ἀλλὰ καὶ τοῦ «ἀληθοῦς ὄντος».

Τρίτο οὐσιαστικὸ συστατικὸ εἶναι **τὸ ἀγαθόν**, ποὺ γιὰ τὸν Ἕλληνα ἐκφράζει τὴν γνώση, τὴν ρώμη καὶ τὴν βούληση σὲ ἀκμαιότητα καὶ ἰσορροπία ἀνάπτυξη μεταξὺ τους. Νοῦς φιλοσοφῶν, σῶμα ἀθλούμενο καὶ βούληση σθεναρῇ ἦταν τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρα Σωκράτη, ποὺ ὑπῆρξε φιλόσοφος, ἀθλητῆς-πυγμάχος ἀλλὰ καὶ ἄφοβος πολεμιστής. Τὸ κατὰ τὸν Σοφοκλῆ «κόποις τὰγαθὰ κτῶνται» ὑπονοοῦσε τὴν νοητικὴ, σωματικὴ καὶ ἠθικὴ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅχι τὴν ἀπόκτηση ὑλικῶν ἀγαθῶν.

Τέταρτο σημαντικὸ στοιχεῖο εἶναι ἡ προσήλωση πρὸς **τὸ δίκαιον**, δηλαδὴ τὸ δίκαιο τοῦ φυσικοῦ νόμου, ποὺ ἐξέφραζε τὴν ἀνάγκη τοῦ φυσικοῦ κόσμου, στὸ ὁποῖο κατὰ τὸν Πλάτωνα «ἀνάγκα καὶ θεοὶ πείθονται», ἀλλὰ καὶ ἡ προσήλωση πρὸς τὸ κοινωνικο-πολιτικὸ δίκαιο, ποὺ μπορεῖ μὲν νὰ μὴν εἶχε αὐτούσια φυσικὴ ὄντοτητα, ἀλλὰ νὰ ἦταν καὶ «κατὰ σύμβασιν», καὶ στὸ ὁποῖο οἱ πολῖτες τῆς πόλεως-κράτους εἶχαν προσχωρήσει σκοποῦντες στὴν ἁρμονικὴ κοινωνικὴ συμβίωση καὶ προκοπή. Τὸ δίκαιον ποὺ ἐξέφραζε ἡ νομοθεσία τοῦ Λυκούργου καὶ τοῦ Σόλωνα ἐμείναν ἄλλωστε στὴν παγκόσμια ἱστορικὴ συνείδηση ὡς οἱ πρῶτες ἐμπερίστατες, ἀλλὰ καὶ μὴ «θεόδοτατες», δικαιοδοτικὲς συλλογὲς νόμων ὑψηλοῦ καθολικοῦ κύρους. Ἀλλὰ καὶ ἡ τυφλὴ «Θέμις» ἐξακολοθεῖ νὰ ἀποτελῇ διεθνῶς τὸ σύμβολο τῆς δικαιοσύνης, χωρὶς αὐτὸ νὰ εἶναι τυχαῖο.



λοῦ» τοὺς ἀρμοδίους τῆς ἐν λόγῳ βιβλιοθήκης, ποιός εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως καὶ λειτουργίας τῆς, ἐὰν ἀπαγορεύουν τὴν λήψη φωτοαντιγράφων τῶν κειμένων.

Ὅταν δὲ ὑπέβαλα τὸ ἐρώτημα, ἐὰν θὰ μποροῦσα νὰ φέρω τὸν ἐπιγονάτιο ὑπολογιστή μου καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν μικρὸ σαρωτή, ἐπιτρέποντα τὴν ἀνὰ σελίδα μεταφορὰ στὸν σκληρό του δίσκο, χωρὶς καμμία ἀπολύτως βλάβη τῶν βιβλίων, γιατί μοῦ ἔδιναν ἀπαντήσεις τοῦ τύπου «δὲν ξέρω» ἢ «ἴσως θὰ εἶναι δυνατόν» ἢ ἀκόμη «νὰ ἐρωτήσω τὴν ἐπιτροπὴ τῆς βιβλιοθήκης», τῆς ὁποίας πρόεδρος εἶναι ὁ ἐκάστοτε μητροπολίτης Δημητσάνης καὶ λοιπὰ ἀκατανόητα; Τέλος πάντων, τί γίνεται μὲ τὶς ἐν Ἑλλάδι βιβλιοθήκες, οἱ ὁποῖες εἶναι τόσο φειδωλὲς ἐν

σχέσει πρὸς τὶς ἀλλοδαπές, οἱ ὁποῖες χαίρουν, ὅταν ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἀναγνώστες τους;

Συγκεκριμένως ἐζήτησα τὴν πρώτη σελίδα τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Περγέως, ἀκμάσαντος τὸν 8ο αἰ. π.Χ. καὶ ὄχι, ὅπως λέγει ἡ θύραθεν Ἐπιστήμη, τὸν 6ο αἰ., «Κωνικά», τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν γνωστὴ καὶ διαδοθεῖσα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη «Τοπολογία» (Μοντέρνα Μαθηματικά), ἐκδόσεως Teubner τῆς Λειψίας. Ἀποδεικνύεται, ὅτι κάτι συμβαίνει ἢ μᾶλλον δὲν συμβαίνει, ὡς θὰ ἔπρεπε, στό, ὅπως τὸ ἀποκαλεῖτε, «Ρωμαῖκο Κρατίδιο».

Μεθ' ὑπολήψεως
Χρῖστος Σ. Βιλλιώτης
Οἰκονομολόγος

«Κομμένος» ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς στὴν ΕΡΑ 5

Κύριε διευθυντά,

Δὲν ὑπάρχει στὸν τόπο μας ἓνα τετραγωνικό γῆς, ἀπὸ τὶς ἡλιόθαμπες κορφές τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τὰ ἐρεβώδη ρήγματα τοῦ Αἰγαίου, ποὺ νὰ μὴν ἀποπνέῃ ἱστορία, κλέος καὶ πολιτισμό. Ἐμεῖς, ὅμως, τί ἔχουμε μάθει ἀπὸ τὴν

ΕΡΑ5, τὴν προοριζόμενη νὰ ἀκούεται ἀπὸ τοὺς ἐκτὸς Ἑλλάδος ὁμογενεῖς, γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ πολύτιμα καὶ ἀναπόσπαστα στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας καὶ ἰδιοσυστασίας; Τί ἔχουμε μάθει γιὰ τὸ πνευματικό, ψυχικὸ καὶ βιολογικὸ νῆμα, ποὺ μᾶς συνδέει μὲ τοὺς

Ὡς ἐπιστέγασμα τῶν τεσσάρων προηγουμένων οὐσιαστικῶν γνωρισμάτων τῆς Ἑλληνικότητας πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ ψυχικὸς ἔρως τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸ **ὥραϊον**, ποὺ γιὰ μὲν τοὺς ἐμπνευσμένους καλλιτέχνες καὶ τοὺς καλλιεργημένους ἀνθρώπους ἀποτελεῖ τὴν ἐπιτυχή μορφοποίηση μὲσω τῆς τέχνης μιᾶς ιδέας ἢ συναισθήματος, ὅπου περιεχόμενο καὶ μορφή συμπίπτουν, γιὰ δὲ τοὺς ἀπλοῦς ἀνθρώπους εἶναι ἐκεῖνο ποὺ προκαλεῖ αὐθόρμητη εὐχαρίστηση στὸν συναισθηματικὸ τους κόσμον. Γι' αὐτὸ καὶ ὅλα τὰ καλλιτεχνήματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἶχαν αἰσθητικὴ ἀξία καθολικῆς παραδοχῆς, ἀντίθετα μὲ ὅ,τι συμβαίνει σήμερα.

Ἡ Ἑλληνικότητα λοιπόν, λέξη-ἔννοια πολυσήμαντος καὶ νοητικὰ ὑψιπετής, εἶναι ἡ ἐξήγηση τῆς διαφορετικότητος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ ἄλλους λαοὺς-ἔθνη. Εἶναι τὸ σύνολο τῶν πολιτιστικῶν ἐπιτεύξεων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ποὺ μὲ τὸ διαχρονικὸ οἰκουμενικὸ τους κύρος ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερα νὰ ἀποτελοῦν σημεῖο ἀφετηριακῆς ἀναφορᾶς γιὰ ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη στὴν προσπάθειά τους γιὰ πρόοδο.

Μὲ τιμὴ
Στ. Παπαδάκης

[Γιὰ τὸν προσδιορισμὸ καὶ ὀρισμὸ τῆς ἔννοιας Ἑλληνικότητα βλ. ἔρυνες καὶ ἀφιερῶματα τοῦ «Δ» στὰ τεύχη 16, 23, 24, 25, 26, 28, 32-33, 35, 37, 47, 49, 51, 52, 55, 56-57, 59, 66, 67, 71, 87, 98, 112, 114, 118, 119, 120, 133, 137, 140-141, 142, 143, 144, 146, 154, 164-165, 168, 174, 180, 185, 186, 196, 197, 207, 220, 222, 228, 242, 246, 247, 255, 256, 263, 266, 269, 280, 293 κ.ἄ.]

προγόνους μας;

Ὁ πιδ ἀντιπροσωπευτικὸς γιὰ τοὺς ὁμογενεῖς ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς χώρας δὲν παρουσιάζει οὔτε μία ἀρχαιολογικὴ ἐκπομπή. Καὶ οἱ ἀκροατές του δὲν ἔχουν πληροφορηθῇ τὸ ἔργο κανενὸς διανοοῦμενου ἢ καλλιτέχνη τῆς πιδ λαμπρῆς ἐποχῆς τῆς ἀνθρωπότητας. Ὅσες ἀναφορὲς γίνονται εἶναι ἀσύνδετες, ἀποσπασματικές, μεμονωμένες καὶ διάσπαρτες. Ἡ τέλεια ἀπόπειρα ἐξόντωσης ἱστορικῆς μνήμης.

Οἷοσδήποτε ἄλλος ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τοῦ κόσμου, ἂν εὐρίσκετο στὴ θέση τῆς

ΕΡΑ5, θὰ εἶχε ἐπενδύσει καὶ οἰκοδομήσει τὸ πρόγραμμά του πάνω στοὺς πνευματικούς του θησαυρούς.

Εἶναι ἄμεση ἐθνικὴ ἀναγκαιότητα νὰ ἀναστηλωθῇ ἡ ἐθνικὴ μας μνήμη. Ἡ ΕΡΑ5 ὀφείλει, αὐθωρεὶ καὶ παραχρῆμα, νὰ καλύψῃ τρεῖς θεματικὲς ἐνότητες: Τῶν μεγάλων Ἑλλήνων στοχαστῶν τῆς Ἀρχαιότητος, τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ εὐρημάτων.

Μὲ τιμὴ

Δημ. Αὐγουστινιάτος
Περουτζία, Ἰταλία

Θεοκρατικῆς ἔμπνευσης ἀθλητικοὶ ἀγῶνες τὴν 28ῃ Ὀκτωβρίου

Κύριε διευθυντά,

Ἀνήμερα τῆς ἐθνικῆς ἐορτῆς τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τὸ κανάλι ALTER παρουσίασε στὶς μεσημεριανὲς εἰδήσεις τὰ «Νεστόρεια», ἀθλητικούς ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Νέστορα, ποὺ γίνονται, λέει, κάθε χρόνο στὴν Ἱεράπετρα καὶ ποὺ φέτος μάζεψαν πιδ πολὺν κόσμον... (ὅλοι καὶ ὅλοι καίμια πενηνταριὰ ἦταν) ἀπὸ ἄλλες φορὲς. Καὶ τὸ ἱερατεῖο μὲ τὶς κίτρινες

σημαιοῦλες του προσπαθεῖ νὰ μᾶς κάνῃ νὰ πιστέψουμε, ὅτι ὑπῆρξε κάποιος τύπος ποὺ ἔκανε χριστιανικὸ ἀθλητισμό, αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν ἀθλητισμό, ποὺ οἱ Πατέρες τοὺς ζήτησαν ἀπὸ τὸν Θεοδόσιο νὰ τὸν ἀπαγορεύσῃ (392 μ.Χ.). Κάποιος νὰ τοὺς κραξῇ, ρε παιδιά.

Εὐχαριστῶ πολὺ

Νικηφόρος Χατζηδάκης
Ἀθήνα

Ἡ Νάουσα ἀνήκει στὸ κράτος τῆς Ρωμανίας!

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Τὸ μνημεῖο, ποὺ φωτογράφησα στὴν πόλη τῆς Ναούσης μέσα στὸ πανέμορφο πάρκο της, μοῦ ἔκανε τρομακτικὴ ἐντύπωση, ὅχι ὡς κατασκευή, ἀλλὰ ὡς ἐπιγραφή. Προσπάθησα καὶ προσπαθῶ ἀκόμη νὰ ἀποφύγω νὰ δώσω τὴν ἐρμηνεία ποὺ ὑποψιάζομαι στὸ «**Ρωμανία**», νὰ πῶ δηλ. ὅτι ἐννοεῖ Ἑλλάδα, καὶ γι' αὐτὸ στέλνω τὴν εἰκόνα καὶ τοὺς στίχους τῆς στὸ «**Δαυλό**», μήπως καὶ κάποιος Ναουσαῖος-Πόντιος ἢ ἱστορικὸς γνώστης μὲ ἐνημερώσῃ γιὰ κάτι ποὺ δὲν γνωρίζω ἂν καὶ πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι ὄντως τὸ Ρωμανία εἶναι τὸ ὄνομα ποὺ ἤθελε ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία» γιὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς χώρας μας μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Ρωμανία τὴν Ἑλλάδα -ρωμιοὺς τοὺς Ἑλληνες- τὸ ρωμιὸς λίγο ἔπιασε, δὲν ἤξερα ὅμως ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἱχνηλάτες ἀκόμη τῆς Ρωμανίας, ποὺ τὴν ποτίζουν, γιὰ ν' ἀνθήσῃ καὶ νὰ βγάλῃ καὶ ἄλλους μαύρους σκορπιούς.

Μὲ ἐκτίμηση
Παν. Ἰατροῦ
Θεσσαλονίκη



Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Ἡ σημειολογία τοῦ «Ἀποξυόμενου»



ἔννοια τοῦ ἀτόμου ὡς μέρους τοῦ Σύμπαντος ἀπησχόλησε τοὺς φιλοσόφους, ἰδιαίτερος τὸν Δημόκριτο καὶ τὸν Ἐπίκουρο. Κατὰ τὸν πρῶτο τὰ ἄτομα εἶναι ἀόρατα, ἀπειροελάχιστα, κινοῦνται διαρκῶς στὸ Σύμπαν, πάντοτε σὲ εὐθεῖα γραμμὴ δέχεται τὸ ἀναπόφευκτο: «Πάντα τε κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι.» Φρονοῦσε, ὅτι σκοπὸς τῆς ζωῆς κάθε ἀνθρώπου θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ εὐθυμία, ὁ γαλήνιος καὶ εὐτυχὴς βίος, ὁ ὁποῖος δὲν διαταράσσεται ἀπὸ φόβο καὶ δεισιδαιμονία (Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων» - Δημόκριτος 44,45). Ὁ δεῦτερος θεωρεῖ, ὅτι κάποια ἄτομα παρεκτρέπονται, καὶ πλαγίως δέχεται καὶ τὴν τύχη: «ἐὰν οὕτω τύχη». Ἐλεγε, ὅτι στὴν κίνησι τῶν ἀτόμων ὑπάρχει καὶ ὁ παλμὸς καὶ ὁ ἀναπαλμὸς (κατὰ τοὺς συγχρόνους φιλοσόφους: ἡ συνειδήσις καὶ ἡ αὐτοσυνειδήσις). Φρονοῦσε, ὅτι δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀφήνωμε τὸν ἑαυτὸ μας στὴν εἰμαρμένη: «εἰμαρμένην δουλεύειν», διότι ἡ εἰμαρμένη εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀνάγκη, καὶ μόνον μὲ τὴν δρᾶσι τοῦ ἄνθρωπος κανονίζει τὰ τῆς ζωῆς του, νὰ μὴν στηρίζεται μόνον στὴν καλὴ ἔκβασι τῆς τύχης του: «βέλτιον γὰρ ἐν ταῖς πράξεσιν τὸ καλῶς κριθὲν μὴ ὀρθωθῆναι διὰ ταύτην». Ἡ δρᾶσις γίνεται ἐλεύθερη, ὅταν ἀποφεύγωνται τὰ δεσμά της: «τὸ δὲ παρ' ἡμᾶς ἀδέσποτον». (Διογένης Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων» - Ἐπίκουρος, 133-135.) Ἡ σύγχρονη Φυσικὴ δέχεται τὶς προαναφερόμενες ἀπόψεις, προσθέτοντας καὶ τὴν ἐσωτερικὴ δύναμι τοῦ ἀτόμου, τὴν **ἀτομικὴ ἐνέργεια** (κεντρικὸς πυρῆν, ἠλεκτρονία, πρωτόνια, οὐδετερόνια).

Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐξελιγμένο θηλαστικὸ ἔχει μεγάλη παιδικὴ ἡλικία καὶ μὲ τὴν φροντίδα τοῦ στενοῦ του περιβάλλοντος ἔχει ἀρκετὸ χρόνο, γιὰ νὰ μεγαλώσῃ, νὰ ἀντιληφθῇ τὸ παρελθὸν τῶν προγόνων του καὶ νὰ ἀναλάβῃ καὶ τὶς εὐθύνες του. Μεγαλώνοντας ὁμῶς διεπίστωνε, ὅτι οἱ γύρω του ἄνθρωποι ἦταν πάρα πολὺ σκληροί, δὲν ἦταν ὁ κόσμος τόσο ἰδεατός, ὅπως τοῦ τὸν μάθαιναν οἱ μεγάλοι, διεπίστωνε, ὅτι ἡ μοῖρα του ἦταν ἀνάλογη τῆς θέσεώς του στὴν κοινωνικὴ ζωὴ, δὲν ὑπῆρχε ἡ δίκαιη φυσικὴ ἀνισορροπία. Ἐὰν ἦταν δοῦλος, ἡ τύχη του ἦταν σχεδὸν καθωρισμένη· μπορεῖ νὰ ἔπαιξε μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ κυρίου του, ἀλλὰ θὰ ἦταν πάντοτε ὁ ὑπηρέτης τους καὶ ὁ δημιουργὸς τοῦ πλούτου τους, ὁ καταμεριστὸς τῆς ἐργασίας ἀπὸ κάποια στιγμή ἦταν ἀναπόφευκτος, ἀλλὰ ἦταν καὶ ἄδικος. Ἐὰν ἦταν ἀρχοντογεννημένος, τότε θὰ ἦταν κοινωνικὰ ἰσχυρός, θὰ ἦταν σεβάσμιον ἄτομον, θὰ εἶχε καὶ τὸν ἀπαραίτητο ἐλεύθερο χρόνο, νὰ μορφώνεται καὶ νὰ ὁμιλῇ καὶ γιὰ τὴν ἀρετὴ, ὅχι ἀπὸ σεβασμὸ

**Ἡ πολυπόθητη
καὶ ἡ ἀκριβὴ
δικαιοσύνη μόνον
μὲ ἀγῶνες καὶ μὲ
θεσμοὺς
θὰ μπορούσε
νὰ υπάρξῃ.**

στὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐκμεταλλεύεται πρὸς εὐκόλῃ τοὺς γύρω του. Θὰ εἶχε καὶ τὴν δυνατότητα νὰ γυμνάζεται, νὰ ἔχῃ σταυλίτες, νὰ τοῦ ἐτοιμάζουν τοὺς ἀκριβοὺς του ἵππους, θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ καὶ ὀλυμπιονίκης, νὰ τὸν ὑμνοῦν οἱ ποιητὲς πληρώνοντάς τους. Ἐὰν ἦταν ἀπλῶς ἐλεύθερος πολίτης, θήτης, τότε θὰ ἦταν κοινωνικὰ ἀνίσχυρος, συνήθως ρακένδυτος, βρώμικος, πτωχός, πειναλέος, ἄνευ περιουσίας, αἰσθανόμενος νὰ συντριβῶνται οἱ προσδοκίαι τῶν παιδικῶν του χρόνων. Καὶ ἐὰν ἦταν ἀκράτος ἀτομιστής, θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀποκτήσῃ πολλοὺς δούλους, νὰ κάμῃ καὶ

τὸν δικό του οἶκο, νὰ γίνῃ καὶ νεόπλουτος, γιὰ νὰ κάμῃ προκλητικὴ ἐπίδειξι τῆς εὐμάρειάς του. Καὶ μὲ δικαιολογημένη ἀγανάκτησι ὁ κάθε ἀδικημένος, ἔχοντας τὸ ἀνταντακλαστικὸ καὶ τὸ σύνδρομο τῆς πενίας καὶ τῆς ἀπελπισίας, ἐπιθυμοῦσε νὰ ὑπάρχουν κάποιοι πρακτικοὶ τρόποι, δοσμένοι ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν πολιτεία, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίξῃ τὴν ἴδια του τὴν ζωὴ, ἀλλὰ καὶ κατανοώντας ἐνδομύχως, ὅτι ἡ πολυπόθητη καὶ ἡ ἀκριβὴ δικαιοσύνη μόνον μὲ ἀγῶνες καὶ μὲ θεσμοὺς θὰ μπορούσε νὰ υπάρξῃ, καὶ ἡ πατρίς του ἡ Ἑλλὰς τοῦ ἔδινε πολλὰς εὐκαιρίες.

Τὸ ἄτομον στὸ ἀπώτερο παρελθόν



τὴν παλαιὰ ἐποχὴ ὁ σεβασμὸς τοῦ ἀτόμου ὑπῆρχε ἐξ αἰτίας τῆς ἀλληλεγγύης ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινότητος, ὠργανωμένης σὲ ὀλιγάριθμα γέννη, ὁμοαἰμων καὶ μὲ κοινὸ πρόγονο, μὲ τὴν γενικὴ συνέλευσι νὰ ἀποφασίζῃ, μὲ τὴν βοήθεια τῶν ἡλικιωμένων, τὸ μόνον εὐρυθμο δημοκρατικὸ σύστημα ὅλων τῶν ἐποχῶν, τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ ξαναζήσῃ. Ἀπὸ τὸν Θουκυδίδη μαθαίνομε, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἄλλαξαν τόπο κατοικίας, πιεζόμενοι ἀπὸ μεγαλυτέρους πληθυσμούς, χωρὶς νὰ σημειώνωνται πολυαἰμακτες συρράξεις. Τότε ὅλοι φρόντιζαν μόνον γιὰ τὰ πρὸς τὸ ξῆν, δὲν καλλιεργοῦσαν τὴν γῆ, δὲν ὑπῆρχαν περισσεύματα, καὶ ὅλοι μοιράζονταν τὰ πάντα.

Ὁ πολιτισμὸς ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται, ἔρχονται τὰ ἐργαλεῖα, ἀρχίζει ἡ ἀφαιρετικὴ σκέψις, ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας γίνεται πιδὸ σαφῆς, ὁ ἄνδρας, πιδὸ δυνατός, στρέφεται πρὸς τὸ κυνήγι καὶ τὴν χρῆσι τῶν ἐργαλείων καὶ ἡ γυναῖκα πρὸς τὶς ἐργασίες τοῦ σπιτιοῦ. Ὅλοι μαζί ἔθαπταν τοὺς νεκροὺς τοὺς καὶ ὅλοι μαζί διασκέδαζαν, γι' αὐτὸ καὶ οἱ νέοι γινώριζαν μόνον τὴν μητέρα τοὺς. Εἶναι ἡ περίοδος τῆς Μητριαρχίας, κυριαρχεῖ ἡ μορφὴ τῆς μητέρας-μάννας-τροφοῦ, δὲν εἶναι ἡ ἡγέτις, εἶναι ἡ Ἀρχόντισσα τῆς οἰκίας τῆς, τῆς «Ἐστίας», τὸ καταφύγιο κάθε ἀτόμου.

* * *



λλὰ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἀρχίζει νὰ καλλιεργῆται καὶ ἡ γῆ, ἀρχίζουν νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ περισσεύματα, τὰ ὁποῖα γρήγορα ἄρχισαν νὰ τὰ ἐκμεταλλεύωνται οἱ πιδὸ δυνατοὶ τοῦ γένους, οἱ εὐπατρίδες, μὲ ἐνόπλους γύρω τοὺς νὰ τοὺς προστατεύουν. Ὁ πλοῦτος αὐξάνεται προκαλώντας ἐμφυλίους πολέμους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπληστίαν καὶ τὶς ἀρπακτικὰς διαθέσεις τῶν γύρω πληθυσμῶν, τῶν ἐχθρῶν. Ἀρχισαν νὰ δημιουργοῦνται καὶ οἱ πόλεις, γιὰ τὴν ἀποθήκευσι καὶ τὴν ἀσφάλεια τῶν πλεονασμάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦ φόβου τῶν ἐχθρῶν. Κάμνει τὴν ἐμφάνισί τῆς καὶ ἡ γραφή, γιὰ ἀπλᾶ στὴν ἀρχὴ μηνύματα καὶ γιὰ τὴν ἀρίθμησι τῶν πλεονασμάτων, ἐμφανίστηκαν καὶ πολλοὶ ὑπηρέτες τοῦ συνόλου: λογιστές, μεσάζοντες, ἔμποροι, ἀστυνομικοί, δικαστές, φύλακες, στρατιωτικοί, γραφειοκράτες, φιλόσοφοι, οἱ περισσότεροι τῶν φιλοσόφων ὅχι γιὰ βροῦν τὴν ἀρχὴ τοῦ Σύμπαντος καὶ τοὺς νόμους τῆς ζωῆς, ἀλλὰ γιὰ νὰ δικαιολογοῦν μὲ τὶς βαρύγδουπες θεωρίες τοὺς τὰ ἀδικαιολόγητα, γιὰ νὰ ζοῦν καὶ αὐτοὶ πλουσιόπαροχα ἐκ τῶν περισσευμάτων.

Ὁ πολιτισμὸς προχωρεῖ, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ τιθασεῖται, ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ἀρχίζει νὰ καταστρέφῃ τὴν Φύσι, ὑποβαθμίζοντας τὸν ἄνθρωπο· μόνον φάρμακο ὁ πνευματικὸς πολιτισμὸς, ὁ ὁποῖος ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἦλθε καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, νὰ ἀνοίξῃ ὁ Πίθος τῆς Πανδώρας μὲ ὅλα τὰ κακὰ (Ἡσίοδος, «Ἔργα καὶ Ἡμέραι», στ. 59-100), ἀνισότης, ἐκμετάλλευσις, διαφθορά, φιλονικία. Οἱ ἄνθρωποι χωρίστηκαν σὲ πλουσίους καὶ σὲ πτωχοὺς, ἀνταγωνιζόμενοι καὶ πολεμῶντας διαρκῶς μεταξύ τους. Οἱ ἰσχυροὶ ἔλεγαν, αὐτὸ εἶναι δικό μου ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο εἶναι καὶ αὐτὸ δικό μου, εἰσχώρησε ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων ἡ ἐγκληματικὴ συνήθεια τῆς ιδιοκτησίας, ὅχι τῆς ιδιοκτησίας τῶν ἀπαραιτήτων, ἀλλὰ τῆς ὑπερμέτρου. Ὁ Ὀμηρὸς μᾶς ἀναφέρει δύο ἀγρότες νὰ συγκρούωνται γιὰ τὸν χωρισμὸ ἐνὸς μικροῦ χωραφιοῦ, παρομοιάζοντάς τοὺς μὲ φοβεροὺς πολεμιστὰς, σκοτώνοντάς ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. (Ίλιάς Μ, 421-426.)

*Ἄνοιξε ὁ Πίθος τῆς
Πανδώρας μὲ ὅλα
τὰ κακὰ: ἀνισότητα,
ἐκμετάλλευση,
διαφθορά, φιλονικία.
Οἱ ἄνθρωποι χωρί-
στηκαν σὲ πλουσίους
καὶ σὲ πτωχοὺς,
ἀνταγωνιζόμενοι καὶ
πολεμῶντας διαρκῶς
μεταξύ τους.*

Ὁ «ἡαός» καὶ τὸ «σκηπτοῦχο» ἄτομο στὸν Ὅμηρο



τὴν Μυκηναϊκὴ Ἐποχὴ τὸ ἄτομο παύει νὰ ἀνήκη στὸ γένος, ἀνῆκε πλέον στὸν οἶκο. Καὶ ὑπεράνω ὅλων τῶν οἴκων ἦταν ὁ ἄναξ (Ίλιάς Α.172, «ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων», ὁ ἰσχυρὸς ἄρχων τοῦ Ἄργους), κρατῶντας καὶ τὸ θεϊκὸ σκῆπτρο, γιὰ νὰ τρομάζουν τὰ πλήθη (Ίλιάς Β100-101: «ἀνὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων ἔσθι σκῆπτρον ἔχων»). Γύρω του ὑπῆρχαν καὶ οἱ ὑποτακτικοὶ ἀριστοκράτες (Ίλιάς Α. 144-146: «εἷς δέ τις ἄρχος ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ ἐσύ, Πηλεΐδῃ»), ὁ καθένας μὲ τὴν δική του περιοχὴ καὶ μὲ τὸν δικό του πληθυσμό, καθοδηγώντας τους, ὅπως τὸ ποιμνιο (Ίλ. Β 85-86: «πέιθοντό τε ποιμένι λαῶν σκηπτοῦχοι βασιλεῖς»).

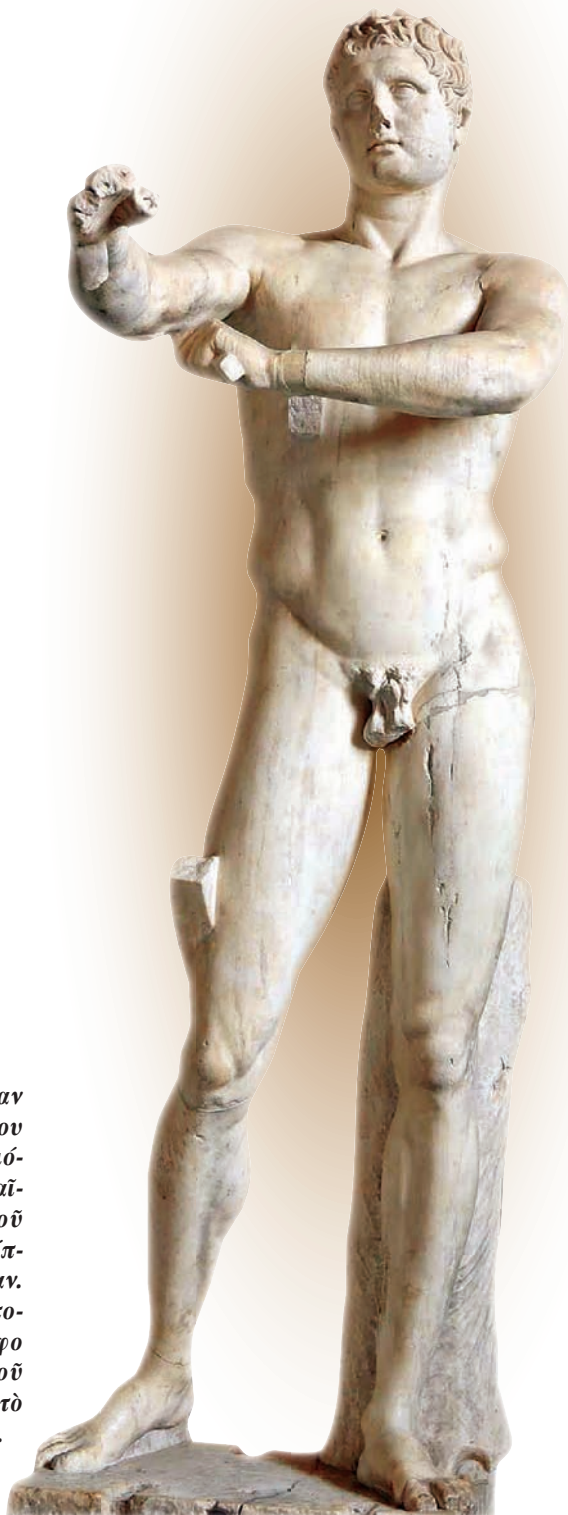
Ὅλοι οἱ ἡγέτες εἶχαν τὰ πάντα, ὁ πλοῦτος ἦταν ὅλος δικός τους, γῆ, κοπάδια, γυναικες, δοῦλοι, ἔχοντας ἀπέναντί τους τὸ ἄνευ προνομίων μέγα πλήθος, τὸν λαό. Καὶ ἓνας ἀπὸ τὸν λαὸ ἦταν καὶ ὁ Θεοσίτης, γόνος ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, ἄνευ τύχης. Ὁ πατέρας του, ὁ Ἄγριος, ἀναιδέως ἀπὸ τὴν ἐξουσία, καὶ οἱ ἀνατροπὲς σκότωσαν τὰ πέντε ἀπὸ τὰ ἑπτὰ ἀδελφία του. Ὁ ἴδιος, πρὶν ἔλθῃ στὴν Τροία, τραυματίστηκε, καί, ἄσχημος καὶ πικραμένος καθὼς ἦταν, προσπαθοῦσε νὰ ἐξισωθῇ μὲ τοὺς ἀρίστους, κανεὶς δὲν τὸν συμπαθοῦσε, μόνον ὁ Παλαμίδης ἔπαιξε μαζί του πεσσοῦς. (Α.Σταγειρ. «Ὁγυγία», Δ', σελ.431-432, ἔκδ. «Ελευθέρη Σκέψις».) Εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ λαμβάνῃ μέρος στὴν γενικὴ συνέλευσι τοῦ λαοῦ (Ίλ. Α. 54, «δ' ἀγορήνδε καλέσατο λαόν»), τὸν ἀπόηχο τῆς δημοκρατίας τῶν γενῶν, ἀλλὰ τὶς τελικὲς ἀποφάσεις τὶς λάμβαναν οἱ ἰσχυροί.

Ἐλεγαν οἱ εὐγενεῖς, ὅτι ἡ πολυαρχία κάμνει κακὸ (Ίλ.Β.204: «οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη»), θὰ πρέπει νὰ ἀκοῦμε μόνον τὸν ἓνα, τὸν βασιλέα (Ίλ.Β. 203-205: «οὐ μὲν πως πάντες βασιλεύσομεν ἐνθάδε Ἀχαιοί. οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη. εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς»). Καὶ ὁ Θεοσίτης τολμᾷ καὶ ἀντιλέγει στὸν ἄνακτα Ἀγαμέμνονα, λέγοντας, ὅτι ὅλοι πολεμοῦν καὶ ὁ καθένας μπορεῖ νὰ σκοτωθῇ, ἀλλὰ οἱ ἀριστοκράτες πολεμοῦν καλὰ ὥπλισμένοι πάνω στὰ φοβερά τους ἄρματα καὶ οἱ ἀπλοὶ ὀπλίτες πολεμοῦν πάντοτε πεζοὶ καὶ κακῶς ὥπλισμένοι, ἀλλὰ στὴν διανομὴ τῆς λείας ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν παίρνουν τὸ μεγαλύτερο μερίδιο (Ίλ. Β. 210-270).

Ἡ ἐπάρρηση τῶν ἀτόμων ἀπὸ τὸν Θησεά



Θησεὺς ἦταν ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἀθήνας, ὁ ὁποῖος ἐγκατέλειψε τὴν μοναρχία καὶ ἔδωσε δικαιώματα στὸ πλήθος. Ἐκαμε τὴν ἔνωσι τῶν φυλῶν, ὀρίζοντας πρωτεύουσα τῆς Ἀττικῆς τὴν πόλι τῶν Ἀθηνῶν. Χώρισε τοὺς πολίτες σὲ τρεῖς τάξεις, τοὺς εὐπατρίδες (ὄσους σποῦδαζαν καὶ ἦταν ἱκανοὶ γιὰ τὰ κοινὰ καὶ τὰ δημόσια ἐπαγγέλματα), τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς τεχνίτες (ὄσους δὲν εἶχαν ὄρεξι νὰ σποῦδαζουν), ὀρίζοντας ὅλοι οἱ πολίτες νὰ εἶναι ἰσότιμοι (δίκαιη ἀνισορροπία). Κάποτε ὁ Θησεὺς πῆγε στὴν Σύρο καὶ σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν κυβερνήτη τοῦ νησιοῦ, τὸν Λυκομήδη, διότι ὁ



Ὁ Αποξυόμενος. Ὑπῆρξαν δύο ἀγάλματα ἀποξυόμενου ἀθλητῆ τῆς Κλασικῆς Περιόδου, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ῥωμαῖος ἱστορικὸς Πλίνιος, τοῦ Πολυκλείτου καὶ τοῦ Λυσίππου, τὰ ὁποῖα δὲν σῶθηκαν. Τὸ ἄγαλμα τῆς εἰκόνας ἀποτελεῖ ρωμαϊκὸ ἀντίγραφο τοῦ περίφημου ἔργου τοῦ Λυσίππου καὶ βρίσκεται στὸ Μουσεῖο τοῦ Βατικανοῦ.

Λυκομήδης φοβήθηκε νὰ μὴν τοῦ πάρῃ τὸ νησι ὁ Θησεύς, ἀφοῦ ἔδωσε δικαιώματα στοὺς πολλοὺς (Πανσ. 1,3,2: «ἐπὶ δὲ τῷ τοίχῳ τῷ πέραν Θησεύς ἐστὶ γεγραμμένος καὶ Δημοκρατία καὶ Δῆμος»).

Ἕνας ἀπὸ τοὺς διασημοτέρους διαδόχους τοῦ Θησεῶς ἦταν ὁ Κόδρος. Στοὺς χρόνους τοῦ ἡ Ἀττικὴ ἀντιμετώπιζε μεγάλα προβλήματα ἀπὸ εἰσβολὴ μεταναστῶν (ἐπιστροφὴ τῶν Δωριέων στὴν πατρίδα τους). Ἕνας χρησμὸς ἔλεγε, ὅτι ὁ τόπος θὰ λυτρωθῇ, μόνις σκοτωθῇ ὁ βασιλεὺς· καὶ ὁ Κόδρος αὐθορμήτως θυσιάστηκε,

*Οἱ ἡγέτες-νομοθέτες
ἦταν ἀριστοκράτες με-
τεράστια ἀποθέματα
ἀνθρωπισμοῦ, καὶ
ἡ πολιτικὴ τους
κατωρθώθηκε, διότι
μετὰ τὸν Τρωικὸ
πόλεμο συνέβη ὁ
μεγάλος ἀποικισμὸς
τῶν Ἑλλήνων στὴν
Μεσόγειο.*

καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυπωσιασμένοι ἀπὸ τὴν πράξι του ἐξέλεγαν μὲν βασιλεῖς, ἀλλὰ μόνον γιὰ νὰ διευθύνουν τὶς πατροπαράδοτες θυσίες. Ἀπὸ τότε ἡ Ἀττικὴ ἔγινε τόπος γαλήνης καὶ εἰρήνης, σὲ αὐτὴν εὗρισκαν καταφύ- γιο πολλοὶ ρημαγμένοι ἄνθρωποι, ἄρχισε νὰ γίνεται πολυάνθρωπη, ἀρχίζει καὶ ἡ μεγάλη της πρόοδος. Ἀρ- γότερα τὴν ἐξουσίαν τὴν πῆραν οἱ εὐπατρίδες, στηρί- ζοντας τὴν δύναμίν τους στὴν κατοχὴ τῆς γῆς, οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τους ἔγιναν δοῦλοι τῶν πλουσίων, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι πολλαπλασιάστηκαν, τὸ πολίτευμα πέρασε στὸν Δράκοντα, κατόπιν στὸν Σόλωνα, τὸν πρῶτο ἀρχηγὸ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, ἔπει- τα στὸν Κλεισθένη, τὸν Πεισίστρατο, τὸν Ἐφιάλτη καὶ τέλος στὸν Περικλῆ.

Οἱ προαναφερόμενοι ἡγέτες-νομοθέτες ἦταν ἀριστο- κράτες, μετεράστια ἀποθέματα ἀνθρωπισμοῦ, καὶ ἡ πολιτικὴ τους κατωρθώθηκε, διότι μετὰ τὸν Τρωικὸ πόλεμο συνέβη ὁ μέγας ἀποικισμὸς τῶν Ἑλλήνων στὴν Μεσόγειο. Ἀνθεὶ τὸ ἐμπό- ριο καὶ ἡ χρηματικὴ οἰκονομία, δημιουργεῖται ἡ πόλις-κράτος, τὸ **ἄστυ**, ἀνέρχεται ἡ ἀστικὴ τάξις, ἡ νέα ἀριστοκρατία τῶν βιοτεχνῶν, ναυτικῶν, ἐμπόρων, οἱ συνθήκες ἀλλάζουν, οἱ Ἕλληνες ζητοῦν πλέον **ἰσονομία**, **ἰσηγορία** καὶ **ἰσοκρατία** (Ηρ. 3,80), καὶ τὸν 5ο π.Χ. αἰ. ἐδραιώνεται στὴν Ἀθήνα ἡ Δημοκρατία, μεθεσμὸς τέτοιους, ὥστε τὸ ἄτομο νὰ βρῇ τὴν χαμένην του ὑπόστασι.

Ἡ καθιέρωση τῆς ἔννοιας «πολίτης» στὴν Ἀθήνα



πὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἀριστοτέλους «**Ἀθηναίων Πολιτεία**» ἀντλοῦμε πολλὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν τότε κατάστασι στὴν Ἀττικὴ. Μέχρι τὸν 5ο π.Χ. αἰ. τὴν διοίκησιν τῆς Πολιτείας τὴν ρύθμιζε ὁ Ἄρειος Πάγος (πε- τρώδης λόφος δυτικὰ τῆς Ἀκροπόλεως). Ἐκεῖ συνήρχετο τὸ ἀνώτατο ὄργανο τῆς χώρας, ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου παντοδύναμος Βουλὴ καὶ τὰ μέλη της, ἡ Βουλὴ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ἐκλέγονταν ἀπὸ πολῖτες διατελέσαντες ἄρχον- τες. Ὁ Ἄρειος Πάγος εἶχε τὸν σπουδαιότερο ρόλο στὴν διακυβέρνησιν τῆς πόλεως, διεφύλαττε τοὺς νόμους καὶ ἐπέβαλλε σωματικὰς καὶ χρηματικὰς τιμωρίας σὲ ὅλους τοὺς ἐνόχους. Ἡ θητεία τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἦταν στὴν ἀρχὴ

ισόβια, κατόπιν έγινε για μιὰ δεκαετία, ὅλοι διωρίζονταν ἀπὸ οἰκογένειες εὐγενῶν καὶ πλουσίων. Ἀργότερα ἡ θητεία τοὺς έγινε γιὰ ἓνα ἔτος, ἄρχισαν νὰ ἐκλέγωνται καὶ οἱ θεσμοθέτες, μὲ σκοπὸ νὰ δημοσιεύουν τοὺς νόμους, νὰ προσέχουν τὴν ἐκδί-
κασι τῶν διαφορῶν τῶν πολιτῶν καὶ νὰ κρίνουν τελεσιδίκως τὶς δίκες.

Πρῶτος ὁ Δράκων ἔδωσε καίριο πλήγμα στὴν παντοδυναμία τοῦ Ἀρείου Πά-
γου, ἀφῆρεσε σχεδὸν ὅλη τὴν διοικητικὴ καὶ τὴν δικαστικὴ του ἐξουσία, δίδοντάς
τὴν σὲ σὲ δύο νέα ὄργανα, τοὺς Ἐφέτας καὶ τὴν Βουλὴ. Ἀπὸ τότε ὁ Ἀρείος Πάγος
περιορίστηκε στὸ νὰ εἶναι ὁ φύλαξ τῶν νόμων, παρακολουθοῦσε τοὺς ἄρχοντες
τῆς πολιτείας νὰ διοικοῦν κατὰ τὸν νόμο, καὶ ὅποιος πολίτης νόμιζε ὅτι ἀδικεῖτο,
εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἀναφέρῃ στοὺς Ἀρεοπαγίτας, ὑποδεικνύοντας καὶ τοὺς
νόμους ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ ἀδικήθηκε.

Μὲ τὴν νομοθεσία τοῦ Δράκοντος καθωρίσθηκε τὰ πολιτικὰ δικαιώματα νὰ τὰ ἔχουν ὅσοι κατεῖχαν ὅπλα, οἱ ἄρχοντες πλέον ἐξελέγοντο ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς πολίτες, ὅχι ἀπὸ τοὺς Ἀρεοπαγίτες, καὶ ἀπὸ τότε ἄρ-
χισαν νὰ εἰσχωροῦν στὴν Βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ στοιχεῖα μὴ ὀλιγαρχικά, ἀφαιρῶντας τῆς καὶ τὸν
ιδιόρρυθμο χαρακτήρα της. Γιὰ τὴν ἄσκησι τῶν πολι-
τικῶν δικαιωμάτων κυριώτερα ὄργανα ἦταν ἡ Ἐκκλη-
σία τοῦ Δήμου καὶ ἡ Βουλὴ. Ἡ Βουλὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ
400 βουλευτές, ἀργότερα ἀπὸ 500, ὅλοι ἐκλέγοντο διὰ
κλήρου, καὶ μετὰ τὴν κλήρωσι ἡ Βουλὴ ἤλεγχε τὸν δημόσιο καὶ τὸν ιδιωτικὸ τοὺς
βίο, ἀπομακρύνοντας τοὺς ἀναξίους. Ἡ Βουλὴ ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ τὶς ἐξωτερικὲς
ὑποθέσεις καὶ γιὰ τὴν Ἄμυνα.

*Ἡ συμμετοχὴ στὴν
Ἐκκλησίᾳ τοῦ Δήμου
ἦταν ὁ ἀπαραίτητος
ὅρος, γιὰ νὰ λέγεται
κάποιος τέλειος πολί-
της, ἀνεξαρτήτως
τάξεως.*

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου ἦταν ἡ συνέλευσις ὅλων τῶν πολιτῶν (συνέχεια τῆς ὁμη-
ρικῆς ἀγορᾶς, ἡ κοινὴ γνώμη). Ἡ συμμετοχὴ σὲ αὐτὴν ἦταν ὁ ἀπαραίτητος ὅρος,
γιὰ νὰ λέγεται κάποιος τέλειος πολίτης, ἀνεξαρτήτως τάξεως. Ἐγινε τὸ κύριο ὄρ-
γανο τῆς Πολιτείας, ἐξελέγοντας ὅλους τοὺς ἄρχοντες τῆς δημοσίας ζωῆς, ψήφισε
τοὺς νόμους, λάμβανε καὶ τὶς τελικὲς ἀποφάσεις γιὰ πόλεμο καὶ εἰρήνη. Ὑπόλογοι
στὴν Ἐκκλησίᾳ ἦταν ὅλοι οἱ ἄρχοντες καὶ ἀπὸ αὐτὴν προῆλθε ἡ Ἡλιαία, τὸ λαϊκὸ
ὀρκωτὸ δικαστήριον, τὰ μέλη τοῦ ὁποίου ἐξελέγοντο διὰ κλήρου, ἡ τύχη (ἡ φωνὴ
τοῦ θεοῦ) καταγοῦσε τὴν προσωπικὴ ἐπιρροή. Ἀργότερα, ἐπειδὴ ἡ συμμετοχὴ
τῶν θητῶν στὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Δήμου ἦταν δύσκολη (οἰκονομικὲς δυσκολίες καὶ
ἀποστάσεις) ἡ παρουσία τοὺς έγινε μισθωτή.

Ὁ Σόλων ἔθεσε τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ἰσοπολιτείας καὶ τῆς ἰσονομίας τῶν Ἀθηναί-
ων. Πλούσιοι καὶ πτωχοὶ τὸν ἐξέλεξαν ὡς συμφιλιωτὴ, καὶ ἐνῶ μποροῦσε νὰ γίνῃ
τύραννος, ἤλθε ἀντιμέτωπος καὶ μὲ τὶς δύο παρατάξεις, τὴν δὲ προσωπικότητά του
τὴν ἀντιλαμβανόμεθα ἀπὸ τὶς ἐλεγείες του. Μὲ τὴν πρώτη προτρέπει ὅλους, πλουσί-
ους καὶ πτωχοὺς, νὰ θέσουν τέρμα στὴν διένεξί τους: «Γινώσκω, καὶ μοι φρενὸς
ἐνδοθεν ἄλγεοι κεῖται πρεσβυτάτην ἑσορῶν γαίαν Ἰοανίας καινομένην.» [=Τὸ γνω-

ρίζω, ὅτι ἔχει εἰσέλθῃ ἐντός μου ὁ ἀβάστακτος πόνος νὰ βλέπω τὴν σεβάσμια γῆ τῆς Ἰωνίας (Ἀττικῆς) νὰ ρημάζεται.] Καὶ σὲ μιὰν ἄλλη, μόνον πρὸς τοὺς πλουσίους: «οἱ πολλῶν ἀγαθῶν ἐς κόρον ἡλάσατε, ἐν μετρίοις τίθεσθε μέγαν νόον» [ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ ἀγαθὰ παραχορτάσατε, ἃς φανῇτε περισσότερο βολικοί]. Καὶ ἄλλοῦ, γιὰ τὴν συμπεριφορὰ τῶν ἡγετῶν: «Δῆμος δ' ὧδ' ἂν ἄριστα σὺν ἡγεμόνεσιν ἔποιτο, μήτε λίαν ἀνεσθéis μήτε βιαζόμενος» [ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ πιστὰ τοὺς ἡγέτες του, ὅταν δὲν τὸν ἀφήνουν τελείως ἐλεύθερο καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἔχουν παραπιεσμένο].

Ἡ προσπάθεια πολλῶν αἰῶνων ἔχει λάβει πλέον σάρκα καὶ ὅσῳ, χαρακτηρίζοντας καὶ τὸ ἀθάνατο πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων, ἀναφέρομε τὸν ὀρθολογισμό: ὅρος ὁ ὁποῖος δείχνει τὴν ἴδια τὴν πηγὴ τῆς γνώσεως, χωρὶς τὴν μεταφυσικὴ ἀγωνία τῶν Ἀσιατῶν, τὴν τοποθέτησι δηλαδὴ σὲ λογικὴ σειρὰ τῶν ἀτάκτων ἐμπειριῶν μας, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀναποφεύκτων λαθῶν μας. Ἡ λύσις τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων, οἱ ἀντικειμενικὲς συνθήκες τῆς ζωῆς θὰ πρέπει νὰ προωθοῦνται ἀπὸ ὑπερέχοντα λογικὰ άτομα, ἀπὸ ὅσους δηλαδὴ μποροῦν νὰ τὰ ἐρμηνεύουν καὶ νὰ τὰ συντονίζουν πρὸς τὸ καλύτερο.

Ὁ Ἀγαμέμνων δὲν ἦταν Ἀσιάτης δεσπότης, ἦταν ὅμως ἕνας ἀκραῖος ὀλιγαρχικός, ποὺ φοβόταν καὶ ζητοῦσε τὴν γνώμη τῶν πολλῶν, χωρὶς νὰ δίδῃ ἐξηγήσεις. Ὁ Θησεὺς ἦταν βασιλεὺς, ἀλλὰ ἐνδιαφερόταν καὶ γιὰ τὸν λαό, δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι τοποθέτησε τὸ πλῆθος σὲ τάξεις, καθιστώντας τοὺς πολῖτες ἰσοτίμους, ἀνεξαρτήτως τάξεως, διότι ἤθελε οἱ πολῖτες νὰ λειτουργοῦν καὶ ὡς προσωπικότητες. Ὁ Θησεὺς ἦταν μιὰ ὀλοκληρωμένη προσωπικότης, βασιλεὺς καὶ ἀθλητής, ἀδιαφόρησε γιὰ τὴν ζωὴ του καὶ τόλμησε νὰ παλέψῃ νικῶντας τὸ θηριώδη Μινώταυρο, ἀπαλλάσσοντας τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὴν ἀβάστακτη φορολογία στοὺς Μινώιτες.

Ὁ Περικλῆς ἦταν ὁ ἀπόλυτος ἄρχων τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ πάντοτε πρὸς ὄφελος τῆς Πολιτείας, ἔδινε λόγο σὲ αὐτήν, ἡ ὁποία καὶ τὸν ἔκρινε (συγκεντρωτικός δημοκρατισμός). Ὁ Πλούταρχος χαρακτηρίζει τὴν διοίκησι τοῦ Περικλέους ὡς ἀριστοκρατικὴ καὶ ὄχι ὡς δημοκρατικὴ, τὴν χαρακτηρίζει ὡς ἐξουσία τοῦ ἐνδὸς ἀνδρός, ἀλλὰ ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ὁ Δῆμος ἔλαβε πάρα πολλά, κληρουχίες, θεωρικά, μισθοὺς (Πλούταρχος, «Βίος Περικλέους», IX).

Ὁ Ἀριστοτέλης, κάμνοντας κριτικὴ τῶν πολιτευμάτων, ἀσφαλέστερο θεωρεῖ τὸ δημοκρατικὸ καὶ ὄχι τὸ ὀλιγαρχικὸ καὶ θεωρεῖ καλύτερο τὸν συνδυασμὸ τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ ὅτι τὸ πολίτευμα γίνεται πιὸ ἰσχυρό, ὅταν στηρίζεται καὶ στὴν μεσαία τάξι. (Ἀριστ., «Πολιτικά», 1302a, 10-16.)

Ἡ σημειολογία ἐνδὸς ἀγάματος



Ὁν 5ο π.Χ. αἰ. ἐμφανίζονται στὴν Ἀθήνα οἱ σοφιστές, οἱ δάσκαλοι τῆς σοφίας, ἤθελαν νὰ μορφώσουν τοὺς νέους, γιὰ νὰ ρητορεύουν μὲ ἐντυπωσιακὸ τρόπο· ἦταν ἡ νέα κατεύθυνσις τοῦ πνεύματος. Ὁ πλοῦτος τῶν Ἀθηναίων κινδύνευε, καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία χρειάζοταν τὸν κάθε πολίτη νὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ ἐλεύθερος. Οἱ σοφιστές



Ψηφοδέλτιο όστρακισμού.

δίδασκαν Οικονομία, Πολιτική και Ρητορική, με σκοπό να δίνουν την ευκαιρία στους πολίτες να καταλαμβάνουν υπεύθυνες θέσεις στην δημόσια ζωή. Οί πριν φιλόσοφοι της Ίωνίας ήταν αριστοκράτες του πνεύματος, ζούσαν στην πατριαρχική παράδοσι και ανέλυναν θεωρητικά τον μακρόκοσμο, ενώ οί σοφιστές ανέτρεπαν τὰ πάντα, ενδιαφέρθηκαν για μία πρακτική κοινωνική θεωρία, με πρωταγωνιστή τον ίδιο τον άνθρωπο.

Η αρχή του Σύμπαντος δεν ενδιέφερε τους σοφιστές, έλεγαν ότι μέτρο των πάντων είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, οτιδήποτε δεν μπορούμε να τὸ κατανοήσουμε είναι σαν να μὴν υπάρχει. Μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίζει σαφώς, ποιὰ φύλλα του δένδρου είναι κίτρινα και ποιὰ είναι πράσινα, ἀλλὰ τὴν πολιτική ἐλευθερία μπορεί να τὴν χαρακτηρίσει δίκαιη ἢ ἀδίκη, ὠφέλιμη ἢ ἐπικίνδυνη. Τὸ ἄτομο τοποθετεῖται στὸν κοινωνικὸ μικρόκοσμο με δύναμι, θετική και ἀρνητική, ἡ ἀντικειμενικότης χάνεται και ἐπικρατεῖ ο ὑποκειμενισμός. Ἡ τυπική λογική και ἡ διαλεκτική λαμβάνουν μίαν ἄλλη μορφή, τὸ δίκαιο μπορεί με λογικὰ ἐπιχειρήματα να ἀποδεικνύεται ὡς ἄδικο, τὸ ἄσπρο ὅτι είναι μαῦρο, ὁ ἄνθρωπος δεν ὑποτάσσεται πλέον στην ἠθική.

Σὲ ἀγαλμα τοῦ 4ου π.Χ. αἰ., ὁ **Ἀποξυόμενος** παρουσιάζεται νεαρὸς ἀθλητής, ὁμορφος και καλογυμνασμένος, με τὴν χαρακτηριστική, ἄνετη και μαγική κίνηση τῆς ἀποξύσεως τῶν ρύπων τῆς προπονήσεώς του, ἐξαφανίζοντας τὴν παλαιὰ μετωπικότητα τῶν ἀγαλμάτων. Δεν ὑπάρχει στὸν Ἀποξυόμενο τίποτε τὸ ἡρωϊκὸ και τὸ περιφρονητικὸ, οὔτε ἡ αὐστηρὴ ὠραιότης τῶν Κούρων τοῦ 6ου π.Χ. αἰ., δεν ὑπάρχει τὸ αριστοκρατικὸ πρότυπο τῆς σωματικῆς ὁμορφιάς τῶν γαιοκτημόνων-αριστοκρατῶν, οἱ ὅποιοι διαλαλοῦσαν τὴν σωματική τους ὁμορφιά, τὴν ἀποκτημένη στὰ στάδια και τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνες, για κερδίσουν τὸ χαμένο ἔδαφος στην κοινωνική τους ὑπεροχή, να ἰσορροπήσουν τὰ εἰσοδήματα τὰ ὅποια και ἔχαναν.

Ὁ Ἀποξυόμενος μοιάζει με χορευτή, δεν είναι κάποιος διάσημος καλογυμνασμένος Ὀλυμπιονίκης, εἶναι ἓνας ἀπλὸς φίλαθλος, γόνος ἑνὸς ἀπλοῦ ἀστοῦ-αριστοκρά-

τη, έχοντας τὸν ἀπαραίτητο ἐλεύθερο χρόνο, νὰ χαίρεται τὸ καλογυμνασμένο του σῶμα, ζῇ τὴν δική του ζωή, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὴν γύρω του πραγματικότητα, γιὰ τοὺς γύρω του ἀνθρώπους. (Hauser A., «Κοινωνικὴ Ἱστορία Τέχνης», Α', σελ. 124-125, ἐκδ. «Κάλλος», Ἀθήνα 1988.)

Δικλῆιδες ἀσφαλείας τῆς ἀτομικότητας



ὁ νομοθέτης κατανοοῦσαν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἀρσκακιάδες, χωρὶς νὰ ἐξαιροῦν καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους. Καὶ ἐπειδὴ ἡ δημοκρατία εἶναι τὸ πολίτευμα τῶν πτωχῶν καὶ τῶν πολλῶν (Ἀριστ., «Πολιτικά» 1290b, 18-19), γιὰ νὰ μὴν ἀνατρέπεται, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη καὶ τὶς ἀπαραίτητες δικλῆιδες ἀσφαλείας, τὶς ὁποῖες θὰ ἔπρεπε οἱ ἴδιοι οἱ πολῖτες νὰ προστατεύουν, ἀλλιῶς θὰ ἦταν ἄξιοι τῆς τύχης τους, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἡ Δημοκρατία τῶν Ἀθηναίων στὴν ἀκμὴ τῆς δόξης της κρατήθηκε μόνον πενήντα περίπου ἔτη, ἐξ αἰτίας πολλῶν καὶ διαφόρων λόγων, μὲ πρῶτο καὶ σπουδαιότερο τὴν κατάχρησι τῶν ἰδίων τῶν θεσμῶν της, π.χ.:

Τὰ δικαστήρια ἀπαρτίζονταν ἀπὸ 500 δικαστές, χωρισμένους σὲ πέντε τμήματα, καί, ἐπειδὴ ἦταν πολυάριθμα, ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ δωροδοκηθοῦν. Κάποτε δόθηκε μισθὸς στοὺς δικαστές καὶ ἀπὸ τότε κακόμαθαν τὰ μέλη της καὶ ἄρχισε ἡ δωροδοκία. Παράδειγμα ὁ Ἄνυτος, ἓνας ἀπὸ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος, ὅταν κατηγορήθηκε, ὅτι ἡ Πύλος χάθηκε ἐξ αἰτίας τῆς στρατηγίας του, κατάρφερε νὰ ἀποφύγῃ τὴν καταδίκη ἐξαγοράζοντας τοὺς δικαστές. Γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῆς ἀπολυταρχίας θεσπίσθηκε ὁ λεγόμενος ὀστρακισμὸς (ἐξορία γιὰ δέκα ἔτη, μὲ ψηφοδέλτια ἀπὸ ὀστρακα), ἀλλὰ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἰσχυροτέρας παρατάξεως ἐξώριζε τὸν ἀρχηγὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, γιὰ νὰ κυβερνᾷ ἀνενόχλητος (περίπτωσης τοῦ ἐξοστρακισμοῦ τοῦ Ἀριστείδου).

Στὴν πόλι τῶν Ἀθηνῶν δὲν ὑπῆρχαν νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔδιδαν στοὺς ἀδυνάτους ἓνα χρηματικὸ ποσὸ, γιὰ νὰ ἀνακουφίζουν τὸν πόνο καὶ τὴν δυστυχία τους. Ἐνας Ἀθηναῖος πολίτης ἔκαμε μήνυσι ἐναντίον ἐνὸς ἀδυνάτου, ὅτι ὁ ἀδύνατος κακῶς ἐλάμβανε τὸ ἐπίδομα, διότι καὶ τέχνην γνῶριζε καὶ μποροῦσε νὰ ἐξοικονομῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ στὸ ἐργαστήριό του μαζεῦονταν ἄνθρωποι πονηροί, ἀλλὰ καὶ ἵππους μποροῦσε καὶ ἀνέβαινε, ἄρα δὲν ἦταν οὔτε ἀδύνατος οὔτε καὶ ἀνάπηρος. (Λυσίας, «Λόγοι», XXIV, 4.) Ἡ πλεονεξία καὶ ἡ κουτοπονηρία τοῦ δῆθεν ἀδυνάτου.

Δρ Δημήτριος Ἀπ. Κομητούδης



Μία συνδρομή-δῶρο γιὰ τὶς γιορτὲς
στὸν σκεπτόμενο φίλο σας θὰ ἀποτελέσῃ
οὐσιαστικὴ συμβολή σας στὴ δύσκολη
διαφωτιστικὴ προσπάθεια τοῦ «Δαυλοῦ».

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ



Ναύαρχος Ἀντωνιάδης καὶ φονικὸ τοῦ Ἀγρινίου

Ἐκκλητικοὶ κάποιοι δημοσιογράφοι ἀποροῦσαν, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ φονιᾶς τοῦ Ἀγρινίου νὰ σκοτώσῃ σὰν τσίχλες καὶ χωρὶς λογικὴ αἰτία τοὺς πέντε κυνηγούς, ὅταν ἐκκλησιαζόταν 2-3 φορές τὴν ἐβδομάδα, μετελάμβανε συχνὰ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ἔκανε μία φορὰ τὸ μῆνα ἁγιασμὸ στὸ μαντρί του· καὶ ὁ δικηγόρος του, βαθύτατα χριστιανὸς κι αὐτὸς (κουβάλησε στὸν πελάτη του τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ ἄλλα χριστιανικὰ βιβλία στὴν φυλακὴ καὶ χαρακτήρισε «Ἅγιο» τὸν Λυμπέρη, ποὺ ἔκαψε ζωντανούς τὴ γυναῖκα του, τὴ μάνα του καὶ τὰ παιδιὰ του, ἀλλὰ μετανόησε προτοῦ ἐκτελεσθῇ), ὅπως καὶ ὁ πνευματικὸς του, ἐξέφρασαν τὴν ἀδυναμία τους «νὰ χωρέσῃ ἡ χριστιανικὴ τους συνείδηση», ὅτι ἓνας τόσο καλὸς χριστιανὸς μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνας αἰμοδιψὴς ἄνθρωπος. Πρόκειται γιὰ τοὺς ἴδιους δημοσιογράφους ποὺ ἔγιναν ἔξω φρενῶν καὶ ἔψαλαν τὰ ἐξ ἁμάξης στὸ ναύαρχο Ἀντωνιάδη, ὅταν χαρακτήρισε τὸ Χριστιανισμὸ αἰμοσταγὴ καὶ αἰμοδιψὴ θρησκεία.

Γ.Σ.Π.

Στὴν πρωτοχρονιάτικη λειτουργία

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὀχέτῳ ὕβρεων κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γεμάτα μὲ ἐκθειασμοὺς τῆς Σιών καὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ διαβάζονται ἐπὶ καθημερινῆς βάσεως ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς κατὰ τὶς λειτουργίες στοὺς ναοὺς τῆς χώρας. (Βλ. «Δ», τ. 191, 192, 224-225, 247, 280, 286 κ.ἄ.) Τὰ παρακάτω ἀποσπάσματα εἶναι ἓνα μικρὸ δείγμα ἀπὸ τὴ λειτουργία τῆς Πρωτοχρονιάς:

- Ἀντίφωνον Β', στίχ. γ': **Ἐκ Σιών** ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ.
- Καταβασία: Στίβει θαλάσσης, κυματούμενον σάλον, ἥπειρον αὐθις, **Ἰσραὴλ δεδειγμένον**.
- Ὡδὴ ε', ὁ εἰρμός: Νυκτὶ ἐξωμοίωται, ὡς τὴν σκιὰν τὴν νομικὴν στέργουσα, **τὸν Ἰσραὴλ ἡ γεννησαμένη**, ἐξ ἧς ἀπαστράψαν, τὸ φῶς τὸ τοῦ κόσμου, Χριστὸς πεφανέρωται.
- Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα (Κεφ. 17, 1-14): Καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα, καὶ ἔση πατήρ πλήθους ἐθνῶν... Ἔσται τὸ ὄνομά σου Ἀβραάμ, ὅτι **πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε**. Καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα, καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη, καὶ βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται.
- Ἦχος πλ. δ': Τὴν σοφίαν καὶ λόγον, **ἐχθροὺς ἐθανάτωσας**, Ἰεράρχα Βασίλειε.

Αὐτὰ τὰ χριστιανικὰ θὰ σπεύσῃ νὰ ἀκούσῃ καὶ πάλι φέτος σύσσωμη ἡ πολιτικὴ, πολιτειακὴ καὶ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῆς ρωμιοσύνης ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ ἀρχιεπισκόπου στὴν πρωτοχρονιάτικη λειτουργία στὴ Μητρόπολη. Ἔτσι, γιὰ νὰ πάῃ καλὰ ὁ χρόνος...

Ι.Α.

«Ἡ αὐτολογοκρισία ἀπὸ φόβο δὲν εἶναι ἀνεκτὴ»

Ἡ Ὀπερα τοῦ Βερολίνου ἀποφάσισε νὰ κόψῃ ἀπὸ τὸ πρόγραμμά της τὴν ὄπερα “Ἰδομενέας” τοῦ Μότσαρτ μὲ τὸ αἰτιολογικόν, ὅτι περιλάμβανε προκλητικὲς σκηνὲς γιὰ τὸν προφήτη Μωάμεθ, οἱ ὁποῖες ἴσως προκαλοῦσαν τὴν μὴνιν τῶν ἰσλαμιστῶν, ὅπως ἔγινε πρόσφατα μὲ τὰ δανέζικα σκίτσα τοῦ Μωάμεθ. Σὲ μία ἀπὸ τὶς ἐπίμαχες σκηνὲς τοῦ ἔργου-δημιουργικῆ προσθήκη τοῦ σκηνοθέτη Χάινς Νόνεφελς- ὁ βασιλιάς Ἰδομενέας παρουσιάζει στὴ σκηνὴ τὰ κομμένα κεφάλια τοῦ Ποσειδῶνα, τοῦ Ἰησοῦ. ►

του Βούδα και του Μωάμεθ.

Οί ευρωπαϊκές κοινωνίες, ενώ δεν έχουν καταφέρει να ανανήψουν ακόμη πλήρως από τον χιλιόχρονο σκοταδιστικό χριστιανικό Μεσαίωνα, τρομοκρατούνται στίς μέρες μας κι από την ισλαμική θεοκρατία. Έργα τέχνης εξαρτώνται όχι από την ελεύθερη βούληση των δημιουργών και του κοινού, αλλά από τις ευαισθησίες και τις διαθέσεις φανατικών της «πίστης». Όπως όμως δήλωσε η Γερμανίδα καγκελλάριος: «ή αυτολογοκρισία από φόβο δεν είναι ανεκτή». Άρνούμενη η Εύρώπη να υπερασπιστεί την ελευθερία της έκφρασής της, υποθηκεύει όλο και περισσότερες ελευθερίες με τη συγκαταβατικότητα της στην παρεμβατικότητα του κάθε φανατικού θεοκράτη κι ανοίγει διάπλατα την πόρτα σε ένα νέο πιθανό Μεσαίωνα.

Γ.Α.

Ευτυχισμένο Χανουκά!

«Περισσότερα από 2.000 χρόνια πριν οι Ιουδαίοι εξεγέρθηκαν εναντίων αυτών που τους δυνάστευαν, απαγορεύοντάς τους να προσεύχονται, να μελετούν την Τορά ή να ακολουθούν τις θρησκευτικές παραδόσεις τους. Με αρχηγό τον Ιούδα τον Μακκαβαίο και παίρνοντας δύναμη από την πίστη τους, ο μικρός τους στρατός θριάμβευσε επί των τυράννων... Η Λάουρα κι εγώ σ'ας στέλνουμε τις καλύτερες ευχές μας για ένα ευτυχισμένο Χανουκά.» Ο πρόεδρος των Η.Π.Α. Τζώρτζ Μπους, για τον έορτασμό του περυσινού Χανουκά στο Λευκό Οίκο.

Οί «τύραννοι», στους οποίους αναφέρθηκε ο πρόεδρος Μπους, είναι οι Έλληνες έκπολιτιστές Σελευκίδες, επίγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου: Βλ. «Έλληνες εορτάζουν τη σφαγή Ελλήνων», τ. 288 και «Ολοκαύτωμα και Χανουκά», τ. 291.



Κ.Ε.

«Αφήστε την Παιδεία και φορέστε ράσα»!

Αντιγράφουμε από άρθρο του κ. Κ. Χριστόπουλου στο «ΒΗΜΑ», 12.10.2006: «Ως το 2004 τα εισοδήματα της Έκκλησίας, που προέρχονταν από εκμίσθωση οικοδομών, φορολογούνταν με έναν μικρό συντελεστή 10%. Από το 2005 με απόφαση της κυβέρνησης ο συντελεστής φορολογίας μειώνεται σταδιακά ως εξής: Για το έτος 2005, 7%. Για το έτος 2006, 4%. Για το έτος 2007, πλήρης απαλλαγή. Τα έσοδα που χάνει το Δημόσιο είναι πάρα πολλά, διότι η περιουσία της Έκκλησίας είναι ανυπολόγιστη. Οί δάσκαλοι και οί καθηγητές αίτουν ψίχουλα μπροστά σε αυτά που χαρίζονται στην πλέον «παραγωγική και αναπτυξιακή» ομάδα της κοινωνίας μας. Μήπως ο βασικός στόχος της κυβέρνησης είναι «αφήστε τα γράμματα και φορέστε τα ράσα»; Είναι και αυτό μια πολιτική κατεύθυνση-γιατί όχι;»

Σ.Σ.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΠΙΔΟΞΩΝ ΤΑΛΙΜΠΑΝ;

1 ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ ΚΑΤΗΧΗΤΕΣ



είκονιζόμενη φωτοτυπία με περιεχόμενο, που θυμίζει μάλλον κήρυγμα από ἄμβωνος, δὲν προέρχεται ἀπὸ κάποιο χριστιανικὸ ἔντυπο, ἀλλὰ ἀπὸ στρατιωτικὸ ἔγγραφο καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ διαταγὴ μεραρχίας, πὺν ἐκδόθηκε σὲ ἐκτέλεση προγενέστερης διαταγῆς τῆς Διεύθυνσης Θρησκευτικοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ.

ΘΕΜΑ: Εκκλησιαστικές Εορτές - Τελετές

ΣΧΕΤ.: Φ.463/58/161818/Σ.272/12 Οκτ 2006/ΓΕΣ/ΔΘΡ

1. Σας γνωρίζουμε, κατόπιν σχετικού, ὅτι ἀπὸ τὴν 15 Νοεμβρίου 2006 ἡ Αγία μας Εκκλησία, μας εἰσάγει στο πνεῦμα τῆς μεγάλης εορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τα Χριστούγεννα εἶναι ἡ εορτὴ τῆς ενώσεως καὶ αποκαταστάσεως τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου με τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς ἐνανθρωπίζεται γιὰ νὰ ἐξυψώσει τὸν ἄνθρωπο, δείχνοντάς του τὸν δρόμο τῆς Ἀλήθειας γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Με τὴ γέννηση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ πάλι συμμετοχὸς καὶ κληρονόμος τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Στὸ ἴδιο πρωτοφανὲς αὐτὸ ἔγγραφο ζητεῖται ἀπὸ τοὺς διοικητὲς τῶν μονάδων νὰ μερμνήσουν ἐπὶ πλέον καὶ γιὰ:

- τὴν καλύτερη προετοιμασία καὶ συμμετοχὴ τοῦ στρατιωτικοῦ προσωπικοῦ στὶς γιορτές,
- τὴν καθολικὴ συμμετοχὴ στὶς ἀκολουθίες, με ἰδιαίτερη μέριμνα στὸ μυστήριό τῆς ἑξομολόγησης,
- τὴν εὐλαβὴ συμπεριφορὰ τῶν ὀπλιτῶν,
- τὴν πραγματοποίησιν ὁμιλιῶν σχετικὰ με τὸ πνεῦμα, τὸ συμβολισμό καὶ τὸ διαχρονικὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων,
- τὴν ὑλοποίησιν τοῦ προγράμματος νηστείας με παρὰθεση νηστήσιμου σιτηρέσιου, σύμφωνα με τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας,

- τὸν ἑορτασμὸ τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ τῶν Θεοφανείων με λαμπρότητα, μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα θρησκευτικῆς ἐξάρσεως.

Παρὰ τὴν προφανῆ ἀντισυνταγματικότητά τους εἴθισται νὰ ἐκδίδωνται στὸ στράτευμα διαταγές ἀφορῶσες στὸν ὑποχρεωτικὸ ἑορτασμὸ διαφόρων χριστιανικῶν ἑορτῶν, ὅπως αὕτη ποὺ εἶχε δημοσιευθῇ στὸ τεύχος 284. Παρ' ὅλο ποὺ κι ἐκεῖνη ἡ διαταγὴ ἦταν ἐπίσης ἀπαράδεκτη, παρατηροῦμε, ὅτι ἡ ἐλεγχόμενη ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο Διεύθυνση Θρησκευτικοῦ τοῦ ΓΕΣ ἔχει σκληρύνει κατὰ πολὺ τὴ στάση της, κι ἔτσι ἡ χριστιανικὴ προπαγάνδα μέσα στὰ στρατόπεδα εἶναι τώρα ἐμφανῶς ἐντονώτερη. Ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν εἶναι νὰ διαθέτουμε αὕτη τὴ στιγμή τὶς πλέον θεοκρατούμενες Ἑνοπλεις Δυνάμεις τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. (Βλ. συνέντευξη τοῦ ναύαρχου Α. Ἀντωνιάδη, «Δ», τ. 295.)

2 ΕΞΩ ΟΙ ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ



ντισυνταγματικὲς κριθῆκαν ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας διατάξεις σχεδίου Προεδρικοῦ Διατάγματος τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἄμυνας γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ σπουδαστῶν στὴ Σχολὴ Ἀξιωματικῶν Νοσηλευτικῆς (ΣΑΝ), σύμφωνα με τὶς ὁποῖες θὰ ἀποκλείονταν ἀπὸ τὶς ἐξετάσεις –μεταξὺ τῶν ἄλλων– οἱ ἀλλόθρησκοι καὶ οἱ ἄθεοι. Μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 20252/2006 πρακτικὸ τοῦ ΣΤΕ με προεδρεύουσα τὴ σύμβουλο τοῦ Ἀνωτάτου Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου κ. Αἰκατερίνη Σακελλαροπούλου τὸ σχέδιο ἐπιστράφηκε στὸ ΥΠΕΘΑ, προκειμένου νὰ ἀναδιαμορφωθῇ. Τὸ ΥΠΕΘΑ ὅμως προβληματίζεται, διότι ἐκτιμᾷ, ὅτι θὰ δημιουργηθοῦν σοβαρότατα προβλήματα στὴν εὐρυθμὴ λειτουργία ὄχι μόνο τῆς ΣΑΝ ἀλλὰ καὶ στὸ σύνολο τῶν παραγωγικῶν σχολῶν τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεων.

Γιὰ τὴν εὐρυθμὴ ἐπομένως λειτουργία τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν ὁ ὑπουργὸς Ἄμυνας κι οἱ ἐπιτελεῖς του θεωροῦν ὑποχρεωτικὴ τὴ χριστιανικὴ συνείδηση τῶν ὑποψηφίων σπουδαστῶν, ἐφόσον ἀποκλείουν ὄχι μόνο τοὺς ἄθεους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀλλόθρησκους. Ἄν δὲν λατρεύῃ δηλαδὴ τὸ Γιαχβὲ ὁ σπουδαστής, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν τυπολατρία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, δὲν θὰ μπορῇ –κατὰ τὸν κ. ὑπουργό– νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ καθήκοντά του καὶ θὰ δημιουργῇ προβλήματα στὴ λειτουργία τῆς σχολῆς.

Μπορεῖ τὸ ΣΤΕ νὰ ἔπραξε τὸ χρέος του, ἡ ἐκπόνηση ὅμως καὶ μόνο αὐτοῦ τοῦ διατάγματος καὶ ὁ σχετικὸς προβληματισμὸς τοῦ ΥΠΕΘΑ φανερώνουν, ὅτι στὴν Ἑλλάδα τοῦ 2006 κυριαρχοῦν μεσαιωνικὲς ἀντιλήψεις.

3 CODEX LIBRORUM PROHIBITORUM



Ὁ 7ο ἐπιτελικὸ γραφεῖο μεραρχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ μάζεψε ὅλα τὰ βιβλία «Κώδικας Ντὰ Βίντσι», ποὺ εἶχαν προλάβει νὰ ἀγοράσουν οἱ μονάδες τῆς γιὰ τὶς βιβλιοθήκες τους. Παραμένουν ἀδιευκρίνιστα τὰ ἑξῆς: **α** ἐὰν ἡ πρωτοβουλία αὕτη ἀνήκει στὸν εὐσεβεῖ διοικητὴ τῆς μεραρχίας ἢ ἐὰν ἔχη ἐκδοθῇ σχετικὴ διαταγὴ ἀπὸ τὸ ΓΕΣ, ποὺ θὰ ἰσχύσῃ γιὰ ὅλες τὶς μονάδες τοῦ Στρατοῦ, **β** τί θὰ ἀπογίνουν τόσα βιβλία, θὰ παραδοθοῦν ἴσως στὴν πυρά;

Ὅτι κι ἂν συμβῇ πάντως, τέτοια λυπηρὰ γεγονότα δυστυχῶς φανερώνουν τὶς θεοκρατικὲς ἀντιλήψεις τῶν ἐπιτελῶν ἀξιωματικῶν.

4

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΕΦΟΔΙΑ ΣΕ ΜΟΝΕΣ



εικονιζόμενη φωτοτυπία προέρχεται από πολυσέλιδη διαταγή εὐσεβοῦς Ἑλλήνα ἀνωτάτου ἀξιωματικοῦ διοικητῆ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία, ἀνάμεσα σὲ αὐτὰ ποὺ καθορίζει γιὰ τὸν ἐορτασμὸ τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ τῶν Θεοφανείων, διατάσσει τὸ ὑφιστάμενο ἀνεφοδιαστικὸ ὄργανο νὰ διαθέσῃ ἐφόδια σὲ μονὲς τῆς περιοχῆς. Περισσότερες λεπτομέρειες δὲν δόθηκαν ἐγγράφως, παρὰ μόνον προφορικά, δεδομένου ὅτι ἡ διάθεσις τροφίμων σὲ μονὲς δὲν προβλέπεται ἀπὸ κανένα στρατιωτικὸ κανονισμό, κι ἔτσι ἡ διαχειριστικὴ δικαιολόγησί της δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἔννομα.

(β) Το [REDACTED] ΛΕΜ νὰ προετοιμάσῃ ἐφόδια σὲ ποικιλία καὶ ποσότητα, σύμφωνα μὲ προφορικές οδηγίες γιὰ διάθεσιν στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἀγίου Ραφαήλ, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Οσίου Νικόδημου καὶ στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἀγ. Γεωργίου.

Ἐνα ἀπὸ τὰ μέσα, ποὺ κατὰ κανόνα μετέρχονται ἀξιωματικοὶ διοικητές, προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσουν εὐνοϊκὴ κρίσις καὶ τυχὸν προαγωγή τους κατὰ τὶς ἐτήσιες τακτικές κρίσεις στὸ στράτευμα, εἶναι ἡ εὐνοία τοῦ τοπικοῦ μητροπολίτη, ἕνα τηλεφώνημα τοῦ ὁποίου στὴ στρατιωτικὴ ἱεραρχία ἔχει πάντα ἰδιαιτέρως βαρύνουσα σημασία στὸ βυζαντινοκρατούμενο κρατίδιο ποὺ ζοῦμε. Στὴ συγκεκριμένη περίπτωση καὶ σύμφωνα μὲ ἔγκυρες πληροφορίες συσχευάσθηκαν σὲ ἀρκετὲς δεκάδες μεγάλα τσουβάλια μακαρόνια, ρύζι, κονσέρβες, γάλα καὶ διάφορα ἄλλα τρόφιμα, τὰ ὁποία μὲ στρατιωτικὰ ὀχήματα διαμοιράσθηκαν σὲ τρεῖς μονές. Γιὰ τὴν εὐλογημένη ἀπὸ τὸ μητροπολίτη αὐτὴ πρᾶξι ἐξωθήθηκαν σὲ παρανομία τόσο τὸ προσωπικὸ τῆς ἀνεφοδιαστικῆς μονάδας ὅσο καὶ τὸ ἐλεγκτικὸ ὄργανο τοῦ σχηματισμοῦ, τὸ ὁποῖο, εἶναι βέβαιο, ὅτι στὸν ἐπόμενον ἔλεγχο θὰ «κάνῃ τὰ στραβὰ μάτια», ὥστε νὰ δικαιολογηθῇ ἡ ἔλλειψη.

Τὸ φαινόμενο τέτοιων «θεάρεστων» πράξεων –λόγῳ ἀπλῆς εὐσέβειας τῶν διοικητῶν ἢ ὑστεροβουλίας τους ἢ καὶ τῶν δύο– εἶναι σύνηθες στὸν Ἑλληνικὸ Στρατό, καὶ ἐφόδια καὶ μέσα, ποὺ ἡ ἀπόκτησί τους βαρύνει τὸν κρατικὸ προϋπολογισμὸ καὶ προορίζονται γιὰ τὸ στρατιωτικὸ προσωπικὸ, δυστυχῶς καταλήγουν σὲ ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια.

5

ΤΑΛΙΜΠΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἀγαπητὲ «Δαυλέ»,

Θέλω νὰ διηγηθῶ ἕνα συμβᾶν στὴ Σχολὴ Ἀστυφυλάκων Ξάνθης. Ἦμουν στὸ ἀναρρωτήριό τῆς σχολῆς λόγῳ ἀρρώστιας καὶ μὲ αἰφνιδίασε ὁ διοικητής. Εἶδε 2 ἀντίτυπα τοῦ «Δαυλοῦ» ποὺ διάβαζα καὶ ἔξαλλος τὰ πῆρε καὶ ἔφυγε. Ἄν εἶχα μίαν Βίβλο, εἶμαι σίγουρος, ὅτι δὲ θὰ ἀντιδρούσε ἔτσι, ἀλλὰ τί νὰ κάνουμε. Ἀπολαμβάνω μετὰ χαρᾶς ἀπὸ τὸν Ἰούνιο 2006 τὴ συνδρομὴ στὸ περιοδικό σας. Μπορεῖτε καὶ καλύτερα. Μὴν κρατᾶτε γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς σας κάποια στοιχεῖα (ὅσο δυνατόν σᾶς ἐπιτρέπεται). Τὰ σέβῃ μου.

I.K.

Γιάννης Λάζαρης

ΟΧΕΤΟΣ ΥΒΡΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΨΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

“Ένα ἀπάνθισμα ἀπὸ λειτουργικὸ βιβλίον



ελετώντας τὰ «Μηναῖα», τὸ λειτουργικὸ βιβλίον τῶν Ἑλλήνων κληρικῶν, ἔμεινα κατάπληκτος ἀπὸ τὴς ὕβρεις, ποὺ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες δεχόμεστε ψαλμικῶς καὶ ὕμνολογικῶς στὸν τόπον τοῦ Δία καὶ τοῦ Σωκράτη ἀπαθέστατα. Σκέφτηκέ ποτε κανεῖς, ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ ὕμνολογοῦσαν σὲ κάποιο τζαμί τῆς Ἄγκυρας τὸν Κολοκοτρώνη ἢ οἱ Ἑβραῖοι σὲ κάποια συναγωγὴ τοῦ Τὲλ Ἀβιβ τὸν Γολιάθ; Κι ὅμως ἡ «Ἑλληνική» Ὁρθοδοξία ἐξυμνεῖ ψαλμικῶς, ὕμνολογικῶς, λειτουργικῶς καὶ ἀγιογραφικῶς ὡς ἁγίους τῆς κάθε πρώτης Αὐγούστου τοὺς Μακκαβαίους, ἐκτοξεύοντας μύριες ὕβρεις κατὰ ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων μέσα στὸ σπίτι μας.

Ὅμως ἐλάτε τώρα μαζί μου, νὰ ξεφυλλίσουμε τὰ «Μηναῖα» τῆς Ὁρθοδοξίας μας.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

17 τοῦ μηνός, Τιμοθέου ἀποστόλου & Ἀναστασίου ὁσιομάρτυρος.
Στιχηρὰ Ἑσπερινοῦ, σελ. 186:

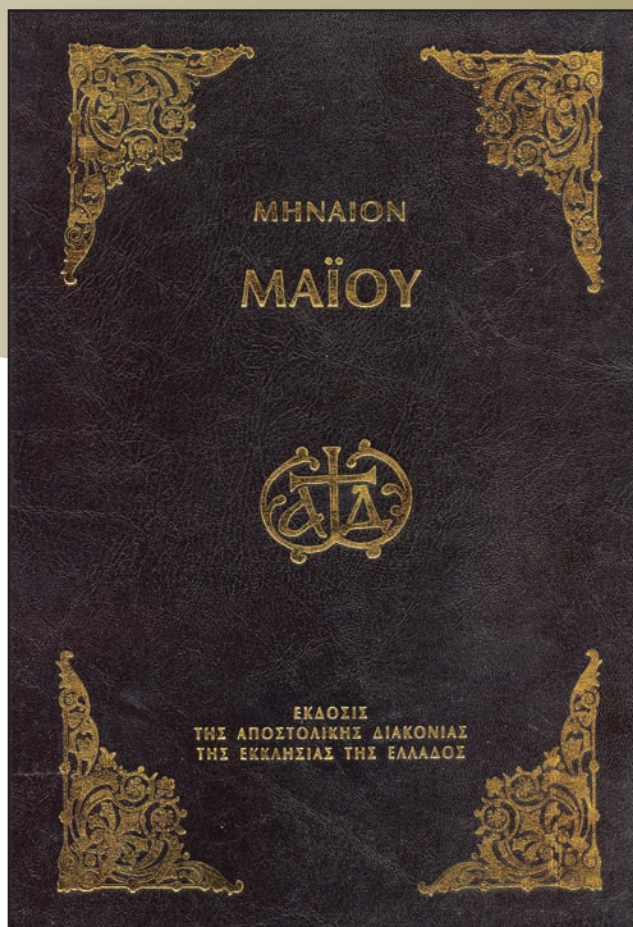
«...θεόφρων Τιμόθεε,... τὸ τῆς πλάνης (τῶν Ἑλλήνων) κράτος εὐχερῶς δι-
έλυσας...»

23 τοῦ μηνός, Κλήμεντος ἱερομάρτυρος & Ἀγαθαγγέλου μάρτυρος.
Εἰς τὸν «Οἶκον», σελ. 196:

«Υἱὸς φωτὸς ἀναδειχθεὶς,... Κλήμη σοφέ,... Ἑλλήνων τοὺς πρωτεύοντας ἐν
λόγῳ καὶ ἀληθείᾳ ἐνίκησας...»

25 τοῦ μηνός, Γρηγορίου Ναζιανζινοῦ.
Μικρὸς Ἑσπερινός, σελ. 203:

«Θεολόγῳ σου στόματι, θεολόγε Γρηγόριε,... ἐξήρανας τὴν μωρίαν Ἑλλή-
νων καὶ τὸ ψεῦδος...»



Τὸ λειτουργικὸ βιβλίον τῶν κληρικῶν μὲ τίτλο «Μηναῖα» ἀποτελεῖται ἀπὸ δώδεκα τόμους, ἓνα γιὰ κάθε μῆνα. Περιέχουν ὅλη τὴν ἀκολουθία μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ τυπικοῦ καὶ διαβάζονται καθημερινὰ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς σὲ ὅλους τοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος. Περιλαμβάνει ἓνα ἀκατάσχετο ὕβρεολόγιο κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

30 τοῦ μηνός, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.
Κανὼν τοῦ Ὁρθροῦ, Ὡδὴ ζ', σελ. 252:

«Ψευδεῖς μὲν ἐξέκλιναν **Ἑλλήνων** ὕθλους, πειθῶ δὲ τὴν τύραννον ἀνθρώποις μόνην εἴλκοντο...»

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

10 τοῦ μηνός, Χαραλάμπους ἱερομάρτυρος.
Ἐδῶ παρατηρεῖται ἓνα ἀνήκουστο θρόσος: Στὰ ἀπόστιχα τοῦ Μικροῦ Ἑσπερινοῦ, ἐνῶ προτρέπει τὴν Ἑλλάδα νὰ χαίρεται:

«Σύμπασα ἡ **Ἑλλάς**, ἐνθέως νῦν ἀγάλλον, κατέχουσα ἐν κόλποις τὴν σεβάσιμον κάραν τὴν τοῦ ἱερομάρτυρος...»

Πιὸ κάτω στὴν Ὡδὴ ε΄ τοῦ Κανόνος, σελ. 65, πετὰ δηλητήριο:

«Εξέστησαν δαίμονες καὶ ῥῆλλον οἱ ἄθεοι...»

Ἐνῶ στὴ σελ. 69 λέει:

«Λαμπροφανὴς καὶ πανένδοξος ἀνατέταλκεν ἐν τῇ ῥῆλλῳ πάσῃ ἢ πανέ-
ορτος μνήμη τοῦ θεοῦ Χαραλάμπους...»

Πιὸ κάτω, στὸ Δοξαστικὸ τῶν Αἰνῶν, σελ. 69, διαβάζουμε:

«Ἡ τίμια κῆρα σου τὴν δυσώδη πλάνην (τῶν ῥῆλλῶν) καταπαύσου-
σα...»

16 τοῦ μηνός, Παμφίλου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ α΄, σελ. 91:

«Μανίας ῥῆλλῶν τὸ φρύγμα κατεπατήσατε...»

ΜΑΡΤΙΟΣ

10 τοῦ μηνός, Κορδάτου τοῦ ἐν Κορίνθῳ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ γ΄, σελ. 41:

«Τῇ σοφίᾳ Κορδάτος, τῇ θεοσδότῳ, κατήργει ῥῆλλῶν σοφίας...»

22 τοῦ μηνός, ἱερομάρτυρος Βασιλείου, πρεσβυτέρου.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ δ΄, σελ. 84:

«Σοφία κρεῖττον καλλωπιζόμενος, τοὺς σοφοὺς τῶν ῥῆλλῶν, θεαρχικῶ
σθένει ἀπεμώρανας...»

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

28 τοῦ μηνός, τῶν ἐν Κυζίκῳ ἐννέα μαρτύρων.

Εἰς τὸν Ἑσπερινόν, σελ. 111:

«Μάρτυρες Χριστοῦ πανεύφημοι κατακρατούσης ποτὲ τῆς ῥῆλλῶν
σκαιότητος καὶ ὠθούσης ἅπαντας πρὸς ἀθέμιτα βάραθρα, ὁδὸν εὐθείαν
οὐ κατελίπετε...»

ΜΑΪΟΣ

10 τοῦ μηνός, Σίμωνος ἀποστόλου τοῦ ζηλωτοῦ.

Εἰς τὸ Κάθισμα τοῦ Ὁρθρου, σελ. 42:

«Θεοῦ Πνεύματος τῇ φωταυγίᾳ, σκότος ἔλυσας πολυθείας... καὶ κατήρ-
γησας ῥῆλλῶν μυθεύματα...»

28 τοῦ μηνός, Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ ζ΄, σελ. 104:

«Σταθηρὰν ἐπιδεικνύμενος τὴν ἔνστασιν, Μάρτυς Εὐτύχιε, τοὺς τῶν ῥῆλλῶν
σοφοὺς ἀνδρείως κατήσχυνας...»

ΙΟΥΝΙΟΣ

1 τοῦ μηνός, Ἰουστίνου μάρτυρος, τοῦ φιλοσόφου.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ ζ', σελ. 8:

«Σοφία Θεοῦ, Ἰουστίνος ὁ σοφός, κεκοσμημένος, τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπε-
μώρανε φιλοσοφίαν ἐν χάριτι...»

18 τοῦ μηνός, Λεοντίου μάρτυρος:

Εἰς τὸ Κοντάκιον τοῦ Κανόνος, σελ. 69:

«Τῶν τυράννων ἤλεγξας τὰς πονηρὰς ἐπινοίας καὶ Ἑλλήνων ἥσυχνας τὴν
ἀθεώτατον πλάνην...»

30 τοῦ μηνός, τῶν 12 Ἀποστόλων.

Εἰς τὸν Ἑσπερινόν, σελ. 118:

Ἐμμέσως: «Ἀλιέων ὁ κάλαμος φιλοσόφων τὸ φρύαγμα καὶ ρητόρων ρεύ-
ματα διετάραξε...»

Ἄμεσα: Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ ζ', σελ. 121:

«Στηρίζας τοὺς μαθητὰς σοφία καὶ χάριτι, δυνατωτέρους εἰργάσω τῆς
τῶν Ἑλλήνων, Σῶτερ, ἐρεσχελίας καὶ τὰ τούτων ἀπατηλὰ κατήργησας
δόγματα...»

Εἰς τὸ Συναξάριον, σελ. 122, διαβάζουμε:

«Φίλιππος ὁ ἀπὸ Βησθαῖδᾶ τῆς Γαλιλαίας... ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων σταυρω-
θεὶς τελειοῦται...»

Ὅμως στὴ σελίδα 126 ἔχει καταχωρημένη εἰδικὴ ἀκολουθία πρὸς τιμὴν τοῦ ἀπο-
στόλου Παύλου, ποὺ εἶναι νεωτέρα κι ἐγκεκριμένη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἱερὰ Σύνοδο.
Παραθέτω ἀποσπάσματα δίχως σχόλια.

Ἀπὸ τὸν Ἑσπερινόν, σελ. 126:

«Σὺ γὰρ ὡς φῶς ἡμῖν ἐπέστης, τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ τῆς πλάνης καθημέ-
νοις... καὶ ἀξιόους ἐξ ἀναξίων ἡμᾶς ἀναδείξας... ὅθεν ἡ ἐν Ἀθήναις Ἐκκλη-
σία καυχᾶται καὶ σὺν αὐτῇ ἅπασα ἡ Ἑλλάς.»

ΙΟΥΛΙΟΣ

17 τοῦ μηνός, Μαρίνας μεγαλομάρτυρος.

Εἰς τοὺς Αἵνους, σελ. 94:

«...ἀνδρικῶ φρονήματι ἠὲ τομολῆσας καὶ τῶν Ἑλλήνων σεβάσματα ὡς
κόνιν ἐλέπτυνας.»

23 τοῦ μηνός, Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ η', σελ. 122:

«Ἐρρει (=πῆγαν στὸ διάβολο!) τῶν Ἑλλήνων τὰ σαθρὰ πλάνης σεβάσμα-
τα καὶ σειρήνας τῆς ματαιότητος ἅπασαι αἱ διπλοὶ καὶ τὸ ψεῦδος

αὐτῶν...»

26 τοῦ μηνός, Παρασκευῆς ὁσιομάρτυρος.

Ἀπόστιχα Ἑσπερινοῦ, σελ. 134:

«...καὶ τῶν Ἑλλήνων σεβάσματα ὡς κόνιν ἐλέπτυνας».

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

23 τοῦ μηνός, Λούπου μάρτυρος.

Εἰς τὸν Κανόνα, σελ. 126:

«...καὶ θεοὺς ἐξηφάνισας τῶν Ἑλλήνων, δυνάμει τοῦ πνεύματος».

25 τοῦ μηνός, Βαρθολομαίου Ἀποστόλου.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ α', σελ. 134:

«...σοφίαν εὐδράμενος, τὴν ἐνυπόστατον ἀπεμώρυνας Ἑλλήνων τὴν σοφίαν...»

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

17 τοῦ μηνός, Πίστεως-Ἐλπίδος-Ἀγάπης καὶ Σοφίας μητρὸς αὐτῶν.

Εἰς τὸ Κοντάκιον, σελ. 117:

«Σοφίας τῆς σεμνῆς, ἱερῶτατοι κλάδοι,... σοφίαν ἀπεμώρυναν τῶν Ἑλλήνων ἐν χάριτι...»

22 τοῦ μηνός, Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ, σελ. 134:

«...λαμπρῶς κατήσχυνας Ἑλλήνων σεβάσματα καὶ πολυθείας τὸ ἄθεον».

Συνέχεια: Ὡδὴ ε', σελ. 137:

«Οἱ τῶν Ἑλλήνων σοφοί, ἡττηθέντες τοῖς σοφοῖς δόγμασιν...»

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

2 τοῦ μηνός, Κυπριανοῦ, Ὡδὴ η', σελ. 15.

«Σοφώτατα τῆς Ἑλληνικῆς κατεφρόνησας σοφίας, ἐνδοξε...»

3 τοῦ μηνός, Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου.

Εἰς τὸ Δοξαστικὸ Ἑσπερινοῦ, σελ. 16:

«...καταπτύσας τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων, τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων γνώστης ἐγένετο...»

14 τοῦ μηνός, Ναζαρίου-Γερβασίου... μαρτύρων.

Εἰς τὸν Οἶκον, σελ. 82:

«...ὅτι πᾶσαν Ἑλλήνων ἀπετέφρωσαν μανίαν...»

15 τοῦ μηνός, Λουκιανοῦ πρεσβυτέρου.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ ζ', σελ. 88:

«Νενεκρωμένους καὶ βυθῶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀθείας, καταποθέντας τοὺς λαούς, ζωηφόροις σου λόγοις ἀνείλκυσας...»

Εἰς τὸ Ἐξαποστειλάριον τοῦ ἰδίου, σελ. 88:

«...πᾶσαν πλάνην τῶν Ἑλλήνων ἔλεγξας τὴν πολύθεον καὶ ψευδώνυμον γνῶσιν...»

22 τοῦ μηνός, Τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἑπτὰ μαρτύρων.

Εἰς τὸ Κάθισμα, σελ. 122:

«...ὅθεν πρὸ τοῦ θανάτου τὴν Ἑλλήνων μανίαν, πάλιν δὲ μετὰ πότμον, τῆς αἰρέσεως ζάλην ἐλάσαντες...»

30 τοῦ μηνός, Ζηνοβίου & Ζηνοβίας.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ α', σελ. 182:

«...Αἶγλην φωτιζόμενος, σοφέ, τῆς τρισηλίου λάμπσεως, σκότος διέλυσας Ἑλλήνων δυσφημίας...»

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

10 τοῦ μηνός, Ὁρέστου μάρτυρος.

Εἰς τὸν Κανόνα, Ὡδὴ ε', σελ. 69:

«Ἀφανισμῷ τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων σὺ παραπέμψας...»

15 τοῦ μηνός, Γουρία, Σαμωνᾶ & Ἀβίδου μαρτύρων.

Στιχηρὰ Ἐσπερινοῦ, σελ. 106:

«Μονάδα τρισάριθμον ὁμολογήσαντες, ἅγιοι, τῶν Ἑλλήνων ἐλύσατε πολύθεον φρόνημα καὶ μωρὰν σοφίαν...»

18 τοῦ μηνός, Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ, μαρτύρων.

Εἰς τὸ Δοξαστικὸν Ἐσπερινοῦ, σελ. 122:

«...τῶν γὰρ ἀλιέων ζηλώσας τὴν παρρησίαν καὶ τὴν σκηνορράφων θεολογίαν, τὴν Πλάτωνος μυθολογίαν καὶ τὴν Στωϊκὴν φλυαρίαν λόγοις καὶ ἔργοις κατέρραξε...»

Εἰς τὸν Οἶκον, σελ. 124:

«Τῶν Ἑλλήνων λιπὼν ἄπασαν τὴν ματαιότητα...»

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

13 τοῦ μηνός, Εὐστρατίου, Αὐξεντίου, Εὐγενίου, Μαρδαρίου & Ὁρέστου μαρτύρων.

Εἰς τοὺς Αἶνους, τὸ τέταρτον ποίημα Ἰωάννου Μοναχοῦ (Δαμασκηνοῦ), σελ. 98:

«...Εὐστράτιος, ὁ τῆς Ἑλλήνων μυθοπλασίας στηλιτευτῆς καὶ τῆς χριστιανῶν θεοσοφίας κήρυξις...»



ὕτῃ εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Θεός της ὁ Γιαχβέ. Προπάτορές της ὁ Ἀβραάμ καὶ τὸ σόι του. Νομοθέτης της ὁ Μωυσῆς. Ἡρώές της ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ καὶ οἱ μετὰ αὐτὸν πρωτοκλασάτοι Ἑβραῖοι. Ἐπαναστάτες της οἱ Μακκαβαῖοι. Ἰδεολογικοὶ καθοδηγητές της ὁ Ἰησοῦς κι οἱ μαθητές του. Πατρίδα της ἡ ἁγία Ἱερουσαλήμ-Σιών.

Ἔτσι ψάλλει: «Χαῖρε, Σιών, ἁγία Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, θεοῦ κατοικητήριον.»

[Γιὰ τὸν ἀνθελληνισμό τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Ὁρθοδοξίας βλέπε ἐπίσης:

- Ἡνίοχος, «Ὁ ἀνθελληνισμὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης», «Δ», τ. 154.
- Ε. Ἀτταβύριος, «Ὑμνολόγιο τῆς Ἑβραϊκῆς μυθολογίας... αἱ ὕβρεις κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος», «Δ», τ. 191.
- Ε. Ἀτταβύριος, «Τὸ τριψῆδον: Ἀναθεματισμοὶ καὶ ἀπειλὲς ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ», «Δ», τ. 192.
- Μ. Δημόπουλος-Ἀπολλώνιος, «Ὁ ἀνθελληνισμὸς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προτίμηση στὰ ἑβραϊκὰ δόγματα», «Δ», τ. 197.
- Ν. Τσίτσου, «Ἐπτὰ ἀναθεματισμοὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ψάλλονται σήμερον σὺς ἑλληνικὲς Ἐκκλησίες», «Δ», τ. 224-225.
- Ν. Τσίτσου, «Ὑβρεις κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ψάλλονται καὶ σήμερον σὺς ἑκκλησίες μας», «Δ», τ. 232.
- Δ. Λάμπρου, «Διεθνῆ σάλο προκάλεσε ἡ συνέντευξη τοῦ Γ. Μαρκόπουλου. Ὁ ἀνθελληνισμὸς-ρατσισμὸς καὶ τὰ μαθήματα γενοκτονίας στὴν Π. Διαθήκη», «Δ», τ. 242.
- Π. Κουβαλάκη, «Ὁ Μ. Θεοδωράκης μιλᾷ στὸν "Δ": Ἐγκλημα κατ' ἐξακολούθηση μὲ στόχο τὴν Ἑλληνικότητα ἡ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς», «Δ», τ. 246.
- Γ. Χατζηθεοδώρου, «Κωστῆς Στεφανόπουλος: Νὰ πάψουν οἱ ἀναθεματισμοὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους σὺς Ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδος», «Δ», τ. 247.
- Γ. Μουστάκης, «Τὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας ἀπαξιώνει τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό», «Δ», τ. 247.
- Ι. Δημόφιλος, «Ἰησοῦς: Κήρυκας μίσους, διχασμοῦ καὶ μισελληνισμοῦ», «Δ», τ. 272-273.
- Ν. Τσίτσος, «Πηδάλιο: Τὸ ἐπίσημο βιβλίον ὁδηγίων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἑλλάδος: Κάθε ἑλληνικὸ νὰ μισῇται...», «Δ», τ. 274.
- Κ. Ἐλευθερίου, «Τὸ ἀνθελληνικὸ ἑβραϊκὸ Πάσχα», «Δ», τ. 280.
- Ι. Λάζαρης, «Ὡς φάνη τῶν ἀ-λόγων. Οἱ σιωνιστικὲς δοξολογίες, τὰ κηρύγματα μίσους, οἱ ἀνθελληνικοὶ λειτουργικοὶ ὕμνοι ποὺ ψάλλονται στοὺς ναοὺς τὰ Χριστοῦ-γεννα κι οἱ ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων», «Δ», τ. 286.

Ἀτταβύριος

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ «ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ» ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἡ Ἑλληνικὴ θέσι περὶ Σύμπαντος



πλέον μεγαλειώδης ἅμα δὲ καὶ ἡ πλέον σπουδαία διατύπωσις περὶ τοῦ κόσμου εἶναι ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείτου εἰς τὸ «Περὶ Φύσεως» ἔργον αὐτοῦ. «Κόσμον τόνδε, τὸν αὐτὸν ἀπάντων», λέγει ὁ Ἡράκλειτος, «οὔτε τις θεῶν, οὔτ' ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν (αὐτός) αἰεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ αἰεῖζον ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα.»

Ἡ θεμελιώδης αὐτὴ ρῆσις τοῦ Ἐφεσίου φιλοσόφου ἐπαναδιετυπώθη ἄλλως πως ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου στὴν ἑλληνικὴ πόλιν Ἑλέα στὴν Ἰταλία. Ὁ κόσμος τῶν ἀπείρων τῶ πληθὺ ὄντων, εἶπεν ὁ Παρμενίδης, ἀποτελεῖ ἓνα καὶ μόνον ὄν καὶ τὸ ὄν αὐτὸ εἶναι τὸ Πάν. Τὸ Πάν καταλαμβάνει ὅλον τὸν ἀπειρο χῶρο. Ἄλλωστε καὶ ὁ χῶρος ἀποτελεῖ συστατικὸ τοῦ παντός καὶ ὥς ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὸ Πάν ὡς σύνολον εἶναι ἀκίνητον, «οὐλομελὲς καὶ ἀτρεμές». Τὸ Πάν συμφώνως πρὸς τὶς δύο αὐτὲς διατυπώσεις τὴν τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τὴν τοῦ Παρμενίδου- εἶναι αἰεὶ ὑπάρχον, προ-ελθὼν ἀφ' ἑαυτοῦ. Τοῦτο, διότι αὐτὴ ὑπῆρξε ἡ μοῖρα τοῦ κόσμου ὥς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ δυνατότης αὐτὴ ἔλαχε νὰ εἶναι αἰεὶ ὑπάρχουσα ὥς ἐκ τῆς ἀνάγκης, αὐτὴ δὲ ἀπέκλεισε τὴν ὑπαρξίν πάσης ἄλλης δυνατότητος. Ὡς ἐκ τοῦ ἀκινήτου ὅμως τοῦ ὅλου, τοῦ Παντός, κατὰ τὸν Παρμενίδην, καὶ ἵνα τὸ Πάν μὴ ἀσφυνκτιᾷ ἐν ἀκινήσίᾳ εὐρισκόμενον, ἦλθεν ὥς ἐκ τῆς ἀνάγκης ἡ νομοτέλεια ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει εἰς τὸ Πάν νὰ κινῆται αἰεὶ ἐσωτερικῶς καὶ οὕτω «νὰ λειτουργῇ ὡς ζῶν ὄν.

Πέραν τῶν δύο αὐτῶν διατυπώσεων οἱ Πυθαγόρειοι ἔλεγον, ὅτι τὸ Πάν εἶναι ἀριθμὸς παμμέγιστος, αἰεὶ συντελούμενος. Τοῦτο ἐσήμαινε, ὅτι τὸ Πάν αἰεὶ ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ ἐξελίσσεται. Ὅπως ὅμως ὁ Ἡράκλειτος ἐθεώρει, ὅτι τὸ Πάν διέπεται ὑπὸ μιᾶς ἀρχῆς, τὴν ὁποία ὠνόμασε πῦρ: («ἐκ πυρὸς τὰ πάντα συνιστάναι καὶ εἰς τοῦτο ἀναλύεσθαι πάντα δὲ γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην καὶ διὰ τῆς ἐναντιοτροπῆς ἡρμόσθαι τὰ ὄντα καὶ πάντα ψυχῶν εἶναι πλήρη»), ἔτσι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, οἱ ὁποῖοι ἐσυμβόλιζον ἐκάστη ἔννοιαν δι' ἐνὸς ἀριθμοῦ, καὶ τὴν μίαν ἀρχήν, δηλαδὴ τὸ πῦρ τοῦ

Ἡρακλείτου, ἡ ὁποία καὶ κατ' αὐτοὺς διέπει τὸ Πάν, ἐσυμβόλισαν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 1. Ὁ ἀριθμὸς 1, εἶπον, ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο λειτουργίας – δύο «οὐσίας» – ὡς οἱ Πυθαγόρειοι ὠνόμαζον τὶς λειτουργίες αὐτές, εἰς τὴν μονάδα καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα. Καὶ τὴν μὲν μονάδα ὠνόμαζον αἰθερικὴν καὶ ἄτμητον ἢ συνεχῆ οὐσίαν, τὴν δὲ δυάδα ὠνόμαζον μεριστὴν οὐσίαν.

Ἀντίστοιχος ἔννοια τῶν δύο οὐσιῶν τῶν Πυθαγορείων ἦτο κατὰ τὸν Ἡράκλειτο τὸ ἀδιαίρετο καὶ τὸ διαιρετὸ πῦρ – τὸ ἀθάνατο καὶ τὸ θνητὸ πῦρ. Οὕτω τὸ πῦρ ὑπὸ γενικὴν ἔννοιαν ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸν ἀριθμὸν 1 τῶν Πυθαγορείων, τὸ ἀδιαίρετο ἢ ἀθάνατο πῦρ εἰς τὴν πυθαγορικὴν μονάδα καὶ τὸ διαιρετὸ ἢ θνητὸ πῦρ εἰς τὴν πυθαγορικὴν ἀόριστον δυάδα. Ἐπειδὴ ἡ ἀριθμοποίησις τῶν πάντων προϋπέθετε μαθηματικὸ νοῦ καὶ ἐπειδὴ οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων δὲν διαθέτουν τέτοιο νοῦ, ὁ Ἀριστοτέλης ἀργότερα προέβη εἰς τὴν ἀπομαθηματικοποίησιν τῆς Φιλοσοφίας, γιὰ νὰ μὴ δημιουργοῦνται παρεξηγήσεις.

* * *



αὶ κατὰ τὶς τρεῖς αὐτὲς διατυπώσεις περὶ Κόσμου, ὡς καὶ κάθε ἄλλη ἐλληνικὴ διατύπωσις, οἱ ὁποῖες ὅλες μαζὶ συνιστοῦν τὴν μία καὶ μόνη ἐλληνικὴ θέσιν περὶ Κόσμου, ἀντιστρατευόμενες τὴν μίαν ἀρχή, ἡ ὁποία διέπει τὸ Πάν, δυνάμεις δὲν ὑπάρχουν. Τὰ πάντα διέπονται ὑπὸ τῆς παγκοσμίου νομοτέλειας, διὰ τῆς ὁποίας τὰ ὄντα φύονται καὶ ἀποφύονται καὶ κατὰ τὸν Ἡράκλειτο «τὰ πάντα ρεῖ καὶ οὐδὲν μένει καὶ πάντα ψυχῶν εἶναι πλήρη». Οὕτω εἰς τὴν παγκόσμιον αὐτὴν ροή, ἡ ὁποία κινεῖται δίκην ποταμοῦ, προπορεύονται πρῶτον οἱ μεγάλες, οἱ θεῖες ψυχῆς καὶ ἔπονται οἱ μικρές, οἱ μὴ θεῖες ψυχῆς (Πλάτων, «Φαῖδρος»). Εἶναι δὲ μεγάλες ψυχῆς, αὐτές, ποὺ ὑπάρχουν στὰ αὐτόφωτα ἀστέρια, ὡς αἰτία ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐδραζόμενες καταστάσεις· καὶ εἶναι μικρὲς ψυχῆς οἱ ὡς αἰτία ὑπάρξεως καταστάσεις τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα φύονται ἐπὶ τῶν θερμοκοιτίδων τῶν δημιουργούμενων ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὡς ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν. Μία δὲ θερμοκοιτίς εἶναι καὶ ἡ Γῆ.

Ὅλες ὅμως οἱ ψυχῆς, καὶ οἱ μεγάλες καὶ οἱ μικρές, ἔχουν κοινὴ τύχη, διότι ὅλες ἀκολουθοῦν τὸν παγκόσμιον ρυθμὸ. Τοῦτο, διότι «πάντα γίνεται δι' ἀνάγκην θεῖην» κατὰ τὸν Ἡράκλειτο. Οἱ δὲ ψυχῆς ἀπὸ σημείου τινὸς καὶ ἄνω – μᾶλλον ἀπὸ τοῦ σημείου τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως αὐτῶν καὶ ἄνω – μετέχουν τῆς παγκοσμίου πολιτείας, ὅλες δὲ μαζὶ, ἀκόμη καὶ οἱ κάτω τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως ψυχῆς, ἀποτελοῦν τὴν παγκόσμιο πολιτείαν, τὴν ὑφὴ τῆς ὁποίας κατὰ τὸν Πλάτωνα («Φαῖδρος») ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ, καὶ ἡ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων δὲν δύναται νὰ ἱστορήσῃ. Ἡ κοινὴ συνισταμένη τῆς παγκοσμίου αὐτῆς πολιτείας εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Παντός. Τὸ Πάν ὅθεν εἶναι ἑμψυχο ὄν. Ὅπως ὅμως στοὺς ἀνθρώπους τὸ σῶμα, τὸ φέρον τὴν ψυχὴν ἐκάστου ἀνθρώπου, ἔρχεται στὴν κατάστασιν ἐκείνην, τὴν ὁποία, ἡμεῖς, οἱ ἄνθρωποι, ὠνόμαζομε θάνατο, δηλαδὴ ἀποφύεται τοῦτο, ἔτσι ἐν τῷ ἀπωτέρω μέλλοντι τὸ ὑλικὸ μέρος τοῦ Παντός, ποὺ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ἐμψύχου τούτου ὄντος, θὰ ἀποφυῇ στὸ σύνολό του, καὶ θὰ ἔλθῃ ἡ παγκόσμιος ἡρεμία τῶν πάντων, ἡ ἐκπύρωσις κατὰ τὸν Ἡράκλειτο. Διότι κατ' αὐτὸν ἡ μὲν ἐπὶ τὴν γένεσιν ροὴ τῶν πάντων καλεῖται

πόλεμος («πόλεμος δὲ πατὴρ πάντων»), ἡ δὲ ἐπὶ τὴν ἐκπύρωσιν καλεῖται ὁμολογία καὶ Εἰρήνη.

Ἐν καιρῷ ὅμως τῷ δέοντι ἐκ τοῦ βάθους τῆς παγκοσμίου αὐτῆς ἡρεμίας θὰ ἀναδυθῇ κατὰ τὸν Ἡράκλειτο, βοηθούσης πρὸς τοῦτο καὶ τῆς εἰμαρμένης, ἓνα νέο Πάν, καὶ τοῦτο θὰ συνεχίζεται εἰς τὸν ἄπειρο χρόνον, διότι καὶ αὐτὴ τὴν ἔννοιαν ἔχει τὸ λεχθὲν ἀνωτέρω, ὅτι «ὁ κόσμος ἦν, ἔστι καὶ ἔσται πῦρ αἰείζωνον ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα». Τοῦτο ἔχει καὶ τὴν ἔννοια ὅτι, ἐρχομένου εἰς τὴν κατάστασι τοῦ θανάτου ἀστερισμοῦ τινὸς ἢ ἀνθρώπου τινὸς ἐπὶ τῆς Γῆς, ἓνας ἄλλος ἀστερισμὸς ἢ ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος εἰς ἓνα ἄλλο σημεῖον τοῦ Παντὸς ἢ τῆς Γῆς, προκειμένου περὶ τῶν ἀνθρώπων, γεννᾶται. Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπεκάλουν τὴν παγκόσμιον αὐτὴ διεργασία οὐράνιον μουσικὴν, τῆς ὁποίας μέρος ἀποτελεῖ καὶ ἡ κίνησις τῶν ἀστέρων, ἡ κατὰ τὸ ὑλικὸν μέρος αὐτῶν ὑπάρχουσα.

Ἐρωτᾶται: ἡ Γῆ ἔχει ψυχὴ; Ἡ Γῆ εἶναι ἀστὴρ ἐτερόφωτος καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὅλου σώματος τοῦ Ἥλιου. Ἐπομένως αὐτὴ κατ' ἐαυτὴν ἡ Γῆ δὲν ἔχει ἰδίαν ψυχὴν, διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ὅλου πλανητικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖο ἔχει ὡς κέντρο τὸν Ἥλιο καὶ ἀποτελεῖ ἓνα κοσμικὸ ἄτομο, ἓνα κοσμικὸν ὄν, ἐδράζεται στὸν Ἥλιο.



Ἡ ψυχὴ στὴν ἐλληνικὴ ἀντίληψη ἀποτελεῖ τὴν ἐσωτερικὴ φύση τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τὴν ἐξωτερικὴ. Ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἀποτελεῖ κομμάτι τοῦ Σύμπαντος χωρὶς καμμία διάσταση μεταφυσικὴ ἢ ἐξωφυσικὴ, ὅπως συμβαίνει μὲ τὶς περὶ ψυχῆς ἀντιλήψεις τῶν δογματικῶν θρησκειῶν. Ὁ εἰκονιζόμενος πίνακας εἶναι τοῦ Τζὼν Οὐίλιαμ Γουότερχαους καὶ ἀπεικονίζει τὴν ψυχὴ, ἐνῶ εἰσέρχεται στὸν κήπο τοῦ Ἐρωτα (1904).



οἱ ὅμως εἶναι ἡ φύσις τῆς ψυχῆς; Μολονότι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πολλὰ συγγράμματα φέρουν τὸν τίτλον «Ψυχολογία», δὲν ἔχει διατυπωθῇ σ' αὐτὰ κάτι τὸ συγκεκριμένο περὶ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς. Ὁ Ἡράκλειτος ὅμως ἀναφερόμενος στὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴ, λέγει: «Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων εἰσώσω, περὶ δὲ τοῦ ἀνθρώπου δηλώσω: Ἐσέρπει γὰρ ἐς ἄνθρωπον ψυχὴ πυρὸς καὶ ὕδατος σύγκρησιν ἔχουσα· ψυχῆς δὲ πείραιτα οὐκ ἂν ἐξεύροι ὁ πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν. Οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει· ψυχῆς ἐστὶν λόγος ἐαυτὸν αὖξων.»

Ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν Ἡράκλειτο εἶναι πῦρ καὶ εἶναι μέρος ἐκ τοῦ λεγομένου ὑπ' αὐτοῦ ἀθανάτου πυρός, τὸ ὁποῖον στὴν περίπτωσι τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἐξατομικευμένο καὶ εἶναι ὃν ἀφ' ἑαυτοῦ πάντοτε αὐξάνον. Εἶναι δὲ ἀόρατο στοὺς ἀνθρώπινους ὀφθαλμοὺς καὶ μέχρι σήμερον καὶ στοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἐπιστήμης. «Ὅκοῦν ὁπότε (ἡ ψυχὴ) μηδενὸς ἀπόλλυται κακοῦ μήτε οἰκείου μήτ' ἄλλοτρίου δηλὸν ὅτι ἀνάγκη αὐτὴ ὃν εἶναι» (Πλάτων, «Πολιτεία», 611, Α). Εἶναι δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ἓνα μικρὸ οὕτως εἰπεῖν ἄστρο, καθ' ὅτι μετὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ σκαφάνδρου διὰ τοῦ ὁποίου αὐτὴ διαπλέει τὸν παρόντα κόσμον, ἥτοι μετὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ φυσικοῦ σώματος, ἀκολουθοῦσα τὸν φυσικὸ νόμο ἔρχεται στὰ ἀστέρια, στὸν Γαλαξία. «Ἐριφος ἐς Γαλ' ἐπετόμην», λέγει ρητὸ τοῦ 4ου πρὸ σημερινῆς χρονολογίας αἰῶνος, ἀποδιδόμενον στοὺς «Ὀρφικούς», τὸ ὁποῖο ἐρμηνεύεται: «Ἄστρον (ἐγὼ) πετοῦσα πρὸς τὸν Γαλαξία.» (Σαράντος Πάν, «Περὶ Θανάτου», «Δαυλός», τ. 146.)

Ἀπὸ τὰ ἀστέρια ἡ ψυχὴ ἐπανερχεται στὴν Γῆν, ἃν ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλῃ τοῦτο. Ἡ ἐπάνοδος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς συντελεῖται ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου τῇ βοηθείᾳ καὶ τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, ἡ ὁποία στὴν περίπτωσι αὐτὴ συνιστᾷ τὸν πανίσχυρο νόμον τοῦ Εἰδέναι. Ἡ Ἀθηνᾶ λοιπὸν φέρει τὴν ἀνθρώπιν ψυχὴ, ἐρχόμενη ἀπὸ τοὺς ἀστέρας, στοὺς Φαίακας. Οἱ δὲ Φαίακες, οἱ ὁποιοὶ κατὰ τὸν Ὅμηρον «πάντα ξένον πέμπουσι», πέμπουν αὐτὴν στὴν Γῆ διὰ πλοίου. Τὰ δὲ πλοῖα τῶν Φαίακων πάντοτε κατὰ τὸν Ὅμηρο δὲν φοβοῦνται τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν ταραχὴ τῆς θαλάσσης, διότι εἶναι πλοῖα τὰ ὁποῖα τρέχουν «ὥς εἰ περὶ ἡνέ νόημα», δηλ. τρέχουν «σὰν τὸ πουλὶ καὶ σὰν τὴν σκέψιν», ὅπως μεταφράζει τὸν στίχο ὁ Ἐφταλιώτης.



λὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλες πλείστες ὅσες διατυπώσεις -ἀπόψεις περὶ ψυχῆς ὑπῆρξαν στοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνες, οὐδέποτε ὅμως ἐλέγχθη ἀπὸ αὐτοὺς ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι πνεῦμα. Ὁ λόγος περὶ πνευμάτων ἦλθε ἐπὶ σκηνῆς σὲ μία ἄλλη ἐποχὴ, μεταγενέστερη τῆς μεγάλης ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ εἶναι ἔργο τοῦ ἀνθρώπου τῆς Ἀνατολῆς καὶ διὰ τοῦ ἀνθρώπου τῆς Ἑρήμου. Ἡ περὶ Κόσμου θέσις αὐτὴ ὀνομάζεται, ὥς ἡδη ἐλέγχθη, καὶ Δυναρχικὴ περὶ Κόσμου θέσις, Ἀσιατικὴ ἢ περὶ Κόσμου θέσις τῆς Ἀνατολῆς. Κατὰ τὴν θέσι αὐτὴ τὰ πνεύματα εἶναι ἀερώδεις ὀντότητες περιφερόμενες τῇδε κακεῖσε. Τὰ πνεύματα εἰσέρχονται καὶ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, πάντοτε κατὰ τὴν θέσι αὐτή, ἓνα ἢ πολλὰ μαζὶ καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος πάσχει. Οὐδὲν παραδοξότερον τούτου βεβαίως. Ὡς πνεύματα θεωροῦνται καὶ οἱ λεγόμενοι ἄγγελοι. Ἡ λέξις προήλθε ἐκ βαναύσου κακοποιήσεως τῆς ἐλληνικῆς λέξεως ἄγγελος, ἡ ὁποία ἐσήμαινε τὸν κατὰ τὸν πόλεμον κυρίως ἀποστελλόμενον ἄνθρωπον, γιὰ νὰ μεταφέρῃ κάποιο μήνυμα. Ὡς πνεῦμα ἐπίσης ἐθεωρήθη καὶ ἡ ψυχὴ. Πνεύματα ὅμως δὲν ὑπάρχουν καὶ ὅλα αὐτὰ εἶναι πλάσματα τῆς φαντασίας τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὴ σκεπτόμενων κατὰ τὸν ἐλληνικὸ τρόπο.

Πᾶνος Τοῖνας

Ἐπίτιμος δ/ντῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ



ιγαῖον. Μιὰ ἄγρια θάλασσα ποὺ λέγεται καὶ Βορὺξ (βορὺξ > βουρῳμαι > ὑποβρύχιον). Ἕνας ἀπέραντος καὶ ἀνεξερεύνητος βυθός, ποὺ μᾶς ἀνήκει. Ἐδῶ ἀνθισαν οἱ ιδέες, οἱ τέχνες, οἱ ἐπιστῆμες, τὸ ἐμπόριο, ἐδῶ ἐτέθη ἡ ὑπογραφή τοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ. Θάλασσα. Πηγὴ ἰσχύος γιὰ τὸν Ἕλληνα, ποὺ εἶναι δεμένος μὲ τὸ «Αἰγαῖο του» σ' ἓναν φλογερὸ ἔρωτα, σφυρηλατημένο μέσα στοὺς ἀνέμους καὶ τὰ ἄγρια κύματα, σὲ μιὰ ἔνωση ἀδιάσπαστη καὶ δυνατὴ. Τὸ ὄνομα τοῦ Αἰγαίου εἰς ἀνάμνηση τοῦ τραγικοῦ βασιλιᾶ δηλώνει αὐτόματα καὶ τὴν πρὸ 40 χιλιετιῶν παρουσία τῶν Ἑλλήνων στὸν πλανήτη. Οὐδεὶς μπορεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο τὸν πανάρχαιο ἑλληνικὸ του ὀρισμὸ, ἀκόμη καὶ οἱ νεώτερες Συνθῆκες (1936-1947), ὅπως καὶ οἱ σύγχρονες (1981-1996), ποὺ καθώρισαν τὸ Διεθνὲς Θαλάσσιο Δίκαιο, καὶ γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ μιλήσουμε παρακάτω, δικαίωσαν ὅλες τὶς θέσεις τῆς Ἑλλάδος στὸ ἔπακρον.

Γιὰ τὴν Διεθνῇ Διάσκεψη τοῦ Montego Bay (1981-1996), γιὰ τὸ κεκτημένο, τὸ ἐφαρμοστέο καὶ ἐνεργὸ πλέον Διεθνὲς Θαλάσσιο Δίκαιο, ποὺ προέκυψε ἀπὸ αὐτήν, εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς μιλήσῃ διεξοδικὰ ὁ διακεκριμένος νομομαθὴς κ. Ἀναστ. Ζολώτας.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ κ. ΖΟΛΩΤΑ

«Α»: *Κύριε Ζολώτα, ἀπὸ πότε ἰσχύει τὸ σημερινὸ Διεθνὲς Θαλάσσιο Δίκαιο;*

- Ἡ Διεθνὴς Διάσκεψη ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε. ξεκίνησε ἀπὸ τὸ ἔτος 1981, καὶ ἡ συνθήκη ὑπεγράφη τὴν 10ην Δεκεμβρίου τοῦ 1982 στὸ Montego Bay τῆς Τζαμάικα (Καραϊβική), ἐνῶ ἡ τελικὴ Σύμβαση ἐπὶ τοῦ Δικαίου τῆς Θαλάσσης ποὺ προέκυψε (United Nations Convention on the Law of the Sea - U.N.C.L.O.S.) ἰσχύει ἀνελλιπῶς

στην Ελλάδα από το έτος 1996, δυνάμει του Ν.2321/23.06.1995 *Περὶ κυρώσεως τῆς Συμβάσεως τῶν Η.Ε. γιὰ τὸ Δίκαιο τῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Συμφωνίας ποὺ ἀφορᾷ στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ μέρους ΧΙ τῆς Συμβάσεως*. Ἀπὸ τὰ 191 κράτη-μέλη τοῦ Ο.Η.Ε. υπέγραψαν ὁμόφωνα τὰ 180 (συμπεριλαμβανομένων τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Ε.Ε.). Μπορούσαμε νὰ κάνουμε χρῆση τῶν εὐεργετικῶν διατάξεων ἀπὸ τὸ 1996, ἀλλ' ἐμεῖς δώσαμε τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ τὸ πρωτοφανὲς φιάσκο τῶν Ἰμίων. Ἡ Κούβα, ποὺ συνορεύει μὲ τὴν κοσμοκράτειρα Η.Π.Α., καθώρισε τόσο δυναμικὰ τὴν οἰκονομικὴ ζώνη τῆς (ποὺ ἐκτείνεται στὰ 200 Ν.Μ. βάσει τῆς Συνθήκης), ποὺ οὔτε ἡ κυβέρνησις τῶν Η.Π.Α. τόλμησε νὰ ἐπέμβῃ, ἀντιθέτως υπέγραψε καὶ ἡ ἴδια!

«Δ»: *Ξεχωρίστε μας τοὺς ὅρους «Χωρικὰ Ὑδατα» καὶ «Διεθνή Ὑδατα».*

- Θὰ σὰς δώσω ἓνα παράδειγμα: Ὅταν ταξιδεύουμε ἀπὸ τὴν Λήμνο μέχρι τὴς Σποράδες, ταξιδεύουμε μέσα σὲ ἑλληνικὰ ὕδατα, διότι ἔχουμε ἐνιαῖο ἐθνικὸ κορμό. Κατὰ τὸ ἄρθρο 3 τῆς Συμβάσεως *«κάθε Κράτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καθορίσῃ τὸ εὖρος τῆς χωρικῆς θαλάσσης», ἐνῶ «τὸ εὖρος αὐτὸ δὲν ὑπερβαίνει*

«Τὰ χωρικὰ ὕδατα περιλαμβάνουν θαλάσσια ζώνη, τῆς ὁποίας τὸ πλάτος ὁρίζεται εἰς ἑξ ναυτικὰ μίλια» (Ν.Α. 187/1973).

τὰ 12 Ν.Μ. (...) ἀπὸ τὴς γραμμῆς βάσεως (...)». Βάσει αὐτῆς τῆς διατάξεως ὁ τέως ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Κάρ. Παπούλιας τὴν 10η Δεκεμβρίου 1982 στὸ Montego Bay ἐδήλωσε, ὅτι «τὰ 12 Ν.Μ. συνιστοῦν πλέον *ἐθιμικὸν κανόνα Διεθνoῦς Δικαίου, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ὁποίου ἐναπόκειται στὴν διακριτικὴν εὐχέρεια τοῦ παρακτίου κράτους*» («Καθημερινή», 24.01.1988). Ἐπίσης κατὰ τὸ ἄρθρο 4 τῆς Συμβάσεως «τὸ ἐξωτερικὸν ὄριον τῆς χωρικῆς θάλασσας εἶναι ἡ γραμμὴ, τῆς ὁποίας κάθε σημεῖο βρίσκεται σὲ τόση ἀπόσταση ἀπὸ τὸ πλησιέστερο σημεῖο τῆς γραμμῆς βάσεως,

ὅσον εἶναι καὶ τὸ εὖρος τῆς χωρικῆς του θάλασσας». Βεβαίως (ὅπως κατὰ τὸ ἄρθρο 8 τῆς Συμβάσεως), ἐὰν ἡ καθιέρωσις τῶν ἐσωτερικῶν ὑδάτων –ἐσωτερικῶς τῶν εὐθειῶν γραμμῶν βάσεως τῆς χωρικῆς θαλάσσης– περιλαμβάνῃ «περιοχές, οἱ ὁποῖες πρὶν δὲν ἐθεωροῦντο ὡς τέτοιες, τὸ δικαίωμα *ἀβλαβοῦς διελεύσεως* σύμφωνα μὲ τὴν παρούσα σύμβασις θὰ ἀναγνωρίζεται ἐντὸς τῶν ὑδάτων αὐτῶν».

«Χωρικὴ Θάλασσα», «Αἰγιαλίτις Ζώνη», «Παράκτια Κράτη»



ς πᾶμε ὅμως στὰ ἰσχύοντα πρὸ τῆς Συμβάσεως, γιὰ νὰ ἀναφέρουμε τὰ δύο πρῶτα νομοθετήματα ποὺ καθορίζουν τὴν ἑκτασι τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης τῆς Ἑλλάδας: (1) ὁ Α.Ν. 230/1936, κατὰ τὸν ὁποῖον *«ἡ ἑκτασις τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης καθορίζεται εἰς ἑξ ναυτικὰ μίλια ἀπὸ τὴν ἀκτὴ...»* καὶ (2) τὸ Ν.Α. 187/1973, τὸ ὁποῖο ὁρίζει, ὅτι *«τὰ χωρικὰ ὕδατα περιλαμβάνουν θαλάσσια ζώνη, τῆς ὁποίας τὸ πλάτος ὁρίζεται εἰς ἑξ ναυτικὰ μίλια,...»* καὶ στὴς δύο ὅμως περιπτώσεις δὲν θίγονται οἱ διατάξεις ἐκεῖνες ποὺ ἐπιτρέπουν τὸν ὀρισμὸ τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης λιγώτερο ἢ περισσότερο τῶν ἑξ ναυτικῶν μιλίων. Πράγματι δὲ στὴν περίπτωσι τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῶν νήσων τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Δωδεκανήσου ἰσχύει ἐθιμοτυπικὰ ὁ *κανόνας τῆς μέσης γραμμῆς*, ὅπως ἀναφέρεται στὸ ἄρθρο 15 τῆς Συμβάσεως, ἐνῶ στὴν περίπτωσι τῆς Δωδεκανήσου ἡ ὁριοθέτησις

προκύπτει συμβατικά από τη Συμφωνία της 4ης Ιανουαρίου 1932 και το Πρωτόκολλο της 28ης Δεκεμβρίου 1932 μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας. Βάσει του άρθρου 14(1) της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων της 10ης Φεβρουαρίου 1947 ή κυριαρχία των Δωδεκανήσων εκχωρείται στην Ελλάδα ως διαδόχου στις άνωτέρω συμφωνίες.

Από του σημείου δε όπου λήγει η «χωρική θάλασσα» ή η «αίγιαλίτις ζώνη», εκκινεί ή λωρὶς από την οποία ορίζονται τὰ διεθνή ὕδατα τοῦ Αἰγαίου. Ἡ λωρὶς αὐτὴ ὅμως διέπεται ἀπὸ μεταβλητές, τὶς ὁποῖες ὁρίζουν τὰ «παράκτια» καὶ «ἀρχιπελαγικὰ κράτη». Μὴν λησμονήτε, ὅτι ἔχουμε τὸν ἔλεγχο τῶν Στενῶν κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ οὐδέποτε ἀσκήσαμε αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ὅποιος ὁμιλεῖ περὶ διεθνῶν ὑδάτων, θὰ πρέπει νὰ τὰ ἐντοπίζῃ συγκεκριμένα στὸν χάρτη, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τὶς σχετικὲς διατάξεις καὶ μεταβλητές. Οὐσιαστικῶς διεθνή ὕδατα δὲν ὑπάρχουν στὸ Αἶγαίο, διότι καλύπτονται ἀπὸ τὴν ἐπέκταση τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης, ὡς ὁρίζεται ἀπὸ τὰ ἀρχιπελαγικὰ καὶ αἰγιαλιτιδικὰ κριτήρια. Τὸ γεγονὸς ὅτι, συμφῶνως πρὸς τὴν Σύμβαση, τὸ Αἶγαίον ἀποτελεῖ κλειστὴ ἑλληνικὴ θάλασσα, εἶναι αὐτὸ ποὺ ὠθεῖ τὴν Τουρκία νὰ ἀπειλῇ μὲ casus belli τὴν Ελλάδα, ναυτικῶς καὶ ἀεροπορικῶς.

Τὸ τί ὅμως «δικαιοῦται» ἡ Τουρκία καὶ τί ἡ Ἑλλὰς φαίνεται πολὺ καθαρὰ καὶ ἀπὸ τοὺς χάρτες τῆς Συμβάσεως. Τὸ Δικαστήριό τῆς Χάγης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιληφθῇ κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον αὐτὰ ὁρίζονται σαφῶς στὶς Συνθήκες τῆς Λωζάννης καὶ τῶν Παρισίων.

«Ἀβλαβὴς Διέλευση», «Οἰκονομικὴ (Θαλάσσια) Ζώνη»

«Δ»: Μιλήστε μας γὰρ τὴν «Ἀβλαβὴ Διέλευση», τὴν «Ἀποκλειστικὴ Οἰκονομικὴ Ζώνη», τὴν «Συνορεύουσα», τὴν «Γραμμὴ Βάσεως» καὶ τὸν γεωγραφικὸ ὁρισμὸ τῆς Ὑφαλοκρηπίδος σὲ μίλια.

- Στὴν ἀβλαβὴ διέλευση –δηλ. διέλευση ποὺ δὲν διαταράσσει τὴν εἰρήνην, τὴν τάξιν ἢ τὴν ἀσφάλεια τοῦ παρακτίου κράτους (ἀσκηση ἢ γυμνάσια μὲ ὅπλα, συλλογὴ πληροφοριῶν κ.ἄ.)– προβλέπεται ρητῶς, ὅτι μόνον ταχέως δικαιοῦται πλοῖο ἄλλου κράτους νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰ καθωρισμένη ζώνη στὰ προαναφερθέντα ἄρθρα τῆς Συμβάσεως. Δικαιοῦται δὲ δικαίωματος λ.χ. ἀγκυροβολίας μόνον σὲ περιστάσεις ἀνωτέρας βίας ἢ πρὸς τὸν σκοπὸ παροχῆς βοήθειας. Σὲ οὐδεμίαν περίπτωσιν ξένο πλοῖο δικαιοῦται νὰ προβῇ σὲ ἔρευνες, δραστηριότητες ὑδρογραφικὰς ἢ ἀλιευτικὰς ἢ νὰ διεξαγάγῃ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐνέργεια οἰκονομικῆς ἢ πολιτικῆς σκοπιμότητος (ἄρθρ. 18 καὶ 19 τῆς Συμβάσεως). Τὸ παράκτιο δὲ κράτος νύθετεῖ τὶς παρούσας διατάξεις καὶ στὴν περίπτωσιν θαλάσσιας ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης (ἄρθρ. 21 τῆς Συμβάσεως). Ἐπίσης τὸ παράκτιο κράτος ζητᾷ ἀπὸ τὰ ξένα πλοῖα νὰ χρησιμοποιοῦν διαδρόμους καὶ κανόνες, «**τοὺς ὁποῖους τοῦτο δύναται νὰ καθορίσῃ ἢ ὑποδείξῃ**» (ἄρθρ. 22 τῆς Συμβάσεως). Σὲ περίπτωσιν δὲ ὅπου μιὰ διέλευση δὲν θεωρηθῇ ἀβλαβής, «**τὸ παράκτιο κράτος δύναται νὰ λαμβάνῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα στὴ χωρική θάλασσα, προκειμένον νὰ ἐμποδίσῃ** [τὴν διέλευσιν]» (ἄρθρ. 25 τῆς Συμβάσεως). Συνεπῶς, ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία δύναται νὰ διέρχεται ἀβλαβῶς, λίαν κακῶς μᾶς ἀπειλεῖ μὲ αἰτία πολέμου. Ἀρκετὰ κράτησε ἡ παραπληροφόρηση καὶ ἡ παραπλάνηση. Ἀκολουθεῖ ἡ συνορεύουσα ζώνη, ἡ

ὅποια ἐπιτρέπει στὸ παράκτιο κράτος νὰ ἀσκῇ τὸν ἔλεγχο ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς χωρικῆς θαλάσσης καὶ ἡ ὅποια δύναται νὰ ἐκταθῇ ἕως καὶ 24 ναυτικά μίλια ἀπὸ τὶς γραμμὲς βάσεις (ἄρθρ. 33 τῆς Συμβάσεως)! Κατόπιν ἡ *ἀποκλειστικὴ οἰκονομικὴ ζώνη*, ἡ ὅποια δύναται νὰ ἐκταθῇ ἕως καὶ τὰ 200 Ν.Μ. (ἰσχυρότατο διπλωματικὸ ὄπλο), ὅπου τὸ παράκτιο κράτος ἀπολαμβάνει κυρίαρχων δικαιωμάτων ἐρεῦνης, ἐκμεταλλεύσεως, διατηρήσεως καὶ διαχειρίσεως φυσικῶν πόρων, δικαιοδοσίας ἐγέρσεως ἐγκαταστάσεων κ.ἄ. (ἄρθρ. 55-57 τῆς Συμβάσεως).

«Δ»: Ἐξηγήστε μας τὶς νομικὲς ἔννοιες «Ἀποκλειστικὴ Οἰκονομικὴ Ζώνη», «Μέση Γραμμὴ» καὶ «Χωρικὰ Ὑδατα».

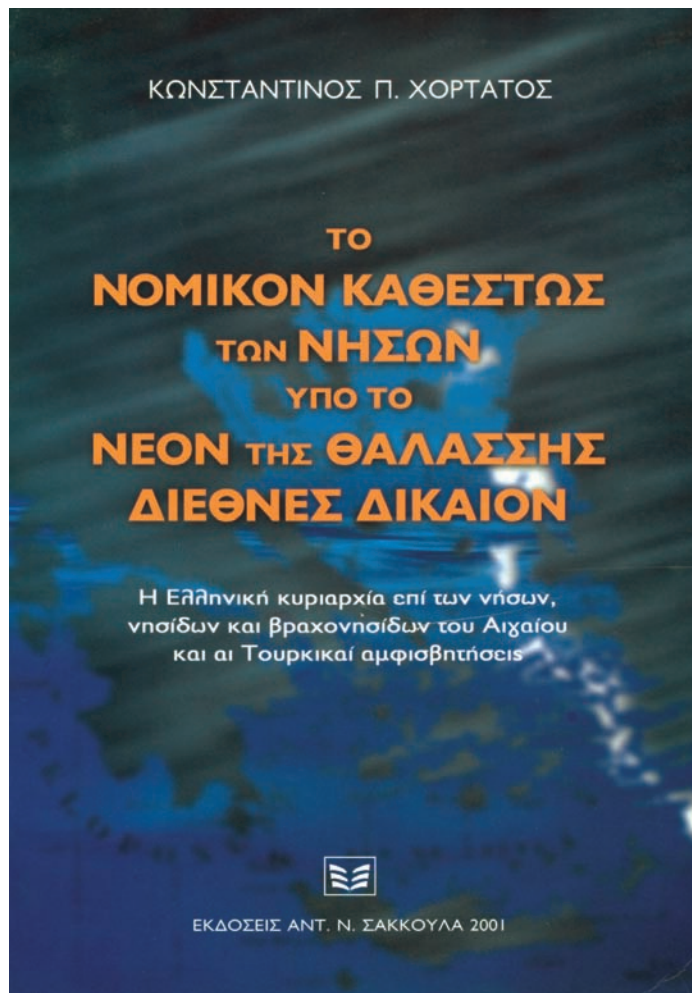
– Ἡ *ἀποκλειστικὴ οἰκονομικὴ ζώνη*, ὡς προαναφέρθη, εἶναι ἡ πέραν τῆς *χωρικῆς θαλάσσης περιοχῆς*, ἡ ὅποια μετρεῖται, ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τοῦ εὗρους αὐτῆς τῆς τελευταίας, ἀπὸ τὶς γραμμὲς βάσεως. Ἐντὸς αὐτῆς τῆς ζώνης ἄλλα κράτη, παράκτια καὶ μὴ, ὀφείλουν νὰ λάβουν *«δεόντως ὑπ’ ὅσιν τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ παρακτίου κράτους»* καὶ νὰ *«συμμορφώνονται πρὸς τοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς ποὺ υἱοθετοῦνται* [ἀπὸ αὐτό]» (ἄρθρ. 58, παρ. 3 τῆς Συμβάσεως). Ἀπ’ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἡ ἀποκλειστικὴ οἰκονομικὴ ζώνη ἀποτελεῖ ἰσχυρότατο διπλωματικὸ ὄπλο τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖο περιέργως δὲν χρησιμοποιεῖται. Σὲ περίπτωση ποὺ δὲν πραγματοποιηθῇ συμφωνία περὶ ὀριοθετήσεως τῆς ἀνωτέρω ζώνης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων διεθνῶν συμβάσεων, ἐθίμων καὶ ἀρχῶν τοῦ δικαίου, ὡς αὐτὲς εἶναι ἀποδεκτὲς ἀπ’ ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη (ἄρθρ. 38 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Διεθνoῦς Δικαστηρίου τῆς Χάγης), τὰ ἐνδιαφερόμενα κράτη –μιλοῦμε περὶ κρατῶν μὲ ἔναντι ἀκτές– δεσμεύονται, βάσει τῶν ἀρθρῶν 2, παρ. 3 καὶ 33, παρ. 1 τοῦ Χάρτη τῶν Η.Ε., νὰ προσφύγουν εἴτε στὸ Διεθνὲς Δικαστῆριον τῆς Χάγης, ποὺ ὀρίζεται στὸ παράρτημα VI τῆς Συμβάσεως εἴτε σὲ εἰδικὸ διαιτητικὸ δικαστῆριον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Η.Ε., συγκροτούμενο σύμφωνα μὲ τὰ παραρτήματα VII ἢ VIII τῆς ἰδίας Συμβάσεως.

Καταρροῦν λοιπὸν οἱ *«Γκρίζες Ζῶνες»* καὶ κατοχυρώνονται τὰ δικαιώματα τῶν νησιῶν μας, ὅπως ἀπορροῦν ἀπὸ τὴ Σύμβαση, ἐπιπροσθέτως τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης. Σὲ ὁποιαδήποτε προσφυγὴ μας στὰ Διεθνῆ Δικαστήρια αὐτὸ ἀναφερθῇ, ἡ Τουρκία θὰ χάσῃ! Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ περιληφθῇ σὲ πιθανὸ μελλοντικὸ δικαστήριον. Ὅταν οἱ ἴδιες οἱ Η.Π.Α. ὑπέγραψαν τὴν διεθνῆ αὐτὴ Σύμβαση καὶ σεβάσθηκαν τὰ δικαιώματα τῶν νησιῶν τῆς Κούβας, εἶναι δυνατόν ἡ Τουρκία νὰ θεωρηθῇ ἰσχυροτέρα τῶν Η.Π.Α.;

Ἡ «Γραμμὴ Βάσεως» καὶ τὰ θαλάσσια σύνορα



Ὁ τὸν ὅρο *μέση γραμμὴ* ὀρίζεται μία γραμμὴ παράλληλη πρὸς τὶς ἀκτὲς τῶν δύο ἀπέναντι κρατῶν, τῆς ὁποίας τὸ κάθε σημεῖο ἀπέχει ἐξίσου ἀπὸ τὶς γραμμὲς βάσεως τῆς *αἰγιαλίτιδας ζώνης* τοῦ κάθε κράτους. Ὁ τρόπος χαράξεως τῆς *γραμμῆς βάσεως* ἔχει συνέπειες καὶ ὡς πρὸς τὴ χάραξη τῶν ἐξωτερικῶν ὁρίων τῆς *αἰγιαλίτιδας ζώνης*. Ὁ τελικὸς καθορισμὸς τῶν θαλάσσιων συνόρων δύο κρατῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ διαμόρφωση τῆς ἀκτῆς καὶ τὴ χάραξη τῆς εὐθείας *γραμμῆς βάσεως* τοῦ κάθε κράτους. Ὅταν ἡ ἀπόσταση μεταξὺ



Στή μελέτη τοῦ καθηγητῆ Κων/νου Χορτάτου, ὅπου ἐξετάζεται τὸ θέμα τοῦ νομικοῦ καθεστώτος τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν νήσων, νησίδων καὶ βραχονησίδων τοῦ Αἰγαίου, ὑπάρχει ἡ Διεθνὴς Συνθήκη τοῦ Montego Bay στὰ Ἑλληνικά.

τῶν δύο ἀπέναντι εὐρισκόμενων κρατῶν εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὸ ἄθροισμα τῆς ἐκτάσεως τῆς αἰγιαλίτιδας ζώνης αὐτῶν, τότε τὸ θαλάσσιο σύνορο χαράσσεται στὴ μέση τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ τῶν δύο ἀκτῶν. Ἔτσι λ.χ. μεταξὺ τῆς Σάμου καὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Τουρκίας, ποὺ κεῖται ἔναντι αὐτῆς, τὸ πλάτος τῆς θάλασσας εἶναι μικρότερο τοῦ ἐνὸς ναυτικοῦ μιλίου, καὶ τὰ θαλάσσια σύνορα μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν βρίσκονται κατ' ἀνάγκη στὴ μέση αὐτῆς τῆς ἀποστάσεως. Ἡ δὲ Σύμβαση ἀναφέρει ρητῶς, ὅτι στὴν προκειμένη περίπτωσι «κανένα ἀπὸ τὰ δύο κράτη δὲν δικαιούται νὰ ἐκτείνῃ τὴν χωρικὴ του θάλασσα πέραν τῆς μέσης γραμμῆς, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα βρίσκονται σὲ ἴση ἀπόσταση ἀπὸ τὰ ἐγγύτερα σημεῖα τῶν γραμμῶν βάσεως...». Πλὴν ὅμως ἀναφέρεται ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ἡ ἀνωτέρω διάταξη «δὲν ἐφαρμόζεται (...), ὅπου λόγῳ ἱστορικοῦ τίτλου ἢ ἄλλων εἰδικῶν περιστάσεων παρίσταται ἀνάγκη νὰ ὁριοθετηθοῦν οἱ χωρικὲς θάλασσες τῶν δύο κρατῶν κατὰ διαφορετικὸ τρόπο». Συνεπῶς, ἐὰν

οί παράκτιες νήσοι μας, πού κείνται πλησίον τῆς Τουρκίας, δέν τυγχάνουν πλήρους αἰγιαλίτιδος ζώνης, ἀποκλειστικῆς οἰκονομικῆς ζώνης καὶ ὑφαλοκρηπίδος –καὶ τοῦτο διότι δέν εἴμεθα πρόχειροι εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἀκριβῆ ἀπόστασή τους ἐν σχέσει πρὸς τὴν γείτονα– κατοχυρώνουν ὅπωςδήποτε στὴ χώρα μας τὴν κυρίαρχη χρῆση καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ πλούτου τοῦ Αἰγαίου.

Εἴμεθα ἀρχιπελαγικὸ κράτος, ἀποτελούμεθα ὅχι ἀπὸ πέλαγος, ἀλλὰ καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ περισσότερα ἀρχιπελάγη –συμπλέγματα νήσων– καὶ νήσους, πού μᾶς ἀνήκουν, τῶν ὁποίων τὰ χωρικὰ ὕδατα εἶναι ξεκαθαρισμένα στὰ 12 ναυτικά μίλια βάσει τῆς παρούσης Συμβάσεως καὶ ὅπως καθωρίστηκαν γιὰ ὅλα τὰ κράτη καὶ ἐφαρμόζονται ἀπὸ αὐτά, συμπεριλαμβανομένων τῶν κρατῶν τῆς Μεσογείου– καὶ ἀποτελοῦν διεθνή ὕδατα.

Δύναται νὰ ὁρισθῇ καὶ μέση γραμμὴ μεταξὺ τῶν ἀποκλειστικῶν οἰκονομικῶν ζωνῶν δύο χωρῶν, ὅπως μεταξὺ Κύπρου καὶ Αἰγύπτου, γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων.

Δύναται δὲ νὰ ὁρισθῇ καὶ μέση γραμμὴ μεταξὺ τῶν ἀποκλειστικῶν οἰκονομικῶν ζωνῶν δύο χωρῶν, ὅπως μεταξὺ Κύπρου καὶ Αἰγύπτου, γιὰ τὴν ἔρευνα καὶ τὴ συνεκμετάλλευση κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων. Σὲ δηλώσεις του μετὰ τὴ συνεδρία Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τὴν 3ῃ Μαΐου 2006 ὁ ὑφυπουργὸς παρὰ τῷ προέδρῳ τῆς Κύπρου κ. Χρ. Πασιαρδῆς ἀνακοίνωσε, πὺς ἐνεκρίθη τὸ περιεχόμενο καὶ ἡ ὑπογραφὴ πέντε συμφωνιῶν μεταξὺ τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Ἀραβικῆς Δημοκρατίας τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὁποῖες δέν θὰ ἐπιφέρουν μόνο οἰκονομικὰ ἀλλὰ καὶ πολιτικὰ ὀφέλη γιὰ τὴν Κύπρο. Ὅπως εἶπε ὁ κ. Χρ. Πασιαρδῆς, οἱ συμφωνίες αὐτὲς ἀφοροῦν στὴν ἔρευνα καὶ τὴ συνεκμετάλλευση κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων στὴ μέση γραμμῇ, πού χωρίζει τὶς ἀποκλειστικὲς οἰκονομικὲς ζώνες τῶν δύο χωρῶν, τὴ συμμετοχὴ τοῦ Κυπριακοῦ Κράτους στὰ ἔσοδα ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων,

πού δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν στὴ θαλάσσια περιοχὴ τῆς Κύπρου καὶ τὴ συνεργασία τῶν δύο χωρῶν σὲ θέματα παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἀνανεώσιμων πηγῶν ἐνέργειας. Ἀπαντώντας σὲ ἐρώτηση ὁ κ. Χρ. Πασιαρδῆς εἶπε, πὺς ἡ σημασία τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν «εἶναι ἐξαιρετικὰ μεγάλη γιὰ τὴν Κύπρο καὶ ἀναμένεται, ὅτι τὰ κέρδη, πού δυνατὸν νὰ ἀποκομίσῃ ἡ Κύπρος ἀπὸ τὴν ὑλοποίηση αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν, θὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ εὐεργετικὰ γιὰ ὁλόκληρο τὸν κυπριακὸ λαό».

Προϋπόθεση ὅμως, ὅπως προαναφέραμε, κατὰ τὸ ἄρθρο 58, παρ. 3 τῆς Συμβάσεως εἶναι τὸ συμβαλλόμενο κράτος νὰ λαμβάνῃ «δεόντως ὑπ' ὄψει τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ παρακτίου κράτους» καὶ νὰ «συμμορφοῦται πρὸς τοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς πού νίθετοῦνται [ἀπὸ αὐτό]».

«Αρχιπέλαγος» - «Αρχιπελαγικὰ Κράτη» - «Μεταβλητές»

«Δ»: Τί καλεῖται «Αρχιπέλαγος», «Αρχιπελαγικὰ Κράτη», καὶ τί εἶναι οἱ περίφημες «Μεταβλητές»; Ἰσχύουν δηλαδὴ διαφορετικὰ ἄρθρα γιὰ ἓνα ἄδριο πέλαγος καὶ

διαφορετικά για ένα πέλαγος με νησιά, όπως είναι η Ελλάς;

- Ως προαναφέρθη (άρθρ. 46, μέρος IV της Συμβάσεως), *ἀρχιπέλαγος* καλείται η θάλασσα που αποτελείται από ένα ή περισσότερα συμπλέγματα νήσων και τμημάτων νήσων, «τὰ ὁποῖα εἶναι τόσο στενὰ συνδεδεμένα μεταξύ τους, ὥστε σχηματίζουν μία αὐτοτελὴ γεωγραφικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἐνότητα» ἢ που θεωροῦνται ἱστορικὰ ὅτι σχηματίζουν μία τέτοια ἐνότητα». Τὰ δὲ νησιὰ ἀποτελοῦνται καὶ ἐκεῖνα ἀπὸ χωρικὴ θάλασσα, συνορεύουσα ζώνη, ἀποκλειστικὴ οἰκονομικὴ ζώνη καὶ ὑφαλοκρηπίδα, οἱ ὁποῖες καθορίζονται σύμφωνα μὲ τὶς ἴδιες διατάξεις που ἐφαρμόζονται στὶς ἡπειρωτικὲς περιοχὲς (άρθρ. 121 τῆς Συμβάσεως). Ἔχουμε λοιπὸν μίαν αὐτοτελὴ γεωγραφικὴ καὶ πολιτικὴ ἐνότητα. Τὰ διεθνή ὕδατα ὀρίζονται πέραν τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης. Δεδομένου ὅμως, ὅτι τὸ Αἰγαῖον εἶναι ἐγκατεσπαρμένο μὲ ἑλληνικὲς νήσους, οἱ ὁποῖες ἔχουν καὶ αὐτὲς αἰγιαλίτιδα ζώνη, τὰ ὅρια τῶν διεθνῶν ὑδάτων ταντίζονται κατὰ κάποιον τρόπο μὲ τὶς αἰγιαλίτιδες ζώνες τους. Ἀντιθέτως ἡ Τουρκία διατείνεται παραλόγως, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μέσης γραμμῆς θὰ πρέπει νὰ ὀρίζεται μεταξύ τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρασίας καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, διεκδικώντας ἔτσι τὸ μισὸ Αἰγαῖο. Ἀπὸ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ διδάσκονται, ὅτι τὸ Αἰγαῖο δὲν εἶναι πέλαγος ἀλλ' *ἀρχιπέλαγος*, ὡς καὶ τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης (Ἰούλιος 1923), τὴν ὁποία ἡ Τουρκία καταπατᾷ νυχθημερόν, χωρὶς κάποιος ἐπίσημος νὰ διαμαρτυρηθῇ ποτέ.

Τὰ νησιὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ χωρικὴ θάλασσα, συνορεύουσα ζώνη, ἀποκλειστικὴ οἰκονομικὴ ζώνη καὶ ὑφαλοκρηπίδα, οἱ ὁποῖες καθορίζονται σύμφωνα μὲ τὶς ἴδιες διατάξεις που ἐφαρμόζονται στὶς ἡπειρωτικὲς περιοχὲς.

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι βάσει τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης (άρθρ. 12 καὶ 16) ἡ Τουρκία παραιτήθηκε κάθε κυριαρχικοῦ δικαιώματος ἐπὶ ὅλων τῶν νησιῶν που βρίσκονται πέραν τῶν 3 μιλίων ἀπὸ τὴν ἀσιατικὴ ἀκτὴ, συμπεριλαμβανομένων τῶν Ἰμίων (τὰ ὁποῖα βρίσκονται σὲ ἀπόσταση 3,7 μιλίων ἀπὸ τὶς τουρκικὲς ἀκτὲς) καὶ ὅλου τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, πρὸς ὄφελος τῆς Ἰταλίας, πλὴν τῆς Ἰμβρου, τῆς Τενέδου καὶ τῶν Λαγουσῶν. Μὲ τὴν Ἰταλο-τουρκικὴ συμφωνία καὶ τὸ συμπληρωματικὸ αὐτῆς Πρωτόκολλο τονίζεται, ὅτι τὰ Ἰμια περιῆλθαν στὴν Ἰταλία μὲ τὴ Συνθήκη τῆς Λωζάννης, τὰ ὁποῖα κατόπιν βάσει τῆς Συνθήκης τῶν Παρισίων τοῦ 1947 (άρθρο 14) περιῆλθαν στὴν Ἑλλάδα, συμπεριλαμβανομένων τῶν Δωδεκανήσων.

Ἡ νομικὴ ἔννοια τῆς «Ὑφαλοκρηπίδας»**«Α»· Καὶ ἡ Ὑφαλοκρηπίδα;**

- Ἡ ὑφαλοκρηπίδα ὀρίζεται γεωγραφικὰ ὡς βυθὸς καὶ ὑπέδαφος καὶ ἐκτείνεται πέραν τῆς χωρικῆς θαλάσσης τοῦ παρακτίου κράτους μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ ὑφαλοπλαισίου ἕως τὰ 200-350 N.M. ἀπὸ τὶς γραμμὲς βάσεως (άρθρ. 76 τῆς Συμβάσεως). Εἶναι δηλ. ἡ ὑποθαλάσσια προέκταση τοῦ ὑπεδάφους, μὴ περιλαμβανούσα τὸν βυθὸ

τοῦ ὠκεανοῦ. Ὑπάρχει καὶ ἡ ἔννοια κατὰ τὸ ἄρθρ. 1 τῆς Συμβάσεως τῆς Γενεύης τοῦ 1958 περὶ ὀριοθετήσεως τῆς ὑφαλοκρηπίδος (ΝΔ 1182 τῆς 14.6/08.07.1972), κατὰ τὴν ὁποία ἡ ὑφαλοκρηπίδα δηλώνει «τὸν βυθὸ τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ὑπέδαφος τῶν ὑποθαλασσίων περιοχῶν τῶν παρακειμένων στὶς ἀκτὲς, ἀλλ' εὐρυσκομένων ἐντὸς τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης, μέχρι βάθους 200 μέτρων ἢ καὶ πέραν τοῦ ὁρίου τοῦτου, μέχρι τοῦ σημείου ἔνθα τὸ βάθος τῶν ὑπερκειμένων ὑδάτων ἐπιτρέπει τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν πόρων τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν» καὶ «τὸν βυθὸ τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ὑπέδαφος τῶν ἀντιστοίχων ὑποθαλασσίων περιοχῶν, οἱ ὁποῖες συνέρχονται πρὸς τὶς ἀκτὲς τῶν νήσων». **Σὲ αὐτὴν περιλαμβάνονται τὰ κοιτάσματα πετρελαίου, τὰ εὐρισκόμενα στὰ τμήματα τοῦ ἐδάφους ποὺ ἀνήκουν στὴν Ἑλλάδα.**

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως στὴ περίπτωση τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης καὶ τῆς ἀποκλειστικῆς οἰκονομικῆς ζώνης, ἔτσι καὶ στὴν περίπτωση τῆς ὑφαλοκρηπίδος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μέση γραμμὴ. Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρ. 6 τῆς Συμβάσεως τῆς Γενεύης, ὅταν ἡ τελευταία παρακῆται στὰ ἐδάφη δύο κρατῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἀκτὲς βρίσκονται ἐναντι ἀλλήλων, καὶ δὲν ἔχει ἐπιτευχθῇ συμφωνία μεταξὺ αὐτῶν γιὰ τὸν καθορισμὸ ὑφαλοκρηπίδος, **«αὐτὰ καθορίζονται ὑπὸ τῆς μέσης γραμμῆς, κάθε σημεῖο τῆς ὁποίας βρίσκεται σὲ ἴση ἀπόσταση ἀπὸ τῶν ἐγγυτέρων σημείων τῶν γραμμῶν βάσεων, ἀπὸ τῶν ὁποίων μετρεῖται τὸ πλάτος τῆς αἰγιαλίτιδος ζώνης ἐκάστου τῶν κρατῶν τούτων».** Μέχρι σήμερα, ὡς γνωστόν, ἡ Τουρκία δὲν δέχεται τὴν ἀρχὴ τῆς μέσης γραμμῆς καὶ συνεπῶς δὲν ἔχει ὑπάρξει τέτοια συμφωνία μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος προκειμένου περὶ τῶν νήσων τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου. Ἀρνεῖται δὲ ἡ γείτων νὰ υπογράψῃ τὴν Σύμβαση τῆς Γενεύης τοῦ 1958, καίτοι ἐπικαλεῖται τὶς διατάξεις τῆς σὲ περιπτώσεις ποὺ τὴν συμφέρουν. Τοῦτο ὅμως συνεπάγεται –τοῦλάχιστον– πλήρη κατοχύρωση τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς ὑφαλοκρηπίδος τοῦ ὑπολοίπου Αἰγαίου, ἐπὶ τῆς ὁποίας «οὐδεὶς δύναται νὰ ἀναλάβῃ δραστηριότητες ἐρεῦνης καὶ ἐκμεταλλεύσεως, οὔτε νὰ ἀξιώσῃ δικαιώματα **ἀνευ ρητῆς συναινέσεως τοῦ παρακτινίου κράτους**» (ἄρθρ. 77 τῆς Συμβάσεως).

Συνεπῶς τί δουλειὰ εἶχε φέτος τουρκικὴ φρεγάτα ἐγγύτατα τῆς περιοχῆς δραστηριότητος γερμανικοῦ ὠκεανογραφικοῦ σκάφους τῇ πρωτοβουλία πανεπιστημιακοῦ ἰνστιτούτου στὸ Κίελο, ἀδειοδοτηθέντος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση γιὰ ἐρευνες στὸ δυτικὸ, κεντρικὸ καὶ νότιο Αἶγαῖο, ὅπως ἀποκαλύφθηκε ἀπὸ ἐρώτηση ὑποβληθεῖσα ἀπὸ δημοσιογράφου πρὸς τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 18η Μαΐου ε.ε., ἐφ' ὅσον πρὸ τῆς κυρώσεως τῆς Συμβάσεως ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ συγκεκριμένα τὸ 1987, σύμφωνα μὲ δήλωσιν τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς

Κυβερνήσεως, «*ἡ ἀπόφαση γιὰ τὸ πότε, τὸ ποῦ καὶ τὸ πῶς θὰ γίνουν οἱ ἔρευνες ἢ γεωτρήσεις ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ὑφαλοκρηπίδος ἀνήκει ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον στὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση*» («Καθημερινή», 04.03.1987).

Ἐν τέλει τὸ ἄρθρ. 83 τῆς Συμβάσεως παραπέμπει καὶ αὐτὸ στὸ ἄρθρο 38 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Διεθνoῦς Δικαστηρίου τῆς Χάγης προκειμένου περὶ τῆς ὀριοθετήσεως τῆς ὑφαλοκρηπίδος μεταξὺ κρατῶν μὲ ἑναντι ἄκτες, καὶ σὲ περίπτωσι ἀποτυχίας στὸ ΧV μέρος τῆς ἴδιας Συμβάσεως στὸν ὀρισμὸ εἰδικoῦ δικαστηρίου ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Η.Ε., σύμφωνα μὲ τὰ παραρτήματα VII καὶ VIII τῆς Συμβάσεως.

«Δ»: *Συνεπῶς στὸ Montego Bay ἐδικαιώθησαν ὅλες οἱ θέσεις τῆς Ἑλλάδος; Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἀπερρίφθησαν ὅλες οἱ διεκδικήσεις τῆς Τουρκίας;*

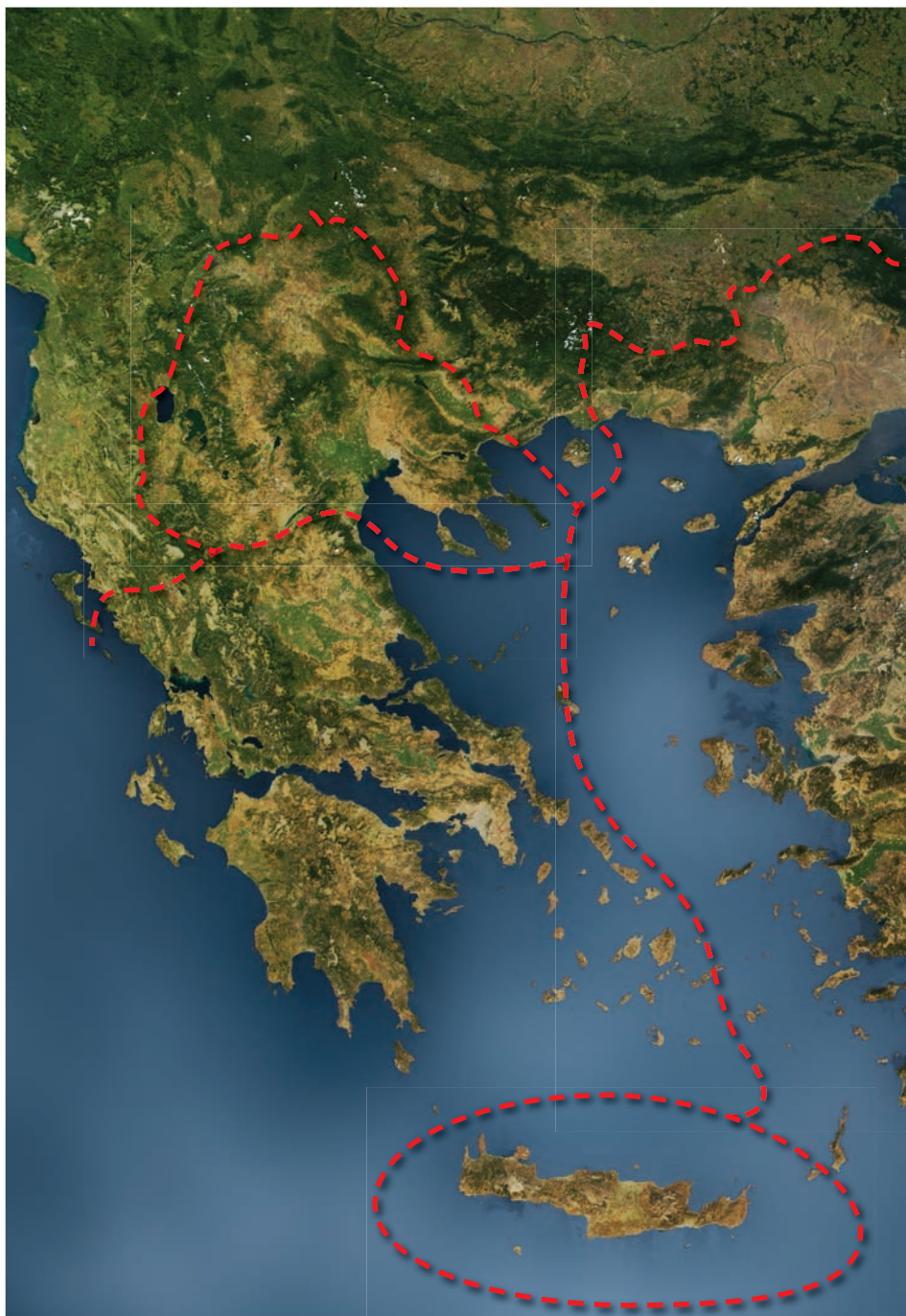
- Στὸ Montego Bay τὸ μόνο ποὺ ἀνεγνωρίσθη στὴν Τουρκία, εἶναι τὸ δικαίωμα τῆς ἀβλαβοῦς διελεύσεως καὶ τίποτε ἄλλο. Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1976 ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία προσέφυγαν εἰς τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον τῆς Χάγης γιὰ τὴν διευθέτησι τῶν διαφορῶν, ὅσον ἀφορᾷ στὴν ὑφαλοκρηπίδα. Ἡ Τουρκία ἰσχυρίσθη, ὅτι δικαιούται νὰ ἀναλαμβάνη δραστηριότητα ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ὑφαλοκρηπίδος, ὅπως αὐτὴ ὀρίζεται στὴν Σύμβαση. Τὸ Δικαστήριον ἀπέρριψε τὴν ἀπαίτησι αὐτὴ τῆς Τουρκίας ἀποφανθέν, ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ὑφαλοκρηπίδος. Περαιτέρω τὸ Δικαστήριον ὥρισε τὴν 4ῃ Ὀκτωβρίου 1978 γιὰ ἑναρξιν προφορικῆς διαδικασίας ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐλληνικῆς προσφυγῆς τῆς 10ῆς Αὐγούστου 1976. Ἐνῶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι ὑπέβαλε γραπτὲς προτάσεις ἐπὶ τοῦ θέματος, ἡ Τουρκία οὐδὲν ὑπόμνημα ὑπέβαλε μέχρι τῆς 24ῆς Ἀπριλίου 1978, ποὺ ἔληγε ἡ σχετικὴ προθεσμία (ὅρα Χ. Νικολάου, ταξιάρχου - καθηγητοῦ τῆς Σ.Σ. Εὐελπίδων, «Τὸ νομικὸ καθεστῶς τοῦ Αἰγαίου», Ἀθῆναι 1992, σελ. 179).

Περιέργως ὅμως ἡ Ἑλλὰς ἀπεσύρθη ἐκ τῆς σχετικῆς διαδικασίας, τὸν δὲ Νοέμβριο τοῦ 1976 συνῆψε μὲ τὴν Τουρκία τὸ Πρωτόκολλο τῆς Βέρνης, διὰ τοῦ ὁποῖου παρηγεῖτο πάσις ἐρεῦνης καὶ ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ὑφαλοκρηπίδος, ἀτὶ ποὺ ἀποτελεῖ σαφὴ παραβίασι τοῦ ἄρθρου 28, παρ. 3 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖο ἀπαγορεύει ρητῶς κάθε συμφωνία περὶ περιορισμοῦ τῆς ἐλληνικῆς κυριαρχίας καὶ τὴν ἐπιτρέπει μόνον ὑπὸ προϋποθέσεις, οἱ ὁποῖες δὲν συνέτρεξαν ποτὲ (νόμος, ἀπόλυτος πλειοψηφία στὸ Κοινοβούλιον, σπουδαῖο ἐθνικὸ συμφέρον, ἀμοιβαιότης καὶ ἰσότης μὲ τὸ ἀντίπαλον κράτος).

Βέρνη, Νταβός, Μαδρίτη, Βιέννη

«Δ»: *Δηλαδὴ τὸ μέγιστο αὐτὸ ἐθνικὸ μας θέμα, ποὺ ταλανίζει τὴν χώρα ἐδῶ καὶ 30 χρόνια, εἶναι καθαρὰ νομικῆς φύσεως καὶ ὄχι πολιτικῆς;*

- Ἀσφαλῶς καὶ εἶναι καθαρὰ νομικῆς φύσεως! Ἡ Τουρκία οὐδέποτε συγκεκριμνοποίησε τοὺς στόχους τῆς νομικά, διότι ξέρει καλά, ὅτι θὰ χάσῃ. Γι' αὐτὸ προσπαθεῖ μὲ πολιτικὰς λύσεις καὶ «Συνυποσχετικά» νὰ μᾶς παγιδέψῃ. Ὅμως πολιτικὰς λύσεις ἢ «Συνυποσχετικά», ποὺ δὲν ἀναφέρονται στὶς Διεθνεῖς Συνθήκες, δὲν ἔχουν ἰσχὺ. Τὸ θέμα εἶναι καθαρὰ νομικὸ, καὶ ἔτσι ἀπαιτεῖται νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις μας, ὅπως ἔκανε ἡ Κούβα. Τὸ φαιδρὸ τῆς ἱστορίας εἶναι μία δῆλωσι τοῦ κ. Μπ. Ἐτσε-



Στο χάρτη φαίνονται σημειωμένες οι περιοχές, όπου οι έρευνες έδειξαν ότι υπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου.

βίτ, ότι οι δήθεν διαφορές μας (οι ανύπαρκτες) θα λυθούν, «ἐὰν δὲν συζητᾶμε βάσει τῶν Διεθνῶν Συνθηκῶν καὶ ἐὰν δὲν λαμβάνουμε ὑπ' ὄψιν μας τὸ Διεθνὲς Δίκαιο»! Κατ' οὐσίαν δὲν ὑπάρχουν «διαφορές» μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Ὑπάρχουν μόνον τουρκικὲς βλέψεις εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἐκάστοτε ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καλύπτεται πλήρως ἀπὸ ἓνα κεκτημένο καὶ ἤδη ἐφαρμοστέο Διεθνὲς Θαλάσσιο Δίκαιο, καὶ εἶναι ἀστεῖο νὰ συρῶμεθα ἀπὸ χώρα σὲ χώρα γιὰ «συνομιλίες». Ἀρκετὰ κράτησε αὐτὴ ἡ θεατρικὴ παράσταση.

«Δ»: Χάσαμε πολλά πράγματα στὴ Βέρνη τὸ 1976, στὸ Νταβὸς τὸ 1988, στὴν Μαδρίτη τὸ 1997 καὶ στὸ Ἐλσίνκι τὸ 1999;

- Στὴ Βέρνη δεχθήκαμε (Κ. Καραμανλῆς) νὰ μὴν διενεργοῦμε πετρελαϊκὲς ἔρευνες στὴν ἑλληνικὴ ὑφαλοκρηπίδα. Στὸ Νταβὸς τὸ 1988 ὁ τότε πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος (Α. Παπανδρέου), χωρὶς νὰ ἔχη ἐντολὴ τῆς Βουλῆς, ὑπέκλυσε καὶ δέχθηκε νὰ σταματήσουν οἱ ἔρευνες στὸ Αἰγαῖο, στὰ μέρη ποὺ ἀνήκουν στὴν Ἑλλάδα! Κοινὸ ἀνακοινωθὲν μὲ τὸν πρωθυπουργὸ τῆς Τουρκίας Τ. Ὄζάλ δὲν ὑπῆρξε, οὔτε δόθηκαν τὰ πρακτικὰ στοὺς ἀρμοδίους, μὲ συνέπεια νὰ ξεσπάσῃ τόσο μεγάλος θόρυβος, ποὺ ὑποχρέωσε τὸν συγκεκριμένο ἐκείνον πρωθυπουργὸ νὰ παραδεχθῇ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὸ ὀλέθριο λάθος του διὰ τῆς φράσεως «φταίω ἐγώ!»

Ἐν συνεχείᾳ συρθῆκαμε στὴν Μαδρίτη τὸ 1997, ὅπου ὁ νέος πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος (Κ. Σημίτης) -χωρὶς γνώση τῆς Βουλῆς- ὑπέκλυσε καὶ πάλι, δεχόμενος «ζωτικὰ συμφέροντα τῆς Τουρκίας στὸ Αἰγαῖο», ποὺ προέβαλε ἡ Τουρκία. Ἐν συνεχείᾳ συρθῆκαμε ἐκ νέου στὸ Ἐλσίνκι τὸ 1999 (πρωθυπουργὸς Κ. Σημίτης, ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Γ. Παπανδρέου), ὅπου αἰφνιδιαστικὰ -καὶ πάλι ἄνευ γνώσεως τῆς Βουλῆς- δεχθήκαμε δῆθεν «συνοριακὲς διαφορὲς καὶ ἄλλα συναφῆ θέματα» ἐν σχέσει πρὸς τὴν Τουρκία στὸ Αἰγαῖο, χωρὶς κἂν νὰ διευκρινίζεται, ποιά εἶναι τὰ θέματα αὐτά! Δηλαδή βῆμα πρὸς βῆμα ἔγινε μία ἄτυπη διχοτόμηση τοῦ Αἰγαίου κατὰ παράβαση τοῦ ἀρθρ. 28, παρ. 3 τοῦ Συντάγματος. Κατὰ τὸ ἄρθρο αὐτὸ μόνον διὰ νόμου καὶ διὰ πλειοψηφίας ὅλης τῆς Βουλῆς ἐπιτρέπεται ἡ παραίτηση τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ κυριαρχικὰ δικαιώματά της ὑπὸ τὸν ὅρο τῆς ἀμοιβαιότητος καὶ τῆς ἰσότητος, ἐφ' ὅσον συντρέχει «σπουδαῖο ἐθνικὸ συμφέρον».

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι νομικὰ τίποτε δὲν δεσμεύει τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπιτέλους κάποιος νὰ προχωρήσῃ στὴν νομικὴ κατοχύρωση τῶν δικαιωμάτων μας βάσει τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου (ἤδη κεκτημένου καὶ ἐφαρμοστέου, ὅπως ἔκανε π.χ. ἡ Κούβα).

«Δ»: Συνεπῶς σήμερα μετὰ τὴ Μαδρίτη καὶ τὸ Ἐλσίνκι ἡ Χάγη σημαίνει παραπομπὴ τῶν κυριαρχικῶν μας δικαιωμάτων; Δὲν ὑπάρχει ἄλλο Διεθνὲς Δικαστήριον;

Πράγματι, ἂν παραπεμφθοῦν στὴν Χάγη θέματα ὅπως ἡ αἰγιαλίτις ζώνη καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ οἰκονομικὴ ζώνη, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὰ κυριαρχικά μας δικαιώματα, διότι στὴν Χάγη θὰ ἀμφισβητηθῇ οὐσιαστικῶς ἡ ὑπαρξὴ ὅλων τῶν νομικῶν δικαιωμάτων μας διὰ τοῦ «Συνυποσχετικοῦ» μὲ τὴν Τουρκία, ἡ ὁποία θὰ θέσῃ ὑπὸ κρίσιν τὰ δικαιώματα ταῦτα. Δεδομένου ὅτι στὴν Χάγη ὁ δικαστὴς κρίνει *ex bono et aequo*, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ γίνῃ δεκτὴ λύση περιορίζουσα τὰ ἔννομα κυριαρχικά μας δικαιώματα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κρίσεως, ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ

υπάρξει «συμβιβαστική» λύση. Υπάρχει όμως και η περίπτωση **μονομερούς** προσφυγής στο Δικαστήριο των Η.Ε., όπου μπορούμε να απαιτήσουμε την **καταδίκη** της Τουρκίας από τα Η.Ε. για παραβίαση του άρθρ. 2, παρ. 4 λόγω άπειλης χρήσεως βίας (casus belli), αλλά και για επανειλημμένη παραβίαση του άρθρ. 6 του Καταστατικού των Η.Ε. λόγω συνεχούς και απροκαλύπτου παραβάσεως 20 περίπου αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνελεύσεως των Η.Ε. περί αποχωρήσεως των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο. **Καταγγελία για παράβαση διεθνούς συνθήκης και για προσβολή των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων σημαίνει και άποξημίωση.** Συμφωνώ, ότι θα μάς άσκηθούν πιέσεις – λόγω του δημιουργηθέντος υπό της κυβερνήσεως ΠΑ.ΣΟ.Κ. τεραστίου δημοσίου χρέους –, αλλά δεν μπορούν να αλλάξουν το Διεθνές Δίκαιο.

«Δ»: Ξέρουμε ότι οι βραχονησίδες μās ανήκουν, αλλά εξηγήστε μας το νομικό καθεστώς και το πώς φθάσαμε στα Ίμια.

Το 1932 υπεγράφη στην Λωζάννη μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας συμφωνία, ότι οι βραχονησίδες της πρώτης αποτελούν «παράρτημα» των Δωδεκανήσων. Το 1947 αποκτήσαμε την Δωδεκάνησο με όλα τα παραρτήματά της. Δεν τίθεται καν θέμα βραχονησίδων, διότι είναι αποκλειστικά ελληνικό έδαφος.

ΟΙ «Αρχιπελαγικές Γραμμές» και οι «Μεταβλητές»

«Δ»: Τί μήκος έχουν οι «Αρχιπελαγικές Γραμμές» σε ναυτικά μίλια; Και οι «Μεταβλητές» τί σημαίνουν;

Το άρθρο 47 της Συμβάσεως ορίζει ως *αρχιπελαγικές γραμμές* τις γραμμές βάσεως που ενώνουν τα άκρα σημεία απομακρυσμένων νήσων. Δύνανται να υπερβούν τα 100 Ν.Μ., εκ των οποίων όμως μόνο το 3% υπερβαίνει το μήκος αυτό, για να φθάση ενδεχομένως το μέγιστο των 125 Ν.Μ., ενώ οι μεταβλητές είναι το μήκος που μπορεί να αυξομειωθεί μόνο με την βούληση του κυρίαρχου κράτους, εν προκειμένω της Ελλάδος. Είτε το θέλουν κάποιοι είτε όχι, το Αιγαίο είναι Ελληνική Θάλασσα, που κατοχυρώθηκε και διεθνώς. Μας ανήκει πριν ακόμη από την εποχή του Αιγέα, και αυτό δεν αλλάζει. Τα νησιά μας είναι μέρος του έθνικού μας κορμού από τα προϊστορικά μας χρόνια και δεν εκποιούνται ούτε γίνονται προσφορά σε κανέναν.

Έλεγχος Στενών, Εύξεινος και Αιγαίο

«Δ»: Στον έλεγχο των Στενών είμαστε και εμείς μέτοχοι. Για τον πλήρη έλεγχο του Αιγαίου όμως χρειάζεται και η Θράκη. Γίνονται επενδύσεις στην Θράκη μας; Τί σημαίνει ο 25ος Μεσημβρινός, που διεκδικεί η Τουρκία;

– Στον έλεγχο των Στενών, ενώ έχουμε δικαιώματα, εν τούτοις δεν ασκούμε ούτε ένα! Κάποιες επενδύσεις έγιναν στην Θράκη, ζητούνται και άλλες, αλλά η Κυβέρνηση καθυστερεί. Ο 25ος Μεσημβρινός είναι η «όνειροπολούμενη» κατάκτηση του Αιγαίου από Θράκη μέχρι Κύπρο.

«Δ»: Το γεγονός πώς η Ε.Ε. και οι Η.Π.Α. υπέγραψαν την Συνθήκη του Montego Bay είναι κάτι που δυσκολεύει την Τουρκία;

– Άσφαλώς. Διότι οφείλει και η Τουρκία να συμμορφωθεί προς το Κοινοτικό

Κεκτημένο, τὸ ὁποῖο περιλαμβάνει καὶ τὴν σύμβαση τοῦ Montego Bay. Γι' αὐτὸ καὶ προσπαθεῖ μὲ τοὺς «34 γύρους» συνομιλιῶν καὶ τὰ «Συνυποσχετικά» νὰ ἐμφανίζε-
ται ὡς εἰρηνικὴ χώρα, ἐπιδιώκουσα ἐπίλυση δῆθεν διαφορῶν μὲ τὴν δική μας. Δὲν
ἔχουν καμμία ἰσχὺ ὅλα αὐτά.

Διευκρινίζω, ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία ὀφείλει νὰ ἀποδεχθῇ τὸ Κοινοτικὸ Κεκτημέ-
νο, ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ τὴν διεθνῇ αὐτὴ Σύμβαση, ἡ ὁποία δὲν ἔχει γίνεи ἀπλῶς
δεκτὴ ἀπὸ τὰ κράτη μέλη τῆς Ε.Ε. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν Ε.Ε. ὡς διεθνῆς
σύμβαση. Κατὰ συνέπεια εἶναι ἐντὸς τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Τουρκίας ἡ ἀποδοχὴ τῆς
Συμβάσεως καὶ γιὰ τὸ Αἰγαῖο, πολλῶ μᾶλλον ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἔχει ἀποδεχθῇ τὴν ἐν
λόγῳ διεθνῇ Σύμβαση γιὰ τὴν **Μαύρη Θάλασσα**, ὅπου ἔχει ἐπεκτείνει τὴν αἰγιαλίτι-
δα ζώνη τῆς στὰ 12 Ν.Μ. Ἐπομένως δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ δεκτό, ὅτι ἀλλοῦ ἡ Τουρκία
θέλει νὰ ἔχῃ αἰγιαλίτιδα ζώνη ἐκ 12 Ν.Μ. καὶ ἀλλοῦ, δηλαδὴ στὸ Αἰγαῖο Πέλαγος, νὰ
ἀπειλῇ μὲ casus belli τὴν Ἑλλάδα, διότι θέλει καὶ αὐτὴ νὰ ἔχῃ τὰ 12 Ν.Μ. ὡς ὄριο τῆς
αἰγιαλίτιδος τῆς ζώνης στὸ Αἰγαῖο.

«Δ»: *Δηλαδή ἡ ἀνεξήγητη ἀδράνειά μας ἐπὶ 30 ὁλόκληρα ἔτη εἶναι εἰς βάρος
μας;*

– Βεβαίωτατα! Νομικῶς μὲν οὐδεμία συνέπεια δημιουργεῖ γιὰ τὴ χώρα μας. Διε-
θνῶς ὅμως ἰσχύουν τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ὑπαγορεύει ἡ διεθνὴς πρακτικὴ. Ἡ πρακτικὴ
αὐτὴ δημιουργεῖ *de facto* καταστάσεις, οἱ ὁποῖες μετατρέπονται σὲ *de jure*. Δηλαδή,
ὅταν δὲν ἀσκοῦνται ἐπὶ μακρὸν δικαιώματα ἀπορρέοντα ἀπὸ διεθνεῖς συμβάσεις,
ἐπέρχεται ἀποδυνάμωση (*Verwirkung*). Πράγματι σὲ 30 χρόνια ἀπὸ σήμερα, τί θὰ
μποροῦμε πλέον νὰ ποῦμε;

«Δ»: *Τὸ ὅτι ἡ Τουρκία δὲν ἀναγνωρίζει τὴν Χάγη ἢ τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον τῶν
Η.Ε. κ.λπ. παίζει ρόλο;*

– Ἀπὸ τὰ 191 κράτη-μέλη τοῦ Ο.Η.Ε. μόνον τὰ 65 ἀναγνωρίζουν τὸ Διεθνὲς Δικα-
στήριον τῆς Χάγης. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ Γαλλία, ποὺ δὲν τὸ ἀναγνωρίζει, προσέφυγε
στὴν Χάγη διεκδικῶντας ἀποζημιώσεις ἀπὸ τὴν Λιβύη, τίς ὁποῖες καὶ εἰσέπραξε, ὅπως
συμβαίνει καὶ μὲ ἄλλα κράτη, τὰ ὁποῖα δικαιώνονται στὰ Διεθνῆ Δικαστήρια, χωρὶς
νὰ τὰ ἀναγνωρίζουν. Συνεπῶς ἡ ἀπόρριψη τῆς Χάγης καὶ τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου
τῶν Η.Ε. δὲν εἶναι τόσο εὐκόλῃ ὑπόθεση γιὰ τὴν Τουρκία.

* * *



ὃ Αἰγαῖο ὑπάρχει, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζῃ, ὅτι δὲν μπήκαμε «κατὰ λάθος» σὲ
μιὰ ξένῃ πρὸς ἐμᾶς ἱστορία. Εἶναι ἡ δική μας Ἱστορία, ἀλλὰ τὰ 11 ἑκα-
τομύρια τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ ὑπνωτισθοῦν, ὅπως ἐπιδιώκουν τὰ
Μ.Μ.Ε. Τὸ ἐπιθυμητὸ καὶ τὸ ἐφικτὸ στὴν Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ μποροῦν
νὰ συμπέσουν, ἐὰν κάποιος τολμήσῃ. Ἡ ἦττα τῆς Μ. Ἀσίας μπορεῖ νὰ
ἄλλαξε τὸ πολιτικὸ σκηνικὸ, ἀλλὰ στὸ παραμικρὸ δὲν ἀναιρεῖ οὔτε τὴν μακραίωνη
Ἱστορία μας οὔτε τὸν Πολιτισμὸ μας.

Ἀγγελικὴ Ρέτουλα

Η ΤΕΛΕΤΗ ΜΠΑΡ ΜΙΤΣΒΑ ΚΑΙ Ο ΙΗΣΟΥΣ



ετὰ τὴν τελετὴ τῆς Περιτομῆς, τὸ «Μπαρ Μιτσβά» (=«Γυιὸς τῆς Διαθήκης»), ἡ γιορτὴ τῆς θρησκευτικῆς ἐνηλικίωσης, εἶναι ἡ σημαντικώτερη στὴ ζωὴ ἐνὸς Ἑβραίου, ὅταν συμπληρῶνῃ τὰ δώδεκα χρόνια του. Συμβολίζει τὴν ἀρχὴ τῆς ὥριμότητος καὶ τὸ ξεκίνημα τῆς ἐνσυνείδητης ἐβραϊκῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ ἐνηλικίωση καὶ μετὰ τὸ ἀγόρι γίνεται ὑπεύθυνον ἄτομον καὶ δεσμεύεται νὰ ζῇ σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Σὲ αὐτὴ τὴν τελετὴ –σὰν γνήσιος Ἑβραῖος– συμμετεῖχε κανονικὰ καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅταν ὡς δωδεκαετὴς πῆγε στὸ ναὸ καὶ συνωμίλησε μὲ τοὺς διδασκάλους (ραββίνους).



Ἡ τελετὴ τῆς ἐνηλικίωσης δὲν ἀναφέρεται στοὺς ἐβραϊκοὺς νόμους, ὁ συμβολισμὸς τῆς ὅμως τὴν ἔκανε νὰ τηρῆται μὲ λαμπρότητα καὶ στὴ σύγχρονη ἐποχὴ. Μερικὲς ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν τελετὴ ὁ ραββῖνος προετοιμάζει τὸ νεαρὸ ἀγόρι, διδάσκοντάς του κυρίως νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ ψέλνῃ τὶς προσευχὲς τῆς «Τορά». Ὅταν ἐτοιμασθῇ ὁ νεαρὸς Ἑβραῖος πηγαίνει στὴ συναγωγὴ καὶ διαβάζει ἐνώπιον ὅλων τὶς προσευχὲς. Μετὰ τὴν ἀνάγνωση τὸ ἀγόρι μιλάει γιὰ τὶς νέες δεσμεύσεις, ποὺ ἀναλαμβάνει, καὶ γιὰ τὴ σημασίαν τῆς τήρησης τῶν ἀρχῶν τῆς ἐβραϊκῆς θρησκείας. Μετὰ τὴν ὁμιλίαν ὁ ραββῖνος δίνει συμβουλὲς στὸ νεαρὸ καὶ τὸν εὐλογεῖ.

Ἡ τελετὴ αὕτῃ περιγράφεται στὸ «Κατὰ Λουκᾶν» εὐαγγέλιον, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο ὁ δωδεκαετὴς Ἰησοῦς πῆγε στὸ ναὸ καὶ συνωμίλησε μὲ τοὺς διδασκάλους (ραββίνους), ποὺ τὸν θαύμασαν γιὰ τὴ νοημοσύνη καὶ γιὰ τὶς ἀπαντήσεις, ποὺ τοὺς ἔδινε: «Ὅταν λοιπὸν ἔγινε δώδεκα ἐτῶν, ἀνέβηκαν στὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅπως τὸ συνήθιζαν στὴ γιορτῇ (Πεσάχ). Κι ὅταν πέρασαν οἱ μέρες κι ἐπέστρεφαν πίσω, τὸ παιδί, ὁ Ἰησοῦς, παρέμεινε στὴν Ἱερουσαλὴμ... Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες τὸν βρῆκαν νὰ κάθεται στὸ ναὸ ἀνάμεσα στοὺς διδασκάλους, νὰ τοὺς ἀκούῃ καὶ νὰ

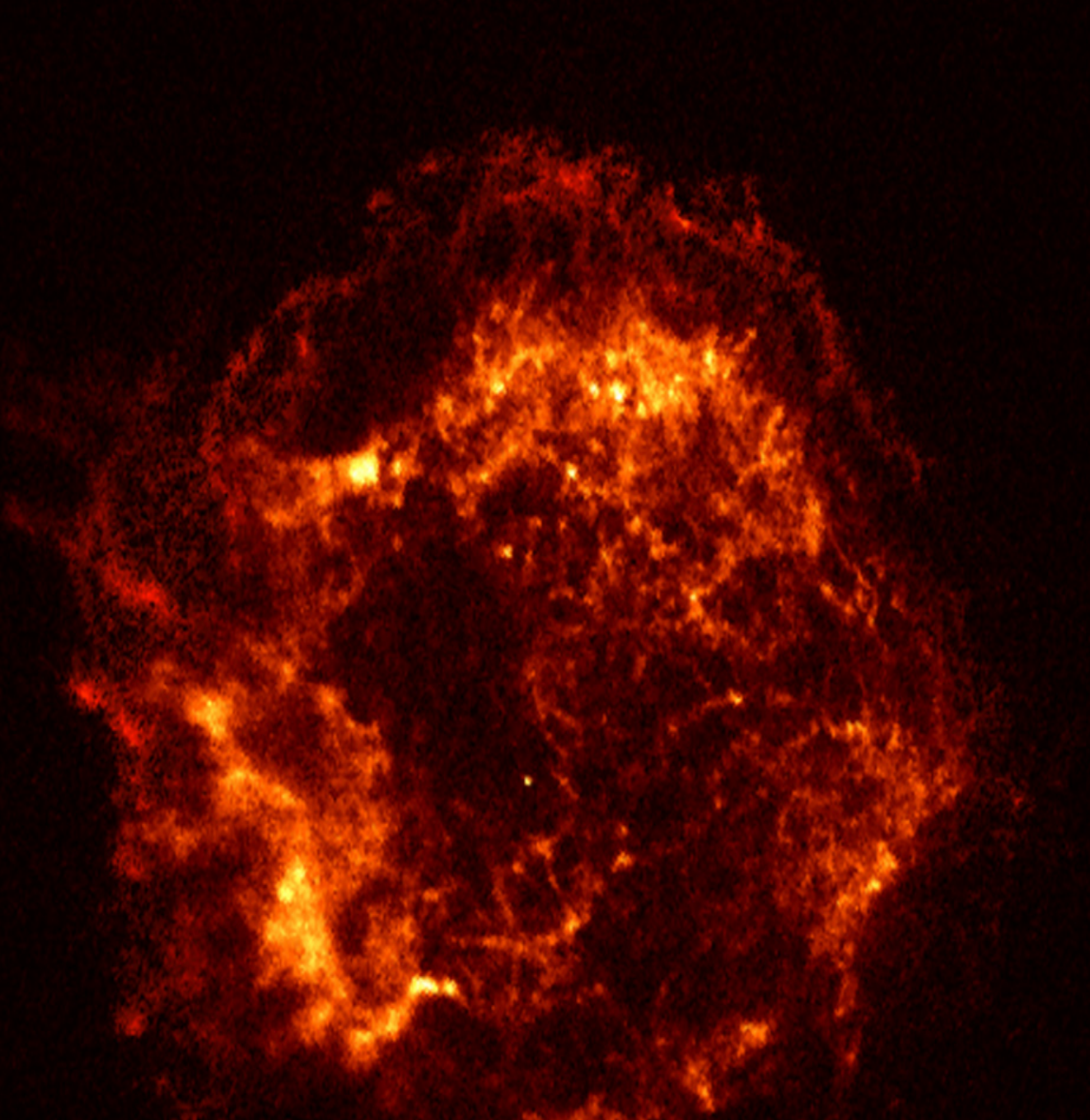


Νεαροὶ Ἑβραῖοι φέροντες «κιπά» (τὸ παραδοσιακὸ ἑβραϊκὸ καπελλάκι), ἐνῶ διαβάζουν τὸ «Νόμο» μεταξὺ τῶν ραββίνων στὴ συναγωγή κατὰ τὴν τελετὴ θρησκευτικῆς ἐνηλικίωσης Μπαρ Μιτσβά. («Ὁ Κύκλος τῆς Ζωῆς. Ἑβραϊκὰ σύμβολα», Βόλος 2005.) Ὅλοι οἱ συμμετέχοντες σὲ ἑβραϊκὲς θρησκευτικὲς τελετὲς εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ φοροῦν τὴν κιπὰ ὡς ἐνδειξὴ ὑποταγῆς στὸ Γιαχβέ. Τὸ ρόλο τῆς κιπὰ στὸν ὀρθόδοξο ναὸ τὸν παίζει ὁ τροῦλλος (βλ. «Ἡ Θαμμένη Ἑλλάδα», ἔκδ. «Δανλός», 2006).

τοὺς ρωτᾷ. Κι ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ἄκουγαν ἔμεναν κατάπληκτοι μὲ τὴ σύνεση καὶ τίς ἀπαντήσεις του.» («Κατὰ Λουκᾶν», β' 40-48.)

Ὁ Ἰησοῦς συμμετεῖχε σὲ ὅλες τὶς τελετὲς τῆς θρησκείας του (τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ) ὅπως: ὑπέστη περιτομὴ (βλ. «Δ», τ. 276), ἔκανε τακτικὲς ἐπισκέψεις στὸ ναό, συμμετεῖχε στὶς γιορτὲς τοῦ Πεκῶχ κ.τ.λ. Μία τέτοια τελετὴ, τὸ Μπαρ Μιτσβά, ἔγινε καὶ ὅταν ἐπισκέφθηκε ὡς δωδεκαετής τὸ ναό, ὅπου –σύμφωνα μὲ τὸ εὐ-αγγέλιο– συνωμίλησε μὲ τοὺς διδασκάλους κι ὅχι τοὺς δίδαξε, ὅπως σκόπιμα παρερμηνεύεται.

Κίμων Ἐλευθερίου



**«Κόσμον τόνδε τῶν αὐτῶν ἀπάντων οὔτε τις θεῶν οὔτε
τις ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλὰ ἦν αἰὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ
αἰείζωνον, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα.»**

Ἡράκλειτος

**(«Τὸν κόσμον τοῦτο τὸν κοινὸν γιὰ ὅλους μῆτε θεὸς μῆτε ἄνθρωπος τὸν ἐποίησε, μὰ
ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πῦρ αἰείζωνον, ποὺ ἀνάβει καὶ σβήνει μὲ μέτρο.»)**

ΤΟ ΠΥΡ

Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ Κοσμολογία στὴν πυρομανία τῶν χριστιανῶν



Ὁ πῦρ-φωτιὰ ἀποτελεῖ ἴσως τὴν ἀπλούστερη καὶ βασικώτερη μορφή ἐνέργειας, ποὺ συνοδεύει τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὴς ἀπαρχῆς τῆς ὑπάρξεώς του ἐδῶ καὶ ἑκατομμύρια χρόνια. Οἱ πυρκαϊές, ποὺ προέρχονταν ἀπ' τὰ πυρακτωμένα ποτάμια λάβας ἐνὸς ἡφαιστείου, οἱ πτώσεις τῶν κεραυνῶν στὴν γῆ καὶ οἱ τυχαῖες αὐταναφλέξεις λόγῳ ξηρασίας καὶ ὑψηλῶν θερμοκρασιῶν, ἀποτελέσαν τὸ φυσικὸ φαινόμενο, ποὺ πολὺ ἀργότερα ὁ ἔλληνας ἄνθρωπος ὠνόμασε πῦρ ἢ φωτιά. Ὁ φόβος, ἡ ἀπορία καὶ ὁ θαυμασμός του γιὰ τὸ φυσικὸ καὶ ἀνεξέλεγκτο αὐτὸ φαινόμενο χάραξαν ἀνεξίτηλα σημάδια στὰ βαθιὰ στρώματα τοῦ ψυχισμοῦ του, ἀλλὰ καὶ μνήμες, ποὺ τὸν συνοδεύουν σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς ἐξελίξεώς του. Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἀρχικὰ προσπαθοῦσε νὰ συντηρῇ ζωντανὴ τὴν φωτιὰ καὶ νὰ τὴν ἀναζωπυρῶνῃ κατὰ βούληση, διατηρῶντας τὴν στὶς κρύες περιόδους καὶ στὰ παγωμένα σκοτάδια τῆς νύκτας, ἀποκτῶντας ἔτσι τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα. Ὅμως ἡ ἀνακάλυψη τῆς δημιουργίας τῆς φωτιᾶς ἀπετέλεσε τὸ μεγαλύτερο βῆμα στὴν ἐξέλιξη καὶ στὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἑτυμολογικὰ οἱ ρίζες «*πυ-ρ*», «*φν-ρ*», «*φν-σ*», «*φω-σ*», «*φω-τ*», «*φα-ο*» εἶναι κοινές (Λεξικὸ Σκαρλάτου Βυζαντίου). Ἀπ' τὴν ρίζα *πυ-* γεννιοῦνται οἱ λέξεις *πυρά*, *πυραμῖς* («τὸ τῆς φλογὸς σχῆμα πυραμοειδές ἐστι», Δημόκριτος), *πύργος*, *πυρὴν*, *πύθων* (ὁ δράκος ποὺ φυσᾷ φωτιά). Ἀπὸ τὴν ρίζα *φν-* γεννιοῦνται οἱ λέξεις *φύσις* (κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη «*πᾶσα οὐσία φύσις λέγεται*»), *φύσα* (ἐνέργεια, εἰσπνοή), *φύω*, *φντὸν* (αὐτὸ ποὺ γεννιέται-ζῇ), *φυλὴ* (γενεά-γέννησις), *φῦλον*, *φύλαξις* κ.ἄ. Ἐπίσης οἱ λέξεις *φῶς*, *φωτιὰ*, *φωνή* παράγονται ἐκ τῆς ἰδίας ρίζας. Ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν λέξεων γεννῶνται χιλιάδες ἄλλες σύνθετες λέξεις στὴν Ἑλληνικὴ καὶ τὴν Λατινικὴ Γλῶσσα, ὅπως *πυρκαϊά*, *πυροβασία*, *φύραμα*, *φυσιολογικός*, *φυσάω*, *φντόν*, *φωνόγραφος*, *φωστήρ*, *φωσφόρος*, *φάος*, *φαιδρὸν* καὶ *fire* (φωτιά), *fur* (γοῦνα), *physic* (φυσικὸ), *physiology* (φυσιολογία) καὶ ἄλλες ἀντιστοίχως. Ὁ Πλάτων στὸν «Κρατύλο» ἐκ στόματος Σωκράτους μᾶς λέει, ὅτι πιθανὸν ἢ λέξι *πῦρ* νὰ εἶναι ἀντιδάνειο, ποὺ ἐπανήλθε στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ἀπ' τοὺς βάρβαρους Φρύγες, ποὺ ὅμως ἦταν ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

Ίσως και η λαϊκή ρήση «στο πῖ και φῖ», δηλαδή κάτι που γίνεται πολύ γρήγορα, να συμβολίζει την ταχύτατη ανάφλεξη και εμφάνιση του πυρός.

* * *



ἐ ὅλες τὶς ἀρχαῖες θρησκείες τὸ πῦρ ἀποτέλεσε τὴν βασικὴ συμβολικὴ ἀπεικόνιση τῶν θεῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία βρῖθαι ἀπὸ ἱστορίες θεῶν καὶ μυθικῶν ἀνθρώπων, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν φωτιά. Ὁ Ἥφαιστος εἶναι ὁ θεὸς τῆς φωτιᾶς, ποὺ κατασκεύασε τὰ πύρινα ὅπλα τῶν Ὀλυμπίων γιὰ τὴν μεγάλη ἀναμέτρησή τους μὲ τοὺς Τιτᾶνες. Οἱ τρεῖς Κύκλωπες Βρόντης (βροντή), Στερόπης (ἀστραπή) καὶ Ἄργης (φῶς) δώρισαν τὶς δεξιότητές τους στὸν Δία. Γι' αὐτὸ ὁ Ζεὺς χαρακτηρίζεται στὸν ὀρφικὸ ὕμνο του «φλογόεις», «βρονταῖος», «κεραύνιος» καὶ «πυρίδρομος». Ἐκεῖνος μὲ ὄπλο του τὸ «οὐράνιο πῦρ», δηλαδή τὸν κεραυνό, κατατρόπωσε τοὺς Τιτᾶνες καὶ ἔγινε κυρίαρχος τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ Διόνυσος γεννήθηκε μέσα ἀπ' τὴν φωτιά τοῦ κεραυνοῦ τοῦ πατέρα του Δία, γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται «πυρίσπορος», «πυριφεγγής», «πυρόεις», «πυρίπαις» καὶ «πυριγενής» στὸν ὀρφικὸ του ὕμνο. Ἡ κόρη τοῦ Κρόνου καὶ ἀδελφὴ τοῦ Διὸς Ἑστία εἶναι ἡ θηλυκὴ θεϊκὴ ἐκδοχὴ τοῦ πυρός. Στὸν ὀρφικὸ ὕμνο τῆς ἀναφέρεται ὡς ἐκείνη ἡ ὁποία κατέχει τὸν «μέσο οἶκο τοῦ αἰωνίου καὶ μεγίστου πυρός». Ἀλλὰ καὶ οἱ Κάβειροι, οἱ Τελχῖνες καὶ οἱ Κουρήτες ἦταν οἱ τεχνῖτες τῆς φωτιᾶς, ποὺ ἔδωσαν τὰ ἐπιτεύγματά τους στοὺς ἀνθρώπους.

**Οἱ λαμπαδηδρομίες
ἦταν πομπές,
ποὺ συμβόλιζαν
τὴν ἐμφάνιση
τοῦ πρωταρχικοῦ
οὐρανόου πυρός
μέσα στὸ ἔρεβος.**

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πανσάνια στὸ Ἄργος ὑπῆρχε βωμός, ποὺ ἔκαιγε ἄσβεστο πῦρ, πρὸς τιμὴν τοῦ πανάρχαιου ἥρωα καὶ δημιουργοῦ τῆς πόλεως Φορωνέως. Σύμφωνα μὲ τὴν μυθολογία τῶν Ἀργείων ὁ Φορωνεὺς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ἀνακάλυψε τὸ πῦρ καὶ τὸ ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους. Στὶς παραδόσεις ὅλων τῶν λαῶν τῆς ἀρχαιότητος τὸ πῦρ ὑπῆρχε σὲ πολλοὺς μύθους καὶ τελετουργικά. Στοὺς Ρωμαίους ἡ Vesta-Ἑστία, τὸ αἰώνιο πῦρ, ἦταν ὁ ἀγγελιαφόρος μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἡ δὲ φωτιά ἔπρεπε νὰ διατηρῆται ἄσβεστη ἀπὸ τὶς Ἑστιάδες παρθένες ἱέρειες τῆς φωτιᾶς. Οἱ λαμπαδηδρομίες, ποὺ τελοῦνταν βράδια σὲ ὅλη τὴν Μεσόγειο, ἦταν πομπές, ποὺ συμβόλιζαν τὴν ἐμφάνιση τοῦ πρωταρχικοῦ οὐρανόου πυρός μέσα στὸ ἔρεβος καὶ τὴν νύχτα.

Οἱ περισσότερες θρησκείες τῶν ἀρχαίων πολιτισμῶν ἦταν ἡλιολατρικές. Ὁ Ἥλιος, ὡς ὁ πύρινος καὶ αἰσθητὸς δημιουργὸς τῆς ζωῆς, λατρεύτηκε ὅσο κανεὶς ἄλλος θεός. Στὴν Εὐρώπῃ καὶ τὴν Μεσόγειο ἡ ἡλιολατρεία ἀντιπροσωπεύεται ἀπ' τοὺς θεοὺς: Ἥλιο-Sol, Ἀπόλλωνα, Ἄδωνι, Διόνυσο-Βάκχο, Ἡρακλῆ στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια, τὸν Ὅσιρι στὴν Αἴγυπτο, τὸν Ὀντὶν στὴν Βόρειο Εὐρώπῃ, τοὺς Μίθρα, Μπέλ, Θαμμουζ καὶ Σαμᾶς στὴν Μέση Ἀνατολὴ καὶ Μεσοποταμία καὶ τὴν Ἀματεράσου στὴν Ἰαπωνία. Στὴν Ἀμερικανικὴ Ἡπειρὸ ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς τῶν Ἰνκας, Μάγια, Ἀζτέκων καὶ τῶν λοιπῶν Ἰνδιάνων ὁ θεὸς Ἥλιος κατεῖχε τὴν σημαντικώτερη θέσι λατρείας. Στὴν Σκανδιναβικὴ Μυθολογία ὁ Θῶρ εἶναι γιὸς τῆς



Στην μεγαλειώδη τριλογία του Αίσχύλου «Προμηθεύς» ο Τιτάνης Προμηθεύς εμφανίζεται ως ο δωρητής της φωτιάς, των τεχνών και των επιστημών στους ανθρώπους. Ο Ζεύς τιμώρησε τον Προμηθέα σταυρώνοντάς τον στον Καύκασο (αν και μετά τον έλευθερωσε), όχι από χαιρεκακία αλλά δικαίως, όπως εκ της Ιστορίας θ' αποδειχθή. Ο Προμηθεύς, αν και είχε καλές και άγνες προθέσεις έναντι των ανθρώπων, άνοιξε το κουτί της Πανδώρας, απ' όπου ξεπήδησε το πιδ χρήσιμο μὰ και επικίνδυνο αγαθό, τὸ «πῦρ». [Ο εικονιζόμενος πίνακας είναι του Γάλλου ζωγράφου Γκυστάβ Μορώ (1826-1898).]

Γιόρτ και του θεού Ήλιου Όντιν και είναι ο πολεμιστής θεός της φωτιάς και των κεραυνών. Στην αρχαία ιρανική Ζωροαστρική θρησκεία ο μέγιστος θεός Άχούρα Μάζντα συμβολιζόταν από το πῦρ. Στον Μιθραϊσμό επικράτησε η περσική πυρολατρία και η λατρεία του πυρφόρου θεού Ήλιου-Μίθρα. Στην ινδική θρησκεία ο Άγκνι είναι ο θεός της φωτιάς, που γεννήθηκε απ' την τριβή δύο ξύλων και καταβρόχθισε τους γονείς του και έκτοτε τρέφεται απ' τις προσφερόμενες θυσίες.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ



την αρχαία Έλληνική φιλοσοφική Σκέψη ή έννοια και ο συμβολισμός του πυρός έχουν εξέχουσα θέση. Στά φιλοσοφικά κείμενα όμως υφίσταται ένας θεμελιακός διαχωρισμός δύο διαφορετικών ειδών πυρός. Ο διαχωρισμός αυτός αναφέρεται καθαρά στον Περιπατητικό φιλόσοφο Θεόφραστο: «Αὐτὸ εἶναι πού ἐλεγαν καὶ οἱ παλαιοί, ὅτι τὸ πῦρ ζητεῖ πάντοτε τροφή καὶ δὲν ἐνδέχεται νὰ διατηρητῇ χωρὶς τὴν καύσιμη ὕλη. Γι' αὐτὸ φαίνεται ἄτοπο νὰ τὸ χαρακτηρίζουμε πρωταρχικὴ οὐσία καὶ ἀρχή, ἂν δὲν μπορῇ νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς ὕλη. Διότι οὔτε ὡς ἄπλὸ στοιχεῖο οὔτε προηγούμενο τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς καύσιμης ὕλης μπορεῖ νὰ εἶναι (τὸ πῦρ), ἐκτὸς ἂν ὑπάρχῃ τέτοια φύσις στὴν

πρώτη σφαῖρα, ἡ ὁποία εἶναι ἀμιγῆς καὶ καθαρὴ θερμότητα. Ἔτσι δὲν θὰ καίη καθόλου. Αὐτὴ ὅμως εἶναι ἡ φύσις τοῦ πυρός (τὸ νὰ καίη), πλὴν ἐὰν ὑπάρχουν πολλὰς καὶ διαφορετικὲς φύσεις τοῦ πυρός. Καὶ ἡ μὲν πρώτη φύσις εἶναι καθαρὴ καὶ ἀμιγῆς, ἡ δὲ περὶ τὴν γήινη σφαῖρα εἶναι ἀναμειγμένη (μὲ ἄλλα στοιχεῖα) καὶ πάντοτε σὲ διαδικασία γενέσεως» («Περὶ Πυρός», παρ. 4).

Ἀλλὰ καὶ ὁ δάσκαλός του, ὁ Ἀριστοτέλης, κάνει τὸν ἴδιο διαχωρισμό: «Ἀπὸ μίαν ἀποψη ὑπάρχει τὸ πῦρ ὡς στοιχεῖον (ποὺ εἶναι ἴσως αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἀπειρον ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιο), ἀπὸ μίαν ἄλλη ἀποψη ὅχι, διότι πῦρ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο στοιχεῖο. Τὸ πῦρ εἶναι στοιχεῖο θεωρούμενο σὰν κάτι τὸ φυσικό, τὸ ὄνομα ὅμως σημαίνει τὸ τί ἔχει συμβῆ σ' αὐτό, δηλαδὴ γίνεται κάτι ἐξ αὐτοῦ ὡς πρώτου ἐνυπάρχοντος.» («Μετὰ τὰ Φυσικά», 1052, παρ. 9.) Δηλαδὴ τὸ πρῶτο «ἐνυπάρχον πῦρ» τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ «ἡ θερμότητα τῆς πρώτης σφαῖρας» τοῦ μαθητῆ του Θεοφράστου μᾶς δίνουν ξεκάθαρα μίαν ἄλλη, διαφορετικὴ ποιότητα τοῦ πυρός ὡς ἐνέργειας, ὡς κάτι ποὺ προϋπῆρχε.

**Τὸ πρῶτο
«ἐνυπάρχον πῦρ»
τοῦ Ἀριστοτέλους
ἢ «ἡ θερμότητα
τῆς πρώτης σφαῖρας»
τοῦ μαθητῆ του Θεο-
φράστου μᾶς δίνουν
ξεκάθαρα μίαν ἄλλη,
διαφορετικὴ ποιότη-
τα τοῦ πυρός ὡς ἐνέρ-
γιας, ὡς κάτι ποὺ
προϋπῆρχε.**

Κατὰ τὸν Ἡράκλειτο τὸ «ἀείζων πῦρ» εἶναι αὐτὸ τὸ κοσμογονικὸ στοιχεῖο, ποὺ «ἐποίησε» τὸν κόσμον καὶ ὅχι κάποιος θεὸς ἢ ἄνθρωπος. «Κόσμον τόνδε τῶν αὐτῶν ἀπάντων οὔτε τις θεῶν οὔτε τις ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλὰ ἦν αἰεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ ἀείζων, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα.» (Μετ.: «Τὸν κόσμον τοῦτο τὸν κοινὸ γιὰ ὅλους μῆτε θεὸς μῆτε ἄνθρωπος τὸν ἐποίησε, μὰ ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πῦρ ἀείζων, ποὺ ἀνάβει καὶ σβῆνει μὲ μέτρο.») Ὁ Ἀριστοτέλης στὸ ἔργο του «Μετὰ τὰ Φυσικά», 984 α, ἀναφέρει γιὰ τὴν Κοσμολογία τοῦ Ἡρακλείτου: «Ὁ Ἴππασος ὁ Μεταποντίνος καὶ ὁ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος λένε, ὅτι τὸ Σύμπαν εἶναι ἓνα, κινούμενον καὶ πεπερασμένο, καὶ τὸ πῦρ θεωροῦν ὡς τὴν ἀρχὴ τῶν ὄλων ἀλλὰ καὶ τῶν ὄντων, καὶ δημιουργοῦνται τὰ ὄντα ἀπὸ τὴν φωτιὰ μὲ πύκνωση καὶ ἀραιώση, ἐνῶ διαλύονται καὶ πάλι στὸ πῦρ, ὡς αὐτὴ νὰ εἶναι μία ὑποκείμενη φύση ποὺ ὑπάρχει. Θεωροῦν, ὅτι τὰ πάντα μεταβάλλονται μὲ τὴν φωτιὰ, καὶ ὑπάρχει κάποια τάξι καὶ καθωρισμένος χρόνος τῆς μεταβολῆς τοῦ κόσμου, ποὺ διέπεται ἀπὸ εἰμαρμένη – ἀνάγκη.» Ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν ἐκεῖνος ποὺ τεκμηρίωσε τὶς Ἡρακλείτειες ἀπόψεις περὶ τοῦ πρωταρχικοῦ πυρός, ὑποστηρίζοντας, ὅτι τὸ πῦρ ὡς στοιχεῖο συνιστᾷ κοσμολογικὴ ἀρχή, καθότι εἶναι τὸ περισσότερον ἀσώματο στοιχεῖο σὲ σχέση μὲ τ' ἄλλα στοιχεῖα, ἐνῶ εἶναι αὐτὸ ποὺ κινεῖται συνεχῶς καὶ κινεῖ τὰ ὑπόλοιπα πρωτίστως.

Ὁ Διογένης Λαέρτιος στὸ ἔργο του («Βίοι Φιλοσόφων», βιβλίο 9, παρ. 7-1) μᾶς λέει γιὰ τὸν Ἡράκλειτο: «Ἐκ τοῦ πυρός τὰ πάντα συνέστησαν καὶ σὲ αὐτὸ τὰ πάντα διαλύονται. Τὰ πάντα τελοῦνται συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς εἰμαρμένης καὶ διὰ τῆς ἀντιθέσεως τελεῖται ἡ ἁρμονία τοῦ κόσμου (...). Τὸ πῦρ εἶναι στοιχεῖο καὶ διὰ τῆς μετατροπῆς του γεννῶνται τὰ πάντα, διὰ τῆς ἀραιώσεως καὶ τῆς πυκνώσεως.

Ὅσοτόσο δὲν ξεκαθαρίζει (ὁ Ἡράκλειτος) τελείως τὴν σκέψη του. Λέει, ὅτι τὰ πάντα γίνονται διὰ τῆς ἐναντιώσεως καὶ ὅτι τὰ πάντα ρέουν ὡς ποταμός. Τὸ Σύμπαν εἶναι πεπερασμένο καὶ ἓνας μόνο κόσμος ὑπάρχει, ἐγεννήθη δὲ ἐκ πυρὸς καὶ στὸ πῦρ θὰ ἐπανέλθῃ μετὰ ἀπὸ κάποιες περιόδους ἐναλλάξ, αἰωνίως, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς εἰμαρμένης. Μεταξὺ τῶν ἀντιθέτων ὑφίσταται ἓνας ἀγὼν, καὶ ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαμάχης πηγαίνει πρὸς τὴν γένεση καλεῖται πόλεμος καὶ ἔρις, ὅταν δὲ πρὸς τὴν ἐκπύρωση ὁμόνοια καὶ εἰρήνη. Ἡ κίνηση πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω παράγει τὸν κόσμο κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπο: Τὸ πῦρ συμπυκνώνεται ὑγροποιεῖται καὶ καθίσταται ὕδωρ, τὸ δὲ ὕδωρ, ὅταν πῆξῃ, μετατρέπεται σὲ γῆ, αὐτὴ δὲ εἶναι ἡ πρὸς τὰ κάτω πορεία. Ἀντιθέτως ἡ γῆ μεταβάλλεται σὲ ὕδωρ, καὶ ἀπὸ αὐτὸ παράγονται τὰ λοιπά, διότι ἀνάγει σχεδὸν τὰ πάντα σὲ ἀναθυμίαση (ἐξάτμιση) τῆς θαλάσσης. Αὐτὴ δὲ εἶναι ἡ πορεία πρὸς τὰ ἄνω.»



Ὁ Πυθαγόρας δίδασκε, ὅτι ὅλα τὰ οὐράνια σώματα περιστρέφονται γύρω ἀπὸ ἓνα «κεντρικὸ πῦρ» μὲ ἁρμονία. Σύμφωνα μὲ τὸ κοσμολογικὸ πρότυπο τοῦ Πυθαγόρειου Φιλόλαου, στὸ κέντρο τοῦ κόσμου βρίσκεται ἡ κεντρικὴ Ἑστία. Στὴν εἰκονιζόμενη μεσαιωνικὴ ζωγραφιὰ ἀπεικονίζεται ὁ Πυθαγόρας μὲ τὸν Φιλόλαο νὰ πειραματίζονται στὶς σχέσεις μουσικῆς καὶ ἀριθμῶν.

Ἐδῶ βλέπουμε μία ἀκριβῆ περιγραφὴ τῆς φυσικῆς δημιουργίας ἀπὸ τὸ κοσμογονικὸ πῦρ μέσῳ τῆς μετατροπῆς του στὰ τρία ἄλλα στοιχεῖα: ὕδωρ, γῆ, ἀέρα, ἀλλὰ καὶ τὴν μεταβολὴ τοῦ ξανὰ σὲ πῦρ. Ἐπομένως τὸ «ἄπειρον» τοῦ Ἀναξιμάνδρου, τὸ «ὕδωρ» τοῦ Θαλῆ, ὁ «ἀήρ» τοῦ Ἀναξίμενη καὶ παρόμοιες τέτοιες ἀναφορὲς ἔχουν νὰ κάνουν μὲ πρωταρχικὲς κοσμογονικὲς καταστάσεις, ποὺ μόνο οἱ «Δῆλιοι κολυμβητές» τῆς σκέψεως θὰ μπορέσουν ν' ἀποκρυπτογραφήσουν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλούταρχος στὸ «Περὶ τοῦ Εἰ τοῦ ἐν Δελφοῖς», 388 E, ἀναφέρει: «Τὰ πάντα προκύπτουν ἀπ' τὴν ἀνταμοιβὴ τῆς φωτιᾶς, καὶ μὲ τὴν σειρὰ τους ὅλα φωτιὰ γίνονται, ὅπως τὸ χρυσάφι γίνεται χρῆμα καὶ τὸ χρῆμα χρυσάφι.»

Ὁ Ἀέτιος ὑπῆρξε ἓνας Ἑλλήν δοξογράφος ποὺ ἔζησε κατὰ τὸ τέλος τοῦ α' ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ β' μ.Χ. αἰῶνος. Ἀπ' τὸ ἔργο του «Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων», Ἐπιτομή, μποροῦμε νὰ δοῦμε γενικὰ διάφορες φιλοσοφικὲς ἀπόψεις περὶ πυρός: Στὸ «Περὶ θεοῦ», 302, 13, μᾶς λέει, ὅτι ὁ Δημόκριτος ἀποκαλεῖ τὸν θεὸ νοῦ πύρινο καὶ σφαιροειδῆ: «Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ.» Γιὰ τὴν ψυχὴ ὁ Δημόκριτος λέει, ὅτι εἶναι πύρινο κοῤῥμα ἐκ θεωρητῶν λόγων, ὅπου φέρει σφαιρικὲς τὶς ιδέες τῆς, πύρινη τὴν δυνάμει τῆς, ἡ ὁποία σῶμα (ἄνυλο) ἀποτελεῖ:

«Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα ἐκ λόγων θεωρητῶν, σφαιρικὰς μὲν ἐχόντων τὰς ιδέας, πυρίνην δὲ τὴν δύναμιν, ὅπερ σῶμα εἶναι.» («Περὶ ψυχῆς», 388, 5.) Οἱ Πυθαγόρειοι, λέει, ὅτι θεωροῦσαν τὸ Σύμπαν ὡς σφαιρικὸ ἀποκύημα τῶν τεσσάρων στοιχείων. Τὸ δὲ πῦρ ἦταν ἀνώτατο τῶν ἄλλων στοιχείων καὶ εἶχε σχῆμα κώνου. Αὐτὸ μπορούμε νὰ τὸ δοῦμε καὶ ἀπὸ τὸ σχῆμα τῆς φλόγας, ποὺ ὁμοιάζει μὲ πυραμίδα. «Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου τὸν κόσμον σφαίραν κατὰ σχῆμα τῶν τεττάρων στοιχείων. Μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον πῦρ κωνοειδές.» («Περὶ ἐλαχίστου», 312, 14.) Γιὰ τοὺς Πυθαγορείους ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως τοῦ Συμπαντος ἔγινε ἀπ' τὸ πῦρ καὶ τὸ πέμπτο στοιχεῖο μαζί, τὸν αἰθέρα. «Ἀρξασθαι δὲ τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου ἀπὸ πυρὸς καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου.» («Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος», σελ. 333, 19.) Ὅπως ὁ Ἀέτιος μᾶς πληροφορεῖ, παρόμοια ἄποψη περὶ τῆς πυρώδους φύσεως τῆς ψυχῆς φέρουν καὶ οἱ Παρμενίδης, Ἴππασος, Ἡρακλείδης, Λεύκιππος καὶ οἱ Στωικοί. Κατὰ τὸν Παρμενίδη τὸ γῆρας ἐπέρχεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τοῦ θερμοῦ στοιχείου: «Παρμενίδης γῆρας γίνεσθαι παρὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ὑπόλειψιν.» («Περὶ τροφῆς», σελ. 443, 8.) Στὸ «Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφῶνων», 367-70, 19-22, ἀναφέρει καὶ γιὰ ἓνα ἄλλο εἶδος πυρός, ποὺ ἐκδηλώνεται καὶ στὴν φύση, τὸν «πρηστήρα», ποὺ εἶναι ἕνας

Γιὰ τοὺς Πυθαγορείους ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως τοῦ Συμπαντος ἔγινε ἀπ' τὸ πῦρ καὶ τὸ πέμπτο στοιχεῖο μαζί, τὸν αἰθέρα.

θερμὸς καὶ ὀρηκτικὸς ἀνεμοστρόβιλος, ποὺ κατέρχεται ὡς θύελλα καὶ ἐκτονώνεται μέσφω κεραυνῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης στὰ «Μετεωρολογικά», 371a, 16-19, ἀναφέρει γιὰ τὸν πρηστήρα: «Ὅταν δὲ κατασπώμενον ἐκπυρωθῇ (τοῦτο δ' ἐστὶν ἐὰν λεπτότερον τὸ πνεῦμα γένηται) καλεῖται πρηστήρ.» Δηλαδή ὅταν κατερχόμενο (τὸ πνεῦμα) σπάσῃ καὶ ἐκπυρωθῇ (καὶ αὐτὸ γίνεται, ἐὰν τὸ πνεῦμα γίνῃ λεπτότερο) καλεῖται πρηστήρ. Πάλι ἐδῶ βλέπουμε μία διαφορετικὴ πρωταρχικὴ ἔννοια τοῦ πρηστήρος.

Οἱ Πυθαγόρειοι θεωροῦσαν, ὅτι ὅλα τὰ οὐράνια σώματα περιστρέφονται κυκλικῶς καὶ μὲ ἀρμονία γύρω ἀπὸ ἓνα «κεντρικὸ πῦρ». Ὁ Ἰωάννης Στοβαῖος στὸ «Ἀνθολόγιο», βιβλίο 1, παρ. 22, 1, ἀναφέρει: «Ὁ Φιλόλαος τοποθετεῖ τὸ πῦρ στὸ μέσον, στὸ κέντρο. Τὸ ὀνομάζει ἐστία τῶν πάντων, οἶκον τοῦ Διός, μητέρα τῶν θεῶν, βωμὸ καὶ συνοχὴ καὶ μέτρο φύσεως. Ἐπίσης τοποθετεῖ ἓνα δεύτερο πῦρ, ἀνώτατο ὅλων, ποὺ περιέχει μέσα τὸν τὸν κόσμον. Τὸ κέντρο, λέει, εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ πρώτου, γύρω ἀπ' αὐτὸ τὰ δέκα διαφορετικὰ σώματα ἐκτελοῦν τὸν ὁμαδικὸ τους χορό.»

Ἡ ὑπαρξὴ ἑνὸς τέτοιου πυρώδους κέντρου συμβολιζόταν ἀπὸ τὴν ἱερὴ καὶ ἄσβεστη ἐστία κάθε βωμοῦ καὶ ναοῦ, ἀποτελῶντας τὴν ἔδρα τῆς τιμώμενης θεότητος σὲ κάθε οἰκία μὲ τὴν κεντρικὴ ἐστία, ὅπου ἡ οἰκογένεια μαζευόταν γύρω ἀπ' τὴν φωτιά-τῆρα, ἀλλὰ καὶ ἀπ' τὸ τιμητικὸ καὶ ἄσβεστο πῦρ τοῦ Πρυτανείου.

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφικὴ Σκέψη τὰ φαινόμενα, ποὺ ἐξελίσσονται στὸ φυσικὸ Σύμπαν, εἶναι προϊόντα ἀντανάκλασεως ἀντιστοιχῶν διεργασιῶν ποὺ συμβαίνουν σὲ ἓνα κοσμογονικὸ ἐπίπεδο. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀντιστοιχία τοῦ μικρόκοσμου καὶ τοῦ μακρόκοσμου. Ἡ προκατακλυσμαία αὐτὴ ἄποψη τῶν ἀναλογιῶν, ποὺ φαίνεται ὅτι ἀναβίωσε κατὰ τὴν Κλασικὴ Ἑποχὴ, διασφύζεται στὰ γραπτὰ τοῦ Ἑλληνος διδα-



Τὸ πῦρ στὸ Χριστιανισμὸ ἀπέκτησε χαρακτηριστὰ τιμωρίας. Στὴν φρικιαστικὴ ἀγιογραφία εἰκονίζεται «Ἡ Γέενα τοῦ Πυρός», μὲ θέμα τὸ πῦρ τῆς ἔσχατης κρίσης.

σκάλου τῆς Αἰγύπτου Ἑρμοῦ τοῦ Τρισηγίστου σὲ μία φράση: «Τὸ πρὸς τὰ κάτω ἀναλογεῖ μὲ τὸ πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τὸ πρὸς τὰ ἄνω εἶναι ἀνάλογον μὲ τὸ κάτω.» (Σμαράγδινος Πίναξ, παρ. 2.)

ΤΟ ΠΥΡ ΣΤΟΝ ΕΒΡΑΪΣΜΟ



τοὺς Ἑβραίους τὸ πῦρ δὲν εἶχε τόσο συμβολικὸ χαρακτηριστὸν ὅσο κυρίως ἀποκαλυπτικὸ, μαγικὸ καὶ ταχυδακτυλουργικόν. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ Γιαχβὲ παρουσιάζεται ἀρκετὲς φορὲς ὡς θεὸς πυρομανῆς. Καὶ οἱ δέκα ἐντολὲς τοῦ Γιαχβὲ δόθηκαν στὸν Μωυσῆ μέσω ἀστραπῶν, βροντῶν καὶ καπνῶν: «Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἔβλεπε τὰς βροντὰς καὶ τὰς ἀστραπὰς καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τὸ ὄρος καπνίζον.» («Ἐξοδος», κεφ. 21, παρ. 18.) Παρακάτω πάλι ὁ Γιαχβὲ ἀποκαλύπτεται στὸν Μωυσῆ ὡς «πῦρ κατατρῶγον»: «Καὶ ἡ θεὰ τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἦτο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς πῦρ κατατρῶγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους.» («Ἐξοδος», κεφ. 24, παρ. 17.) Ἡ τελετὴ τῆς θυσίας καὶ τοῦ ὁλοκαυτώματος ὡς προσφορὰ στὸν Γιαχβὲ ἦταν καθημερινὴ ρουτίνα γιὰ τοὺς Ἑβραίους. Ἡ καιόμενη βάτος ἐμφανίζεται ὡς θεϊκὸ σημάδι στοὺς Ἑβραίους: «βάτος ἐκαίετο ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ δὲν κατεκαίετο» («Ἐξοδος», κεφ. 3, παρ. 2). Ἄλλο ἓνα θεϊκὸ πῦρ ἐκ Γιαχβὲ ἦταν ἡ «νάφθα τοῦ Νεεμιά», ποὺ ἀναφέρεται στὸ «Μακκαβαίων Β'», κεφ. 1, παρ. 20.

Ἡ συμφωνία τοῦ Γιαχβὲ μὲ τὸν πατριάρχη τῶν Ἑβραίων Ἀβραάμ γιὰ τὴν γενοκτο-

νία τῶν λαῶν τῆς Χαναάν, ποὺ θὰ ἐπακολουθοῦσε («καὶ θέλουσι δουλώσει αὐτοὺς καὶ θέλουσι καταθλίψει αὐτούς»: «Γένεσις», κεφ. 15, παρ. 13), κλείσθηκε μέσῳ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ πυρὸς ἐν μέσῳ τῆς νύχτας ὡς θεϊκὸ σημάδι: «Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσε καὶ ἔγινε πυκνὸν σκότος, ἰδοὺ κάμινος καπνίζουσα καὶ λαμπὰς πυρὸς, ἣτις διεπέρασε μεταξὺ τῶν διχοτομημάτων τούτων. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔκαμε διαθήκην ὁ Κύριος πρὸς τὸν Ἀβραάμ» (κεφ. 15, παρ.



17). Οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ οἱ σφαγὲς ἀποτελοῦσαν θεϊκὴ ἐντολὴ καὶ εἶχαν χαρακτηριστὰ ἐκδικήσεως πρὸς τοὺς ξένους: «Καὶ ὡς ἐτελείωσε προσφέρων τὸ ὀλοκαύτωμα, εἶπεν ὁ Ἰηοῦ πρὸς τοὺς δορυφόρους καὶ πρὸς τοὺς ταγματάρχας: Εἰσέλθετε πατάξατε αὐτούς, μηδεὶς ἂς μὴν ἐξέλθῃ. Καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι μαχαίρας καὶ ἔρριψαν ἔξω καὶ ὑπῆγαν ἕως τῆς πόλεως τοῦ οἴκου τοῦ Βάαλ. Καὶ ἐξέβαλον τὰ εἶδωλα τοῦ οἴκου τοῦ Βάαλ καὶ κατέκανσαν αὐτά. Καὶ κατεσύντριψαν τὸ εἶδωλο τοῦ Βάαλ καὶ κατεκρήμνισαν τὸν οἶκον τοῦ Βάαλ καὶ ἔκαμον αὐτὸν κοπρῶνα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.» («Βασιλέων Β'», κεφ. 21, παρ. 25-27.) Ὁ Ἡσαΐας ἀπειλεῖ τοὺς Ἀσσυρίους μέσῳ τοῦ Γιαχβὲ με φωτιά: «Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων θέλει ἀποστείλῃ εἰς τοὺς παχεῖς αὐτοὺς ἰσχύνητα καὶ ὑπὸ τὴν δόξαν αὐτοῦ θέλει ἐξαφθῇ καυσις, ὡς καυσις πυρὸς. Καὶ τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ θέλει γίνεαι πῦρ καὶ ὁ Ἅγιος αὐτοῦ φλόξ καὶ θέλει καύσει καὶ καταφάγει τὰς ἀκάνθας αὐτοῦ καὶ τοὺς τριβόλους αὐτοῦ ἐν μία ἡμέρᾳ. Καὶ θέλει ἀφανίσει τὴν δόξαν τοῦ δάσους αὐτοῦ καὶ τοῦ καρποφόρου ἀγροῦ αὐτοῦ ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός.» («Ἡσαΐας», κεφ. 9, παρ. 16-18.) Ὁ Γιαχβὲ γίνεται «πῦρ καὶ μανία» στὸν Ἰερεμία: «πῦρ ἐξήχθη ἐν τῷ θυμῷ μου, τὸ ὅποιον θέλει ἐκκαυθῇ καθ' ὑμῶν» («Ἰερεμίας» κεφ. 15, παρ. 14). Ὁ πρῶτος μεγάλος ἐμπρησμὸς πόλεων ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ πυρομανία ἐμφανίζεται στὴν Πεντάπολη τῶν Σοδόμων. Σύμφωνα με τὴν Π. Διαθήκην ὁ Γιαχβὲ ἑξαλλος θὰ πυρπολῇ τέσσερις πόλεις: «Ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἐπὶ τὴν γῆν, ὅτε ὁ Λὼτ εἰσῆλθεν εἰς Σηγῶρ. Καὶ ἔβρεξεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις αὐτὰς καὶ πάντα τὰ περιχώρα καὶ πάντας τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων καὶ τὰ φυτὰ τῆς γῆς.» («Γένεσις», κεφ. 19, παρ. 24.) Θ' ἀκολουθήσουν κι ἄλλοι πολλοὶ ἐμπρησμοὶ πόλεων ἀπ' τοὺς Ἑβραίους, ποὺ περιγράφονται γλαφυρὰ σὲ ὅλη τὴν Π. Διαθήκην.

Ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης Ἡλίας, πρὶν σφάξῃ μετὰ τὰ χέρια του τοὺς 850 ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, ἔκανε τὸ «θαῦμα» τῆς φωτιάς, γιὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ θεοῦ του μέσῳ τῶν μαγικῶν κόλπων του καὶ τῶν πύρινων προσευχῶν του: «Καὶ φώναξε ὁ Ἡλίας ὁ προφήτης. Κύριε θεὲ τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, ἐπάκουσόν με σήμερον ἐν πυρὶ, διὰ νὰ γνωρίσουν ὅτι ἐστὶ εἶσαι ὁ θεὸς (...) καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ Κυρίου καὶ



Άριστερά: Τὸ «θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός». Δεξιά: Ἡ ἀπομυθοποίηση τῆς ἀφῆς του παρουνσία ἱερέων σὲ ζωντανή τηλεοπτική ἐκπομπή (βλ. «Δ», τ. 277).

κατέφαγε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸ χῶμα καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν αὐλάκι. («Α΄ Βασιλέων», κεφ. 18, παρ. 37-38.) Γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του ἀναλήφθηκε στὴν οὐράνια Σιών ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ πάνω σ' ἓνα πύρινο ἄρμα.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΥΡΟΜΑΝΙΑ



Χριστιανισμὸς χρησιμοποίησε τὴν ἴδια πύρινη τακτική ποὺ παρέλαβε ἀπ' τοὺς Ἑβραίους πατριάρχες του. Ἡ τελετουργικὴ καὶ ἡ συμβολικὴ ἔννοια τοῦ πυρὸς τῶν ἀρχαίων λαῶν ἐξωβελίστηκε, ἀφοῦ συμβόλιζε τοὺς «εἰδωλολατρικούς» θεοὺς καὶ τὴν κόλαση. Περιορίστηκε στὰ φτωχὰ κεριὰ καὶ στὰ καντηλιέρια. Ἀντ' αὐτοῦ τὸ πῦρ ἀπέκτησε καθαρὰ χαρακτηριστὰ τιμωρίας καὶ δι' ἐμπρησμοῦ ἐξαγνισμὸ ἔναντι ὅλων τῶν «εἰδωλολατρικῶν» λαῶν τῆς Γῆς.

Οἱ ἐντολὲς τῆς Π. Διαθήκης «καὶ τὰ γλυπτὰ αὐτῶν καύσει ἐν πυρί» («Δευτερονόμιον», κεφ. 7 παρ. 5), «διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι τῆς γῆς κατεκαύθησαν καὶ ὀλίγοι ἄνθρωποι ἔμειναν» («Ἡσαΐας», κεφ. 24, παρ. 6), «καὶ θέλει κατακαύσει αὐτήν (τὴν Βαβυλῶνα) ἐν πυρί» («Ἱερεμίας», κεφ. 34 παρ. 2) ἐκτελέστηκαν κατὰ γράμμα πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς ἀνθρωπότητος.

Σύμφωνα μὲ τὴν χριστιανικὴ δοξασία ὁ πρῶν ἄγγελος τοῦ θεοῦ Σατανᾶς ὕψωσε τὸ ἀνάστημά του ψηλὰ στὸν Γιαχβὲ καὶ κατακάηκε, πέφτοντας διὰ παντὸς τιμωρημένος στὸ πῦρ τῆς κολάσεως. Ἐκεῖ θὰ τιμωρῆται καὶ θὰ καίγεται αἰωνίως μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς κακοὺς καὶ σοφοὺς («ἡ σοφία εἶναι μωρία» κατὰ τὸν Παῦλο) «εἰδωλολάτρες». Στὴν «Ἀποκάλυψη» τοῦ Ἰωάννη, στὸ μέγιστο δεισιδαιμονικὸ αὐτὸ ἔργο, πύρινες ἀπειλὲς προορίζονται ἀπ' τὸν Γιαχβὲ, γιὰ νὰ πυρπολήσουν τὰ πάντα πάνω στὴν Γῆ κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἐσχατολογικῆς κρίσεως, τὴν στιγμὴ τοῦ Ἀρμαγγεδῶνα: «Καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐσάλπισε καὶ ἔγινε χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα μὲ αἷμα καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ τρίτο τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χλωρὸς χόρτος κατεκάη» (κεφ. 8, παρ. 7). «Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον. Καὶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν νὰ καυματίσῃ τοὺς ἀνθρώπους μὲ πῦρ. Καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι

μέ καῦμα μέγα» (κεφ. 15, παρ. 8).

Στὴν Καινὴ Διαθήκῃ ὁ Ἰησοῦς ἀπειλεῖ νὰ κάψῃ ὅσους δὲν θέλουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν: «Ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη κείται πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων. Πᾶν λοιπὸν δένδρον μὴ κάμνον καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ἐμβάλλεται.» («Ματθαῖος», κεφ. 3, παρ. 10.) Ὅσοι δὲν βοηθοῦν τὸν ἴδιο καὶ τὴν ἐπανάστασή του ἀπειλοῦνται ἀπ' τὴς φωτιῆς τῆς κολάσεως καὶ τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον: «Τότε θέλει εἰπεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἐξ ἀριστερῶν Ὑπάγετε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ. Διότι ἐπέινασα καὶ δέν μοι ἐδώκατε νὰ φάγω, ἐδίψησα καὶ δὲν με ἐποτίσατε.» («Ματθαῖος», κεφ. 25, παρ. 41.) Γιὰ τοὺς ἀρνητὲς τοῦ κινήματός του, ποὺ θὰ κριθοῦν ἔνοχοι, τοὺς περιμένει ἡ γέεννα τοῦ πυρός: «Μωρέ, θέλει εἶσθαι ἔνοχος εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.» («Ματθαῖος» κεφ. 5, παρ. 22.)



Ὁ προφῆτης Ἠλίας, ἀφοῦ ἔσφαξε 850 ἱερεῖς τοῦ Βάαλ (Βασιλειῶν Γ', ιη' 22-40, βλ. «Δ», τ. 239) ἀνελήφθη στὴν οὐράνια Σιών ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ πᾶνω σὲ ἓνα πύρινο ἄρμα, ἀνταμοιβόμενος γιὰ τὴν θεάρεστη αὐτὴ πράξη του.

καὶ τὰ ἐγκλήματα τους, τοὺς χριστιανούς.» (Τάκιτος, «Annales», 15, 38-39.) Ἡ νεώτερη χριστιανικὰ ἐλεγχόμενη Ἱστορία ἀδίκως καὶ ψευδῶς κατηγοροῦσε τὸν φιλέλληνα Ρωμαῖο βασιλιὰ ὡς ἐμπρηστή τῆς Ρώμης. Χιλιάδες ναοί, δημόσια κτήρια, σπίτια, ἄλση, τεμένη, κατακάηκαν ἀπ' τὴν πυρομανία τῶν χριστιανῶν.

Οἱ πυρές τους ἐξάγνιζαν τοὺς δαίμονες ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ναοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, ἐνῷ στὰ βυζαντινὰ ἀσβεστοκάμينا ἔκαιγαν τὰ γλυπτά καὶ τὰ μάρμαρα γιὰ ἑκατοντάδες χρόνια, ἐξαφανίζοντας χιλιάδες ἀριστοτεχνήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. «Μυῶν γὰρ οἰκητήριον ἦν ὁ Αἰγύπτιος θεὸς (Σέραπις), εἰς μικρὰ δὲ αὐτὸν διελόντες τὰ μὲν παρέδωσαν τῷ πυρί.» (Θεοδώρητος, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», 321, παρ. 13.) Οἱ βυζαντινὲς πυρές θὰ κατακαύσουν χιλιάδες ἀνθρώπους, ποὺ ἔπασχαν ἀπὸ τὴν «ιερόσυλον ψυχικὴν νόσον τῶν Ἑλλήνων» (Ιουστινιάνειος Κῶδιξ I, 11, 10).

(Πρόκειται γιὰ τὸν σκουπιδοτοποχωματερή, ὅπου οἱ Ἑβραῖοι ἔκαιγαν τὰ σκουπίδια τους.) Οἱ ἀπόστολοι τοῦ Ἰησοῦ περιβάλλονταν ἀπὸ πύρινες γλώσσες κατὰ τὴν διάρκεια τῶν κηρυγμάτων τους. Ἡ ψυχωτικὴ πυρομανία τῶν χριστιανῶν ξεπέρασε κάθε νοσηρὴ φαντασία. Γρήγορα οἱ ἀπειλὲς τιμωρίας, ἐκδικήσεως καὶ ἐξαγνισμοῦ μέσω τῆς φωτιᾶς ἔγιναν πράξεις ἀπ' τοὺς φανατικούς χριστιανούς. Ὅπως ἀποδείχθηκε ἱστορικά, ἡ φωτιά ποὺ κατέκαυσε τὴν Ρώμῃ ἐπὶ Νέρωνος ἦταν ἔργο τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν χριστιανῶν, ἀπὸ ποὺ πρῶτος μᾶς διαβεβαιώνει ὁ Ρωμαῖος συγγραφέας Τάκιτος: «Ὁ αὐτοκράτορας (Νέρων), γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν καταστροφὴ τῆς Ρώμης, διέταξε νὰ τιμωρηθοῦν ἐκεῖνοι τοὺς ὁποῖους ὁ λαὸς μισοῦσε γιὰ τὴν αἰσχρότητα

«Ἐκ τούτου δὲ συλληφθέντες Θεόδωρός τε καὶ οἱ τοῦ τρίποδος τεχνίται οἱ μὲν ἐν πυρὶ οἱ δὲ ξίφει ἀπολέσθαι προσετάχθησαν. Παραπλησίως δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν διεφθάρησαν καὶ οἱ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἀρχομένην λαμπρῶς φιλοσοφούντες ἀσχέτου δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς οὕσης καὶ εἰς μὴ φιλοσόφους.» (Σωξομενός, «Ἐκκλησιαστική Ἱστορία», βιβλίο 6, κεφ. 35, παρ. 6.) «Ἄλλων τε γυναικῶν τὰ αὐτὰ μόρια τοῦτο μὲν σιδήρῳ, τοῦτο δὲ ὥσι εἰς ἄκρον πυρὶ θερμανθεῖσι προσφέροντες ἔκαιον.» (Σωκράτης, «Ἐκκλησιαστική Ἱστορία», βιβλίο 2, κεφ. 38, παρ. 32.) Τὸ 415 μ.Χ. ὁ χριστιανικὸς ὄχλος τῆς Ἀλεξάνδρειας καθοδηγούμενος ἀπὸ τὸν Πέτρο, πρωτοσύγκελλο τοῦ πατριάρχου Κύριλλου, τεμάχισε ζωντανὴ καὶ σὲ μικρὰ κομμάτια τὴν μέγιστη τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀλεξανδρινῆς φιλόσοφο Ὑπατία, τὰ ὅποια ἐν συνεχείᾳ ἔκασαν σὲ πυρᾷ. Ἀλλὰ καὶ ὅλες οἱ χριστιανικὲς αἱρέσεις (Ἀρειανοί, Νοβατιανοί, Μονοφυσίτες κ.ἄ.) καὶ λοιπὲς ἀσιατικὲς θρησκείες (Μανιχαῖστες, Μιθραῖστες καὶ λοιποί), ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ γεννιήτορες τῶν χριστιανῶν Ἑβραῖοι, ἐφάρμοσαν τὴν τιμωρίαν τῆς πυρᾶς. Στὸ ἔργο τῆς «Ἀλεξιάς» ἡ Ἄννα Κομνηνὴ (κόρη τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ, 1204-1222 μ.Χ.) ἀναφέρεται στὰ «πύρινα δρώμενα», δηλαδὴ στὶς κατὰ χιλιάδες καύσεις τῶν ἀντιφρονούντων Βογόμιλων χριστιανῶν, ποὺ ἔγιναν στὴν Βυζαντινὴ ἐπικράτεια (βλ. «Δ», τ. 283).

Στὴν Δύση οἱ καθολικὲς «ἰερὲς ἐξετάσεις» θ' ἀκολουθήσουν τὸν δρόμο ποὺ χάραξε πρωτίστως ὁ ἅγιος τῶν χριστιανῶν αὐτοκράτορας Θεοδόσιος καὶ οἱ μετέπειτα Βυζαντινοί. Σύμφωνα μὲ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἀμέτρητες ἀρχαῖες πόλεις σταματοῦν βίαια τὴν ἱστορία τους ξαφνικὰ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνος. Κατὰ τὸν ἀρχαιολόγο Ν. Παπαδάκη ἡ πόλη Λεύκη, ποὺ ὑπῆρξε στὸ σημερινὸ Κουφονήσι, ἀκολούθησε τὴν ἴδια τύχη: «Τὰ ἀνασκαφικὰ μας συμπεράσματα ὁμιλοῦν γιὰ μία βίαιη καὶ ὀλικὴ καταστροφή. Ὅλα σταματοῦν στὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος. Ὑπάρχουν παντοῦ στρώματα φωτιάς, μισοκαμμένες κολῶνες, ἀγάλματα καὶ ἀρχιτεκτονήματα βίαια τεμαχισμένα, ποὺ φέρουν καίρια τραύματα ἀπὸ σιδερένια λουστάρια καὶ ἄλλα θλώντα καὶ τέμνοντα ὄργανα, ὅπως δείχνει ἡ ἀρχαιολογικὴ νεκροψία.» (Περιοδικὸ «Ἀρχαιολογία», τεύχος 6, Φεβρουάριος 1983.)

Οἱ τεράστιες βιβλιοθήκες τῆς Ἀλεξανδρείας, τοῦ Σεραπείου, τῆς Περγάμου καὶ ἑκατοντάδες ἄλλες θὰ γίνουν παρανάλωμα τοῦ πυρός. Χιλιάδες πάπυροι καὶ συγγράμματα Ἑλλήνων συγγραφέων χρησιμοποιοῦνταν κατὰ τὸν Βυζαντινὸ Μεσαίωνα γιὰ προσάναμμα στὰ μοναστήρια τῆς ἐπικράτειας.

Κατὰ τὴν σκοτεινὴ Βυζαντινὴ Περίοδο ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του καὶ τὸ θαῦμα-ἀπάτη, γνωστὸ μέχρι σήμερα ὡς «τὸ Ἅγιον φῶς τῆς Ἱερουσαλήμ», ὅπου δῆθεν τὸ πῦρ ἀνάβει στὰ κεριὰ καὶ τὶς λαμπάδες ἐξ οὐρανοῦ. Ἡ ἀπάτη αὕτη ἔχει ξεσκεπαστῇ πολὺς φορὲς καὶ κατὰ διαστήματα ἀπὸ διάφορους Ἕλληνες καὶ Εὐρωπαίους ἐρευνητὲς (ὅπως οἱ Γάλλοι περιηγητὲς Νταρβιὼ καὶ Θεβενώ, ὁ Γερμανὸς Φρίσιμαν, ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς, ὁ σύγχρονος Μιχάλης Καλόπουλος κ.ἄ.).

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΟ «Α.» ΣΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ «Α.Π.Θ.»;

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Πρόσφατα παρενρέθην σὲ ὀρκωμοσία φίλου μου στὴν κεντρικὴ αἴθουσα τελετῶν τοῦ Α.Π.Θ. Τὸ «Π» καὶ τὸ «Θ», συμφωνοῦμε ὅλοι, ὅτι σημαίνει Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ἡ ἀπορία μου [καὶ γνωρίζω, πὼς ὁ Δαυλὸς ἔχει θίξει τὸ θέμα σὲ παλιότερα τεύχη (σ.σ. βλ. τ. 272-273)] εἶναι, τί μπορεῖ νὰ σημαίνει τὸ «Α», καὶ θὰ σᾶς ἐξηγήσω γιατί:

Ὅσο ὁ πρόεδρος τοῦ τμήματος ἐκφωνοῦσε ἕναν ἀνιαρὸ καὶ ἄκρως χριστιανικὸ λόγο, ἐγὼ παρατηροῦσα τὸ φόντο τῆς αἴθουσας. Ἐψαχνα στὴ μεγάλη αὐτὴ εἰκόνα, ποὺ ὑπάρχει ὡς φόντο, νὰ βρῶ τὸν Ἀριστοτέλη κάπου. Μάταια. Μπορεῖς νὰ διακρίνης ναοὺς, μοναχοὺς, παπᾶδες, τὸν ἅγιο Δημήτριο, τὸ Νέστορα, ἀλλὰ πουθενὰ δὲ θὰ βρῆς τὸν Ἀριστοτέλη. Ἀναζήτησα τότε νὰ δῶ φιλόσοφο σὲ κάποιο ἄλλο σημεῖο τῆς αἴθουσας. Ὅσο κι ἂν ἔψαξα, ἄδικος κόπος. Προχώρησα ἐν συνεχείᾳ στὴν ἄλλη αἴθουσα τελετῶν, ποὺ γνωρίζω πὼς ὑπάρχει καὶ στεγάζεται στὸ κτήριο τῆς παλαιᾶς Φιλοσοφικῆς, σκεπτόμενος πὼς ἐκεῖ (λόγῳ **Φιλοσοφικῆς**) θὰ «συναντήσω» σίγουρα τὸν Ἀριστοτέλη. Ἀντ' αὐτοῦ ἐμπρός μου (ὃ τοῦ θαύματος!) βρέθηκε καὶ πάλι ὁ ἅγιος Δημήτριος. Γιὰ τὸ ἀληθὲς τοῦ λόγου σᾶς ἐπισυνάπτω σὲ δύο φωτογραφίες τῆς ἐν λόγω αἴθουσας.

Δυστυχῶς, ἡ ἀλήθεια εἶναι πικρὴ. Οἱ σημερινοὶ φοιτητὲς ὀρκίζονται ἐνώπιον αὐτῶν ποὺ κινήγησαν καὶ πολέμησαν τὴ Γνώση καὶ τὴν Ἐπιστήμη. Κι αὐτοὶ ποὺ τὴν προήγαγαν, ποὺ τὸ ἔργο τους ἔχει γίνῃ κτῆμα παγκόσμιο κι ἔχει μείνει στὴν Ἱστορία χιλιάδες χρόνια τώρα, ἔχουν ἐκδιωχθῇ, ἔχουν ἐξαφανισθῇ. Ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ὑπάρχει πουθενὰ μέσα στὴν Πανεπιστημιούπολη! Ἐξ' οὗ κι ἡ ἀπορία μου: Τί σημαίνει τελικὰ αὐτὸ τὸ «Α»;

Μὲ τιμὴ
Χρυσόστομος Μακίσογλου
Θεσσαλονίκη



ΚΩΝ. ΠΑΠΑΡΡΗ- ΓΟΠΟΥΛΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΚΩΝ. ΣΑΘΑ

Σάθας: «Τὸ Βυζάντιο δὲν ἦταν Ἑλληνικό»

**Παπαρρηγόπουλος: «Ὡς ἐπιστήμων
δὲν λέγω ὄχι, ὡς Ἕλλην ὁμως...»**



ντικείμενο ιστορικής έρευνας τοῦ Κωνσταντίνου Σάθα (1842-1914) ὑπῆρξε στὴν ἀρχὴ ὁ Ἑλληνικὸς Μεσαίωνας καὶ κατόπιν ἀποκλειστικὰ σχεδὸν ἡ Τουρκοκρατία. Ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος Ἑλληνας ιστοριοδίφης, φιλόπονος ἐρευνητὴς καὶ ἐκδότης χειρογράφων τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Ἐρεῦνῃσε ἐπὶ δεκαετίες γιὰ τὴν ἀνεύρεση παλαιῶν χειρογράφων τὶς βιβλιοθήκες καὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς Λευκάδας, Ζακύνθου, Κωνσταντινούπολης, Βιέννης, Παρισίων, Πράγας, Βερολίνου, Ἀμβούργου, Κοπεγχάγης, Μονάχου, Φλωρεντίας, Πίζας, Γένοβας, Μιλάνου, Βενετίας κ.ά. καὶ ἔφερε στὸ φῶς πολὺτιμα μεσαιωνικὰ καὶ νεοελληνικὰ κείμενα. Τὸ ἔργο του, ποὺ ὑπερβαίνει τὶς 15.000 σελίδες, ἀποτελεῖ τεράστια προσφορὰ στὴν ἔρευνα τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Σάθας ἐργαζόταν μὲ τὴ συναίσθηση, ὅτι βοηθοῦσε τὸ ἔθνος νὰ ἀποκτήσῃ ἱστορικὴ αὐτογνωσία καὶ αὐτοπεποίθηση. Οἱ ιδέες του ὁμως, ἐπειδὴ στάθηκαν ἀντίθετες στὴ θεωρία τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, συνάντησαν τὴ σφοδρὴ ἀντίδραση τοῦ Κατεστημένου μὲ προεξάρχοντα τὸν ὑποστηρικτὴ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ ιδεολογήματος Κωνσταντῖνο Παπαρρηγόπουλο. Στὰ 1887 ὁ Σάθας ἔφτασε νὰ ἀρνηθῇ πλήρως τὴν ἑλληνικότητα τοῦ Βυζαντίου, γεγονὸς ποὺ προκάλεσε τὴν ὀργὴ τοῦ Παπαρρηγόπουλου. Ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν ἦταν ἡ υἱοθέτηση ἀπὸ τὸ κράτος τῆς ρωμιοσύνης τῶν θεωριῶν τοῦ Παπαρρηγόπουλου μὲ παράλληλο πλήρη παραγκωνισμὸ τοῦ τεράστιου ἔργου τοῦ Σάθα, τὸ ὁποῖο ἀκόμη καὶ σήμερα παραμένει στοὺς περισσότερους Ἕλληνες ἄγνωστο.

Ἐκεῖνο ποὺ χαρακτηρίζει τὸ Σάθα ὡς ἐρευνητὴ εἶναι ἡ διαπίστωση, ὅτι, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἔργο του καλύπτει μίᾳ ἀξιόλογη ποικιλία θεμάτων (ἑλληνικὲς ἐπαναστάσεις, Ἕλληνες στρατιῶτες, γεωγραφία τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἐμπόριο, οἰκονομία, ναυτιλία, τυπογραφία, ἐφημερίδες, δημῳδὴ λογοτεχνία καὶ γλῶσσα, συλλογὲς κειμέ-



Ὁ Κ. Σάθας (τὸ πλήρες του ὄνομα ἦταν Κωνσταντῖνος Σαθόπουλος) κατ' ἀρχὰς σπούδα-
σε Ἰατρικὴ, ἀρκετὰ νωρὶς ὅμως τὴν ἐγκατέλειψε, γιὰ νὰ ἐπιδοθῇ στὶς ἱστορικὰς μελέτες.
Ἀκαταπόνητος καὶ ἀκατάβλητος ἐρευνητὴς καὶ μελετητὴς τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεοελληνι-
κοῦ ἔθνους κατώρθωσε μὲ τὴν ἐπὶ μισὸ περίπου αἰῶνα ἐρευνα τῶν ἀρχείων πολλῶν
Δυτικῶν βιβλιοθηκῶν καὶ ἀγνώστων μέχρι τῆς ἐποχῆς του ἱστορικῶν πηγῶν, ὅπως καὶ μὲ
τὴν δημοσίευση ἔργων ἀγνώστων Ἑλλήνων χρονογράφων, νὰ φέρῃ στὸ φῶς ἀμύθητους
θησαυροὺς τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ στὴ δραματικώτερη ἴσως περίοδο ὅλης τῆς Ἱστορίας του. Πέθανε πᾶμπτωχος καὶ
ἐγκαταλελειμμένος σὲ μιὰ σοφίτα στὸ Παρίσι, μὲ τὴν πικρίδα, ὅτι δὲν βοηθήθηκε στὸ
ἐκδοτικὸ του ἔργο.

νων και ἐγγράφων, βιογραφίες), διακρίνεται ἀπὸ συνέπεια στοὺς στόχους καὶ τὶς ἀναζητήσεις, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀσύνδετες μεταξὺ τους καὶ περιστασιακὲς συγγραφές, ἀλλὰ ποὺ νὰ συγκροτῇ ἓνα σύνολο ἀπόψεων ἐπὶ τοῦ νεοελληνικοῦ γίνεσθαι, ποὺ ἦταν καὶ ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ἔρευνάς του. Σαράντα καὶ πλέον χρόνια συνεχοῦς κι ἐπίπονης ἐργασίας χρειάσθηκαν, γιὰ νὰ ἀνακαλυφθοῦν, νὰ μελετηθοῦν καὶ νὰ τυπωθοῦν πολὺτιμα κείμενα τῆς Βυζαντινῆς Γραμματείας κι ἱστορικὰ ντοκουμέντα τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ.

Σάθας: Οὔτε ἀρχαιοθάτρης οὔτε βυζαντινοθάτρης



τὴν ἐποχὴ του, ποὺ ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ τόπου προσπαθοῦσε νὰ σκιαγραφήσῃ τὴν πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέσα στοὺς αἰῶνες, ὁ Σάθας δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητος. Συμμετεῖχε ἔντονα σὲ ὅλο τὸν προβληματισμό, ἀλλὰ διαφοροποιεῖτο καὶ ἀπὸ τὶς δύο ὁμάδες ποὺ εἶχαν δημιουργηθῇ τότε, τοὺς ἀρχαιολάτρους καὶ τοὺς βυζαντινολάτρους. Στὰ 1867, χρόνια ποὺ ἐκδόθηκαν τὰ «Νεοελληνικὰ Ἀνέκδοτα», ἀπέρριπτε τὴν προγονολατρία καὶ τὴν ἀρχαιολατρία ὡς γελοῖες καὶ ἄχρηστες.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐπιχείρηση «ἀπόδειξης» τῆς ἐθνικῆς διαχρονικῆς ἐνότητας, ποὺ ὑποστήριξε ὁ Ζαμπέλιος πρῶτα καὶ σθεναρά, κατόπιν ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὑπῆρχε

**Σάθας: «Ἡ Ἱστορία
τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους
οὔτε εἰς τὰ ἀνύπαρκτα
τῶν ἑλληνικῶν μονῶν
ἀρχεῖα οὔτε εἰς
τὰ γελοῖα ἔγγραφα
τῆς Τουρκικῆς
διοικήσεως πρέπει
νὰ ἀναζητηθῇ.»**

τὸ κενὸ τοῦ Βυζαντίου, ποὺ ἔπρεπε νὰ καλυφθῇ, ὥστε νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ συνέχεια ἀνάμεσα στὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν. Ὁ Σάθας κατ' ἀρχὴν πίστευε, ὅτι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ στήριξη ὁποιασδήποτε θεωρίας ἦταν νὰ προηγηθῇ αὐστηρὴ ἐπιστημονικὴ λαογραφικὴ ἔρευνα, προκειμένου νὰ ἀποθησαυρισθοῦν ὅλες οἱ ἐθνικὲς παραδόσεις καὶ ὁ γλωσσικός μας πλοῦτος. Ἡ ἱστορικὴ συγγραφὴ ἔπρεπε ὅπωςδήποτε νὰ στηρίζεται στὶς πηγὲς τῆς κάθε χρονικῆς περιόδου, καὶ τέτοιες ἦταν γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Περίοδο οἱ ἱστορικοὶ συγγραφεῖς καὶ γιὰ τὴν Τουρκοκρατία οἱ ξένοι περιηγητές. Περισσότερο ὅμως τὰ ἔγγραφα τῶν ἀρχείων, εἰδικὰ τῶν ξένων κρατῶν, ἦταν ἐκεῖνα, ποὺ μαζί μὲ τὰ λογοτεχνικὰ μνημεῖα

καὶ τὸ λαογραφικὸ ὕλικό ἔδιναν στὸν ἱστορικὸ τὸ ἀπαραίτητο καὶ καλύτερο ὕλικό. Τὰ πορίσματα τῆς ἔρευνας ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀντικειμενικὰ καὶ προσεκτικὰ καὶ νὰ μὴν διαστρέφουν τὰ πράγματα «εἰς ἀπόδειξιν προεσχηματισμένης ιδέας». Τὸ ἔργο τοῦ Σάθα ὑπηρετήσε τόσο τὸ αἶτημα τῆς συλλογῆς ὕλικου, ὅσο καὶ τὴν ἱστορικὴ σύνθεση.

Ὁ Σάθας διακρίθηκε γιὰ τὴν ἱκανότητά του στὴν ἐπισήμανση κι ἐπιλογὴ γιὰ ἔκδοση οὐσιαστικῶν λογοτεχνικῶν ἔργων, καθὼς καὶ ἰδιαίτερα σημαντικῶν πηγῶν καὶ ἐγγράφων ἢ ἄλλων τεκμηρίων, ποὺ κάτω ἀπὸ ἓνα κοινὸ θέμα κάλυπταν τὴν συνολικὴ εἰκόνα μιᾶς περιόδου ἢ μιᾶς ἀποψῆς τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν Τουρκοκρατία. Στὴν πραγματικότητα τὰ κείμενα καὶ τὰ ποιήματα, ποὺ ὁ Σάθας μᾶς γνώρισε γιὰ πρώτη φορὰ, ἀποτελοῦν τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν δημοδῶν λογοτεχνημάτων τῆς Βενετοκρατίας, ἐνῶ οἱ συλλογὲς τῶν ἐγγράφων του δὲν ἔχουν ἀκόμη μελετηθῇ ἐξαντλητικὰ ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἱστορικούς. Σὲ συζήτηση στὴν Βουλὴ στὶς 10 Ἰουλίου 1873 ὁ

Τὸ πρῶτον κατὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπιστημῶν τραῦμα ἐπήνεγκεν αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς, ὅστις ἐξ ὑπερβάλλοντος θρησκευτικοῦ ζήλου καὶ ιδίως συγκεντρωτικοῦ πνεύματος κατήργησε τὴν ἐν Ἀθήναις φιλοσοφικὴν σχολὴν (529) καὶ περιέστειλε τὰς ἄλλας ἐν τῇ κράτει αὐτοῦ ὑφισταμένους ἀκαδημίας· ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὅπωςδὴποτε αἱ ἐπιστῆμαι ἐκαλλιεργοῦντο ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἰδίᾳ δὲ ἐν Βυζαντίῳ, μέχρις ὅτου ὁ Φωκᾶς (602-610) ἐν τῇ τυραννικῇ αὐτοῦ μέθῃ ἀπηγόρευσε τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν.

Παρὰ τίς διώξεις τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων καὶ τὸ σφράγισμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸν (529 μ.Χ.) ὁ Σάθας διασφίζει τὴν πληροφορίαν, ὅτι οἱ Ἕλληνες συνέχισαν νὰ καλλιεργοῦν τὴν ἐπιστήμην στὸ Βυζάντιο γὰρ ἄλλα ἐβδομήντα περὶ τοῦ ἔτη, ἕως τὴν πλήρη ἀπαγόρευσίν τοις ἀπὸ ἑνὸς ἄλλο Βυζαντινὸ αὐτοκράτορα, τὸν Φωκᾶ. («Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη», τόμος Δ', Πρόλογος, XLII.)

Σάθας ὑποστήριξε, ὅτι «ἡ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους οὔτε εἰς τὰ ἀνύπαρκτα τῶν ἐλληνικῶν μονῶν ἀρχεῖα οὔτε εἰς τὰ γελοῖα ἔγγραφα τῆς Τουρκικῆς διοικήσεως πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ, ἀλλ' εἰς μόνον τὰ πλουσιώτατα τῶν πρακτικῶν Ἑνετῶν ἀρχαιοφυλάκεια».

Ὁ Παπαρρηγόπουλος πᾶθει τὸν Ἑλληνοχριστιανισμό



«Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» τοῦ Κωνσταντίνου Παπαρρηγόπουλου ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιο λίθον τῆς ἐπίσημης κρατικῆς ιδεολογίας τοῦ Ἑλληνοχριστιανισμοῦ. Ὁ ἀμερόληπτος στὶς ἄλλες ἱστορικὲς περιόδους Παπαρρηγόπουλος, ὅταν φθάσῃ στὴ χριστιανικὴ Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, τὴν ἀποκαλούμενη ψευδῶς «Βυζαντινὴ», τὴν παρουσιάζει ὡς Ἑλληνικὴν, ποὺ διακόπηκε λόγῳ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας τὸ 1453 καὶ κατέληξε στὴ δημιουργία τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους τὸ 1821. Βεβαίως σὲ πολλὰ σημεῖα τοῦ ἔργου του αὐτοαναιρεῖται: «ἐκάλουν ἑαυτοὺς Ρωμαίους».

Ἡ σκοπιμότητα αὐτὴ τὸν παρέσυρε σὲ πολλὰς ἀντιφάσεις καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενες ἱστορικὲς θέσεις. (Βλ. «Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος: Ἡ σχιζοφρένεια τῆς Ἰδεολογίας ὡς σχιζοφρένεια τῆς Ἱστορίας», «Δ», τ. 278.)

Οἱ πρῶτες διενέξεις Παπαρρηγόπουλου - Σάθα ἀρχίζουν στὰ 1872. Ὁ Παπαρρηγόπουλος εἶναι τότε στὴν ἀκμὴ του, πενήντα ἑπτὰ ἐτῶν, ὥριμος καὶ φθασμένος. Ὁ Σάθας, νεαρὸς ἱστοριοδίφης στὰ τριάντα του χρόνια, ἔχει κιόλας νὰ ἐπιδείξῃ ἀξιόλογο ἔργο, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ πολιτευόμενοι καὶ ἄλλοι φίλοι του ἀποφάσισαν νὰ τὸν «σύρουν ἐκ τῶν βάθρων τῆς Ἱατρικῆς σχολῆς», ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ τὸν τρέψουν πρὸς τὴν Ἱστοριοδιφίαν. Στὸν πρόλογο τοῦ πρώτου τόμου τοῦ ἔργου του «Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη», τὴν συγγραφὴ τῆς ὁποίας ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ξεκινούσε, σχολιάζει

μὲ πολλὴ σεμνότητα κάτι, ποὺ «διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ πολυμαθοῦς καθηγητοῦ Κ. Παπαρρηγόπουλου». Πρόκειται γιὰ τὴ σχετικὴ ἀξιολόγησι βυζαντινῶν χειρογράφων, ὅπως ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὸν Παπαρρηγόπουλο στὸν τέταρτο τόμο τῆς μεγάλης του Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὁ ὁποῖος εἶχε δεῖ τὸ φῶς τὸ προηγούμενο ἔτος. Κριτικὴ ἀθῶα καὶ ἄκακη, φανερά.

Ὁλομέτωπες ἐπιθέσεις Παπαρρηγόπουλου ἐναντίον Σάθα



Ὁ 1875 ὁ Σάθας ἔχει μίᾳ μεγάλῃ ἐπιτυχίᾳ: παρουσιάζει μαζί μὲ τὸν Ἑμὶλ Λεγκράντ, συνομιλήλικό του, ἀλλὰ ἤδη γνωστὸ γιὰ τὶς νεοελληνικὲς ἐκδοτικές του ἐπιδόσεις, σὲ πρώτη ἔκδοσι τὸν Διγενῆ Ἀκρίτα. Στὸν πρόλογο ἐξαίρει τὴ σημασίᾳ τέτοιων κειμένων καὶ συμβουλεύει τοὺς λόγιους νὰ στραφοῦν πρὸς ἀντίστοιχες μελέτες. Ἀμέσως μετὰ ἡ ἐφημερίδα «Αἰὼν» φιλοξενεῖ ἐπὶ κρισι τοῦ Παπαρρηγόπουλου κατὰ τοῦ Σάθα, διότι *«ἄνεν προκλήσεως τινὸς προσέβαλε πικρότατα»* τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν Ἑλλήνων λογίων. Δὲν πρόκειται γιὰ ἀπλὴ ἐπιστημονικὴ ἐπὶ κρισι στὴν προκειμένη περίπτωσι, ἀλλὰ γιὰ βίαιη ἰδεολογικὴ ἐπίθεσι μὲ ἔντονο σαρκαστικὸ ὕφος.

Λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ 1879, ὁ Σάθας, ἐπάνω σὲ μιὰ ἀναταραχὴ σχετικὴ μὲ τὸ σλαβικὸ ζήτημα, ποὺ εἶχε τότε φουντώσει ἀντίστοιχα μὲ τὶς βουλγαρικὲς ἐξελίξεις, ἀρθρογραφεῖ «Περὶ τῆς λεγομένης ἐκσλαβίσεως τῆς Ἑλλάδος». Ἡ θέσι τὴν ὁποία ὑποστηρίζει εἶναι, ὅτι οἱ Ἄλβανοι καὶ ὄχι οἱ Σλαῦοι ἐποίκησαν τὴν Ἑλλάδα. Ἀμέσως στὴν ἴδια ἐφημερίδα «Ὁρα» ἀπαντᾷ ὁ Παπαρρηγόπουλος. Ἡ γνώμη του, πολὺ αὐστηρὴ γιὰ τὸ Σάθα, εἶναι, ὅτι ἡ νέα θεωρία, τὴν ὁποία εἰσάγει ὁ Σάθας, εἶναι πιὸ «βλαβερὴ» ἀπὸ τὴ θεωρία τοῦ Φαλμεράνερ. Σὲ κάποιον σημείω, καθὼς προχωρεῖ στὴν ἀντίκρουσι, ὁ Παπαρρηγόπουλος ἐκφράζεται κατηγορηματικὰ λέγοντας, ὅτι τέτοια διδάγματα πρέπει νὰ τὰ ἀφήνουμε στοὺς ξένους: *«ὡς ἐπιστήμων δὲν λέγω ὄχι· ὡς Ἑλλήνων ὁμως...»*. Ὁ Σάθας δηλαδὴ θίγεται πιὰ ὄχι ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀποψὴ τῶν γνώσεών του ἢ τῶν κριτικῶν του ἱκανοτήτων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν σκοπιμότητα τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους προκαλοῦν τέτοιες θέσεις γιὰ τὴν ἐθνικὴ ὑπόθεσι. Ἡ ὠλοκληρωμένη ἀπάντησι τοῦ Παπαρρηγόπουλου ἔρχεται στὰ 1887, ὁπότε σὲ νέα ἔκδοσι τῆς Ἱστορίας του δὲν μεταβάλλει ἀπόψεις ὡς πρὸς τὸ σημείω ποὺ εἶχε ἀμφισβητηθῇ ἀπὸ τὸ Σάθα.

Λίγους μῆνες ἀργότερα ὁ Σάθας δημοσιεύει τὸν ἔβδομο τόμο τῆς «Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης», στὸν ἐκτενῆ πρόλογο τοῦ ὁποίου ὑποστηρίζει τὴν γνώμη, ὅτι ἡ ἀρχαία θρησκεία εἶχε ἐπιζήσει στὴν Ἑλλάδα παρὰ τὶς διώξεις, σὶς ὁποῖες προσέβαιναν ἐναντίον της οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, καὶ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐπικράτησε πολὺ ἀργὰ στὸν Ἑλλαδικὸ ὡρο, εἰδικὰ στὴν Πελοπόννησο, ποὺ ἀγωνιζόταν νὰ παραμείνῃ ἐλληνικὴ ὡς τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ θεωρία αὕτῃ ἀνατρέπει ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἱστορίας τοῦ Παπαρρηγόπουλου, ὁ ὁποῖος ἀποδοκιμάζει ἔντονα τὸ Σάθα καὶ χάνοντας τὴν ψυχραιμία του μιλάει γιὰ διακωμώδησι τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Τὸ θέμα τῆς διένεξης τῶν δύο ἀνδρῶν δὲν τελείωσε μὲ τὸ θάνατο τοῦ Παπαρρηγόπουλου τὸ 1891. Στὰ «Διδακτικώτερα Πορίσματα», ποὺ ἐκδόθηκαν στὰ 1899, ὁκτὼ χρόνια μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Παπαρρηγόπουλου, ὑπάρχει ἓνας πρόλογος, ὅπου ὁ Σά-

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ξ ε'.

Αἱ ἐκκλη-

σιαστικαὶ διενέξεις, αἱ αἵρέσεις καὶ ἄλλα φλυαροκοπήματα ἦσαν ἀπλαῖ προφάσεις εἰς ἀπόκρυψιν τοῦ ἀληθοῦς φυλετικοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ Ρωμαιοῦ καὶ ἐλληνικοῦ χριστιανισμοῦ διεξῆγον οἱ ἐν Βυζαντίῳ θέλοντες νὰ ἐκρωματώσῃ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ Ἕλληνες θέλοντες ν' ἀποτινάζωσι τὸν Ρωμαϊκὸν ζυγόν.

Ὡρισμένες ἀπὸ τὶς ἀπόψεις τοῦ Σάθα, ἀντίθετες μὲ τὶς ἐπίσημα προβαλλόμενες ἐλληνοχριστιανικὲς θεωρίες τοῦ Παπαρρηγόπουλου. («Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη», τόμος Ζ', Εἰσαγωγή, ξε')

θας, χωρὶς νὰ κατονομάζεται, ἀποδοκιμάζεται περισσότερο ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες φορὲς μὲ μὴ ἀρμόζουσες φράσεις, ὅπως: «ὁ μεσαιωνοδίφης ἐκεῖνος... παρεποίησε τὴν σεμνὴν τοῦ Θουκυδίδου ἐπιστήμην, μεταβαλὼν αὐτὴν εἰς ἰλαροτραγωδίαν, ὅπως οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐκάλουν πᾶσαν τῆς τραγωδίας διακομώδησιν», δεικνύουσες ἀφ' ἐνὸς ἐμπάθεια καὶ ἀφ' ἐτέρου ὀλιγοπιστίαν γιὰ τὶς ιδέες, στίς ὁποῖες ἀφιέρωσε ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του.

* * *



ὀ ἐπιθέσεις τοῦ Παπαρρηγόπουλου κατὰ τοῦ Σάθα δὲν εἶχαν ὡς αἰτία τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἀλλὰ τὴν μὴ ἀποδοχὴ ἀπὸ τὸν δεύτερο τῆς ἐλληνοχριστιανικῆς θεωρίας, ποὺ ἀποτελέσει τὴν βάση τῆς «Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» τοῦ Παπαρρηγόπουλου. Ἡ Ἐκκλησία μὲ ἐργαλεῖο τὸν Παπαρρηγόπουλο καὶ τὴν «Ἱστορία» του θεμελίωσε τὴν ἐθνικὴ μας ἰδεολογικὴ σχιζοφρένεια μὲ τὸ ἐλληνοχριστιανικὸ ἰδεολόγημα, ποὺ διατηρεῖται σὲ πλήρη ἰσχὺ ἕως τὶς μέρες μας καὶ ἀποτελεῖ τὴν κυριώτερη αἰτία τῆς ὀπισθοδρομικῆς καὶ τῆς κακοδαιμονίας μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

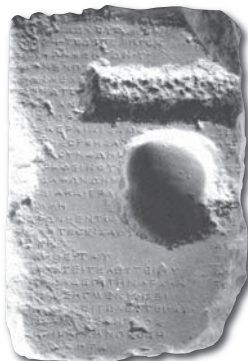
- Κ. Σάθα, «Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη», ἐκδόσεις «Βασ. Ν. Γρηγοριάδης», Ἀθήνα 1972.
- Κ. Σάθα, «Τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα», ἐκδόσεις «Νέα Σύνορα», Ἀθήνα 1995.
- Κ. Σάθα, «Ἑλληνικὰ Ἀνέκδοτα», ἐκδόσεις «Καραβία», Ἀθήνα 1982.
- Κ. Σάθα, «Ἕλληνες στρατιῶται ἐν τῇ Δύσει καὶ ἀναγέννησις τῆς Ἑλληνικῆς Τακτικῆς», ἐκδόσεις «Καραβία», Ἀθήνα 1986.
- Κ. Σάθα, «Ἱστορικαὶ διατριβαί», ἐκδόσεις «Καραβία», Ἀθήνα 1994.
- Κ. Δημαρᾶ, «Νεοελληνικὸς διαφωτισμός», ἐκδόσεις «Ἐκδοτικὴ Ἑρμῆς ΕΠΕ», Ἀθήνα, 1977.
- Β. Μαυρομάτη, «Κ. Παπαρρηγόπουλος: Ἡ σχιζοφρένεια τῆς ἰδεολογίας ὡς σχιζοφρένεια τῆς Ἱστορίας», «Δαυλός», τ. 278.
- Κ. Δημαρᾶ, ἐφημερίδα «Βῆμα», φ. 5-6-1970, 12-6-1970, 19-6-1970.

Κίμων Ἐλευθερίου

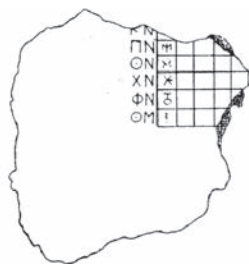
ΓΝΩΡΙΖΑΝ ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ



ατὰ τὸ τέλος τοῦ 19^{ου} αἰῶνα βρέθηκε στὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν μαρμάρινη πλάκα, στὴν ὁποία ἀναγράφονται κανόνες στενογραφίας. Κατὰ τοὺς κανόνες αὐτοὺς τὰ σύμφωνα ἐκφράζονται μὲ μεταβολὲς τῶν φωνηέντων, σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ περισσότερα σύγχρονα συστήματα στενογραφίας, στὰ ὁποία τὰ φωνήεντα παρίστανται μὲ μεταβολὲς τῶν συμφώνων.



Μέρος τῆς μαρμάρινης πλάκας τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου τὸ κείμενο ἔχει γραφῇ στενογραφικά, ἀναπτύσσεται δὲ σ' αὐτὸ ὁ τρόπος γραφῆς τῆς στενογραφίας.



Δύο πλάκες ἀπὸ τοὺς Δελφούς, ὅπου παρίστανται μόνο σύμφωνα. Πιθανὸν νὰ ἀποτελοῦσαν τρόπο στενογραφίας, ὅπως ἡ σύγχρονη, ἀντίθετη τοῦ τρόπου στενογραφίας τῆς πλάκας τῆς Ἀκρόπολης τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ πλάκα βρίσκεται κατατεθειμένη στὸ Ἑθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ περιλαμβάνεται στὸ σχετικὸ κατάλογο ἐπιγραφῶν μὲ ἀριθμὸ II 5 4321 (Inscriptionen Fragmente). Οἱ διαστάσεις της εἶναι 26 x 16 x 10 ἑκατοστά. Εἶναι εὐνόητο, πόσες μεγάλες δυσκολίες παρουσιάστηκαν γιὰ τὴν ἀνάγνωση (ἢ ἀποκρυπτογράφηση) τοῦ στενογραφημένου κειμένου. Στὴν ἀρχὴ μάλιστα οἱ εἰδικοὶ Εὐρωπαῖοι ἐπιστήμονες δὲν εἶχαν ἀντιληφθῇ, ὅτι τὸ κείμενο τῆς πλάκας τῆς Ἀκρόπολης ἦταν κείμενο στενογραφημένο. Ὁ πρῶτος, ποὺ τὸ ἀντιλήφθηκε αὐτό, ἦταν ὁ καθηγητὴς τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Βιέννης καὶ ἀρχαιολόγος Γκόμπερξ, ὁ ὁποῖος δημοσίευσε καὶ συναφῇ ἀποκρυπτογράφηση τοῦ κειμένου στὴν Βιέννη. Ἀργότερα ὁ ἐπίσης καθηγητὴς στὴ Βιέννη Γκιλτμπάουνερ δημοσίευσε δική του ἐρμηνεία τοῦ κειμένου τῆς πλάκας διάφορη τῆς ἐρμηνείας τοῦ Γκόμπερξ. Κατὰ τὰ ἐπακόλουθα ἔτη καὶ οἱ δύο μαζὶ δημοσίευσαν κοινὴ ἐρμηνεία τοῦ κειμένου, διάφορη τῶν προηγουμένων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εὐάγγελος Σταμάτης, «Ἱστορία τῶν Ἑλληνικῶν Μαθηματικῶν», Ἀθήνα 1976.
Μάριος Μαμανάας, «Ἡ στενογραφία στὴν ἀρχαιότητα», «Δ», τ. 247.

Ἰων Δημόφιλος

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Γκόμπερζ

... ζῆγός (οἰ. δῶς· ἔ)·τ|ι μέ-
 σου στε|λέχους ἐν|κά-
 σος † τὸ δὲ πέμπτον
 τῶν φωνηέντων Υ·
 5 τρ|ία μὲν πρὸς τὴν
 ὀρθὴν ἔχ|ει κέρα· τὸ
 δὲ| πρώτο|ν τῶν μακρῶν
 προ|σολαμ|βάνει μὲν ἔν,
 τὸ δ' ἑ|στεροῦν δέ· ἐπ' ἄκ-
 10 ραι|ς κεραΐαις ἀμφο|τέ-
 ραις|, τῆς ὀρθῆς ἀπ|σώ-
 ρης. Τ|ὴν οὖν φων|ὴν μὲν
 δια|γράφε|ν αἰ| δέου·
 τῶν| δ' ἀφ' ὧν|ον ἢ| μὲν
 15 εἰ|θεῖα καὶ βρα|χέα
 γραμ|μή
 το|ῦ φωνήεντος| κά-
 ται μὲν| τεθεῖσα δὲ|ναιται
 δέ|λτα,
 20 ἐ|άντω| δὲ ταῦ,
 πρὸς δ|ε τῇ τελευτῇ τῷ·
 μετα|ώρη|α δ' ἐπὶ τὴν ἀρχὴν
 μὲν π|ροσημ|ένῃ πεί,
 πρὸς δέ| τῇ τελευτῇ μῷ·
 25 κατὰ δὲ τὸ [μῶ]σκ πρὸς
 μὲν τ|ὴν ἀρχὴν προση-
 γμῶ|ν βῆτα,
 [πρὸς δὲ τῇ τελευτῇ γῆ|.

Γκιλτμπάουερ

[ἦ μὲν οὖν τριτὴ τῶν φων-
 ῶν ἀφ' ὧν] προκίται
 τίσσα|ρα, ἔχει|σ' ἐν [μόνον
 κέρα|ς † τὸ δὲ πέμπτον
 τῶν φωνηέντων Υ·
 τρ|ία μὲν, πρῶτερον δὲ τὴν
 ὀρθὴν ἔχ|ον κεραΐαν·
 το| πρώτο|ν, τὸ δεύτερον
 προ|σολαμ|βάνει αὐτῇ κε-
 ρας ἑ|στεροῦν, τὸ τρίτον
 ταῖς κεραΐαις ἀμφο|τέ-
 ραις| τῆς ὀρθῆς ἀπ|σώ-
 ρης. Τ|ὴν οὖν φων|ὴν μὲν
 δεῖ γ|ράφε|ν αἰ|τως·
 τῶν| δ' ἀφ' ὧν|ον ἢ| μὲν
 εἰ|θεῖα καὶ βρα|χέα
 γραμ|μή
 το|ῦ φωνήεντος| ἐν μῶ-
 σκ μὲν| τεθεῖσα δὲ|ναιται
 δέ|λτα,
 ἀρχῇ| δὲ ταῦ,
 πρὸς δ|ε τῇ τελευτῇ τῷ·
 μετα|ώρη|α δ' ἐπὶ τὴν ἀρχὴν
 μὲν π|ροσημ|ένῃ πεί,
 πρὸς δέ| τῇ τελευτῇ μῷ·
 κατὰ δὲ τὸ [μῶ]σκ πρὸς
 μὲν τ|ὴν ἀρχὴν προση-
 γμῶ|ν βῆτα,
 [πρὸς δὲ τὴν τελευτῇ
 γῆμια|.]

Γκόμπερζ καὶ Γκιλτμπάουερ

... ρα ἔχει|σ' ἐν [μόνον
 κέρα|ς † τὸ δὲ πέμπτον
 τῶν φωνηέντων Υ·
 τρ|ία μὲν, πρῶτην δὲ τὴν
 ὀρθὴν ἔχ|ει, ὥστε|ρ καὶ
 το| πρώτο|ν Α· τὴν ἐν|θεῖαν·
 προ|σολαμ|βάνει δ' ἔκ τ'
 ἀρ|ιστεροῦ καὶ δεξιῶ·
 ταῖς κεραΐαις ἀμφο|τέ-
 ραις|, τῆς ὀρθῆς ἀπ|σώ-
 ρης. Τ|ὴν οὖν φων|ὴν μὲν
 δεῖ γ|ράφε|ν αἰ|τως·
 τῶν| δ' ἀφ' ὧν|ον ἢ| μὲν
 εἰ|θεῖα καὶ βρα|χέα
 γραμ|μή
 το|ῦ φωνήεντος| ἐπὶ τῇ ἀρ-
 χῇ μὲν| τεθεῖσα δὲ|ναιται
 δέ|λτα,
 ἀρχῇ| δὲ ταῦ,
 πρὸς δ|ε τῇ τελευτῇ τῷ·
 μετα|ώρη|α δ' ἐπὶ τὴν ἀρχὴν
 μὲν π|ροσημ|ένῃ πεί,
 πρὸς δέ| τῇ τελευτῇ μῷ·
 κατὰ δὲ τὸ [μῶ]σκ πρὸς
 μὲν τ|ὴν ἀρχὴν προση-
 γμῶ|ν βῆτα.

Ἑρμνεῖα

Ὁ εἰς τὸ μέσον τοῦ στελέ-
 χους κείμενος πλαγίως
 κλάδος εἶναι Ι. Τὸ πέμπτον
 τῶν φωνηέντων ὅμως Υ πε-
 ριέχει τρεῖς μικρὰς γραμμὰς
 πλαγίως ἐν σχέσει μὲ τὰς
 κατακορύφους· τὸ πρῶτον
 τῶν μικρῶν φωνηέντων δέ-
 χεται ἐπιπροσθέτως μίαν
 μικρὰν γραμμὴν, τὸ δεύτε-
 ρο δέχεται δύο, ἀνὰ μίαν
 εἰς ἕκαστον ἄκρον τῶν δύο
 σκελῶν...

Τὸ τρίτον τώρα τῶν φωνη-
 ἐντων σχηματίζει τέσσαρες
 διφθόγγους, ἐνῶ τὸ ἴδιον
 (τὸ φωνῆεν) ἔχει μόνον ἐν
 κερατίδιον· τὸ πέμπτον τῶν
 φωνηέντων, τὸ Υ, ἔχει τρία,
 ἥτοι ἐμπροσθεν τὸ κατακό-
 ρυφον τὸ πρῶτον, τὸ δεύτε-
 ρον, ἐνῶ ὀπισθεν τούτου δέ-
 χεται ἄλλο, τὸ τρίτον, ἐνῶ
 ἀπομακρύνεται τῶν ἄλλων
 δύο...

Τὸ Ι δὲν ὑφίσταται μεταβο-
 λὴν τινα, διότι ἔχει μόνον
 μία κεραΐαν· τὸ πέμπτον
 τῶν φωνηέντων, τὸ Υ, ἔχει
 βέβαια τρεῖς κεραΐας, ἀλλὰ
 ἢ κατακόρυφος εἶναι περι-
 τή, τόσον παρὰ τὸ πρῶτον
 φωνῆεν Α, ὅπου αὕτη (ἢ
 κεραΐα) εἶναι ὀριζοντία·
 συνδέεται ἐκεῖ δεξιὰ καὶ
 ἀριστερά...

**Τρεῖς προσπάθειες ἀποκρυπτογράφησης τοῦ στενογραφημένου κειμένου τῆς πλάκας
 τῆς Ἀκρόπολης ἀπέδωσαν τρία διαφορετικὰ κείμενα.**



Φωτογραφίες αὐθαιρεσιῶν ἀπὸ τὴ Μονὴ Ἀγίου Παντελεήμονος, μετοχίου τῆς Μονῆς Πετράκη.

ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΝ ΤΗΝ ΠΕΝΤΕΛΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΟΧΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Κράτος ἐν κράτει ἓνα μοναστήρι



ολλά στρέμματα ἀναδασωτέας δασικῆς ἔκτασης καταπατᾶ ἡ Μονὴ Ἀγίου Παντελεήμονος στὴν Πεντέλη, ἐνῶ 1.200 τ.μ. ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἔχει ἤδη κτίσει. Πέντε ὑπερπολυτελεῖς κατοικίες ἀνέγειρε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ σὲ δασικὴ ἔκταση στὴ Μονὴ Πεντέλης. Τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ ἡ Ἐκκλησία βιάζει τὸ φυσικὸ τοπίο στὴν Πεντέλη, ἀδιαφορῶντας προκλητικὰ γιὰ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας, ἀρμόδιοι φορεῖς δέχονται ἀδιαμαρτύρητα ὅλες αὐτὲς τὶς αὐθαιρεσίες, ἐνῶ ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκηση θεωρεῖ, ὅτι ὅλα καλῶς γίνονται, γιὰτὶ ὁ σκοπὸς τοὺς εἶναι ἱερός.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Πεντελικοῦ τοπίου ἀπὸ τὴν Μονὴ Παντελεήμονος



Ἡ καταπατήσεις δασικῆς ἔκτασης ἐκ μέρους τῆς Μονῆς Παντελεήμονος κι οἱ ἀνεγέρσεις αὐθαιρέτων μέσα στὸ Πεντελικὸ δάσος εἶχαν ξεκινήσει δεκαετίες πρὶν. Μετὰ τὶς πυρκαϊὲς τοῦ 1981 ἡ περιοχὴ κρῖθηκε ἀναδασωτέα. Παρ' ὅλες τὶς ἐντολὲς κατεδάφισης τῶν αὐθαίρετων, ποὺ ἔχουν ἐκδοθῇ, ἡ μονὴ συνεχίζει ἀνενόχλητὴ τὶς ἐπεκτάσεις τῶν κτισμάτων μὲ ὅλο καὶ πιδ γοργοὺς ρυθμούς. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἐκτελοῦνται ἐκτεταμένες χωματοεργικὲς ἐργασίες σκαψίματος τοῦ βουνοῦ καὶ μπαζωμάτων γιὰ τὴ διάνοιξη δρόμων καὶ τὴ διαμόρφωση χώρων στάθμευσης, ἐνῶ παράλληλα ἀνεγείρονται νέα παράνομα κτίσματα, ὅπως ξενῶνες, μικρὰ διαμερίσματα, καφετέρια, ἐστιατόριο, κλειστοὶ χώροι στάθμευσης κ.λπ..

Σὲ σχετικὴ ἐπερώτηση στὴν Βουλὴ: «γιατί δὲν ἔχουν μέχρι σήμερα ὑλοποιηθῇ οἱ ἀποφάσεις γιὰ κατεδάφιση τῶν αὐθαίρετων κτισμάτων καὶ γιατί ἐπιτρέπεται ἡ συνεχιζόμενη αὐθαιρεσία σὲ περιοχὴ, ποὺ ἔχει τελεσίδικα χαρακτηριστὴ δασικὴ καὶ ἀναδασωτέα» ὁ ὑφυπουργὸς Ἀγροτικῆς Ἀνάπτυξης ἀπάντησε: «Ὅντως ἡ Μονὴ Παντελεήμονος στὴν Πεντέλη ἔχει προβῇ σὲ ἐκχέρωση καὶ κατάληψη ἔκτασης ἐξήντα

έπτα περίπου στρεμμάτων. Κάτι τέτοιο είχε γίνει και στο παρελθόν. Από το 1992-1993 ξεκίνησε μία παρόμοια ιστορία. Τότε βέβαια η έκταση που είχε καταληφθῇ ἦταν δύο στρέμματα. Έγιναν όλα τα πρωτόκολλα διοικητικής αποβολῆς, ὑπῆρχαν αποφάσεις κατεδάφισης και ἡ ἀρμόδια ὑπηρεσία εἶχε κατεδαφίσει τότε αὐτά, πὺν εἶχαν κτιστῇ στὴν ἔκταση τῶν δύο στρεμμάτων. Ἐνῶ ὁμως εἶχε ξεκινήσει ἡ διαδικασία τῆς κατεδάφισης, κατελήφθη μία πολὺ μεγαλύτερη ἔκταση, ἐξήντα ἑπτὰ στρεμμάτων -πραγματικά μία πάρα πολὺ μεγάλη ἔκταση- ὅπου κτίστηκαν καὶ πολλὰ αὐθαίρετα κτίσματα. Τὸ Δασαρχεῖο Πεντέλης λοιπὸν προχώρησε σὲ μία σειρά ἀπὸ ἐνέργειες. Ἔγιναν τέσσερις μηνύσεις. Ἔχουμε πρωτόκολλο μὴνυσης αὐτόφωρης διαδικασίας, πρωτόκολλο δεύτερης μὴνυσης καὶ ἐγινε προσπάθεια, ὥστε νὰ γίνῃ διοικητικὴ ἀποβολή. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2006, μετὰ ἀπὸ δική μας ἐντολή, συγκεντρώθηκαν ὅ,τι στοιχεῖα ὑπῆρχαν γιὰ τὸ θέμα αὐτό, καὶ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸ Δασαρχεῖο Πεντέλης δεύτερο πρωτόκολλο διοικητικῆς ἀποβολῆς. Κατ' αὐτοῦ ὁμως στὶς 5.3.2006 ἐγινε ἀνακοπὴ ἀπὸ τὴ μονή, καὶ ἔκτοτε ἐκκρεμεῖ ἡ ὑπόθεση ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Τὸ Δασαρχεῖο Πεντέλης ἔχει εἰσηγηθῇ πρὸς τὸ Γενικὸ Γραμματεὰ τῆς Περιφέρειας Ἀττικῆς τὴν ἔκδοση ἀπόφασης γιὰ τὴν κατεδάφιση τῶν αὐθαιρέτων κτισμάτων, ὁμως, πρέπει νὰ ποῦμε, ὅτι ἀναμένεται ἡ ἀπόφαση τῶν δικαστηρίων, γιὰ νὰ προχωρήσουν ὅλες οἱ σχετικὲς διαδικασίες.»

Στὸ ἀπυρόβλητο ὁ ἠθικὸς αὐτουργός, ἡ Ἀρχιεπισκοπή



ὁ θέμα λοιπὸν τὸ γνωρίζει τὸ ὑπουργεῖο, ἔχουν γίνῃ ὅλες οἱ ἐνέργειες, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ἕνας μοναχὸς ἀπὸ δύο στρέμματα ἔφτασε νὰ καταπατᾷ ἐξήντα ἑπτὰ, πέρασαν χρόνια καὶ δὲν ἐγινε τίποτε. Ἡ αἰτία τῆς ἀνεξήγητης ἀνοχῆς τῆς Πολιτείας διαφαίνεται στὴν ἐπερώτηση τοῦ βουλευτῆ τοῦ Συνασπισμοῦ κ. Δραγασάκη καὶ στὴν ἀπάντησή, πὺν ἔδωσε ὁ ὑφυπουργός, ὅπως καταγράφηκε στὰ πρακτικά τῆς Βουλῆς:

Ἐπερωτῶν βουλευτῆς τοῦ Συνασπισμοῦ κ. Δραγασάκης: «Ἄν ἰδρῦματα τῆς Ἐκκλησίας αὐθαίρετοῦν καὶ συμπεριφέρονται ὡς δικτατορίες μέσα στὴ δημοκρατία, τί νὰ ποῦμε μετὰ γιὰ τὴ διάχυτη αὐθαιρεσία; Κάντε, κ. ὑπουργέ καὶ ἕνα διάβημα στὴν Ἀρχιεπισκοπή. **Δὲν λέω, ὅτι εὐθύνεται ἡ Ἀρχιεπισκοπή,** ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἐκκλησία ἔχει μία συλλογικὴ εὐθύνη, ἰδίως γιὰ τόσο εὐαίσθητα θέματα.»

Ἀπάντηση τοῦ ἀρμοδίου ὑφυπουργοῦ Ἀγροτικῆς Ἀνάπτυξης: «Κύριε συνάδελφε, ὄντως ἐμεῖς δὲν πιστεύουμε, ὅτι ἡ Ἀρχιεπισκοπή γνωρίζει ἢ ὅτι συμπράττει σὲ αὐτὴν τὴν αὐθαιρεσία. Εἶναι σωστὸ αὐτὸ πὺν εἶπατε, ὅτι δηλαδὴ θὰ πρέπει νὰ γίνῃ μία ἐπαφή, γιὰ νὰ δοῦμε, πὺν ὁδηγεῖται αὐτὴ ἡ κατάσταση, διότι δὲν μπορεῖ νὰ συνεχίζεται.»

Δηλαδὴ τόσο ὁ ἐπερωτῶν βουλευτῆς ὅσο κι ὁ ὑφυπουργὸς τοποθετοῦν τὴν Ἀρχιεπισκοπή στὸ ἀπυρόβλητο καὶ τὴν θεωροῦν ἀμέτοχη κι ἀνεύθυνη γιὰ τὴν μέγιστη αὐτὴ αὐθαιρεσία. Ἡ Ἀρχιεπισκοπή δὲν εἶναι βέβαια ἀνεύθυνη (ἡ Μονὴ Παντελεήμονος εἶναι μετόchio τῆς Μονῆς Πετράκη), ἀλλὰ ἀντιθέτως εἶναι αὐτή, ἡ ὁποία διατάσσει, ὑποκινεῖ, χειραγωγεῖ τὶς αὐθαιρεσίες καὶ μετέρχεται διαφόρων

τεχνασμάτων, προκειμένου να εμποδίσει τα αρμόδια κρατικά όργανα να εφαρμόζουν το νόμο, που τόσο κραυγαλέα παραβιάζεται.

* * *



ια ανάλογη περίπτωση καταπάτησης δασικής έκτασης από την Έκκλησία γίνεται λίγα χιλιόμετρα πιδέρα εντός του χώρου της Μονής Πεντέλης. Η πρώτη καταπάτηση είχε γίνει βέβαια πολλούς αιώνες πριν, όταν ρασοφόροι γκρέμισαν το ναό της Αθηνάς κι έκτισαν στη θέση του και με τη χρήση των υλικών του το μοναστήρι. (Βλ. «Η Θαμμένη Ελλάδα», εκδόσεις «Δανιός», 2006.) Η αὐθαιρεσία συνεχίστηκε με την σχετικά πρόσφατη ανέγερση του Διορθόδοξου Κέντρου, ενός μεγάλου τριώροφου κτηρίου δίπλα στη μονή. Οἱ ἐγκαταστάσεις του περιλαμβάνουν τεχνολογικά εξοπλισμένο συνεδριακό κέντρο χωρητικότητας 200 ατόμων, 45 δωμάτια φιλοξενίας, ἄρτια εξοπλισμένο επιχειρηματικό κέντρο, κουζίνα και εὐρύχωρη τραπεζαρία χωρητικότητας 120 συνδαιτημένων. Τὸ Διορθόδοξο Κέντρο διοικείται ἀπὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, τοῦ ὁποῖου πρόεδρος εἶναι ὁ κ. Χριστόδουλος.

Ὅρνιθῶνες κατὰ τὴν Ἐκκλησία οἱ ὑπερπολυτελεῖς κατοικίες στὸ δάσος τῆς Μονῆς Πεντέλης



πλέον πρόσφατη αὐθαιρεσία ξεκίνησε πρὸ διετίας. Πέντε ὑπερπολυτελεῖς μονοκατοικίες ξεφύτρωσαν σὲ ἀναδασωτέα περιοχή ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Μονῆς Πεντέλης, δίπλα στὸ Διορθόδοξο Κέντρο, χωρὶς βέβαια τὴν ἄδεια τῆς οἰκείας Πολεοδομίας Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς. Σύμφωνα με τὸ Δασαρχεῖο Πεντέλης τὰ παράνομα κτίσματα δὲν ἔχουν κτισθῇ σὲ δασική, ἀλλὰ σὲ ἀγροτική ἔκταση, ἐκεῖ ποὺ παλαιότερα ὑπῆρχαν κοτέτσια. Τὸ ἴδιο ἐπιχείρημα χρησιμοποιοῖ κι ὁ γραμματέας τῆς μονῆς κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζεται, πῶς δὲν πρόκειται γιὰ δόμηση νέων κτισμάτων, ἀλλὰ γιὰ μετατροπὴ τῶν προϋπαρχόντων ὁρνιθῶνων.

Ἡ ὑπόθεση ἔχει ὡς ἑξῆς: Μετὰ τὴ μεγάλη πυρκαϊὰ στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '90 μιὰ περιφραγμένη ἀπὸ τὴ Μονὴ Πεντέλης δασικὴ περιοχή 140 περίπου στρεμμάτων παρέμεινε ὡς εἶχε μέχρι σήμερα χωρὶς κανένας δασάρχης, οὔτε ἡ Ἐκκλησία νὰ μεριμνήσῃ γιὰ τὴν ἀναδάσωσή της. Οἱ πρῶτες καταγγελίες γιὰ τὴν ἀνέγερση τῶν πέντε κατοικιῶν ἔγιναν «ἐκ τῶν ἔσω» ἀπὸ τὸν ἀρχιμανδρίτη τῆς μονῆς κ. Κιλίφη, ὁ ὁποῖος κατήγγειλε ὡς ὑπεύθυνη γιὰ τὴν παρανομία τὴν Μὴ Κυβερνητικὴ Ὁργάνωση «Ἀλληλεγγύη», ποὺ ἐδρενεῖ ἐντὸς τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου καὶ τῆς ὁποίας προΐσταται ὁ κ. Χριστόδουλος. Ὁ κ. Κιλίφης δήλωσε, πῶς «τὰ κτήρια ἀνεγέρθηκαν χωρὶς ἄδειες σὲ δασικὴ ἔκταση, ἐνῶ οἱ ἀρμόδιοι δὲν μίλησαν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου».

Στὸν ἴδιο χώρο ὑπῆρχαν ἐπίσης σχέδια γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς καμένης γῆς ἀπὸ τὴν «Ἀλληλεγγύη» μετὰ τὴ δημιουργία ἐκθεσιακοῦ χώρου μετὰ 72 περίπτερα. Οἱ ἐνέργειες αὐτὲς εἶχαν ἐξασφαλίσει καὶ τὴν ὑποστήριξη τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης. Ὁ κ. Χριστόδουλος προσκαλοῦσε σὲ γεύματα ἐντὸς τῆς μονῆς τοπικοὺς φορεῖς κι ἐπέμενε στὴ διασύνδεση καὶ στὴν καλὴ σχέση, ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν Ἐκκλησία καὶ



Οί υπερπολυτελείς κατοικίες, πού φαίνονται στην φωτογραφία, κτίσθηκαν πρόσφατα παράνομα, άνευ άδείας, σέ άναδασωτέα περιοχή έντός του χώρου της Μονής Πεντέλης, δίπλα στο Διορθόδοξο Κέντρο, του όποιου προϊστάται ό κ. Χριστόδουλος. Σύμφωνα με τόν γραμματέα της μονής δέν πρόκειται για δόμηση νέων κτισμάτων αλλά για μετατροπή προϋπαρχόντων όρνιθώνων.

τοπική αυτόδιοίκηση, ένω πάντα έξήρε τό σημαντικό έργο της «Άλληλεγγύης». Είχε προγραμματισθή και μία πρώτη έκδήλωση με θέμα: «Αυτόδιοίκηση, Περιβάλλον, Πολιτική Προστασία, Έθελοντισμός», ή όποία όμως άκυρώθηκε μετά τη δημοσιοποίηση του θέματος και την έκδήλωση αντιδράσεων.

Η «Άλληλεγγύη» ιδρύθηκε πρό τετραετίας κι άνέπτυξε έκτοτε μιá πρωτοφανή δραστηριότητα. Με πρόφαση την παροχή βοήθειας στο έξωτερικό σέ πληττόμενους από θεομηνίες, καταστροφές, πολέμους κ.λπ., έξασφάλισε την άρωγή του Έπουργείου Έξωτερικών, τό όποιο της παρέχει σημαντικά κονδύλια, μέρος τών όποιων είναι «μυστικά» και αυξάνονται ανάλογα με τή δραστηριότητα. Η παρουσία ύπουργών τών κυβερνήσεων τών δύο μεγάλων κομμάτων ενίσχυε και ενισχύει τή θέση της όργάνωσης. Η δραστηριότητά της ύπηρεζε πολύ πιό έντονη μετά την άνάληψη της έξουσίας από τή Ν.Δ., καθώς επεκτάθηκε και σέ άλλους τομείς. Πρόσφατα ή «Άλληλεγγύη» άνέπτυξε έντονη δραστηριότητα και στο έσωτερικό. Υπόγραψε μνημόνια με τό Έπουργείο Υγείας και τό Δήμο Άθηναίων, εκδίδει δική της έβδομαδιαία έφημερίδα, πού διανέμεται δωρεάν, ένω φημιολογείται, πώς έξασφάλισε «μυστικά κονδύλια» και από άλλα ύπουργεία, λόγω της εύνοιας του Άρχιεπισκόπου, πού έπιχειρούν νά έξασφαλίσουν οί ύπουργοί για τούς δικούς τους ψηφοθηρικούς λόγους. Άπό αυτά τά «μυστικά κονδύλια» κτίσθηκαν προφανώς οί πέντε αυθαίρετες κατοικίες έντός της μονής.



Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα στὴν Πεντέλη ἦταν ὁ Δῆμος τῆς Ἀντιοχίδος Φυλῆς. Στὴ θέση ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ καταπατητὲς ἔκτισαν τὴ Μονὴ Πεντέλης (βλ. «Δ», τ. 291.) Ἡ καταπάτηση συνεχίζεται ὡς τὶς μέρες μας ὄχι μόνο μὲ τὴν ἀνέγερση τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου καὶ τῶν πέντε ὑπερπολυτελῶν κατοικιῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ διαμόρφωση τοῦ «Λόφου Γολγοθᾶ», ἐνὸς ὑψώματος πίσω ἀπὸ τὴ μονή, ὅπου κάθε Μεγάλῃ Παρασκευῇ ὁ κ. Χριστόδουλος προβαίνει σὲ θεατρικὰ δρώμενα παρουσίᾳ τῶν Μ.Μ.Ε.. Στὴν εἴσοδο τοῦ χώρου ἐπιμένει νὰ ἀντιστέκεται ἀκόμα ἓνα ὑπόλειμμα ἀρχαίου κίονα, γιὰ τὸ ὁποῖο ἀπ' ὅτι φαίνεται δὲν ἐνδιαφέρεται οὐδεὶς ἐκ τῶν ἱερέων, τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Τύπου, τῶν προσκεκλημένων, τῶν φορέων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης καὶ τοῦ πλήθους τῶν εὐσεβῶν ρωμιῶν, ποὺ διέρχονται ἀκριβῶς ἀπὸ ἐμπρὸς του καὶ στέκονται γύρω του, προκειμένου νὰ δοῦν τὸν κ. Χριστόδουλο. Στὸ πίσω μέρος τῆς φωτογραφίας φαίνεται ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ 140 στρέμματα καμμένης ἀναδασωτέας γῆς, ποὺ ἐποφθαλμιᾷ ἡ Ἐκκλησία, γιὰ τὴν «ἀξιοποίηση» τῶν ὁποίων ἔχει ἐξασφαλίσει ἀρχικὰ τὸ ποσὸν τῶν 350.000 εὐρώ.

Ἐντύπωση προκαλεῖ ἡ συντονισμένη προσπάθεια ἀπεμπλοκῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ κ. Χριστόδουλου ἀπὸ ὅλο αὐτὸ τὸ ὄργιο παρανομιῶν καὶ καταπατήσεων. Ὁ ἴδιος ὁ διαμαρτυρούμενος στὰ Μ.Μ.Ε. («Νέα», «Καθημερινή», «Κόσμος τοῦ Ἐπενδυτῆ», «Ποντίκι» κ.ἄ.) ἀρχιμανδριτῆς κ. Κιλίφης στρέφεται μόνον ἐναντίον τῆς «Ἀλληλεγγύης» καὶ τοῦ διευθυντῆ της κ. Φουρλεμάδη, ὄχι ὅμως ἐναντίον τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Σὲ συνέντευξη, ποὺ παραχώρησε στὸ «Δαυλό», ὅταν ρωτήθηκε σχετικὰ, μᾶς ἀπάντησε, πὼς «ὁ μακαριώτατος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξαίρετος, ἀγνοεῖ τὴν πραγματικότητα αὐτὴ τοῦ κ. Φουρλεμάδη». Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς «Ἀλληλεγγύης» κ. Χριστόδουλος ὄχι μόνον γνωρίζει, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἐμπνευστὴς ὅλων αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν. Εἰδικὰ τὸ χῶρο τῆς Μονῆς Πεντέλης τὸν γνωρίζει ἄριστα, γιατί ἐκτὸς τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου, στὸ ὁποῖο μεταβαίνει συχνά, σὲ ἓνα μικρὸ ὑψωμα πίσω ἀπὸ τὴ μονὴ ἔχει διαμορφώσει τὸ «Λόφο

Γολγοθᾶ», ὅπου κάθε χρόνο τὴ Μεγάλη Παρασκευή, παρουσία τῶν τηλεοπτικῶν διαύλων ποὺ προσκαλεῖ, ἀναπαριστᾷ τὴν Ἀποκαθήλωση.

Ὁ εὐσεβὴς δήμαρχος: «Ἱερὰ τὰ κτήρια»

Σημαντικὸ ρόλο σὲ αὐτὴ τὴν ὑπόθεση τῆς ἀνέγερσης πολυτελῶν κατοικιῶν ἐντὸς δασικῆς περιοχῆς ἔχει διαδραματίσει κι ὁ εὐσεβὴς δήμαρχος Πεντέλης κ. Στεργίου. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐθαιρεσία ἔχει γίνει μὲ τὴν ἀγαστὴ συνεργασία του. Θαυμάστε δὴλωσή του: «Οἱ καταγγελίες εἶναι ψεύτικες καὶ ἀνακριβεῖς. Κακῶς ἐστιάζουμε σὲ ἓνα σημεῖο, τὴ στιγμή ποὺ στὴν Πεντέλῃ ἔχουν βιασθῇ τὰ πάντα. Ἡ συγκεκριμένη περιοχή δὲν εἶναι δασικὴ, ἐνῶ στὸ σημεῖο προϋπήρχαν ἄλλα κτίσματα (σ.σ. οἱ ὀρνιθῶνες). Τὰ κτήρια αὐτὰ εἶναι στολίδι γιὰ τὴν περιοχή καὶ δημιουργήθηκαν γιὰ ἱερὸ σκοπό.»



* * *

Η κορύφωση τῆς ὑποκρισίας: Μὲ ἀφορμὴ τὴν Παγκόσμια Ἡμέρα Περιβάλλοντος στὶς 5 Ἰουνίου ὁ κ. Χριστόδουλος ἔκανε δηλώσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶπε, πὼς «τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον δὲν εἶναι καρπὸς τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν, ἀλλὰ ἀποτελεῖ, ὡς θεϊκὸ θέλημα, καθημερινὴ μέριμνα καὶ φροντίδα. Αὐτὸ φανερώνουν τὸ ἐκκλησιαστικὸ δόγμα καὶ ἥθος, ὅπως αὐτὰ καταγράφονται καὶ ἀναλύονται στὰ καθημερινὰ λειτουργικὰ ἀναγνώσματα καὶ τοὺς λειτουργικοὺς ὕμνους». Τὸν ἀρχιεπίσκοπο διαψεύδει ὁ ἴδιος ὁ Γιαχβέ, ὁ ὁποῖος στὸ «Δευτερονόμιο» (ζ' 5) παραγγέλλει πρὸς τὸν περιούσιο λαό του: «Οὕτω ποιήσετε αὐτοῖς τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ.» Αὐτὸ ἀκριβῶς γίνεται ἐδῶ καὶ 1.700 χρόνια σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Πεντέλῃ εἶναι ἓνα μόνον χαρακτηριστικὸ παράδειγμα.

Γιάννης Λάζαρης

Η ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΕΦΑΛΟΥ ΑΕΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Σχετικά με τὸ ἄρθρο «Ἀπὸ τὸν ἐβραϊκὸ προῆλθε ὁ Βυζαντινὸς δικέφαλος»
του ἀφιερώματος «Βυζάντιο: ἡ ἰδεολογικὴ ταφόπλακα τοῦ Ἑλληνισμοῦ» (τ. 293),
λάβαμε τὶς παρακάτω ἐπιστολὲς ἀναγνωστῶν:

1

Κύριε διευθυντά,
Ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἄρθρον τῆς σελίδος 19968 τῆς ἐκδόσεώς σας τοῦ Ἰουλίου-Αὐγούστου 2006 ἔχω νὰ παρατηρήσω (ἢ ἀκριβέστερον νὰ ἀντιγράψω) τὰ ἑξῆς:

«Δύναται σήμερα νὰ θεωρῆται βέβαιον, ὅτι ὁ Δικέφαλος Ἀετὸς ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἔμβλημα ἤδη ἀπὸ τοῦ 9ου μ.Χ. αἰῶνος, παρὰ δὲ τὰ ὑποστηριχθέντα περὶ τοῦ ἀντιθέτου εἶναι κληρονομία τῆς ἐλληνικῆς Ἀρχαιότητος καὶ δὲν παρέλαβον αὐτὸν οἱ Βυζαντινοὶ ἐκ τινος ἀσιατικοῦ λαοῦ. Καὶ εἰς τὴν Κρήτην καὶ εἰς Μυκῆνας καὶ εἰς τὴν Σπάρτην εὐρίσκομεν τὸ ἔμβλημα τῶν διδύμων αἰετῶν ἐπὶ χρυσῶν κοσμημάτων, ἐπὶ ἐλεφαντίνων πορπῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Δελφούς, συνδεόμενου μὲ τὸν μῦθον τοῦ «ὀμφαλοῦ τῆς γῆς». Κατὰ τὸν Ὅμηρον δὲ ὁ αἰετός, «τελειότατος πετεινῶν», ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ φίλτατον τοῦ Διὸς πτηνόν, ἱερὸν καὶ συμπαραρρέον αὐτοῦ, ἐξυπηρετοῦν αὐτὸν εἰς τὰ πάντα. Εἰς τὸ Λύκαιον ὄρος καὶ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς αὐτοῦ (1.421 μ.) ἦτο ἀνιδρυμένον μέσῳ τῶν νεφῶν τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἱερῶν τοῦ Διός, «βατῆρος οἰωνῶν» (ἦτοι ποιμένος αἰετῶν), τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρους ὀνομαζόμενον Λύκαιον. Δύο ἐπίχρυσοι αἰετοὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς προσόψεως ἐχαρακτή-

ριζαν τὸ ἱερόν. (Πανσανίας VIII, 387.)

» Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ὀνομάζουν τοὺς δικεφάλους αἰετοὺς «βασιλικούς» ἢ «διπλοὺς αἰετούς», οὐδέποτε δὲ δικεφάλους. Τὰ καθαρῶς βασιλικά ἀντικείμενα, τὰ ὅποια ἔφερον δικέφαλον αἰετόν, ὡς καὶ ἡ ἐκ παραδόσεως λαϊκὴ ἐρμηνεία αὐτοῦ μέχρι σήμερον δεικνύουν σαφῶς, ὅτι οὐδέποτε οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ λαὸς μας ἐλησμόνησαν τὴν ὑψηλὴν, εὐγενὴ καὶ καθαρῶς ἐλληνικὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν αἰετοῦ ἐμβλήματος καὶ συμβόλου τῆς ὑπάτης βασιλικῆς, θείας καὶ κοσμικῆς ἐξουσίας. Ὅτι δὲ εἰς τὰ δύο κυριώτερα κέντρα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Νίκαιαν, διεσφύζετο παράδοσις συσχετίζουσα τοὺς δύο αὐτοὺς αἰετοὺς πρὸς τοὺς δύο δελφικούς τοῦ Διός, τοὺς δείξαντας ὅτι οἱ Δελφοὶ ἦσαν ὁ ὀμφαλὸς τῆς γῆς, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς μὲν τὰς ἐκκλησίας ὁ δικέφαλος εἰκονίζετο ἐν τῷ «ὀμφαλῷ» αὐτῶν (πορφυροῦν ὀμφάλιον), ἐξ ὧν δὲ τῶν πόλεων τοῦ ἀρχαίου κόσμου μόνον οἱ δύο αὐταὶ πόλεις εἶχον τόπον καλούμενον Μεσόμφαλον, ὡς οἱ Δελφοί, οἱ καλούμενοι Μεσόμφαλοι, ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ των ὡς μέσον τῆς γῆς, ἐκ τῆς πτήσεως τῶν δύο αἰετῶν.»

(Πηγή: Ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ «Ἡλίου», σελὶς 596, λήμμα «Ἀετός».)

Ἐν προκειμένῳ λοιπὸν συνέβη ὅτι καὶ μὲ ἄλλα πανάρχαια ἑλληνικὰ σύμβολα, δηλαδὴ οἰκειοποιήσας τῶν συμβόλων καὶ ἁλλοτριώσας αὐτῶν κατὰ τὰς δοξασίας καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ οἰκειοποιήσαντος.

Ἡ ἀπόρριψις τῶν ἑλληνικῶν συμβόλων καὶ ἡ θεώρησις των ὡς ἔργων καὶ ἐφευρημάτων ἄλλων ἐνδεχομένως νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπωτέρα ἐπιδιώξις αὐτῶν τῶν ἄλλων.

Μετὰ τιμῆς
Γ. Δημητριάδης
Μυστρᾶς Λακωνίας

2

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Γράφω τὴν παρούσα ἐπιστολὴ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Ἰωάνος Δημοφίλου στὸ τεῦχος Ἰουλίου-Αὐγούστου 2006. Στὸ ἐν λόγῳ κείμενο ὁ κ. Δημοφίλος ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ δικέφαλος αἰετὸς εἶναι ἓνα παραδοσιακὸν σύμβολον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἀρθρώσω ἓναν ἀντίλογο στήριζόμενος στὶς πενιχρὲς γνώσεις μου.

Ἀρχόμενος ἀπὸ «Δαυλοῦ» (γιὰ νὰ παραφράσω τὸν Πλούταρχο) ὁ συνεργάτης σας κ. Χριστοδουλάρης στὸ τεῦχος Μαρτίου 2006 (σελ. 19603) δημοσίευσε φωτογραφίες τριῶν γυναικῶν τῆς Ἀραουκανίας. Ἡ τρίτη κυρία στὸ δεξιὸ ἄκρον –μὲ τὰ πολυνησιακὰ χαρακτηριστικά– φέρεται στὸ στήθος τῆς ἓναν δικέφαλο αἰετό! Ἐπίσης ὁ δικηγόρος καὶ πολιτιστικὸς ἐκπρόσωπος τῶν Ἀραουκανῶν ἐν Ἑλλάδι κ. Γεώργιος Λαθύρης στὸ –ὑπ’ αὐτοῦ– μεταφρασθὲν βιβλίον τοῦ κ. Λόλκο Κιλαπὰν «Οἱ Σπαρτιάτες τῆς Χιλῆς» δημοσιεύει στὴ σελίδα 134 μίᾱ ἐκπληκτικὴν φωτογραφία: τὸν ἴδιον ἐπεοτοῦβε τῆς φυλῆς νὰ κρατᾷ τὴν ἐρυθρόχρονη σημαίᾱ μὲ τὸν λευκὸ πεντάκτινον ἀστέρα στὸ κέντρο καὶ τὸν δικέφαλο αἰετὸ στὴ δοκὸ. Τὸ ἴδιο ἔχει κάνει στὰ δεκάδες ἄρθρα του σὲ διάφορα περιοδικὰ κατὰ καιροὺς.

Συνάγεται λοιπὸν τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: ὁ δικέφαλος αἰετὸς προϋπήρχε τῆς ἰσπανικῆς εἰσβολῆς, ἄρα ἦλθε ἀπ’ τὸ μεσογειακὸν πῶρον, διότι οἱ Ἀραουκανοὶ ἔχουν σαφῆ

μεσογειακὰ χαρακτηριστικά. Τὸ ἡμερολόγιό τους ἀναφέρει τὸ ἔτος 2002 ὡς 2800, ἐπομένως εἶχαν φύγει πρὶν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τοῦ 776 π.Χ., τοὺς ἀναβαθμισμένους ὑπὸ τῶν Ἰφίτου καὶ Λυκούργου. Ἐκοψαν δηλαδὴ ἔκτοτε τὴν ἐπαφή τους μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἐρωτῶ λοιπόν: τὸ 800 π.Χ. βρέθηκε κάποια ἐβραϊκὴ ἀπεικόνιση τοῦ δικεφάλου αἰετοῦ; Ἄν ναι, ποῦ καὶ πότε καὶ ὑπὸ τίνος; Καὶ πόθεν τεκμαίρεται ὅτι οἱ Σπαρτιάτες ἔλαβαν τὸ σύμβολον ἐξ ἀνατολῶν;

Ὁ κ. Δημοφίλος λέγει –ὀρθῶς– ὅτι τοιοῦτο σύμβολον δὲν ἔχει βρεθῇ στὴν «Ἑλλάδα». Ὅμως «Ἑλλάδα» εἶναι ὅπουδήποτε κατῴκουν, κατοικοῦν ἢ κατοικήσουν Ἑλληνες· καὶ ἡ Χιλὴ εἶναι Ἑλλάς. Ἄρα ἔχει βρεθῇ τέτοιο σύμβολον στὴν «Ἑλλάδα».

Ὁ δικέφαλος αἰετὸς ἔχει υἱοθετηθῇ καὶ στὶς σημαῖες λαῶν ποὺ δὲν εἶναι χριστιανοί· π.χ. ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων Ἀλβανῶν.

Προσωπικῶς ἰσχυρίζομαι, ὅτι αὐτὸ τὸ σύμβολον ἦταν χαρακτηριστικὸ τῆς δωρικῆς λαϊκῆς τέχνης καὶ ἀπεικόνιζε –μὲ τὴ γνωστὴν δωρικὴν λιτότητα– τὸ μῦθον τῶν δύο «αἰετῶν» τοῦ Διός, ποὺ ἔπесαν στὸν ὁμφαλὸν τῆς γῆς. Δὲν διεσώθη, διότι ὑπῆρχε στὶς πολεμικὰς σημαῖες τῆς Σπάρτης· δηλαδὴ σὲ εὐθραυστα ὑλικά.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἔλαβαν πολιτιστικὰ σύμβολα κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπέκτασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου καί... ἰδοὺ ὁ Ἰεχωβάς τοῦ

Χόντοροβ.

Όπως παρουσιάζει στὸ ἄνω ἄρθρο καὶ ὁ κ. Χριστοδουλάρης, ἡ τέχνη τῶν Ἀραουκανῶν βρίθκει ἐλληνικῶν στοιχείων (σταυρὸς ἰσοσκελῆς, ἀγκυλωτός, μαϊάνδροι κ.λπ). Εὐκόλως λοιπὸν δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὁ ἀετὸς ἐλληνικός.

Ποθῶ διακαῶς νὰ παρουσιάσῃ ὁ κ. Δημόφιλος νέα στοιχεῖα, ποὺ νὰ ἀποδεικνύουν ἀμετακλήτως τὸ ἰουδαϊκὸν τοῦ συμβό-

λου, ἀφοῦ διαβάσῃ τὸ γράμμα μου.

Μὲ φιλικοὺς χαιρετισμοὺς
Γεώργιος Σαροῆς

Υ.Γ.: Τὸ ἐρυθρὸ χρῶμα εἶναι σπαρτιατικὸ· ὁμοίως ἐρυθροὶ ἦταν οἱ χιτῶνες τῶν πολεμιστῶν. Ὅσο γιὰ τὴν ἐλληνικότητα τοῦ πεντάκτινου ἀστέρος τὴν ἔχει ὑπερασπισθῇ καὶ ὁ κ. Ι. Λάξαρης στὸ βιβλίον «Τεχνολογία τῶν Θεῶν», σελὶς 189.

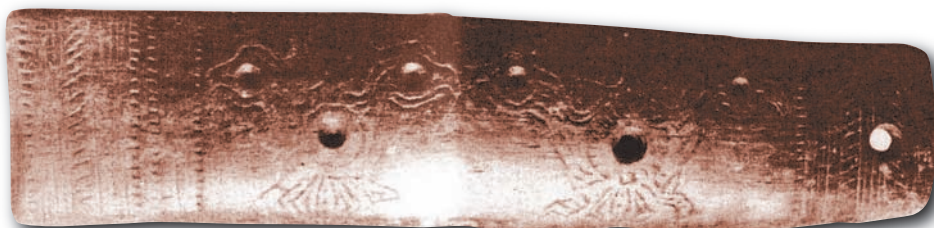
3

Κύριε διευθυντά,

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ὁ δικέφαλος ἀετὸς ὑπῆρχε καὶ στὴν ...Κίνα, καὶ τὸν ἐντόπισα ἀπὸ τὸ ράμφος του χαραγμένο σὲ δύο νεολιθικὰ ὁστέινα ἀντικείμενα στὸ βιβλίον «Sculpture of Prehistoric China», ποὺ ἔχει ἐκδοθῇ στὸ Χόνγκ-Κόνγκ. Ὁ ἓνας στρέφεται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὁ ἄλλος πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐνῶ ἀνάμεσά τους εἶναι ὁ ἥλιος, ἴσως, ἐπειδὴ εἶναι τὸ πουλὶ ποὺ πετάει πρὸς τὰ ψηλὰ ἀπὸ ὅλα καὶ μέχρι τὸν ἥλιο. Ἐπίσης ἐκπληκτικὸν εἶναι, ὅτι ἀνάμεσα στὰ κεφάλια τους ὑπάρχει στέμμα, ὅπως ἀκριβῶς στὸν ἐβραϊκὸ δικέφαλο, ποὺ δημοσίευσε ὁ Δαυλός. Τὴν κορώναν στὸν ἐβραϊκὸ δι-

κέφαλο τὴν πρόσεξα, ὅπως μοῦ συμβαίνει συχνά, ὅχι μὲ τὴν πρώτη ματιά, ἀλλὰ ἀφοῦ εἶχα ἤδη κοιτάξῃ τὴν φωτογραφία πολλὰς φορὲς. Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ κορώνα στὸν δικέφαλο τοῦ Βυζαντίου, τῶν Ἀψβούργων, στὸ ἐθνόσημο τῶν Ρομανῶν καὶ στὰ ἐμβλήματα τῆς ΑΕΚ καὶ τοῦ ΠΑΟΚ. Θυμήθηκα ἐπίσης καὶ τὸν δικέφαλο ἀετὸ τῆς Ἀλβανίας ἀπὸ τὴν ἐποχή, ποὺ εἶχα ἐπισκεφθῇ ἐκεῖ τὸν ἀδελφόν μου Στάθη Μητσόπουλο, πρῶτο Πρέσβη τῆς Ἑλλάδας στὰ Τίρανα, καὶ φαίνεται βέβαιον, ὅτι ὅλοι ἀντέγραφαν τὸ ἴδιον πρότυπον.

Τερέζα Μητσοπούλου
Ἀρχαιολόγος-Συγγραφεύς



*Ἐγχάρακτο κόκκαλον μὲ δικέφαλον ἀετὸ ἀπὸ τὴν Νεολιθικὴν Κίνα (14,5 ἐκατ.).
(Hemudu Culture, Zhejiang Province.)*

Απάντηση του κ. Ίωνα Δημόφилου

Εὐχαριστῶ τοὺς κ.κ. Δημητριάδη καὶ Σαρρῇ, καθὼς καὶ τὴν κ. Μητσοπούλου¹ γιὰ τὴ συνεισφορά τοὺς μὲ τὴς εὔστοχες παρατηρήσεις τοὺς ἐπὶ τοῦ ἄρθρου μου: «Ἀπὸ τὸν ἐβραϊκὸ προῆλθε ὁ βυζαντινὸς δικέφαλος.»

Συνοψίζοντας τὴς ἐπιστολές, ὁ δικέφαλος ἀετὸς ὑπῆρχε στοὺς Ἀραουκανοὺς καὶ στοὺς Κινέζους. Προσωπικὰ ἔχω βρεῖ δικέφαλους ἀετοὺς καὶ στοὺς Χετταίους, ποτὲ ὅμως στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες (δικέφαλους, ὄχι δύο ἀετοὺς). Ἀκόμη καὶ στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ὅμως ἂν εἶχε ὑπάρξει ὁ δικέφαλος ἀετὸς σὰν σύμβολο, ὅπως ὑποστηρίζει γιὰ τοὺς ἀρχαίους Σπαρτιάτες ὁ κ. Σαρρῆς, αὐτὸ δὲν ἀλλάζει τὸ σκεπτικὸ μου, τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι, ποιὸς πρωτοχρησιμοποίησε τὸ δικέφαλο, ἀλλὰ τὸ ὅτι οἱ βυζαντινοὶ πῆραν τὸ δικέφαλο ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους κι ὄχι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Σπαρτιάτες, τοὺς Κινέζους ἢ ὁποιοιδήποτε ἄλλον.

Οἱ Ἑβραῖοι εἶναι ἓνας λαός, ὁ ὁποῖος ἐμφανίστηκε σχετικὰ πρόσφατα στὸ προσκίνιο τῆς Ἱστορίας, χωρὶς νὰ ἔχῃ νὰ ἐπιδείξῃ ἀξιόλογα πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα. Λογικὸ εἶναι λοιπόν, νὰ ἔχουν λάβει πλῆθος στοιχείων ἀπὸ ἄλλους προγενέστερους πολιτισμένους λαοὺς.

Ἡ βυζαντινὴ ἐξουσία, πλήρως ἐλεγχόμενη ἀπὸ τὸ τότε «ἐβραϊκὸ λόμπυ», ἔθεσε ὑπὸ διωγμὸν ὅτιδήποτε ἐλληνικὸ καὶ υἱοθέτησε ὅτιδήποτε ἐβραϊκόν. Ἑβραϊκὴ εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀρχιτεκτονικὴ² (στοιχεῖα τῆς ὁποίας μπορεῖ νὰ εἶχαν δανεισθῇ πρωτίτερα οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὴν Ἀνατολή), ἐβραϊκὴ εἶναι ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ³ (στοιχεῖα τῆς ὁποίας μπορεῖ νὰ εἶχαν δανεισθῇ οἱ Ἑβραῖοι πρωτίτερα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες), ἐβραϊκὲς εἶναι οἱ χριστιανικὲς ἐορτὲς Χριστοῦγεννα-Χανουκά^{4,5}, Πάσχα-Πεσάχ^{8,9}, Πεντηκοστή-Σαβουώτ¹⁰ (ἄσχετα ἂν ὠρισμένες ἀπὸ αὐτὲς ἔχουν δανεισθῇ ἀπὸ ἄλλου παλαιότερα λατρευτικὰ στοιχεῖα) κ.λπ.

Ἄν κάποιος λαὸς εἶχε χρησιμοποιοῦσε κάτι στὸ παρελθόν, τὸ ὁποῖο τὸ υἱοθέτησε τὸ βυζάντιο, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὸ βυζάντιο εἶναι συνεχιστὴς τῆς παράδοσης αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Ὅτι πῆραν οἱ βυζαντινοί, ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους τὸ πῆραν, ἄσχετα ἀπὸ ποιὸν τὸ εἶχαν πάρει πρωτίτερα οἱ Ἑβραῖοι. Ἄν οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν γιὰ παραδοσιακὸ σύμβολο ἓναν τρικέφαλο ἀετό, τὸν ὁποῖο εἶχαν πάρει ἀπὸ τοὺς Ἑσκιμῶους γιὰ παράδειγμα, τρικέφαλος ἀετὸς θὰ ἦταν τὸ σύμβολο τοῦ βυζαντίου.

1. Τ. Μητσοπούλου, «Οἱ ἀμείβοντες (ψαροκόκκαλο) καὶ τὸ εἰδῶλιο τοῦ Μουσείου Κυκλαδικῆς Τέχνης», «Δαυλός», τ. 295.
2. Ι. Λάζαρη, «Βυζαντινο-χριστιανικὴ κατὰ ἐλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς», «Δαυλός», τ. 291.
3. Ι. Λάζαρη, «Ἡ ἐβραϊκὴ βυζαντινὴ μουσικὴ», «Δαυλός», τ. 288.
4. Ι. Λάζαρη, «Ἕλληνες ἐορτάζουν τὴ σφαγὴ Ἑλλήνων: Ἡ ἐβραϊκὴ ἐορτὴ τοῦ Χανουκά στὸ Δῆμο Παλαίου Ψυχικοῦ», «Δαυλός», τ. 288.
5. Ι. Λάζαρη, «Ἐν φάτην τῶν ἀ-λόγων. Οἱ σιωνικὲς δοξολογίαι, τὰ κηρύγματα μίσους, οἱ ἀνθελληνικοὶ λειτουργικοὶ ὕμνοι ποὺ ψάλλονται στοὺς ναοὺς τὰ Χριστοῦγεννα κι οἱ ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων», «Δαυλός», τ. 286.
6. Ι. Δημόφилου, «Μιὰ ἐορτὴ κατὰ φύσιν ποὺ ἔγινε παρὰ φύσιν –Τί ἐορτάζουμε τὴν πρώτη μέρα τοῦ ἔτους;», «Δαυλός», τ. 276.
7. Κ. Ἐλευθερίου, «Ἡ γιορτὴ τοῦ ἔρωτα: Τί καὶ γιὰ τί γιορτάζουμε στὴς 14 Φεβρουαρίου», «Δαυλός», τ. 277.
8. Κ. Ἐλευθερίου, «Τὸ ἀνθελληνικὸ ἐβραϊκὸ Πάσχα. Σταχυολόγησι στοιχείων μίσους καὶ ἀκράτου φασισμού-ρατσισμού», «Δαυλός», τ. 280.
9. Ι. Λάζαρη, «Ἕνας ἀφανὴς ἀλλὰ πλήρης ἐξεβραϊσμὸς τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ἔθιμα καὶ οἱ συμβολισμοὶ τοῦ Πάσχα», «Δαυλός», τ. 291.
10. Ι. Δημόφилου, «Τὸ Σαβουώτ-Πεντηκοστή», «Δαυλός», τ. 291.

Ἰων Δημόφилος

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Η εὐσεβὴς Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης



Ἡ πόλη τῶν Πατρῶν ἀνακηρύχθηκε Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης γιὰ τὸ ἔτος 2006. Ὡς λογότυπος ἐπελέγη ἓνα σχέδιο ἀφηρημένης τέχνης, στὸ ὁποῖο δεσπόζει ἓνας μεγάλος κόκκινος σταυρὸς (εἰκονίζεται στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ λεωφορείου). Χρειάζεται δεύτερη προσεκτικώτερη ματιά, γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι ὁ λογότυπος ἀπεικονίζει μᾶλλον ἓνα πλοῖο, τοῦ ὁποῖου τὰ ἱστία σχηματίζουν τὸ σταυρό.



Μὲ τὸν εὐσχημο αὐτὸ τρόπο δίδεται εὐκαιρία προβολῆς τῆς χριστιανικῆς ταυτότητας τῆς εὐσεβοῦς ἀχαϊκῆς πρωτεύουσας σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη.

Γ.Α.

«Ἀλεποῦ τῆς Πίστης»



Ύστερα ἀπὸ τὴν τεράστια εἰσπρακτικὴ ἐπιτυχία τῆς ταινίας «Τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ» τοῦ Μέλ Γκίμπσον καὶ διαβλέποντας τὸ αὐξανόμενο ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ γιὰ θρησκευτικὲς ταινίες ἡ ἐταιρεία 20th Century Fox ἀνακοίνωσε πρόσφατα τὴν ἱδρύση τῆς θυγατρικῆς FoxFaith, ποὺ θὰ ἀσχολῆται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν παραγωγὴ ταινιῶν θρησκευτικοῦ περιεχομένου.

Ἐνῷ συνήθως τὴν περίοδο τῶν ἑορτῶν Χριστουγέννων - Πρωτοχρονιάς κατακλύζουν τίς αἰθουσες ταινίες μὲ τὸν ἅγιο Βασίλη, φέτος κυκλοφόρησε ἡ «Ἱστορία τῆς Γέννησης», θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ταινία τῆς FoxFaith «Μιὰ νύκτα μὲ τὸν βασιλιᾶ» μὲ τὴν βιβλικὴ ἱστορία τῆς Ἑσθῆρ καὶ ἄλλες παρόμοιες.

Κ.Ε.



Κυκεῶνας

Τόσο ἡ ἀκαλαίσθητη ἀπομίμηση ἀρχαίου κίονα ὅσο καὶ τὸ ἐπίσης ἀκαλαίσθητο εἰκονιζόμενο ναῖδριο τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐξωτερικῆς διακόσμησης ἐστιατορίου μὲ θέα στὸ Πλατανίσι Χαλκιδικῆς. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐλληνοχριστιανικὴ σύγχυση δὲν περιορίζεται μόνο στὴ σύγχρονη λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ.

Ι.Α.



Η ΑΝΑΠΟΔΗ «ΛΟΓΙΚΗ» ΜΟΡΓΚΕΝΣΤΕΡΝ

Πώς καταργεῖται ἡ ἀτομικότητα



δῶ καὶ δεκαετίες ἐπιχειρεῖται μέσῳ τῆς νέας λογικῆς τοῦ «Μόργκενστερν» νὰ ἐκτοπισθῇ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο ἡ λογικὴ τοῦ αἰτίου-αἰτιατοῦ τοῦ Ἀριστοτέλη. Κατὰ τοὺς ὑπηρέτες τῆς κρατούσας τάξεως ἰδεῶν, ποὺ βρίσκονται διασπαρμένοι σὲ ὅλες τὶς λειτουργικὲς δομὲς τῆς παλαιᾶς τάξης πραγμάτων καὶ ἐλέγχουν θέσεις κλειδιά, ἡ Νέα Λογικὴ τοῦ Μόργκενστερν θεωρεῖται ὡς τὸ μεγαλύτερο ἐπίτευγμα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης, ποὺ θὰ ἐπιδράσῃ στὴν ἐπικείμενη πνευματικὴ-πολιτιστικὴ στροφὴ τῆς ἀνθρωπότητας. Στὴν πραγματικότητα ὅμως ἡ νέα λογικὴ ἔθεσε τὸν ἐντοπισμὸ τῆς ἀλήθειας ἀνάποδα, δηλαδὴ μὲ τὸ κεφάλι στῆμένο στὸ δάπεδο.

Ὅλο τὸ ἔργο τῆς Λογικῆς τοῦ Μόργκενστερν βασίζεται σὲ μία διατύπωση:

«Τί ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι καὶ τί δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι.»

Ἡ λογικὴ αὕτὴ ἀπαλλάσσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν κόπο νὰ σκέπτονται μόνοι τους καὶ ἀνεξάρτητα. Ἐπιτέλους ὁ κόπος αὐτὸς μεταφέρθηκε σὲ ἄλλα κεφάλια! Οἱ ἄνθρωποι τῆς Νέας Τάξης Πραγμάτων ἀπελευθερώνονται ἐπιτέλους ἀπὸ τὴν δουλεία νὰ σκέπτονται μόνοι τους! Αὕτὴ ἡ ἀρχὴ μιᾶς μοντέρνας λογικῆς ἀποτελεῖ καὶ τὰ θεμέλια τῶν μοντέρνων ἐλευθεριῶν τῶν ἀνθρώπων τοῦ 21ου αἰῶνος. Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, διατυπώσεως, ἐλευθεροτυπίας κ.λπ. πέρασε σὲ ἄλλα χέρια καὶ κεφάλια, δηλαδὴ σὲ ἀνεγκέφαλους ἐγκεφάλους, ποὺ θὰ ρυθμίζουν τὰ πάντα στὸν τομέα τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἡ ἔτσι ὀνομασθεῖσα «δημοσίᾳ γνώμη» μετατρέπεται σὲ «δημοσιευόμενη γνώμη», ποὺ παράγεται καθημερινὰ ἀπὸ τὰ ἔγγραφα καὶ ἠλεκτρονικὰ ΜΜΕ.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ τὰ ΜΜΕ ἔγιναν ἐλεύθερα, στὸν βαθμὸ ποὺ δὲν χρειάζεται νὰ σκέπτονται, διότι καὶ αὐτὸ τὸ ἔχουν ἀναλάβει οἱ μοντέρνοι ἀνεγκέφαλοι ἐγκέφαλοι, ποὺ κρύβονται πάντα πίσω ἀπὸ τοὺς «ντελάληδες» τῶν εἰδήσεων τῶν ἠλεκτρονικῶν ΜΜΕ ἢ τῶν συντακτῶν τῶν ἐφημερίδων.

Δεκάδες κανάλια τηλεοράσεως, ἑκατοντάδες ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, χιλιάδες ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, δεκάδες χιλιάδες βιβλία, σὲ κάθε χώρα ἔχουν ἐπιστρατευθῇ, γιὰ νὰ διαδοθοῦν στοὺς ἀνθρώπους τόσες γνώμες ὅσα κεφάλια ὑπάρχουν!!! Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης ὅμως, καθὼς καὶ τῆς ἰδεολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνείδησης, εἶναι ὁ πολυτιμότερος θησαυρὸς γιὰ ὅποιον ἐθίστηκε νὰ ἔχη ὡς στενότερο φίλο τὸν δικό του στοχασμό. Δίπλα σὲ αὐτὰ ἔχει τὴν θέση του καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης ἔκφρασης, τὸ ὁποῖο δικαίωμα ἀναλύεται σὲ εἰδικώτερες ἐλευθερίες τῆς ἐλεύθερης διατύπωσης γνώμης, καθὼς καὶ τῆς λήψης καὶ μετάδοσης πληροφοριῶν καὶ ἰδεῶν.

Τί συμβαίνει ὅμως καὶ μὲ τὴν ἐλευθερία τῶν «μοντέρνων ἐγκεφάλων»;

Σχετικὰ μὲ τοὺς διανοομένους αὐτοὺς, πρόκειται πιθανῶς γιὰ πνεύματα ποὺ γονατίζουν γιὰ τὰ ἀπαραίτητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς στοὺς ἐργοδότες τους καὶ «ἔργο» τους εἶναι ἡ παραποίηση τῆς ἀληθινῆς οὐσίας τῶν εἰδήσεων. Ὅπως πρόσφατα δημοσιεύθηκε, στὴν Ἑλλάδα Ἑλληνες δημοσιογράφοι πληρώνονται ἕως 300.000 εὐρὼ γιὰ ἓνα ἄρθρο ἀποπροσανατολισμοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Τὰ πάντα πρέπει νὰ πακετταριστοῦν ἔτσι, ὥστε νὰ ξεχωρίζουν καὶ νὰ τονίζονται ἐκεῖνα τὰ σημεῖα ποὺ ἐκπληρώνουν τοὺς ἐπιδιωκόμενους στόχους, καὶ νὰ ὑποβιβάζονται ἔντεχνα μέχρι γελοιότητος ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν πραγματικὴ ἀξία καὶ εἶναι ἀληθινά. Οἱ «διανοούμενοι» αὐτοὶ κάτω ἀπὸ τοὺς ἐκβιασμούς τῶν ἐργοδοτῶν τους παραβλέπουν, ὅτι ἡ μεγαλύτερη κατάκτηση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία τοῦ νοῦ στὸ νὰ δημιουργῇ κόσμους ἀπρόσιτους ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις, ποὺ εἶναι γεμάτες ἀπὸ τὴν ροὴ καὶ κίνηση τοῦ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν Ὁμηρου-Ἡρακλείτου (μὴ ὄν).

Ποιά διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ πνεύματος Μόργκενστερν καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τῶν χριστιανῶν ;

Ὁ ἀναγνώστης ἂς συγκρίνῃ (κατ' ἐξαίρεση!) μόνος του:

❶ «Πρὸς Τίτον Ἐπιστολὴ Β΄», 9-10:

9. Πρότρεπε τοὺς δούλους νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς δεσπότης των, νὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς εὐάρεστοι εἰς ὅλα, νὰ μὴ ἀντιλέγουν.

10. Νὰ μὴ κλέπτουν, ἀλλὰ νὰ δεικνύουν κάθε καλὴν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ θεῖο θέλημα ἀξιοπιστίαν καὶ τιμιότητα. Καὶ νὰ φέρωνται ἔτσι, διὰ νὰ γίνωνται στολισμὸς καθ' ὅλα τῆς διδασκαλίας τοῦ σωτῆρος μας Θεοῦ.

❷ «Α' Καθολικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου» (Β 13-14-15-16-18):

13. Ὑπαχθῆτε λοιπὸν σύμφωνα μὲ τὴν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐγκατεστημένη ἀρχὴν εἴτε εἰς τὸν βασιλέα, ὡς εἰς ἀνώτερον,

14. εἴτε εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπως ἀρμόζει νὰ ὑποτάσσεσθε εἰς ἄρχοντας, ποὺ στέλλονται ἀπὸ αὐτόν, τὸν ἐπίγειο βασιλέα, πρὸς τιμωρίαν μὲν τῶν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ καὶ ἐνίσχυσιν ἐκείνων, ποὺ πράττουν τὸ ἀγαθόν.

15. Δεῖξτε νομιμοφροσύνην καὶ ὑποταγὴν, διότι ἔτσι εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ἀγαθοεργίαν νὰ ἐπιβάλλεται σιωπὴ εἰς τὴν ἄγνοιαν τῶν ἀνθρώπων ποὺ σὰς κατηγοροῦν, χωρὶς νὰ ἡξεύρουν, ποιοὶ εἴσθε.

16. Ὑποταχθῆτε σὰν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ ἀπὸ κάθε ἄτοπον καὶ ὅχι σὰν ἄνθρωποι, ποὺ ἔχουν τὴν ἐλευθερίαν ὡς πρόφασιν τῆς κακίας καὶ τῆς ἀπειθείας, ἀλλὰ σὰν δοῦλοι Θεοῦ.

18. Οἱ δοῦλοι ἃς ὑποτάσσονται εἰς τοὺς κυρίους μὲ φόβον Θεοῦ, ποὺ θὰ τὸ δείχνουν εἰς κάθε περίστασιν. Ἄς ὑποτάσσονται δὲ ὅχι μόνον εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἐπεικεῖς κυρίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς στρεβλοὺς καὶ δύστροπους.

3 «Πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου» (ΣΤ', 5-6-7-8):

5. Οἱ δοῦλοι νὰ ὑπακούετε εἰς τοὺς κατὰ σάρκα κυρίους μὲ φόβον καὶ τρόμον, μὲ εὐθύτητα καὶ εἰλικρίνεια τῆς καρδίας σας, σὰν νὰ ὑπακούετε εἰς τὸν Χριστόν.

6. Ὅχι μὲ δουλείαν πλαστήν, ποὺ γίνεται μόνον γιὰ τὰ μάτια, ἐφ' ὅσον σὰς βλέπουν οἱ κύριοι, ὅπως κάνουν αὐτοί, ποὺ ζητοῦν νὰ ἀρέσουν εἰς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ἐκτελοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας, μὲ εἰλικρίνεια καὶ προθυμίαν.

7. Μὲ ἐνδιαφέρον καὶ καλὴν διάθεσιν, σὰν νὰ δουλεύετε εἰς τὸν Κύριον καὶ ὅχι εἰς ἀνθρώπους.

8. Νὰ ξεύρετε δέ, ὅτι ὅποιοιδήποτε καλὸν κάμη κάθε ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θὰ πάρῃ πάλιν ἀπὸ τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν ἀνταμείψῃ δι' αὐτὸ εἴτε δοῦλος εἶναι εἴτε ἐλεύθερος.



Οἱ νόμοι τῆς Λογικῆς, τοὺς ὁποίους διατύπωσε ὁ Ἀριστοτέλης, ἀποτελέσαν τὴν ἀφετηρίαν τῆς μεθοδολογικῆς συγκρότησης τῶν ἀποδεικτικῶν ἐπιστημῶν, ἐκείνων δηλαδὴ τῶν ὁποίων οἱ ἀλήθειες στηρίζονται στὴς ἀποδείξεις, ὅπως εἶναι τὰ Μαθηματικά. Θεωρεῖται εὐλόγο καὶ ἀνθρώπινο, ὅτι ἡ σημερινὴ Ἐπιστῆμη ἐμπρὸς στὸ μέγεθος τῆς τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης ἐπιθυμεῖ νὰ παρουσιάσῃ κάτι τὸ πρωτότυπο, κάτι τὸ δικό της στὴ θεμελίωση τῶν ἐπιστημῶν. Παρὰ τὴν εὐγενῆ ὁμως αὐτὴ φιλοδοξία θεωρεῖται βέβαιο, ὅτι θὰ εἶναι πάντοτε ὑποχρεωμένη νὰ βαδίξῃ στὰ ἴχνη τῆς Λογικῆς, τὰ ὁποῖα χάραξε ἀνεξίτηλα τὸ μέγα τέκνο τῶν Σταγείρων, ὁ Ἀριστοτέλης. Ἡ Ἀριστοτελία σκέψη θὰ κατευθύνῃ ἔσαεὶ τὴ σκέψη τῆς ἀνθρωπότητας. Στὴν εἰκόνα ὁ Ἀριστοτέλης σὲ λεπτομέρεια τοῦ πίνακα «Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν» τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου Ραφαῆλ (περίπου 1.500 μ.Χ.).

Οἱ πάπυροι τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας



ἱ χάρτινοι καὶ χάλκινοι κυλινδρικοὶ πάπυροι, ποὺ ἐντοπίσθηκαν τὸ 1947 μέσα σὲ πῆλινα δοχεῖα σὲ σπηλιὲς τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας, πλησίον τοῦ Κουμ-ράν, βρίσκονται ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῆς «École Pratique d' Études Bibliques» καὶ κατ' ἐπέκταση τοῦ Βατικανοῦ, μὲ ἐγκριση τοῦ Ἰσραήλ.

Ἀπὸ τὰ λίγα ποὺ βρῆκαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος προκύπτει, ὅτι οἱ πάπυροι αὐτοὶ γράφτηκαν μ.Χ. ἀπὸ μία ἰουδαϊκὴ αἵρεση (Ἑσσαῖοι ἢ Ζηλωτές), ποὺ ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ, πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ ροὴ τῆς ἐποχῆς. Τὸ Κουμράν κατεστράφη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπανάστασης στὴν Ἰουδαία (66 - 73 μ.Χ.), καὶ οἱ κάτοικοί του ἔκρυσαν προηγουμένως στὶς γύρω περιοχὲς τοὺς ὡς ἄνω παπύρους. Τόσο ἡ κοινότητά τοῦ Κουμράν ὅσο καὶ οἱ πρωτοχριστιανοὶ τῆς πρωταρχικῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τῶν ὁποίων ἡγοῦντο τρεῖς Ἀπόστολοι (ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ Ἰάκωβος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Πέτρος) κατευθύνονταν κατὰ εἰδικὸ τρόπο ἀπὸ τὴν θεωρία τοῦ Μεσσιανισμοῦ. Στοὺς παπύρους αὐτοὺς ἀναφέρεται καὶ ὁ «δάσκαλος τοῦ Δικαίου» ὃχι ὅμως ὡς «Θεάνθρωπος», ὡς συνέβη μὲ τὸν Ἰησοῦ μετὰ τὸν θάνατό του. Ἀναφέρεται ὅμως καὶ ἕνας «ψεύτης ραββῖνος», ποὺ δρᾷ κατὰ τῶν κανονισμῶν τῶν πρωτοχριστιανῶν καὶ δημιουργεῖ ρήγματα μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ «Δασκάλου τοῦ Δικαίου». Περιγράφονται συνεπῶς ὁ ἀνοσιουργὸς ἱερέας καὶ ὁ ἱερέας τοῦ ψέματος.

Πολλοὶ θρησκευτικοὶ ἀναλυτὲς θεωροῦν, ὅτι ὁ ἱερέας τοῦ ψέματος ὑπῆρξεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὑπάρχουν ἐνδείξεις, ὅτι ὁ ἱερέας αὐτὸς ὑπῆρξε ὄργανο τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Ἰουδαίων Φαρισαίων. Στοὺς παπύρους δὲν ἀναφέρονται οἱ Ἑσσαῖοι ἀλλὰ μόνο οἱ Ζηλωτές, ποὺ ἦταν τοποθετημένοι ἐθνικά, μεσσιανικά καὶ στρατιωτικά.

Θρησκευτικὴ φάση, φάση ἀναγέννησης, φάση κατάρπτωσης

Ὁρισμένοι ἱστορικὰ καὶ κοινωνικὰ κατευθυνόμενοι φιλόσοφοι κατατάσσουν τὸν ἀνθρώπινο πολιτισμὸ σὲ τρεῖς φάσεις:

- στὴν ἀρχικὴ ἀστική-μεσσιανικὴ καὶ βάρβαρη-θρησκευτικὴ δεσπόζουσα φάση,
- στὴν δεύτερη μεσαιωνικὴ- καὶ ἀναγεννησιακὴ φάση καὶ
- στὴν τρίτη φάση τῆς καταπτώσεως.

Ἡ ἀρχικὴ ἀσκητικὴ-μεσσιανικὴ φάση εἶναι αὕτη, κατὰ τὴν ὁποία τὸ κύριο μέλημα τοῦ ἀνθρώπου ἦταν ἡ σχέση του μὲ τὸν θεό, μὲ τὰ ὑπερφυσικά καὶ τὸ ἥθος. Στὴν φάση αὕτη δὲν ὑφίσταται χωρὸς γιὰ ἀτομικισμὸ καὶ γιὰ τὸ δικό του εἶναι.

Ἡ δεύτερη φάση χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἕνα μείγμα πραγματισμοῦ καὶ κοσμικότητος τοῦ 19ου καὶ τοῦ πρώιμου 20ου μ.Χ. αἰῶνα, μὲ παλαιὰς ἰδεαλιστικὲς καὶ θρησκευτικὲς παρουσιάσεις. Οἱ ὑπερφυσικὲς καὶ ὑπερανθρώπινες ιδιότητες δὲν τονίζονται καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων ἐπικεντρώνεται στοὺς μεγάλους ἄνδρες τῆς ἐποχῆς καὶ σὲ σοβαρὰ γεγονότα, κυρίως ἰδεαλιστικῆς καὶ ἡρωικῆς μορφῆς.

Ἡ τρίτη φάση τῆς κατάρπτωσης εἶναι ἡ φάση τῆς προσπάθειας ἐπιβολῆς νέας θρησκευτικῆς δεσποτείας, παγκοσμιοποίησης τοῦ πολιτισμοῦ καὶ πολώσεως. Ἀπὸ τὴν

μιὰ πλευρὰ ἀναβιώνουν ἡ θρησκοληψία, οἱ ἠθικοπλαστικὲς ἀπόψεις καὶ οἱ σχετικὲς ἐνέργειες καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ ὁ ἐγωκεντρισμός. Ἐκεῖ ὅπου ἔχουν βάλει τὰ χέρια τους οἱ θρησκευτικὲς καὶ παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις βάλλεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Παρ' ὅλους τοὺς ποταμοὺς αἵματος, ποὺ ἄφησαν πίσω τους οἱ ἱεροεξεταστές, προσπαθοῦν οἱ ὁργανώσεις αὐτὲς νὰ δημιουργήσουν ἀστοὺς σκλάβους μέσα σὲ μιὰ χαοτικὴ κοινωνία καὶ μέσα σὲ ἓναν κόσμο πνευματικὰ ἀποστρατικοποιημένο. Ὁ φανατισμὸς ὡς μορφὴ διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς διαστροφῆς λαμβάνει ἐπικίνδυνες διαστάσεις. Τὸ ἐξοντωτικὸ πάθος ἄρχισε νὰ πυροδοτῇ ἐκρηκτικὲς καταστάσεις. Ἐνῶ ἀποτελεῖ κοινὴ παραδοχὴ, ὅτι ὁ σεβασμὸς τῆς ἰδιαιτερότητας τῶν στοχασμῶν τῶν ἄλλων συγκροτεῖ τὴν πεμπτοσύνα τοῦ πολιτισμοῦ, αὐτὸς ἄρχισε νὰ παραμερίζεται.

Μὲ τὴν ἐπικράτηση μιᾶς ἄμορφης μᾶζας ἀνθρώπων, διαμελισμένης σὲ οἰκονομικὲς ἐπαρχίες, χωρὶς παρελθόν, χωρὶς μέλλον καὶ πατρίδα, μπορεῖ εὐκόλα αὕτῃ νὰ μετατραπῇ σὲ μία μᾶζα δούλων.

Ὡς προφήτης τοῦ Κομμουνισμοῦ ὁ Μὰρξ μπορεῖ νὰ εἶναι τελειωμένος, ὡς προφήτης ὅμως τῆς «παγκόσμιας ἀλληλεξάρτησης τῶν ἐθνῶν», ὅπως αὐτὸς ὀνομάζει στὴν ἐποχὴ τοῦ τὴν παγκοσμιοποίησι, παραμένει ἐπίκαιρος.

Σήμερα γίνεται πάλι μιὰ προσπάθεια ἐφαρμογῆς αὐτῶν τῶν μέτρων, ποὺ ἀπέτυχαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴ τους ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ πολιτικὸ σύστημα. Ἄς θυμηθοῦμε στὸ σημεῖο αὐτὸ τὴν ἠθικὴ κριτικὴ τῶν Μὰρξ καὶ Ἑνγκελς στὸ Κομμουνιστικὸ Μανιφέστο (103):

«...ὅλες οἱ καθιερωμένες ἐθνικὲς βιομηχανίες ἔχουν καταστραφῇ ἢ καταστρέφονται κάθε μέρα. Αὐτὲς ἐκτοπίζονται ἀπὸ νέες βιομηχανίες, ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ὁποίων καθίσταται ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου γιὰ κάθε πολιτισμένο ἔθνος, ἀπὸ βιομηχανίες, ποὺ δὲν ἐπεξεργάζονται πλέον ντόπιες πρώτες ὕλες ἀλλὰ πρώτες ὕλες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὶς πρὸ ἀπομακρυσμένες ζώνες, βιομηχανίες, τὰ προϊόντα τῶν ὁποίων καταναλώνονται ὄχι μόνον στὸ ἐσωτερικὸ ἀλλὰ σὲ κάθε σημεῖο τοῦ πλανῆτη. Στὴν θέσιν τῶν παλιῶν ἀναγκῶν, ποὺ ἱκανοποιοῦνται μὲ τὴν παραγωγὴ τῆς χώρας, βρίσκουμε νέες ἀνάγκες, οἱ ὁποῖες γιὰ τὴν ἱκανοποίησίν τους ἀπαιτοῦν προϊόντα μακρινῶν τόπων μὲ διαφορετικὸ κλίμα. Στὴν θέσιν τοῦ παλιοῦ τοπικοῦ καὶ ἐθνικοῦ περιορισμοῦ καὶ τῆς αὐτάρκειας ἔχουμε τὴν ἐπαφὴ μὲ κάθε τόπο, ἔχουμε παγκόσμια ἀλληλεξάρτηση τῶν ἐθνῶν. Ὅ,τι ἰσχύει γιὰ τὴν ὕλική παραγωγὴ ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ παραγωγὴ. Οἱ πνευματικὲς δημιουργίες τῶν ξεχωριστῶν κρατῶν γίνονται κοινὴ ἰδιοκτησία. Ἡ ἐθνικὴ μονομέρεια καὶ ἡ μυωπικὴ ὀπτικὴ καθίστανται ὅλο καὶ περισσότερο ἀδύναμες...»

Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς παγκοσμιοποίησης



παγκοσμιοποίησι ὡς ὅρος ὑποδηλώνει τὴν αὐξανόμενη ὁλοκλήρωσι «δι-απλοκῆς» τῶν ἀγορῶν, προϊόντων καὶ κεφαλαίων. Πρόκειται γιὰ μιὰ διαδικασίαν μεγάλῃς χρονικῆς περιόδου καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ αὐξανόμενα μερίδια τῶν ἐξαγωγῶν καὶ εἰσαγωγῶν στὸ ΑΕΠ τῶν ἐθνικῶν οἰκονομιῶν, ἀπὸ τὶς διογκούμενες ροὲς κεφαλαίων καὶ τὸν ρόλο τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν.

Δύο είναι όμως τα κύρια φαινόμενα της εποχής, που παρατηρούνται την τελευταία είκοσαετία:

- ❶ Τò φαινόμενο του ποσοτικού άλματος. Ουδέποτε άλλοτε στην Ιστορία της ανθρωπότητας συμμετείχαν τόσο πολλοί άνθρωποι και τόσα πολλά κράτη στο διεθνές γίγνεσθαι. Τάσεις παγκοσμιοποίησης είχαμε στην εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και του ευρωπαϊκού Μεσαίωνα, όχι όμως της σημερινής έκτασης.
- ❷ Τò φαινόμενο της επιτάχυνσης της τεχνολογικής εξέλιξης, που έχει μπλέξει ποιοτικά όλες τις οικονομίες του πλανήτη μας και συνεπώς τον ανταγωνισμό με την ποιότητα και την αξία των προϊόντων, που προσφέρονται στις διεθνείς αγορές. Η τεχνολογική εξέλιξη σε μία χώρα με όλα τα επακόλουθα αυτής εξαρτάται από την παιδεία και από την ποιότητα των ΑΕΙ, που και αυτή εξαρτάται από την ποιότητα των εκπαιδευτικών.

Η παγκοσμιοποίηση, όσον αφορά στην οικονομική διάστασή της, ορίζεται από τρείς τουλάχιστον δείκτες:

- **Τò εμπόριο.** Όσο μεγαλύτερο είναι τò εμπόριο μιάς χώρας σε σχέση με τò ΑΕΠ, τόσο περισσότερο εμπορικά παγκοσμιοποιημένη θεωρείται μία εθνική οικονομία.
- **Τò εργατικό δυναμικό ή πληθυσμός.** Ο δείκτης αυτός αφορά στις αλλοδαπές εργασιακές ροές, είτε ως ποσοστό του ήμεδαπού δυναμικού είτε ως ποσοστό του ήμεδαπού πληθυσμού.
- **Ακαθάριστη και καθαρή κινητικότητα κεφαλαίων.** Τα κεφάλαια που πηγαινοέρχονται (ακαθάριστη κινητικότητα) έχουν εκτιναχθή τελευταία διεθνώς στα ύψη. Η καθαρή κινητικότητα, δηλαδή τα κεφάλαια που εισέρχονται και παραμένουν σε μία χώρα, μετράται με τόν δείκτη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ και με την σχέση εθνικών αποταμιεύσεων και έγχωριων επενδύσεων, που δίνει τò ποσοστό κάλυψης των έγχωριων επενδύσεων από τις εθνικές αποταμιεύσεις.

Ποιές είναι και θα είναι οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στους ανθρώπους και στα κράτη ;

- αυξάνει την ανισότητα - οί νικητές υπερβαίνουν συντριπτικά τούς χαμένους-άλλα δεν δημιουργεί μία κοινωνία, όπου ο νικητής τὰ παίρνει όλα,
- αφήνει πολλούς ανθρώπους πίσω, αλλά βοηθάει και πολλούς να κάνουν ένα άλμα μπροστά,
- χειροτερεύει ακόμη περισσότερο τις κακές κυβερνήσεις των κρατών, χωρίς να ενδιαφέρεται για την δημιουργία καλύτερων κυβερνήσεων,
- περικλύπτει μεγάλο μέρος της ισχύος των εθνών-κρατών, αλλά τὰ ἔθνη-κράτη εξακολουθούν - διότι ἔτσι τὴν συμφέρει - νὰ ἀποτελοῦν τὴν θεμελιώδη μονάδα γιὰ τὴν σύγχρονη πολιτική,
- ὠφελεῖ τοὺς παραγωγοὺς πὸν ἐλέγχει, ἀφοῦ τοὺς δίνει τὴν δυνατότητα περισσοτέρων ἐπιλογῶν σὲς πρῶτες ὕλεις, σὲς τεχνικὲς παραγωγῆς, σὲς ἀνθρώπινα ταλέντα καὶ τὲς ἀγορὲς, σὲς ὁποῖες πωλοῦν τὰ προϊόντα τους,

- ωφελεί τους καταναλωτές, παρέχοντάς τους καλύτερα προϊόντα, αλλά και τους καθιστά άνεργους, διότι αυτά παράγονται αλλού.

Κάθε άνθρωπος οφείλει να αποφασίσει για τον εαυτό του. Θέλει αυτός να ακολουθήσει τον εύκολο δρόμο της τυφλής πίστεως, που οδηγεί στο σκοτός και την δουλεία ή θέλει να ακολουθήσει τον γεμάτο με εμπόδια δρόμο, τον δρόμο της σκέψης με την λογική του Άριστοτέλη, που καταλήγει στις πύλες του φωτός και της ελευθερίας; Άκομη και στις ημέρες μας ο σκοταδισμός της μισαλλοδοξίας ύψώνει προπετή αξίωση για αποκήρυξη ιδεών, θέλεις δεν θέλεις.

Δεν είναι δυνατόν να προβάλλονται μόνο οι επιτυχίες της παγκοσμιοποίησης, χωρίς να γίνεται μία πραγματική προσέγγιση όλων των παραμέτρων, δηλαδή και των αρνητικών. Δεν μπορεί η παγκοσμιοποίηση να ειδωθεί αυθαίρετα και χωρίς κριτική ανάλυση, μέσα από τους μύθους περί άγορων, όπου έγινε διείσδυση, περί νομισμάτων που υποτιμήθηκαν και περί επιτάχυνσης της αύξησης των ΑΕΠ κ.λπ.

Εάν η κοινωνική εξέλιξη υπακούει κάποια λογική επιβίωση και προσαρμόζεται όπως η βιολογική εξέλιξη στο περιβάλλον, τότε και μόνο τότε υφίστανται οι πιθανότητες να μετατραπεί η Γη, χωρίς κάποιοι να περισσεύουν, σε ένα παγκόσμιο κοινόβιο, όπου η επιβίωση και η ευημερία του ενός θα εξαρτάται άμεσα από την επιβίωση και την ευημερία του άλλου. Κάτι τέτοιο όμως προϋποθέτει την απομάκρυνση των ΜΧ από το γίνεσθαι, που θα εξασφάλιζε την ειρηνική συνύπαρξη των λαών στους αιώνες που έρχονται. Ενώ η αλληλεξάρτηση των κρατών είναι πλέον γεγονός, διότι ήδη η τεχνολογία κατήργησε τα σύνορα, οι έσωτερικοί κανονισμοί των χωρών και η δεσποτεία των ΜΧ, αν και απομεινάρια του περασμένου αιώνα, θέτουν φραγμούς, που δύσκολα θα υπερπηδηθούν. Ενώ σήμερα όλοι οι λαοί βουλιάζουν με το ίδιο καράβι, η μόνη



ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ☐

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ☐

Επίσημα Έλλάδος **Κανονική: 53 €** ☐

Επίσημα Έλλάδος **Φοιτητική: 43 €** ☐

Επίσημα **Εξωτερικού: 80 €** ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)		Πληρωμή με Τραπεζ. Κατάθεση ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 146/40417714 Ταχυδρομική Επιταγή ΕΛΤΑ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ POST RESTANTE 175 01 Π. ΦΑΛΗΡΟ
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)		(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)	
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)		
Πληρωμή με Πιστωτική Κάρτα		VISA ☐	MasterCard ☐	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _				
ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (αναγράφεται στο πίσω μέρος της κάρτας): _ _ _				
ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _		Υπογραφή: _____		

ἐλπίδα ποὺ ἀπομένει, γιὰ νὰ σωθοῦν, εἶναι ἡ ἐκτόπιση τῶν ΜΧ, ὁ συγχρονισμὸς καὶ ἡ συνεργασία μεταξὺ τους. Ἐξαιτίας τῶν δημογραφικῶν ἐξελίξεων, τῶν τεραστίων διαστάσεων ποὺ λαμβάνει τὸ φαινόμενο τῆς ἀστυφιλίας καὶ ἀκόμη ἕξαιτίας τῆς μείωσης τῶν φυσικῶν πόρων, τῶν κλιματολογικῶν μεταβολῶν ἀλλὰ καὶ τῆς μὴ ἀποδοτικότητας τῶν πολιτικῶν συστημάτων οἱ ἐλπίδες γιὰ ἓνα παγκόσμιο κοινόβιο λιγοστεύουν.

* * *



Ὑμῶνα μετὸν Πλάτωνα, τὸν Heisenberg καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀβεβαιότητας, ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου, μπορεῖ νὰ γίνουν προβλέψεις σὲ συνολικὸ ἐπίπεδο, ὅταν ὅμως γίνεται προσπάθεια ἐξέτασης τῆς ἐξέλιξης τῶν 185 περίπου κρατῶν ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ παγκόσμιο κοινόβιο, τὸ μόνον ποὺ μπορεῖ νὰ γίνη εἶναι ἡ μέτρηση τῆς ταχύτητας τῆς ἐξελικτικῆς τους πορείας, χωρὶς νὰ γίνεται δυνατὸς με ἀκρίβεια ὁ προσδιορισμὸς τῆς κατεύθυνσης καὶ τὸ ἐπίπεδο τῆς ἐξελικτικῆς πορείας. Ἐνῶ γίνεται δυνατὴ γενικὰ ἡ πρόβλεψη τῆς ἐξέλιξης, εἶναι ἀδύνατον νὰ προβλεφθῇ αὐτὴ στὸ μέλλον, πέραν ἐνὸς χρονικοῦ ὁρίζοντα.

Τὸ Σύμπαν κατὰ τὸν Πρόκλο (Βιβλίον Ε΄ 56,15-20 καὶ 57,10 «Περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα Θεολογίας») ὑπάρχει νοητά, νοητικὰ καὶ αἰσθητά.

Ὁ ἄνθρωπος στὸν πλανήτη Γῆ δὲν ἔχει ἄλλη ἐπιλογὴ ἀπὸ τὸ νὰ ζῇ μετὸ χάος καὶ τὴν ἀβεβαιότητα καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀποκτήσῃ μίαν οἰκειότητα μετὸν νέου κόσμου ποὺ βρίσκεται πρὸ τῶν θυρῶν μας, Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ καταλάβῃ τὴν ζωὴ ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ζήσει ἐκ τῶν ὑστέρων. Προσπαθεῖ νὰ ξεγελάσῃ τὸν θάνατο μετὸν ταχύτητα.

Γ. Θ. Χατζηθεοδώρου



ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ



ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

_____ (ΟΝΟΜΑ) _____ (ΕΠΩΝΥΜΟ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

_____ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

_____ (Τ.Κ.) _____ (ΠΟΛΗ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ) _____ (ΧΩΡΑ) _____ (Τηλ.)

Οἱ τιμὲς ἐπιβαρύνονται με κόστος ταχυδρόμησης μέσω ΕΛΤΑ, ποὺ γιὰ ἀποστολὲς ἐντὸς Ἑλλάδος εἶναι 2,80 €.

Πιστωτικὴ Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _____

VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _____

MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: ____ / ____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: _____

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικὸ «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα FAX: (+30) 210 3314997

Ο ΓΙΑΧΒΕ (=ΚΥΡΙΟΣ=ΑΛ·ΛΑΧ) ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜ·ΠΑΝ

Μια άλλη Θεολογία



τὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ συζητούσαμε γιὰ τὸν πόλεμο καὶ τὰ δεινὰ του. Ξαφνικὰ ὁ γέρος γύρισε καὶ εἶπε: «Ὁ ὑπάρχῃ θεός, ἔχει μίᾱ σκασίλα γιὰ μᾶς.» Σωπάσαμε... Ποῦ ἤξερε ὁ γερο-χωρικὸς τὴν περίφημη φράση τοῦ Πρωταγόρα –ἔτσι ξεκινᾷ τὸ βιβλίο του «Περὶ Θεῶν»– ποὺ τοῦ κόστισε τὴν ἐξορία καὶ τὸν θάνατο; «Περὶ θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι οὔτε ὡς εἰσὶν οὔτε ὡς οὐκ εἰσὶν.»

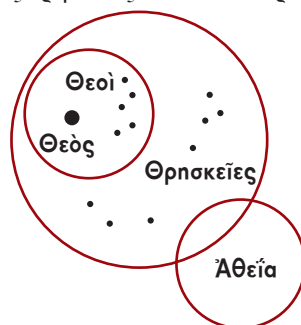
Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ. Ὁ «Δαυλός» –κυρίως ἀπὸ διετίας– δημοσιεύει πάμπολλα ἄρθρα Θρησκειολογίας, ιδίως Ἱστορίας θρησκειῶν, ειδικώτερα τῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄν ἐξετάζω τὴν Θεολογία, τὸ κάνω μόνο, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε μερικὰ θέματα.

Ἡ Θεολογία –ἐπισήμως– θεωρεῖται «ἐπιστήμη ἔχουσα θέμα τὴν περὶ ὑπάρξεως θεοῦ ὄντος πίστιν». Τώρα πὼς συνταιριάζει πίστη καὶ ἐπιστήμη εἶναι ἄλλο θέμα. Διακρίνεται εἰς φυσικὴν (λογικὴν) καὶ εἰς ἐκκλησιαστικὴν (ἀποκάλυψη). Ἀφορᾷ κυρίως στὴν χριστιανικὴ θρησκεία¹.

Βέβαια στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἡ ἔννοια ἦταν τελείως διαφορετικὴ: θεολόγοι² ὠνομάζονταν (λ.χ. ὁ Ἀριστοτέλης) οἱ ἀναφέροντες μύθους τῶν θεῶν (Ὅμηρος, Ἡσίοδος, Ὀρφείας κ.ἄ.) ὡς καὶ οἱ κοσμολόγοι (Θαλῆς, Ἐμπεδοκλῆς, Ἀναξαγόρας κ.λπ.).

Πάντως τὸ κύριο μέλημα τῆς Θεολογίας στὶς μονοθεϊστικὲς θρησκείες εἶναι ὁ καθορισμὸς τοῦ Θεοῦ μέσῳ τῶν «ιδιοτήτων» του, ἀφοῦ ἡ ἀπόδειξη ὑπαρξῆς του εἶναι προβληματικὴ (ὅρα κατωτέρω).

Παρέκβαση: Πάντα ταυτίζεται ἡ θρησκεία μὲ τὸν θεϊσμό. Οἱ ἐξουσιαστές τὸ ἐπέβαλαν ὡς αὐτονόητο καὶ ὅμως, ἐνῶ θεὸς χωρὶς θρησκεία δὲν ὑπάρχει, τὸ ἀντίθετο ἰσχύει, ὅπως λ.χ. ὁ ἀνιμισμὸς (ὅλα τὰ ὄντα μὲ ψυχή) ἢ προγονολατρεία, ἡ ἥρωολατρεία κ.ἄ. [Σχ. 1]. Ὅσον ἀφορᾷ στοὺς ἀθέους, ἄλλοι ἀποδέχονται τὴν «πατρῶαν θρησκείαν» ὡς μέτοχοι τῶν θεσμῶν, ὅπως ὁ δαμιόνιος Σωκράτης, ἐνῶ ἄλλοι ὄχι ὅπως ὁ Διογένης, ὁ Θεόδωρος ὁ Ἄθεος κ.ἄ.



Σχ. 1.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ. Οί επιστήμες (Κοινωνιολογία, Άνθρωπολογία κ.ά.) αποδεικνύουν –όχι οί πίστεις– ότι οί θρησκείες κατασκευάζονται⁵ ἀπὸ τὶς ἐκάστοτε κοινωνίες γιὰ τὴν κάλυψη ἀναγκῶν: **❶** Ἐξάλειψη φόβου (θανάτου, ἀσθένειας, ἀνεξέλεγκτων δυνάμεων). **❷** Αἴτηση βοήθειας (προσωπικῆς, ομάδας). **❸** Αἴσθημα προστασίας, δηλ. ἀναζήτηση κάτι ἰσχυρότερου. Στὰ «λογικά» αὐτὰ αἰτήματα τῆς καταπτομένης πρωτόγονης ἢ ἐκφυλισμένης ομάδας θὰ προστεθῇ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ τρόμου τοῦ ἐξουσιαστή/ἀρχηγοῦ/βασιλῆα μέσῳ τῶν «κολλητῶν» του (ὑπασπιστῶν-ιερατείου).

Σημ.: Οἱ τρεῖς πρώτες ἀνάγκες εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθρωποποίησης (νοητικὸ στοιχείο) σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸν Ἐξουσιασμό, ποὺ εἶναι ὑπόλειμμα τοῦ ζωικοῦ μας στοιχείου (ἀνθρωπίδες). Ὅρα καὶ ὁργάνωση πιθήκων σὲ ομάδες μὲ ἀρχηγό-ἀκολούθους στὸ βιβλίο τοῦ ζωολόγου D. Morris «Ὁ γυμνὸς πίθηκος».

Ἀποτέλεσμα τούτου, πλὴν τῆς δημιουργίας θεσμῶν (δικαίησης, δικαίου) πρωτόγονων, ἦταν τὸ ἐπινόημα συστημάτων θρησκείας, ἀπὸ τὸν ἀνιμισμὸ στὴν προγονολατρία (τώρα ἰαπωνικὸ Sindo) ἕως τὴν πολυθεΐα (οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχαν δωδεκάθεο ἀλλὰ 12 θεοὺς + 2 + χιλιάδες ἄλλων + δαίμονες + ἥρωες κ.ά.)³.

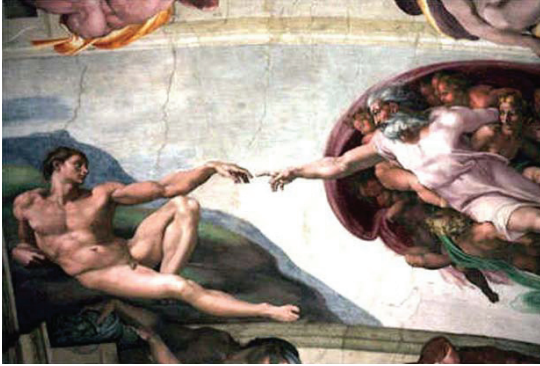
Τέλος φθάνοιμε στὴ μονοθεΐα, πρωτότυπο δημιούργημα, «πατέντα» τοῦ πρώτου Ἑβραίου, τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Χαλδαίου.⁶

Σημ. Κάθε προσπάθεια ἀπόδειξης ὑπαρξῆς μονοθεΐας, ἰδίως στὴν Ἑλλάδα, πέφτει στὸ κενό, ὅπως «ὑψιστος Ζεὺς», οἱ πρὸ Χριστοῦ χριστιανοὶ (Πλάτων) κ.ά.

Σημ. 2: Οἱ Ἑβραῖοι ἔχουν 4 λέξεις νὰ αὐτο-προσδιορίζονται: Ἡ λέξη «Ἑβραῖος» ἐμφανίζεται στοὺς Ὅ (Ἑβδομήκοντα) μόνο ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ καὶ μετὰ (46 φορές), ἢ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ὅμως Ἀγ. Γραφῆ (τῆς Βιβλικῆς ἐταιρείας) ἀναφέρει τὸν Ἀβραὰμ Ἑβραῖον. Τὸ ἀντίστοιχο χωρίον στοὺς Ὅ εἶναι «Ἀβραὰμ τὸν περάτην» (=Ἑβραῖος = ὁ περὼν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον², μετανάστης). Ἰουδαῖοι, ἢ κύρια φυλὴ τους (Ἰουδαϊσμός=θρησκεία τους). Ἡ λέξη «Ἰσραήλ» σημαίνει «δυνατός» τὸ παρατσούκλι τοῦ Ἰακώβ μετατρέπεται ἀργότερα σὲ «υἱοὶ Ι.» «θεός!» «γῆ!» τέλος «ἄκουε Ἰσραήλ» (=sima Israel), δηλ. τὸ ἐθνικο-θρησκευτικὸ ὄραμα τοῦ λαοῦ, ὁ τρόπος ζωῆς ὡς «περιούσιον λαοῦ». Τέλος ἡ λέξη «Σιών» ἀπὸ λόφος («ἐπὶ Σ. ὄρος τὸ ἅγιον», Ψ 2.6) ἐννοεῖ τελικὰ «πόθο-σχέδιο» Ἐξουσίας καὶ Κατάκτησης, «τὶς δώσει ἐκ Σ. τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ;» (Ψ13.7), «εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες Σιών» (Ψ. 128.5), «τὴν γῆν κατακυριεύσατε» (!)

Σημ. 3: Ὁ Ἀβραὰμ –ὁ μετωνομασθεὶς ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ σὲ Ἀβραάμ– ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Οὐρ, πρωτεύουσα τῶν Χαλδαίων («μάγους καὶ φαρμακοὺς» = δηλητηριαστές, Δαν. 2.2).

Ο ΓΙΑΧΒΕ ΘΕΟΣ. Κάθε λαός, κάθε πολιτισμὸς δημιουργεῖ τοὺς θεοὺς του «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» του. Ἡ ὑποπτη ἀντιστροφή τοῦ νοήματος στὴν Γένεση διαστρέφει τὴν Θεογονία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. «Ἀθάνατοι θνητοί, θνητοὶ Ἀθάνατοι» ἐξηγεῖ σκοτεινὰ (;) ὁ Ἡράκλειτος³. Οἱ θεοὶ/θεές τῶν Ἑλλήνων τιμωροῦνται (!) μὲ τὰ ὕδατα τῆς Στυγός, φοβοῦνται τὴν Ἀνάγκη =συμπαντικοὶ νόμοι. Στὸ Σουΐδα ἔχουμε: Θεοί = οἱ κατ' εἰκόνα [ἀνθρώπων;] θεῖαν γεγεννημένοι. Καὶ ὁ Ἰουλιανὸς στὸ «Κατὰ Χριστιανῶν», Δ. 173 [686] ἀντικρούει τὴν ἀποψη τοῦ Μωϋσῆ περὶ θεοῦ ὡς ἐξῆς: «Θε-



Ἡ «Δημιουργία τοῦ Ἀδάμ» τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου (1511) εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὶς περιγραφὰς τῆς Βίβλου. Ὁ Θεὸς ὅμως, ἂν καὶ παντογνώστης, τέλειος καὶ σοφός, ὅπως παρουσιάζεται ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς θεωρητικούς, φαίνεται ὅτι ξέχασε λίγο ἀργότερα πὺς κατασκεύασε τὸ τελειότερο ἀπὸ τὰ δημιουργήματά του: «Καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Θεὸς ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς» («Γένεσις», στ' 6).

οἱ (νιόι) θεῶν.. ἐπέιπερ γεγέννησθε οὐκ ἀθάνατοί ἐστε...»

Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν πλάθουν καὶ ἔχουν θεοὺς πάμπολλους μὲ ἰδιαιτέρες ἰδιότητες ἕκαστος. Γενικῶς ὅμως εἶναι γενναῖοι ἀλλ' ὄχι σκληροί, μεγάλωψυχοι καὶ δίκαιοι τόσο, ὥστε νὰ βοηθοῦν καὶ ἐχθροὺς (Ἰλιάς), ἐρωτικοί, καλοζωιστὲς (συμπόσια κ.ἄ.). Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν πολεμικοὺς θεοὺς, ἀνάληπτους (Βοτάν). Οἱ Ἑβραῖοι μὲ τὸν Ἀβραὰμ ἀποκτοῦν ἓνα μόνον προσωπικὸ θεό, ἐνῶ ὁ Μωϋσῆς τὸν μετατρέπει σὲ φυλετικὸ, τὸν ΓΙΑΧΒΕ («τὸ ὄνομά μου Ἰε(χ)ωβᾶ», Ἐξ. 6.2, μτφρ. «Βιβλ. Ἐταιρείας». Τὸ ἀντίστοιχο στοὺς Ο' = **Κύριος**), ἥτοι κυρίαρχος κάτοχος, δεσπότης = JHVH). Καὶ συνεχίζει: «καὶ ἔστησα πρὸς αὐτοὺς τὴν διαθήκη (=συμφωνία) μου, (δηλ.) νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς τὴν γῆν Χαναάν... Ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν (μόνον) εἰς υἱοὺς Ἰσραήλ».

ΟΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑΧΒΕ. Ἡ θεωρητικὴ Θεολογία προτείνει τέσσαρες δυνατοὺς τρόπους ἔκφρασης τοῦ Θεοῦ: **1** **Αὐταρχικὸς** (ζηλόφθων, ἐκδικητικὸς) **2** **Ἀγαθὸς** (δωροδότης) **3** **Κριτὴς** **4** **Ἀδιάφορος.** Ὅμως ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ-Μωϋσῆ εἶναι καὶ τὰ τέσσερα (!):

1 «Ἐγώ, Κύριος ὁ θεός σου, εἶμαι θεὸς ζηλότυπος (=ζηλωτὴς Ο'), Ἐξ. Κ.ς. + ΛΔ' 14. «Τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν ἐγώ, ὁ Κύριος», Ἐξ. κβ ι2 [ἡ λέξις «ἐκδίκησις» 170 φορὲς (!) στὴ Π.Δ.], «ἀνταποδίδων τὰς ἁμαρτίας πατέρων... τῶν μισούντων με», Ἐξ. Κ4 + Δευτ. Ε. Ἐκδικητικὸς καὶ πρὸς ἄλλοεθνεῖς καὶ γείτονες: «Κύριος ὁ θεός σου... ἐκδιώξει ἔθνη πολλὰ ἀπ' ἔμπροσθέν σου, Χετταίους... θέλεις πατάξει αὐτούς... βωμοὺς καταστρέψει καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, τὰ ἄλση...», Δευτ. Ζ1. (Τὶς ἐντολὲς τῆς Π.Δ. ἐξετέλεσαν μετὰ ζήλου οἱ συνεχιστὲς λ.χ. Ἑβραιο-χριστιανοὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοὺς Ἕλλήνων. Ὅρα καὶ πρόσφατα Λίβανο καὶ Γάζα, πρὶν Αἴγυπτο κ.λπ.)

2 Δωροδότης (μόνο στοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἑβραίου): «Κύριος, κύριος ὁ θεός, οἰκτιρῶν καὶ ἐλεήμων», Ἐξ. Λ.Δ. 6. Ποιὰ ἐλεημοσύνη; «Ἄκουε Ἰσραήλ... Κύριος ὁ θεός σου... δώση εἰς σὲ **πόλεις** μεγάλας καὶ καλὰς, ἃς **δὲν ἔκτισας** καὶ οἰκίας πλήρεις ἀγαθῶν... φρέατα... ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, οὓς δὲν ἐφύτευσας (!), Δευτ. Στ 10. Ἴδου ἡ Ἠθική τους ἔναντι τοῦ ΗΘΟΥΣ⁴ τῶν Ἑλλήνων (καλοκαγαθία κ.ἄ.).

3 «Ὅτι **Κριτὴς**, Κύριος ὁ θεός ἡμῶν ἐστί», Ἡσαΐας 30.17, «τὸ δὲ ἔθνος (Ἰσραήλ) κρινὼν ἐγώ (Γιαχβέ), Γεν. 15.14. «θεὸς κριτὴς καὶ ἰσχυρός», Ψαλμ. 7.12.

Ὁ Γιαχβὲ ζητᾷ ἀπόλυτη ὑπακοή καὶ μόνον: «ἐὰν δὲν ὑπακούης ἐπιμελῶς (!) εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα ἐκτελῇς πάσας τὰς ἐντολὰς καὶ διατάγματα (sic) αὐτοῦ... πᾶσαι αἱ κατάραι αὐτοῦ... θέλει σὲ πατάξει μὲ αἵμορροΐδας (!) μαρασμόν, τύφλωσιν...», Δευτ. ΚΗ 15. Συνεχίζει μὲ 60 (!) φρικτὲς κατάρεις.

④ Ἀδιάφορος τελείως βέβαια δὲν εἶναι, δηλ. ἀμέτοχος πλήρως. Ἀκόμα καὶ ὅταν ἀδι-αφορεῖ γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀνθρώπων, κι ὅταν καταστρέφονται, δὲν βοηθᾷ –ἔτσι τὸν θέλουν– ἀντιθέτως τιμωρεῖ τὰ «λάθῃ» τους. Λ.χ. Ἀδὰμ καὶ Εὐᾶ, ἐπίσης ὀλοκληρωτικὴ ἐξόντωση τῆς ἀνθρωπότητος, πλὴν Νῶε: «Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὴν γῆν καὶ ἰδοῦ, ἦτο δι-εφθαρμένη (!)... τὸ τέλος πάσης σαρκὸς ἦλθεν ἐνώπιόν μου (=ἀπὸ ἐμέ), διότι ἡ γῆ ἐνε-πλήσθη ἀδικίας ἀπ’ αὐτῶν (ἀνθρώπων), θέλω ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν [τί ἔφταιγε ἡ Γῆ καὶ τὰ ζῶα;].

Ἀντίφαση: Οἱ «θεόπνευστοι» συγγραφεῖς τῆς Γραφῆς παρουσιάζουν τὸν Γιαχβὲ-θεὸ ὡς τέλειο κατασκευαστὴ: «ποιήσομεν ἄνθρωπον κατ’ εἰκόναν ἡμετέραν καὶ καθ’ ὁμοί-ωσιν», δηλ. τελείως ὁμοίων του. «Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν (καὶ τὸν ἄνθρωπο) καὶ ἰδοὺ ὅλα καλὰ λίαν.» Πῶς διαφθείρεται ὁ Ἀδὰμ καὶ μετὰ ὅλη ἡ τέλεια ἀνθρωπότητα; Εἶναι ἡ ὑποτιθέμενη «ἐλευθερία βουλήσεως» τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τὸ ἀντί-στοιχο «αὐτεξούσιον» τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα κόλπα τοῦ Ἐξουσιασμοῦ (τῶν Κυρίων τῶν Δυνάμεων), τὸ «freedom» τῶν πλανηταρχῶν. Εἶσαι ἐλεύθερος νὰ διαλέξεις ὡς ἄτομο ἢ κράτος, ἀλλὰ ἐὰν διαλέξεις «λάθος», τότε ὁ Γιαχβὲ θὰ σὲ ἐξοντώσῃ ἐδῶ καὶ τώρα, ἂν εἶσαι Ἑβραῖος, ἢ στὴν κόλαση, ἂν εἶσαι μωαμεθανὸς ἢ χριστιανός. Εἶναι ἡ Ἠθικὴ τῶν θρησκειῶν τῆς ἐρήμου ἔναντι τοῦ ΗΘΟΥΣ: Ὁ Ἡρακλῆς ἐπιλέγει μετὰξὺ Ἀρετῆς καὶ Κακίας σταθμί-ζοντας ὑπὲρ καὶ κατὰ μὲ λογικὴ καὶ εὐθύνη, μὲ συνέπειες-ἀποτελέσματα ἐν ζῳῇ. Καὶ τὴν ἐλευθερίαν του φρενάρει ἡ λειτουργία του ὡς πολίτη καὶ ἡ ἴδια ἡ «πόλις».

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΛΟ. Στὸν Γιαχβὲ οἱ «φωτισμένοι» συγγραφεῖς (ἀνώνυμοι, ἀφοῦ τὰ 5 κύρια βιβλία, Πεντάτευχος, εἶναι ἀνώνυμα!) ἔδωσαν δύο βασικὲς ιδιότητες: *Παντοκράτωρ* (Βασ. Β΄, 5.10 + Γέν., ΙΖ 1) 180 φορές (!) στὴν Π.Δ. καὶ *Ποιητὴς Κόσμου* (Γεν: σύνολο 170 «ἐποίησεν»). Ἐπίσης «Πατὴρ» μόνο στοὺς Ψαλμούς.

Ἔτσι ἔχουμε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχηγοῦ-ἐξουσιαστῆ: Εἶναι πατριάρχης (-πατὴρ), δηλ. ἀρχηγὸς φρατρίας, εἶναι πανίσχυρος, ἀναμφισβήτητος καὶ ποιητὴς μεγάλης περιουσί-ας. Δίδει τὴν διαδοχὴ στὸν πρωτότοκο. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἵνδαλμα τοῦ Ἐξουσιασμοῦ, Κα-πιταλισμοῦ, Κομμουνισμοῦ τέλος τοῦ σύγχρονου «πολιτισμοῦ».

Αὐτὸ ἔγινε τὸ μοντέλλο τοῦ ἐνὸς καὶ μοναδικοῦ θεοῦ, τοῦ Γιαχβέ, προσωπικοῦ θε-οῦ τοῦ γενάρχη Ἀβραὰμ («καὶ θέλω σὲ κάμει ἔθνος μέγα», Γέν.) καὶ φυλετικοῦ (Ἰσρα-ήλ). Τὸν ἴδιο τύπο θεοῦ ἔχουν χριστιανοὶ καὶ μουσουλμάνοι, ἀφοῦ εἶναι ὅλα ἐθνο-θρη-σκευτικὰ (ὄρα ὅρους «Ἰσλάμ» καὶ «Ἑλληνοχριστιανισμός»).

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. Βρίθκει ἀπὸ ἑκατοντάδες ἀναφορὲς στὴν Π.Δ., ὅπως λ.χ. Μάρκ. ΙΖ 29, «ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρώτη ἐντολὴ ἐστίν: Ἄκουε Ἰσραήλ, Κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν Κύριος (=Γιαχβέ) εἷς ἐστίν [σύνολο 12 καὶ 189 ἀντίστοιχα].

Ἐπίσης «εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ», Λουκ. 1.68. Ἡ Β΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, λόγῳ ἀντιγνωμῶν τῶν «αἰρέσεων» (;) καθορίζει ἅπαξ τὶς ιδιότητές του: «Πιστεύω εἰς ἓνα θεὸν *Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς...*» (δὲν ἤξεραν τὸ

Σύμ-παν). Πλήρης ταύτιση με τὸν ἑβραϊκὸν Γιαχβέ.

Κατὰ τὴν μετατροπὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ [ἡ λέξις ἐφευρίσκεται ἀπὸ τὸν Ὠριγένη, 250 μ.Χ. καὶ πρωτοχρησιμοποιεῖται εὐρέως ἀπὸ τὸν Κλήμεντα] ἀπὸ ἰουδαϊκῆ, μεσσιανικῆ αἵρεση («Ναζωραῖοι», Ἰώσηπ. 1ος αἰ., Γαλιλαῖοι κ.λπ.) σὲ παγκόσμια θρησκεία τῶν «ἐθνῶν» ἔχουμε καὶ –ἀναγκαστικῇ– ἀλλαγὴ τῆς «φύσεως» τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀπὸ Μεσσίας=Χριστὸς < χρίω ἀπεσταλμένο τοῦ Γιαχβὲ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ, μετατρέπεται ἀπὸ τὸν 2ο-3ο αἰ. (Κ.Δ. καὶ ἀπολογητές) σὲ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (πρῶτα ὁ Πέτρος), Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου [σύν. 40 + 80 φορές]. Τέλος θεάνθρωπος ἀπὸ τὸν Γρηγόριον Νύσσης («ψιλὸς ἐστὶν ἄνθρωπος ἢ θεάνθρωπος;»).

Ἔτσι τὶς ιδιότητες τοῦ Γιαχβέ-θεοῦ τὶς ἔχει πλέον καὶ ὁ Ἰησοῦς ὡς ἰσόθεος (μέλος τῆς Ἁγ. Τριάδος), ἤτοι Κύριος (Μάρκ. 16.19 καὶ «Πιστεύω»=Σ.Π.), Παντοκράτωρ («Ἐγὼ εἰμὶ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ω). [Ὅρα **Φωτ. 1** στὸν τροῦλλο τὸν Ἰησοῦ ὡς Παντοκράτορα.]



Φωτ. 1.

Ποιητῆς («...δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο» [Σ.Π. καὶ Ἰωάν. 1.1] ὡς Λόγος (:)=θεάνθρωπος. Ἐπίσης Κριτῆς καὶ Σωτήρ. Πολὺ ἀργότερα ὁ θεὸς γίνεται «Πανάγαθος» (8ος αἰ., Ἰωάν. Δαμασκηνός) καὶ ὁ Ἰησοῦς «γλυκύτατος» (11ος αἰ., Μ. Ψελλός). Φυσικὰ καμμία τέτοια λέξη/έννοια περὶ θεῶν δὲν ὑπάρχει στὴν ἑλλ. Ἀρχαιότητα. Οὔτε Πατὴρ, Κύριος, Παντοκράτωρ, ἀφοῦ δὲν πλάθονται ὡς παντοδύναμοι, οὔτε ὡς κριτές. Ἰδιαίτερα δὲν ὑπάρχουν κτίστες-ποιητὲς τοῦ Σύμ-παντος, ἀφοῦ οἱ θεοὶ τοὺς εἶναι τοποθετημένοι μέσα σὲ αὐτό! Καὶ τὸ ἀποδέχονται ὅλοι οἱ φιλόσοφοι (Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἐπίκουρος, Ἐπικτήτος, Ἐμπεδοκλῆς κ.ἄ.), ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὸν σοφὸ Ἡράκλειτο, «κόσμον τόνδε... οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν». Ἔτσι ἔγραψαν «Θεογονίες» ἀλλὰ καμμία «Κοσμογονία».

ΤΟ ΚΟΡΑΝΙ. Εἶναι τὸ τρίτο ἱερὸ βιβλίον τῆς τριπλῆς σημιτικῆς θρησκείας. Θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους ἡ «ἀποκάλυψη» τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ Allah (=Κύριος/ Γιαχβέ) στὸν προφήτη αὐτοῦ Μωάμεθ. Ὁ μονεζίνης καλεῖ καθημερινὰ ἀρχίζοντας «*la il aha il Allah...*», ποὺ σημαίνει: «Ἐνας εἶναι ὁ θεός, ὁ Ἀλλάχ, καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης αὐτοῦ.» Πλήρης ἡ ταύτιση μετὰ τὴν ἑβραϊο-χριστιανικὴ φράση «ὁ θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστί» (Π.Δ. + Κ.Δ.). Τὸ Ἰσλάμ, ὅπως προείπαμε, δὲν εἶναι μόνον θρησκεία, εἶναι τρόπος ζωῆς, μετὰ βάση τὴν εὐσέβεια (ἀντίστοιχο τοῦ ὅρου «Ἰσραήλ»).

Στὸν Ἀλλάχ δίδονται οἱ ιδιότητες τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ Κόσμου, τοῦ Κριτῆ, μεγαλοδύναμου. Ὅλες οἱ προσευχὲς ἀρχίζουν, Allah hu akbar = ὁ θεὸς εἶναι μέγιστος.⁷ Ὁ Ἀλλάχ λοιπὸν εἶναι ὁ Γιαχβέ, ὁ Κύριος, ὁ εἷς θεός!

ΟΙ ΑΘΕΟΙ. Μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ ἀθεΐα ἀπαγορεύθηκε αὐστηρά. Ποινὴ ὁ θάνατος, ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικότητος (ἐθνικοί, εἰδωλολάτρες, pagani), ποὺ εἶναι τὸ ἀντίθετο τοῦ Ἰσραήλ (τοῦ τρόπου ζωῆς ὅχι τοῦ κράτους). Δειλὰ, στὴν Ἀναγέννηση κυρίως, καλλιτέχνες καὶ λόγιοι ἐδήλωναν ἄθεοι. Ἐπίσης τὸν 18ο αἰ. ἀρκετοὶ φιλόσοφοι, συγγραφεῖς τοῦ Διαφωτισμοῦ, ἐγκυκλοπαιδιστὲς καὶ οἱ πρωτεργάτες τῆς Γαλ. Ἐπανάστασης (Danton κ.ἄ.). Τέλος τὸν 19ο αἰ. ὁ θετικιστὴς A. Comte, οἱ ἀναρ-

χικοί (Prudon) καὶ τὸν 20 αἰ. οἱ κομμουνιστὲς (Marx, Engels), οἱ ὑπαρξιστὲς (Sartre), πρόσφατα δὲ οἱ οὐμανιστὲς. Ἡ ποικιλότης τῶν «χώρων» τεράστια.

Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἡ ἀθεΐα = ἀθεότης δὲν ἐθεωρεῖτο θρησκευτικὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ περιφρόνησις τῶν θεσμῶν τῆς Πόλεως. Ἔτσι μποροῦσε νὰ καταγγελθῇ κάποιος μὲ «ἀσεβείας γραφήν», ὅπως ὁ ἄθεος/ἄθεσμος (;) Σωκράτης. Παρ' ὅλες τὶς πιθανὲς ποινὲς (ἐξορία κτ.λ.) πάμπολλοι φιλόσοφοι, συγγραφεῖς, καλλιτέχνες ἀποδέχονταν τὸν τίτλο τοῦ ἄθεου. Ξεκινῶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, ποὺ ὁ Λογγίνος (9.7) τὸν κατηγορεῖ, ὅτι «ἄθεα λέγει», ἐπειδὴ «ἀνθρώπους θεοὺς πεποιημέναι, τοὺς θεοὺς δὲ ἀνθρώπους» (!). Μετά: «ἄθεωτέρα τις φωνή ἢ τοῦ **Διογένους** (Χρυσίπ. 750,6). «Εὐήμερον τοῦ ἀθεωτάτου... λέγειν μὴ εἶναι θεοὺς, ἀλλὰ τὰ πάντα αὐτοματισμῷ διοικῆσθαι» (Θεόφιλος ΑΠ. 3.7 ii) – «τῆς ἀθεωτάτης αἰρέσεως (=σχολῆς) **Εὐνομίου** (Συνεσ. 5.3). «**Κριτίας**, εἷς τῶν ἀθέων (Σεξτ. 9). Ἄλλοι ἄθεοι: Διαγόρας, Εὐήγορος, Δείναρχος (Σούδα), Θεόδωρος, Ἴππων, «**Δημόκριτος**... καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς» (ἄθεοι) [Σεξτ. 9.5i].

«**Ἐπίκουρος** ἀθεότητα διδάσκειν... **Πλάτων** δὲ θεοὺς εἰπὼν εἶναι ὑλικούς... **Πυθαγόρας** ἔσχατον ὀρίζει φύσιν καὶ αὐτοματισμὸν εἶναι τῶν πάντων, θεοὺς ἀνθρώπων μὴ δὲν φροντίζειν (!)... **Ἐμπεδοκλέα** τὸ διδάσκειν ἀθεότητα ἢ **Σωκράτην** τὸ ὁμνῦειν τὸν κύνα, τὸν χῆνα καὶ τὸν πλάτανον» (!) [Θεοφ. Ἀπολλ. 3.6.]

Ἀλλὰ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄθεος, ὅπως κι ἄλλοι σοφιστὲς, ἦταν ὁ **Πρωταγόρας**: «Περὶ δὲ θεῶν οὔτε εἰ εἰσὶν οὔθ' ὅποιοι τίνες εἰσὶ δύναμαι λέγειν: Πολλὰ γὰρ ἐστὶ τὰ κωλύοντά με.»

Ἀνακεφαλαιώνω: Ἀπὸ τὸ ἐναπομεῖναν 0,1% τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας βρῆκα 20 ὀνόματα ἀθέων καὶ δὴ ἐπωνύμων, ποὺ θεωροῦν τὴν Φύσιν ὑπάρχουσα ἀντὶ θεοῦ/θεῶν καὶ λειτουργοῦσα αὐτόματα. Καὶ ἂν ὑπάρχη, θᾶναι ἀδιάφορος.

ΗΝ, ΕΣΤΙ ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ (ΠΑΝ). Οἱ κοσμολόγοι χωρίζονται σὲ δύο ἀντίθετα στρατόπεδα. Οἱ πολλοὶ (Κατεστημένο) πιστεύουν, ὅτι τὸ Σύμπαν μία στιγμὴ πρὶν δισεκατομμύρια χρόνια δημιουργήθηκε –ἀορίστως– ἀπὸ σημειακὴ (!) συμπυκνωμένη ὕλη [Big Bang]. Δὲν διευκρινίζουν, τί ὑπῆρχε πρὶν ἢ ἂν κάποιος ἐξωσυμπαντικὸ ὄν «πάτησε τὸ κουμπί» [Γιαχβέ] ἢ ἂν αὐταναφλέγη καὶ γιατί.

Οἱ λίγοι θεωροῦν τὴν θεωρία αὐτὴ ὑποπτη, γελοία, ἀκατανόητη, τέλος ἀδύνατη. Δέχονται ὡς μόνη λειτουργία τοῦ Σύμπαντος τὴν τῆς *ἀενάου ἀναδημιουργίας*.

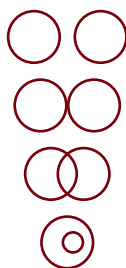
Ὁ Ἡράκλειτος, ἀπλὸς καὶ σαφὴς ξεκαθαρίζει: «κόσμον τόνδε, τὸν αὐτὸν ἀπάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν αἰεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται, πῦρ αἰέζωνον ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα» (30).

Σὰν σύγχρονος κοσμολόγος ὁ Ἡράκλειτος θεωρεῖ τὸν Κόσμο μας (δηλ. ὅ,τι μποροῦμε νὰ νοήσουμε/ἀντιληφθοῦμε), ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀπείρους Κόσμους (δομημένους σὲ ἄλλη βάση;), ποὺ ἀποτελοῦν τὸ Σύμπαν (πάν, ὁ «θεός» Πάν;), καὶ ποὺ ἀνὰ (ἀπο)δομεῖται ὅσο καὶ ὅποτε ἀπαιτῆται. Ἄν ἡ Φύσις δουλεύῃ μὲ τὸν Λόγο, εἶναι ἡ μόνη λογικὴ δομὴ/λειτουργία τῆς.

Σημ. 1: Ἐνα ἀπὸ τὰ ψέματα τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τοῦ Ἑλλ. Πολιτισμοῦ εἶναι, ὅτι οἱ φιλόσοφοι διαφωνοῦσαν σὲ ὅλα: «(Παῦλος) τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας τὴν διαφωνίαν ἐλέγξει», Θεοδώρητος, «καὶ ρήτορας πολυφθόγγους ἀφώνους ὁρῶμεν... φιλοσόφους ἀσόφους», Ἀκάθ. Ὑμνος. Ὅμως καὶ στὴν Κοσμολογία ταυτίζονται: Ἐπί-

κουρος = «Τὸ πᾶν αἰὲ τοιοῦτον ἦν οἷον νῦν ἐστὶ καὶ ἔσται», Πλάτων = «Καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται» (Παρμ. + Τιμ.). Ἀριστοτέλης = «ὥστε αἰὲ ἀληθὲς ἦν... ἔστι ἢ ἔσται» «ὄντων... αἰὲ ἐστὶν (Φύσ.) Ἐπίκτητος = «ἡ τοῦ Κόσμου φύσις ἦν, ἔστι καὶ ἔσται» (8.2.), Ἐμπεδοκλῆς = «Πανθ' (=τὸ Πάν) ἦν, ἔστι καί...» Ἐπίσης οἱ Κάσιος, Πλωτῖνος, Σιμπλίκιος, Πρόκλος κ.ἄ.

Σημ. 2.: Ἡ λέξις «Σύμπαν» δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο στὴν ἀρχαιότητα· ἀντ' αὐτῆς ἡ λέξις «Πάν». Τὸ μοντέλλο τῶν ἀπειρῶν κόσμων ὡς Σύμπαν εἶναι ἓνα μαθηματικὸ σύνολο (λ.χ. σὰν σταφύλι) μὲ σχέσεις μεταξύ τους –τέσσαρες μόνον δυνατές– ὅπως φαίνονται (**Σχ. 2**), ἥτοι μία ἀπὸ αὐτῆς⁸ ἡ συνδυασμὸς τους. Ἀρχέλαος = «καὶ τὸ πᾶν ἀπειρον καὶ ἀναλλοίωτον». Ἀριστοτέλης = «Τὸ πᾶν ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀγέννητον», Ἐπίκουρος = «Τὸ πᾶν ἀπειρόν ἐστι.», Μητροδόωρος = «ἀίδιον τὸ πᾶν οὐ γὰρ ἔχει ἀρχὴν οὐδὲ πέρας». Καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ξεκάθαρα: «οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ' ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος» (!)



Σχ. 2. Τέσσαρες σχέσεις τῶν κόσμων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Ἐπιμείναμε στὴν πρόταση τῶν κοινωνιολόγων γιὰ τὴν ἀνάγκη δημιουργίας τῶν θεῶν/θεοῦ. Καὶ τῶν κοσμολόγων «περὶ ἀενάου δημιουργίας», ἀποδόμησης τῆς Φύσεως (ἐντροπία, ἀντι-ἐντροπία). Ἡ ἄλλη ἄποψη, ἡ θρησκευτική, γνωστή: Ἕνας ἐξωσυμπαντικὸς Θεὸς καὶ τὸ Κτίσμα (σύμπαν) του. [Οἱ Ἕλληνες, γεννητοὺς θεοῦς-δυνάμεις-ἁξίες.]

Ποῖοι ἔχουν δίκιο; Δυστυχῶς πλήρης ἀπόδειξη –ἀκόμα– δὲν ὑπάρχει. Δραματικὰ τὸ ἀντελήφθη ὁ Πρωταγόρας: «Οὔτε ναι οὔτε ὄχι ἐμποδίζομαι ἀπὸ ἔλλειψη στοιχείων.» Λογική/ἔρευνα ἔναντι πίστεως/ἀποκάλυψης.

Τὰ δύο –μόνα– «σοβαρά» ἐπιχειρήματα τῶν θεϊστῶν **Α** ἡ ἀναγωγὴ ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα στὸ αἷτιον (Φύσις, ἄρα κατασκευαστὴς Θεός) καὶ **Β** ἡ θρησκευτικὴ «ἐμπειρία» (ὄραμα) δὲν θεωροῦνται πλέον ἀπόλυτα ὅπλα-ἀποδείξεις, ὡς τελειῶς ἀνθρωπομορφικά⁹.

Τί λοιπόν; Ἀδιέξοδο; Ὅχι βέβαια! Ἐπιλέγουμε, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς, μεταξύ δύο τάσεων, καὶ βιώνουμε ὡς ἄτομα ἢ κοινωνία τὰ ἀποτελέσματα: Εὐζωία-γνώση ἔναντι ἀζωίας, φόβου καὶ ζωῆς τοῦ μέλλοντος.

Βιβλιογραφία

1. Ἐγκυκλοπαίδεια «Ἡλίου» (λήμμα Θεολογία).
2. Liddell-Scott, «Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας».
3. Κ. Καρμιράντζος, «Ἕλληνες καὶ θρησκεία», «Δ», τ. 243.
4. Κ. Καρμιράντζος, «Ἡθὸς Ἑλλήνων», «Δ», τ. 242.
5. Κ. Ἀναγνωστίδης, «Τί εἶναι Θρησκεία».
6. Ι. Καλόπουλος, «Ἀβραὰμ ὁ Μάγος» + «Ἐνοπλος δόλος».
7. J. Bowker, «Ὁ θάνατος καὶ οἱ θρησκείες», ἐκδ. Παπαδήμα.
8. Κ. Καρμιράντζος, «Ἔστιν ὀφθαλμός...», «Δ», τ. 253.
9. R. Crawford, «Τί εἶναι θρησκεία», Ἐκδ. Σαββάλας

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ



ΔΑΦΝΗ ΠΟΥΛΙΑΝΟΥ, «Άρης Ν. Πουλιανός, “Ανατροπές”, Από τη ζωή και τὸ ἔργο του»



Ένα αξιόλογο βιβλίο, γραμμένο από τον άνθρωπο που ίσως να διαδραμάτισε τον σημαντικότερο ρόλο στη ζωή του Άρη Πουλιανού, τη γυναίκα του Δάφνη, για τὰ βιώματα καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ ἀνθρωπολόγου, κυκλοφόρησε πρόσφατα. Ὁ Ἄρης Πουλιανὸς κυνηγήθηκε ὅσο ἐλάχιστοι ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς συναδέλφους του ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κυβερνητικούς παράγοντες γιὰ τὴν ἀνακάλυψη, πὺν τὸν ἔκανε γνωστὸ παγκοσμίως, τοῦ Ἀρχανθρώπου τῶν Πετραλώνων. Ἀμφισβητήθηκε γιὰ τὸ ἔργο του καὶ τὶς χρονολογικὲς μετρήσεις πὺν προσδιορίζουν τὴν ἡλικία τοῦ Ἀρχανθρώπου, τὴν ἴδια στιγμή πὺν οἱ συνάδελφοί του στὸ ἐξωτερικὸ τοῦ ἀπένειμαν ἄλλη μίᾳ τιμητικὴ διάκριση γιὰ τὴν προσφορά του.

Ὅπως διαβάζουμε χαρακτηριστικὰ στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου, πὺν φέρει τὸν τίτλο «Άρης Ν. Πουλιανός, «Ανατροπές - Ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του», ἡ γυναίκα του Δάφνη ἦταν δίπλα του σὲ ὅλες τὶς στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Μὲ τὶς ἱατρικὲς τῆς γνώσεις τὸν βοηθοῦσε στὴν καταγραφή τῶν ἐπιστημονικῶν του δεδομένων κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἀνθρωπομετρικῶν ἐρευνῶν. Συμμετεῖχε ἐνεργᾶ στὶς ἀνασκαφὲς καὶ σχεδὸν πάντα πῆ-

ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Οἱ ἐξελιγμένοι πύραυλοι τοῦ Χίτλερ καὶ οἱ πιλότοι τοῦ Βιετνάμ εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βάση τῶν σημερινῶν διαστημοπλοίων καὶ μὲ αὐτὰ θὰ κατακτήσωμε τὸ Διάστημα. Ἡ τεχνολογία πὺν προέκυψε ἀπὸ τὴν καθαρὴ (φυσικὴ) Ἐπιστήμη τῶν Ἰώων φιλοσόφων διὰ τῆς οἰκονομικοποίησης ἀποτελεῖ παραβίαση τῶν φυσικῶν νόμων καὶ καπήλευσή τους. Ὅμοια ὁ θεοκεντρισμὸς, πὺν ἀποτελεῖ τὸ ψυχικὸ ὑπόβαθρο, συμπληρώνει τὴν ὑπερβατικότητα, ὥστε τὸ διαστημόπλοιο νὰ μὴν πηγαίνει πουθενά... Βεβαίως, γιὰτὶ ἡ Φύση δὲν κάνει τέτοιες διευκολύνσεις, ὅταν ἐρήμην τῆς ἀπὸ κλειμένους νόμους καὶ νομοτελείες τῆς τὸ ἀνθρωπάκι φθάνη μετέωρο στὸ Διάστημα. Βλέπεις, δὲν τοὺς ἄφησε ἡ Βίβλος νὰ σκεφτοῦνε, παρὰ σπάζοντας τὸ κεφάλι τους, ποιὸς θὰ ἔχη τοὺς καλύτερους πυραύλους γιὰ πόλεμο, νάτους στὸ Διάστημα, ἔτσι κι ἄλλιῶς τὰ σκοπευτικὰ βομβαρδισμοῦ τὰ εἶχαν ἀπὸ τότε πὺν ἔκαιγαν ὀλόκληρες πόλεις ζωντανές.

Ὅμως ἂς βάλωμε τὰ πράγματα στὴ θέση τους, γιὰτὶ μὲ λίγο φωτεινὸ μυαλὸ μπορούμε νὰ διαλύσωμε τὶς ἀνταπάτες, οἱ ὁποῖες προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἐκ μέρους

γαινε μαζί του στα διεθνή επιστημονικά συνέδρια. Ίδιαίτερη αναφορά στο βιβλίο γίνεται στα παιδικά του χρόνια, την Ίκαρία εκείνης της εποχής, την ιδιαίτερη πατρίδα του, τις άνησυχίες της νιότης του και τις μεγάλες αποφάσεις από την εποχή της Ίταλο-γερμανικής κατοχής, τις σπουδές Βιολογίας και τὸν ἀγῶνα ἐπιβίωσης κατὰ τὴν παραμονή του στὴν Ἀμερική καὶ ἀπὸ ἐκεῖ σὲς ὀρεινὲς μάχες ὡς ἐθελοντὴ στὸ «Δημοκρατικό Στρατὸ Ἑλλάδος».

Ἀκολουθοῦν οἱ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς στὴν Ἀνθρωπολογία καὶ τὸ διδακτορικὸ μὲ θέμα τὴν προέλευση τῶν Ἑλλήνων. Στὸ βιβλίο ὑπάρχει ἐκτενὴς ἀναφορὰ στὴν συγκεκριμένη ἐργασία, μὲ τὴν ὁποία καταξιώθηκε ὡς ἐπιστήμονας. Οἱ κριτικὲς ἀπὸ κορυφαίους ἐπιστήμονες ἦταν ἄριστες· ἐπισήμαιναν ὅτι ἦταν μία θεμελιωμένη ἐργασία μὲ πολλὰ σημαντικὰ συμπεράσματα καὶ θέσεις. Μεγάλο τὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες καὶ ἄλλα μέσα ἐνημέρωσης. Γιὰ τὴν συγκεκριμένη ἐργασία τοῦ ἀπονειμήθηκε τὸ βραβεῖο «Κούμαρη» ὡς μία τιμητικὴ διάκριση καὶ ἀναγνώριση ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀνθρωπολογικὴ Ἑταιρεία.

Τὸ 1965 ἐργαζόταν ὡς ἐπιστημονικὸς σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, μὲ ἀπόσπαση στὸ Ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ. Ἡ κύρια ἀπασχόλησή του ἦταν ἡ ὁργάνωση καὶ ἡ ἴδρυση δύο νέων πανεπιστημίων, τῶν Πατρῶν καὶ τῆς Κρήτης. Ἀρχὲς τοῦ 1966 καὶ μὲ πρόταση τοῦ καθηγητῆ Μαθηματικῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Σπύρου Ζερβοῦ ἔγινε μέλος τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ ἴδρυσε τὰ πρῶτα τμήματα Βιολογίας καὶ Ἀνθρωπολογίας σὲ ἑλληνικὸ πανεπιστήμιο. Παρόλο ποὺ ἐπὶ χούντας καταργήθηκε τὸ τμήμα Ἀνθρωπολογίας, ἐκεῖνο τῆς Βιολογίας λειτουργεῖ μέχρι σήμερα.

Μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον διαβάζουμε στὸ βιβλίο γιὰ τὶς ἀνασκαφικὲς ἐργασίες στὴ Χαλκιδική: «Πάσχα τοῦ 1968, τέλος Μαρτίου, ξεκίνησε τὶς συστηματικὲς ἀνασκαφές

μας μεταφυσικὴ-ὑπερβατικὴ θεώρηση τῆς Φύσης. Τὸ ἡλιοκεντρικὸ μας πλανητικὸ σύστημα ἀπέχει 4,5 ἔτη φωτὸς ἀπὸ τὸ κοντινότερο ἄστρο, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι, ἂν τὸ μικρύνουμε σὰν μία μπάλλα ποδοσφαίρου, τότε τὸ κοντινότερο ἀστὲρι θὰ ἀπέχη... 500 ὀλόκληρα χιλιόμετρα, γιὰ νὰ συνειδητοποιήσωμε στὸ ἄπειρο τοῦ μεγάλου κοσμοῦ, πόσο μικροὶ εἴμαστε. Ἀκόμα πιὸ μακριὰ ἀναλόγως εἶναι καὶ οἱ κινητῆρες ἰόντων τῶν διαστημοπλοίων, ποὺ θὰ μᾶς τρέχουν μέχρι τὴν ταχύτητα σχεδὸν τοῦ φωτὸς (ὄριο), ὅπου ἡ ζωὴ μας δὲν θὰ φθάνη, ὥστε νὰ ἐπιταχύνουμε, χωρὶς νὰ μᾶς σκοτώσῃ ἡ ἀδράνεια... Ὡς γνωστό, τὸ πλανητικὸ μας σύστημα δὲν ἔχει ζωὴ, κι ἐμεῖς θὰ ἀποικίσωμε ἀφιλόξενους πλανῆτες μὲ τεράστιο κόστος ζωῆς, ὥστε κάτω ἀπὸ εἰδικοὺς θόλους νὰ παίζουμε... τάβλι κουβαλώντας κι ἐκεῖ τὴν φτηνὴν μας ὑπαρξή, ὅπως ἄλλωστε μὲ ἀποτροπιασμὸ βλέπομε στὰ ἔργα «ἐπιστημονικῆς φαντασίας», ὅπου ἀνθρωποειδῆ τῆς τεχνολογίας ἔχουν πλήρη ἄγνοια τῆς μεγάλης Τέχνης, ποὺ εἶναι ἡ ἐπιτομὴ τοῦ ὑπαρξιακοῦ, μηχανῆμα διαστημικὸ, ποὺ οὔτε κἂν τὸ ὑποπτεύονται.

Αὐτό, τὸ ὅτι εἴμαστε τόσο μακριὰ γιὰ τὰ μέτρα μας, εἶναι τυχαῖο μέσα στὴ νομοτέλεια τῆς Φύσης; Πόσο καραγκιόζηδες εἴμαστε μέσα στὸ διαστημόπλοιο, ὅταν

στή Χαλκιδική. Σαράντα εργάτες δούλευαν νύχτα – μέρα χωρίς ηλεκτρισμό σὲ ἀπεριγραπτες συνθήκες. Εἶχε γίνει μία ἀνθρώπινη ἄλυσίδα ἀπὸ τὴν παλαιὰ τεχνητὴ εἴσοδο ἕως τοὺς ἐσωτερικοὺς θαλάμους, ὅπου γινόταν ἡ ἀνασκαφή, διανύοντας μία ἀπόσταση περίπου 500 μέτρων ἀπὸ δύσβατα περάσματα, διαδρόμους καὶ γκρεμούς. Τὰ εὐρήματα ὅμως πολλὰ καὶ σημαντικά. Τὰ συμπεράσματα συνταρακτικά. Δὲν εἶναι 70.000 ἐτῶν ὁ ἄνθρωπος τῶν Πετραλώνων ἀλλὰ πάνω ἀπὸ 700.000!».

Ἡ πολεμικὴ ξεκίνησε τὴ δεκαετία τοῦ '70, ὅταν οἱ ἀντίπαλοί του ἀναβίωσαν τὸν «Ἀνθρωπο τῆς Χαϊδελβέργης». Οὐσιαστικά ἐπρόκειτο γιὰ μία σιαγόνα, ποὺ βρέθηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα κοντὰ στὴ Χαϊδελβέργη, γιὰ τὴν ὁποία προτάθηκε τὸ ὄνομα Homo Heidelbergensis, δηλαδή ἓνα νέο διαφορετικὸ εἶδος ἀνθρώπου, σύμφωνα μὲ μία πρακτικὴ ποὺ συνηθιζόταν εὐρέως ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἔτσι ὁμαδοποιήθηκε μαζὶ μὲ τὸν Πετραλώνειο, τὸ ἀφρικανικὸ κρανίο τῆς Ροδεσίας καὶ ἡ σιαγόνα τῆς Χαϊδελβέργης ὡς Ἀνθρωπος τῆς Χαϊδελβέργης. Αὐτὸ ἔσπευσαν νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν ἀμέσως καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι εἰδικοί. Ὅμως ἄλλο εἶναι νὰ υἱοθετῆται σωβινιστικὰ ἓνα νέο εἶδος ἀνθρώπου κι ἄλλο ἡ ἀναγωγὴ τοῦ Πετραλώνειου ἀπλῶς σὲ μορφότυπο ἢ σὲ ἀνθρωπολογικὴ ομάδα, ἀνάμεσα στοὺς ὑπόλοιπους Ἀρχανθρώπους τῆς ἐποχῆς του.

Ἀντὶ γιὰ ἀναγνώριση τῆς ὑπερπροσπάθειάς του μαθαίνει, ὅτι ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία ἀποφασίζει τὴν ἀπαγόρευση τῶν ἀνασκαφῶν του. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ἀκολουθεῖ ἓνας πόλεμος κατὰ τοῦ ἔργου του, ποὺ περιγράφεται μὲ λεπτομέρειες στὸ βιβλίο καὶ ποὺ εἶναι γνωστὸς στὸν ἐπιστημονικὸ –καὶ ὄχι μόνο– κόσμο. Ἀντίπαλοί του καθηγητὲς πανεπιστημίου, μὴ ἀνθρωπολόγοι. Ἑκατοντάδες οἱ δίκες, π.χ. τὸν Μάιο τοῦ 2006 εἶχε πέντε δικαστήρια, 3,4,18,26 καὶ 30 τοῦ μηνὸς καὶ ἄλλα 3 τὸν Ἰούνιο. Συνήθως δικαιώνεται ἤδη ἀπὸ τὸν πρῶτο βαθμό.

Ὁ Ἀρης Πουλιανὸς ποὺ ἔχει ἐκδώσει συνολικὰ 5 ἀνθρωπολογικὰ βιβλία, 13 τόμους

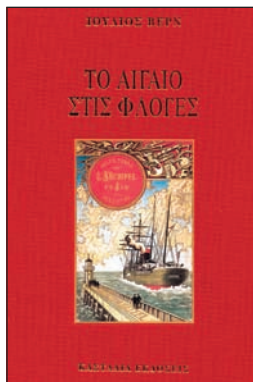
ἔχουμε ἀπογειωθῇ ἀπὸ ἓναν τέτοιο πλανήτη.

Ἄν τὴ ζωὴ σου χάλασες σ' αὐτὴν τὴν κόχη, σ' ὅλη τὴ Γῆ τὴ χάλασες, λέει ὁ Ἀλεξανδρινός, ὅπου μεταφορικὰ ἀποτελεῖ καταπληκτικὴ ναυτιλία στὸ διάστημα –ἄντε μετὰ νὰ συννενοηθῇς μὲ τοὺς ἐπίδοξους αὐτοὺς κατακτητές. Μὴν πᾶμε μακριὰ: ὅταν ἀνακάλυψαν τὴν Ἀμερικὴ, σὲ κάτι μαγευτικὰ νησιὰ πῆγαν κοπέλλες γυμνόστηθες μὲ γιρλάντες λουλούδια νὰ τοὺς καλωσορίσουν, κι αὐτοὶ τὶς ἔσφαξαν κουβαλώντας φυσικὰ καὶ τὸν θρησκευτικὸ τοποτηρητὴ, ἄλλωστε βιαζόντουσαν, γιὰτὶ εἶχαν νὰ καθαρίσουν ἄλλα 80 ἑκατομμύρια γηγενῶν. Γυμνόστηθες μὲ τραγούδια καὶ λουλούδια τότε, στὸ Μεσαίωνα, πῶ πῶ προπατορικὸ καὶ ἐνοχλή, γιὰτὶ ἄλλαξε τίποτε ἀπὸ τότε; Τὴν ἴδια Βίβλο κουβαλᾶνε, καὶ μάλιστα ἔκοψαν τὰ κονδύλια γιὰ ἀνακάλυψη ζωῆς στὸ Διάστημα, γιὰτὶ δὲν τὸ λέει ὁ Γιαχβὲ τους... Διαχώρισαν σὲ ὕλη καὶ πνεῦμα, ἐνῶ «Ἐν τὸ ὅλον» (Ἵωνες φιλόσοφοι). Κι εἶναι τόσο κρύο ψυχολογικὰ τὸ νεκρὸ πλανητικὸ μας σύστημα, κι αὐτὸς ὁ γαλάζιος πλανήτης ἀπὸ μακριὰ ἔτσι τί ὁμορφος ποὺ εἶναι, βλέπεις ἢ βλακεία κρύβεται καθὼς ζωντανὸς ἀρμενίζει, καὶ τί στραβοτιμονιὲς κάνουν οἱ ἄνθρωποι. Οἱ Ἵωνες φιλόσοφοι καὶ οἱ καλλιτέχνες κι ἐμεῖς ψάχνουμε νὰ κατασκευάσωμε καὶ ἐπανδρώσωμε

του ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ «Ἄνθρωπος» καὶ δημοσιεύσει πάνω ἀπὸ 150 ἐργασίες, δίνει τὸν προσωπικό του ἀγῶνα στὶς αἰθουσες τῶν δικαστηρίων καὶ καθημερινὰ μάχεται γιὰ τὴν ἐπιστροφή τοῦ Ἀρχανθρώπου στὸ σπήλαιο τῶν Πετραλῶνων, πού ἐδῶ καὶ 10 χρόνια –ὅπως ἔχουμε ἀναφέρει στὸ «Δαυλό», ἀρ. τεύχους 286– βρίσκεται ξεχασμένος καὶ ἐρημητικὰ κλειστός σὲ ἓνα χαρτόκουτο ἔχοντας ὑποστὴ ἀλλοιώσεις σὲ ποσοστὸ τοῦλάχιστον 30%.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ, *Τὸ Αἰγαῖο στὶς φλόγες, Ἐκδόσεις Κασταλία*



Τὰ ἔργα τοῦ Ἰουλίου Βερν (1828-1905), παραμένουν ἐπὶκαιρα ὅσο ποτέ, θαυμαστὰ ἐπιτεύγματα μιᾶς φαντασίας τολμηρῆς, γόνιμης καὶ βαθιὰ ἀνθρωποκεντρικῆς. Τὰ 64 συνολικὰ βιβλία τῆς συλλογῆς «Θαυμαστὰ Ταξίδια» ἀπὸ τὸ 1862 ἕως τὸ 1905 κατέκτησαν τὸ παγκόσμιο κοινό, μικροὺς καὶ μεγάλους. Τὸ ἐλληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ ἔχει πολλοὺς λόγους ν' ἀνατρεῖξῃ στὸ ἔργο του, πού, πέρα ἀπὸ τὶς ἄλλες του ἀρετές, εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀναφορὲς στὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀγωνιζόμενη κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 Ἑλλάδα, ἐκφράζοντας τὰ εἰλικρινῆ φιλελληνικὰ συναισθήματα τοῦ συγγραφέα, πού προκάλεσαν τὸ θαυμασμὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινῆς γνώμης γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸ μας ἀγῶνα.

Τὸ 1884 δημοσιεύτηκε γιὰ πρώτη φορὰ σὲ γαλλικὴ ἐφημερίδα τὸ «Αἰγαῖο στὶς φλόγες», ἓνα ἔργο ἀφιερωμένο στὶς ἑλληνικὲς θάλασσες, στὸν ἐλληνικὸ ἀγῶνα γιὰ ἀνεξαρτησία, στὴν φιλελληνικὴ δράση καὶ στὴν μάστιγα τῆς πειρατείας. Τὸν ἴδιο χρόνο κυκλο-

σωστὰ διαστημόπλοια, ἂν εἶναι δυνατόν!.. Ἐμεῖς τὰ ὄντα μὲ βάση τὸν ἄνθρακα στὴν ὀργανικὴ χημεῖα μας καὶ μὲ τὰ δις ἑκατομμύρια κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου, στὸ ἄπειρο τῆς κβαντικῆς τοῦ μικρόκοσμου, εἶναι ἀδύνατο νὰ προχωρήσουμε χωρὶς τὸ ὑπαρξιακὸ μέσα καὶ μόνον στὴν Φύση.

Παίρνοντας γιὰ παράδειγμα τὴν τρέχουσα κινηματογραφικὴ ἐπικαιρότητα τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου διαπιστώνουμε: Ἀπὸ τὶς 6 ταινίες οἱ 5 εἶναι ἀμερικάνικες καί... ἀκοῦτε σκηνές: Στὶς 11 Σεπτεμβρίου τοῦ 2001 τὰ ἀεροπλάνα πού ἔπεσαν στοὺς Διδύμους Πύργους προκάλεσαν τὴν καταστροφὴ τῶν, ὅπου δύο καταπλακωμένοι πυροσβέστες διασώθηκαν ἀπὸ ἓναν καταδρομέα, ὁ ὁποῖος στὴ συνέχεια ἐπολέμησε στὸ Ἰράκ. Σχόλια: Νὰ μᾶς εἰποῦν, πῶς τὰ κατάφεραν, καὶ ἀπὸ τοὺς τόσους σκοτωμένους κανεῖς δὲν ἦταν τοῦ γνωστοῦ λόμπυ, γιὰτὶ λέει γιόρταζαν... τέτοια σύμπτωση... Ὅσο γιὰ τὸν καταδρομέα, μόλις στὶς 13/10/06 ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Βρεττανικοῦ Στρατοῦ δήλωσε, ὅτι πρέπει νὰ ἀποσυρθοῦν τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα μετὰ ἀπὸ τόσα χρόνια, γιὰτὶ, «ἂν κάποιον σὲ καλέσουν, εἶσαι εὐπρόσδεκτος, ἂν ὅμως ντὲ καὶ καλὰ πᾶς μόνος σου, κανένας δὲν σὲ θέλει»... ἐκεῖ στὸ μακρινὸ Ἰράκ... Ἀπὸ τὶς ἄλλες ταινίες μία ἐστιάζεται στοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές, ὅπου ἓνας ἰδός

φόρησε σὲ βιβλίο στὴ Γαλλικὴ, μεταφράστηκε στὴν Ἑλληνικὴ καὶ δημοσιεύτηκε στὴν Ἀθηναϊκὴ ἡμερηΐδα «Καιροί». Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συμπλήρωσης 100 χρόνων ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἰουλίου Βέρν, τὸ «Αἰγαῖο στὶς Φλόγες» ἐπανεκδίδεται στὴν Ἑλλάδα σὲ μία ἐξαιρετικὰ φροντισμένη ἔκδοση μὲ 49 παλαιὲς καλαίσθητες ζωγραφιές.

Ἡ δράση τοῦ μυθιστορήματος ἐκτυλίσσεται τὸ 1828, στὴν τελικὴ φάση τοῦ ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐπικεντρώνεται κυρίως στὴ δραματικὴ προσπάθεια καταστολῆς τῆς πειρατείας στὶς ἑλληνικὲς θάλασσες καὶ κατάργησης τῶν σκλαβοπάζαρων τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου. Τὰ σκάφη τοῦ ἀρχιπειρατῆ Σακρατίφ καὶ τοῦ φιλέλληνα Ἀνρὺ ντ' Ἀλμπάρὲ ὁργάνουν τὸ Ἰόνιο καὶ τὸ Αἰγαῖο, μὲ βασικοὺς σταθμοὺς τὸ Οἶτυλο, τὴν Κυπαρισσία, τὴν Κέρκυρα, τὴ Χίο, τὴ Θάσο, τὶς Κυκλάδες, τὴν Κρήτη καὶ τὴν Κάροπαθο, γιὰ νὰ συγκρουσθοῦν τελικὰ στ' ἀνοιχτὰ τῆς Ἀνδρου, προκειμένου νὰ ἐπέλθῃ ἡ κάθαρση, ποὺ σηματοδοτεῖ τὴν πορεία τοῦ ἐλεύθερου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Παρ' ὅλο ποὺ τὸ «Αἰγαῖο στὶς Φλόγες» σὲ ἄλλες χώρες εἶναι ἀρκετὰ γνωστὸ καὶ δεδομένου ὅτι εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα βιβλία ἐκδήλωσης φιλελληνισμοῦ, κατὰ λογικὴ ἀναγκαιότητα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρκετὰ γνωστὸ καὶ στὸ κοινὸ τῆς Ἑλλάδας· κι ὅμως στὴ χώρα μας εἶναι παντελῶς ἄγνωστο. Τοῦτο ὀφείλεται στὶς ἀντιδράσεις κάποιων, οἱ ὁποῖοι θεώρησαν ὅτι ἡ ρεαλιστικὴ παρουσίαση ὀρισμένων πειρατικῶν δραστηριοτήτων κατὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπανάσταση προσβάλλουν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσβάλλῃ κανέναν.

Εἶναι τεράστια ἡ διαφορὰ καὶ θλιβερὴ ἡ σύγκριση μεταξὺ τῆς ἐξωσχολικῆς πνευματικῆς τροφῆς καὶ ἀγωγῆς τῶν νέων τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ τῆς σημερινῆς. Τὸ «Αἰγαῖο στὶς Φλόγες», ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Ἰουλίου Βέρν ἀποτελοῦν ἓνα ἐξαιρετικὸ ἀντίβαρο στὴν τηλεοπτικὴ γλίσσα καὶ στὰ κινηματογραφικὰ καὶ ἄλλα σκουπίδια, ποὺ ρυπαίνουν τὰ μυαλὰ τῶν σημερινῶν Ἑλληνόπουλων.

Γιάννης Λάζαρης

(ἠλεκτρονικός) ἀπειλεῖ νὰ σκοτώσῃ τὰ παιδιά, ποὺ τοὺς χειρίζονται... Ὅλο κάτι τέτοια τῆς κοντόφθαλμης ἀμερικάνικης κουλτούρας -καθαρὸς Γιαχβέ- ὅπου τὰ πάντα, ὡς εἶναι φυσικὸ, ἀλλοιώνονται ἀπὸ μία ἐγγενὴ προπαγάνδα, ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμό, Χριστιανισμό, Μωαμεθανισμό, Μαρξισμό (ὅλα τοῦτα δικά τους).

Βέβαια ἂν πάρωμε ὅλα τὰ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ καιροῦ μας, μὲ λύπη διαπιστώνουμε ὅτι, ἂν λείπῃ ἀπὸ μέσα τους τὸ ὑπαρξιακό, αὐτὰ γίνονται κατορθώματα μαθητευομένων μάγων. Ἡ αἰώνια παρέλκυση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ποὺ δὲν θέλει νὰ παραδεχτῇ τοὺς Ἴωνες φιλοσόφους καὶ καλλιτέχνες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος -τὸ βλέπομε καθημερινὰ στὸν... οἰκουμενισμό τους. Ὅσο γιὰ τὶς ἄλλες ταινίες μετὰ ἀπὸ τὰ πιὸ πάνω σᾶς ἀφήνω νὰ σκηνοθετήσετε τὶς ὑπόλοιπες... Μὴ ἐκνευριστικὴ προπαγάνδα, ποὺ ἀγνοεῖ ἐπιδεικτικὰ τὴν πάνω ἀπὸ τὴν τεχνολογία καὶ χρῆμα φωτεινὴ σκέψη. Βέβαια τὴν ἴδια στιγμὴ εἶναι ἀπειλητικὴ, ὅπως συμβαίνει ἀπὸ τοὺς κατακτητὲς στὰ κατεχόμενα.

Παντελῆς Γλάρος